

การศึกษาพัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐ
เยอรมนีกับราชอาณาจักรไทย

นางสุรณี สังขพิชัย

สถาบันวิทยบริการ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2550

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF THE EVOLUTION IN HIGHER EDUCATION COOPERATION
BETWEEN THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY AND THE KINGDOM
OF THAILAND

Mrs.Surapee Sangkhapichai

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Higher Education

Department of Educational Policy, Management, and Leadership

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic year 2007

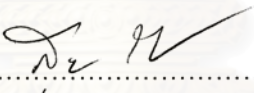
Copyright of Chulalongkorn University

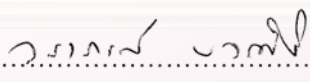
หัวข้อวิทยานิพนธ์ การศึกษาวิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐ
เยอรมนีกับราชอาณาจักรไทย
โดย นางสาวสุรภี สังข์พิชัย
สาขาวิชา อุดมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ บวรศิริ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุุณศึกษบัณฑิต

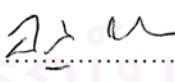
..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. พุทธิ ศรีบรรณพิทักษ์)

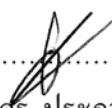
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา โฉมิไถกุล)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ บวรศิริ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อภิภา ปรัชญพุทธิ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. ประภาวดี กุศลรอด)

สุรภิ สังขพิชัย : การศึกษาวิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษา ระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมนี กับราชอาณาจักรไทย. (A STUDY OF THE EVOLUTION IN HIGHER EDUCATION COOPERATION BETWEEN THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY AND THE KINGDOM OF THAILAND) อ.ที่ปรึกษา: รศ. ดร. วราภรณ์ บวรศิริ, อ.ที่ปรึกษาร่วม: ศ. ดร.ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, 210 หน้า.

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาวิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับราชอาณาจักรไทย วิจัยใช้วิธีการวิจัยประวัติศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาทางเอกสาร ชั้นต้นและชั้นรองที่เกี่ยวกับการอุดมศึกษาในประเทศเยอรมนีและในประเทศไทย โดยจัดเป็น 4 ยุคแห่งความร่วมมือ ยุคที่ 1: สรรค์สร้างความร่วมมือ (พ.ศ. 2405 – 2459) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลของทั้งสองประเทศ รวมทั้งของประชาชน ยุคที่ 2: ปัญหาสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2460 – 2488) ศึกษาผลจากสงครามโลกทั้ง 2 ครั้งที่มีต่อผู้ที่ศึกษาอยู่ในประเทศเยอรมนีระหว่างสงคราม ยุคที่ 3: พื้นฟูและพัฒนา (พ.ศ. 2489 – 2519) ศึกษาความร่วมมือระหว่างทั้งสองประเทศหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุด แล้วมีการลงนามในสัญญาระหว่างรัฐบาลทั้งสอง ยุคที่ 4: อุดมศึกษาก้าวไกล (พ.ศ. 2520 – 2551) ศึกษาผลที่เกิดขึ้นต่อการพัฒนาประเทศ โดยมีการตกลงทางเศรษฐกิจทางเทคนิคและวัฒนธรรม จัดโดยรัฐบาลของประเทศไทยและประเทศเยอรมนี

ข้อค้นพบหลักบางประการจากงานวิจัยนี้มีดังนี้ ในยุคแรก: รัชกาลที่ 5 ทรงส่งพระราชโอรสและนักเรียนไทยบางคนไปประเทศเยอรมนี เพื่อศึกษาในโรงเรียนการทหารของเยอรมนี เมื่อเดินทางกลับมานักเรียนเหล่านี้ได้ช่วยในเรื่องการปรับปรุงโรงเรียนทหารของไทยรวมทั้งเป็นกำลังในการป้องกันประเทศ ในยุคที่ 2 : ราชอาณาจักรสยามได้ร่วมสัญญาพันธมิตรกับประเทศเยอรมนีเป็นการชั่วคราวบางประการ กิจการค้าของไทย-เยอรมนี และการศึกษาเทคโนโลยีของเยอรมนี ได้กระทำกันอีกหลังสงครามโลก ในยุคที่ 3: ความสัมพันธ์ระหว่างไทย-เยอรมนีได้รื้อฟื้น โดยมีการทำสัญญาเป็นทางการเรื่องความร่วมมือช่วยเหลือกัน และมีการก่อตั้งโรงเรียนเทคนิคไทย-เยอรมัน ซึ่งปัจจุบันคือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ในยุคที่ 4: มีองค์การรัฐบาลและส่วนเอกชนเข้าร่วมในเรื่องที่เกี่ยวกับความร่วมมือ ได้แก่ องค์การ DAAD สถาบัน Goethe และมูลนิธิเยอรมันหลายแห่งได้ให้ความช่วยเหลือในรูปแบบการศึกษา ชั้นเรียนภาษาเยอรมัน การสัมมนา อุปกรณ์การศึกษา และโครงการพัฒนางานอาชีพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา โยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา.....ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชาอุดมศึกษา.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2550.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

#4684658527 : MAJOR HIGHER EDUCATION

KEY WORD : EVOLUTION / HIGHER EDUCATION / COOPERATION / FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY/ KINGDOM OF THAILAND

SURAPEE SANGKHAPICHAI: A STUDY OF THE EVOLUTION IN HIGHER EDUCATION COOPERATION BETWEEN THE FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY AND THE KINGDOM OF THAILAND. THESIS ADVISOR : ASSOC. PROF. VARAPORN BOVORNISIRI, Ph.D., THESIS CO-ADVISOR: PROF. PITOON SINLARAT, Ph.D., 210 pp.

The aim of this study is to examine the evolution in higher education cooperation between the Federal Republic of Germany and the Kingdom of Thailand. It used historical research methodology to conduct documentary content analysis of primary and secondary source documents concerning higher education in Germany and in Thailand. This study focuses on four eras of the cooperation. The 1st Era: Beginning of Cooperation (1862-1916) (B.E. 2405-2459) examines the relationship between the two governments and that between the people of the two countries. The 2nd Era: World Wars (1917-1945) (B.E. 2460-2488) examines how the two world wars affected those who were studying in Germany during the wars. The 3rd Era: Restoration and Development (1946-1976) (B.E. 2489-2519) examines the cooperation between the two countries after World War II once agreements were signed by both governments. The 4th Era: Progression of Higher Education (1977-2008) (B.E. 2520- 2551)) examines the benefits brought to the development of the country by a number of economic, technical and cultural agreements executed by the governments of Thailand and Germany.

Some of the key findings of this study are as follows: In the 1st Era, King Rama V sent his sons and some Thai students to Germany to study in German military schools. They helped with the improvement of Thai military schools and the armed forces upon their return. In the 2nd Era, the Kingdom of Siam joined the allies so her amity with Germany was temporarily suspended. The Thai-German commerce and the study of German technologies resumed after the wars. In the 3rd Era, the Thai-Germany amity was officially restored with the mutual assistance treaties and the establishment of Thai-German Technical School, presently known as King Mongkut's Institute of Technology North Bangkok. In the 4th Era, governmental agencies and the private sector engage in investment-related cooperation. DAAD, Goethe Institute and several German foundations offer Thailand assistance in the form of scholarships, German classes, seminars, teaching materials and career development programs.

Department : Educational Policy, Management, and Leadership.....Student's Signature : *Surapee Sangkhapichai*
 Field of Study: Higher Education.....Advisor's Signature : *Varaporn Bovornisiri*
 Academic Year: 2007.....Co-advisor's Signature: *Pitooon Sinlarat*

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอน้อมเกล้าฯ ถวายความรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระมหากษัตริย์ และพระราชวงศ์แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ที่ได้พระราชทานความรู้ และประสบการณ์เพื่อประโยชน์แก่การพัฒนาทางอุดมศึกษาของราชอาณาจักรไทย และในทำนองเดียวกันขอน้อมเกล้าฯ ถวายความรำลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระจักรพรรดิวิลเฮล์มที่ 2 และพระราชวงศ์แห่งพระจักรพรรดิวงส์โฮเฮนซอลเลน จักรพรรดิอาณาจักรเยอรมนี

วิทยานิพนธ์นี้ สำเร็จได้ด้วยการรับความรู้ ความคิด วิชาการ และระเบียบวิธีวิจัย ที่ท่านอาจารย์ทั้งหลายได้ช่วยกันประสิทธิประสาทให้ จึงขอกราบขอบพระคุณทั้งท่านอาจารย์ที่ปรึกษารองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ บวรศิริ และท่านอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ศ.ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ และ ศาสตราจารย์กิตติคุณคุณดวงเดือน พิศาลบุตร ผู้มีความเมตตากรุณาตลอดและกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่านที่ได้ให้ความเมตตาในการตรวจงานวิจัยนี้ พร้อมทั้งขอ แนะนำอันจะทำให้ทั้งวิทยานิพนธ์และความรู้ความคิดของผู้วิจัยมีความสมบูรณ์ขึ้น ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สายวิชาอุดมศึกษาทุกท่าน ที่ได้ให้วิชาและประสบการณ์

ผู้วิจัยขอขอบคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญทั้งหลายที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่งานวิทยานิพนธ์นี้ และที่จะใช้ในงานอื่นต่อไป ทั้งขอขอบคุณสถานทูตเยอรมันกรุงเทพฯ ข้าราชการในสำนักยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สำนักความสัมพันธ์และมั่นคงระหว่างประเทศ กระทรวงต่างประเทศ คณาจารย์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ หอสมุดแห่งชาติ ศูนย์บรรณสารสารสนเทศ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และแหล่งค้นคว้าทั้งหลายที่ได้ให้ความเอื้อเอื้อเพื่อให้ค้นคว้าเอกสารประกอบการทำวิทยานิพนธ์นี้

ท่านที่ข้าพเจ้าวันจะกล่าวถึงเสียมิได้ คือหัวหน้าสาขาวิชาและคณาจารย์สายวิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ให้ความกรุณานัดมิตรมาตลอด ขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ และคณาจารย์ชาวเยอรมันทั้งขององค์การ DAAD, Goethe Institut และคณะกรรมการมูลนิธิเยอรมันทั้งหลาย หอจดหมายเหตุเยอรมัน หอการค้าเยอรมัน-ไทย รวมทั้งสมาคมนักเรียนเก่าไทย-เยอรมัน

คณาจารย์คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาทิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ กัลยา ปรีปัญญาพร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สิริฉันท์ สติรกุล เตชพาหพงษ์ เพื่อนร่วมรุ่น 16/1 เพื่อนในชมรมอาจารย์ ได้ให้ทั้งกำลังกาย กำลังใจ เอื้อเอื้อในงานที่ช่วยได้ ขอขอบคุณไว้เช่นเดียวกัน และ คุณสุรตณ สืบสาย ที่สละเวลาการพักผ่อน ดูแลการพิมพ์ให้เป็นอย่างดี ทั้งขอบคุณเจ้าหน้าที่ในสายวิชาอุดมศึกษาทุกท่าน

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	16
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
ตอนที่ 1 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์.....	17
ตอนที่ 2 นิยามการอุดมศึกษา.....	24
ตอนที่ 3 ความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างไทยกับเยอรมนี.....	26
ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ความร่วมมือในด้านอื่นที่เยอรมนีสนับสนุนไทย.....	34
ตอนที่ 5 งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง.....	41
บทที่ 3 วิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับ ราชอาณาจักรไทย ยุคที่ 1 สรรค์สร้างความร่วมมือ (พ.ศ. 2405-2459).....	47
บทที่ 4 วิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับ ราชอาณาจักรไทย ยุคที่ 2 ปัญหาสงครามโลก (พ.ศ. 2460-2488).....	98
บทที่ 5 วิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับ ราชอาณาจักรไทย ยุคที่ 3 ฟืนฟูและพัฒนา (พ.ศ. 2489-2519).....	126
บทที่ 6 วิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับ ราชอาณาจักรไทย ยุคที่ 4 อุดมศึกษาก้าวไกล (พ.ศ. 2520-2551).....	147

บทที่ 7 สรุปผลการวิจัย อภิปรายและข้อเสนอแนะ.....	168
รายการอ้างอิง.....	179
บรรณานุกรม.....	184
ภาคผนวก.....	191
ภาคผนวก ก ระบบการศึกษา (พื้นฐานหลัก) ของประเทศเยอรมนี.....	192
ภาคผนวก ข ลักษณะของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	196
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	210

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

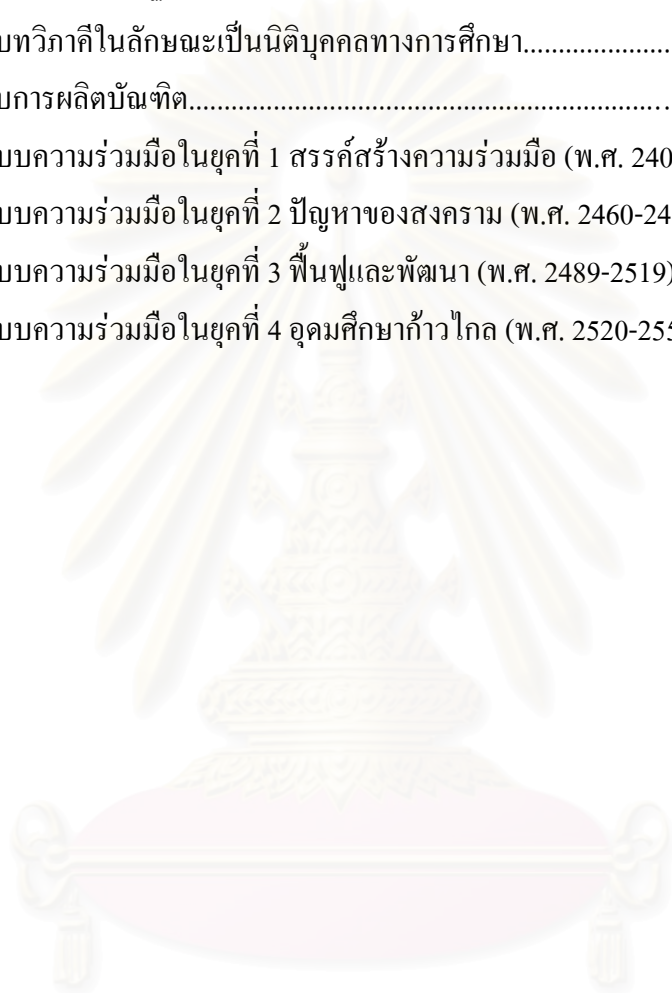
สารบัญญัตินำ

ตารางที่	หน้า
1 กิจกรรมความร่วมมือตาม MOU ของสถาบันอุดมศึกษาไทย (รัฐ).....	27
2 ปัญหา/ อุปสรรคความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาไทย (รัฐ).....	28
3 การเปรียบเทียบความร่วมมือระหว่างเยอรมนีกับไทยในยุคที่ 1.....	75
4 การเปรียบเทียบการให้ความร่วมมือของเยอรมนีระหว่างเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์กับ เจ้าฟ้ามหาดลลิตยเดช.....	87
5 การเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของประเทศเยอรมนีและประเทศไทย ที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา.....	128
6 ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษา/ หน่วยงานต่างประเทศปี พ.ศ. 2546-2547.....	165
7 ความร่วมมือระหว่างเยอรมนีกับไทยทางการอุดมศึกษา.....	176

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1 ความร่วมมือการฝึกอบรมวิชาชีพแบบทวิภาคี (Dual System) ของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	32
2 ระบบทวิภาคีในลักษณะเป็นนิติบุคคลทางการศึกษา.....	33
3 ระบบการผลิตบัณฑิต.....	83
4 รูปแบบความร่วมมือในยุคที่ 1 สรรค์สร้างความร่วมมือ (พ.ศ. 2405-2459).....	172
5 รูปแบบความร่วมมือในยุคที่ 2 ปัญหาของสงคราม (พ.ศ. 2460-2488).....	173
6 รูปแบบความร่วมมือในยุคที่ 3 พื้นฟูและพัฒนา (พ.ศ. 2489-2519).....	174
7 รูปแบบความร่วมมือในยุคที่ 4 อุดมศึกษาก้าวไกล (พ.ศ. 2520-2551).....	175

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศเยอรมนีกับประเทศไทย (สถานเอกอัครราชทูตสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี, 2525) ทางเยอรมนีถือว่าเป็นประวัติศาสตร์ที่น่าภาคภูมิใจของประเทศไทย ความสัมพันธ์ของทั้งสองได้ฝังรากลงอย่างลึกซึ้งและแน่นแฟ้นจนเกือบจะเรียกได้ว่าเป็นประเพณี ทั้งนี้ในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2405 รัฐบาลเยอรมนีได้ทำสัญญาสัมพันธไมตรีทางการค้าและการเดินเรือกับพระเจ้าแผ่นดินสยาม วันดังกล่าวจึงถือเป็นการเริ่มต้นความสัมพันธ์ที่จารึกเป็นประวัติศาสตร์ของประเทศทั้งสอง และความร่วมมือในด้านต่าง ๆ บนพื้นฐานแห่งความเป็นมิตรและความไว้วางใจ ในปีหนึ่ง ๆ มีชาวเยอรมันเดินทางมาประเทศไทยมากกว่าแสนคน และชาวไทยจำนวนไม่น้อยไปประเทศเยอรมนี ยุโรป และเอเชีย ต่างเข้าใจดีขึ้นว่าในโลกที่เปลี่ยนแปลงไปนี้เราจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น นั่นคือมีความร่วมมือในหลายด้าน ด้วยความเป็นมิตรอันดีจะช่วยขจัดแก้ไขปัญหาค้นต่าง ๆ ด้วยการทำงานอย่างจริงจังเพื่อนำมาสู่สันติภาพ ความปลอดภัยและความมั่นคงของประชาชาติ รวมไปถึงการเสนอข้อแก้ไข ข้อคิดเห็นต่อองค์การสหประชาชาติเพื่อพิจารณาและสนับสนุนให้ประเทศในโลกที่สามได้มีความเป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับอำนาจของกลุ่มอิทธิพลใด ๆ ร่วมมือกันพิจารณาในฐานะมิตรที่มีความเสมอภาคกัน เสริมความร่วมมือภายในท้องถิ่นเป็นต้น ว่าการเข้าร่วมเป็นสมาชิกตลาดร่วมยุโรป หรือองค์การอาเซียน นับว่ามีความสำคัญต่อประเทศมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง อาทิ เช่น รัฐบาลของประเทศทั้งสองเห็นความสำคัญของการสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประชาคมยุโรปกับองค์การอาเซียน เมื่อ 10 ปีก่อนนั้น ได้มีการเริ่มความสัมพันธ์ทางด้านเศรษฐกิจกันเป็นครั้งแรกในระดับผู้บริหารของประชาคมยุโรปกับกลุ่มตัวแทนองค์การอาเซียนนี้ประจำอยู่ที่กรุงปารีส เป็นการร่วมงานกันระหว่างกลุ่มประเทศในท้องถิ่นกับประเทศในอีกท้องถิ่นหนึ่ง ซึ่งได้ถือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติต่อมา

จากการที่กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้ผู้เรียนในระดับมัธยมปลายเลือกเรียนภาษาฝรั่งเศส หรือภาษาเยอรมันเป็นภาษาต่างประเทศที่สองได้ ทำให้คณะวิชาในระดับอุดมศึกษาบางคณะได้จัดหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาภาษาต่างประเทศสองภาษาดังกล่าว ให้เป็นวิชาที่นิสิตนักศึกษาที่มีพื้นฐานมาแล้วของภาษาใดภาษาหนึ่งนั้นศึกษา หรือเรียนต่อตามความสนใจหรือความ

ตั้งใจ โดยมีหลักสูตรการเรียนการสอนวิชานั้นอยู่ในคณะวิชาดังเช่น คณะอักษรศาสตร์ คณะครุศาสตร์ หรือคณะศึกษาศาสตร์ ระดับปริญญาตรี และถ้าพัฒนาหลักสูตรสูงขึ้นก็จะมีถึงระดับบัณฑิตศึกษา ระดับปริญญาโท ตามความหมายนั้นและเมื่อบางมหาวิทยาลัย หรือบางสถาบันมีความพร้อมได้รับความร่วมมือขององค์กรเจ้าของภาษาตามประเด็นและขอบเขตที่ตกลงกัน ก็จะจัดให้มีการศึกษาในสาขาวิชาดังกล่าวถึงระดับปริญญาเอก

การเรียนทางภาษาและวรรณคดีของประเทศบ้านเกิด หรือของประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงหรือไกล ขึ้นอยู่กับความสนใจ สัมผัสใจ จำเป็นของผู้เรียน เช่น เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพในอนาคต ได้แก่ การสอนภาษาต่างประเทศนั้น ๆ การเป็นล่าม มัคคุเทศก์ การแปลเอกสาร เรียบเรียงหนังสือ การปฏิบัติงานในองค์กรที่ต้องใช้ภาษาต่างประเทศนั้นเป็นต้น ตลอดจนการไปศึกษา ณ ต่างประเทศในระดับความรู้หรือปริญญาที่สูงขึ้น ทางสาขาวิชาต่าง ๆ เช่น ทหาร แพทย์ วิศวกร ช่างเทคโนโลยี ภาษาและวรรณคดี หรือเพื่อการทำความเข้าใจกับงานอดิเรกที่ผู้เรียนสนใจหรือตั้งใจไว้ เช่น การเล่นดนตรี กีฬา คั้นคว่ำ สังกะสี ต้อนรับ การอ่านเพื่อเพิ่มความรู้ซึ่งถือเป็นงานการศึกษาตลอดชีวิต การเรียนภาษาเพื่อจุดประสงค์ต่าง ๆ นั้น ผู้เรียนจำเป็นต้องมีพื้นฐานทางภาษา ทั้งสำหรับการใช้ในชีวิตประจำวัน การศึกษาภาษาหนังสือ และเอกสารคั้นคว่ำในรูปแบบต่าง ๆ ให้ทันกับความเจริญก้าวหน้าทั้งทางความรู้ สังคม เศรษฐกิจ ฯลฯ ของยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งต้องใช้ให้ทันกับความเร็วและมีความแม่นยำ แม้ว่าจะเป็นการเรียนเพื่อปัจเจกบุคคลของผู้เรียน

นอกจากการมองตามความจำเป็นของปัจเจกบุคคลดังกล่าวแล้ว ในฐานะที่ผู้เรียนเป็นสมาชิกของสังคม ชุมชน ประเทศ นานาชาติ ฯลฯ ผู้เรียนก็มีความจำเป็นต้องคำนึงถึงความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ได้แก่ ความเป็นสากลของการอุดมศึกษา และเป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นต้น ตามที่ระบุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาฉบับที่ 8 และฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2540 – พ.ศ.2544 และ พ.ศ. 2545 – พ.ศ. 2549) ผู้เรียนก็ต้องพัฒนาตนเองให้สามารถปรับรับศักยภาพดังกล่าวโดยเฉพาะเรื่องภาษา ความรู้ ความคิดของต่างประเทศ ดังนั้นทั้งผู้ศึกษา คณาจารย์ และสถาบันที่ทำการสอน จำเป็นต้องให้และได้รับความร่วมมือกับองค์กรวิชาการต่างประเทศ โดยเฉพาะในทางการให้การเรียนทางภาษาและวรรณคดีของต่างประเทศเพื่อปูพื้นฐานการรับความรู้ แล้วอาจจะศึกษาต่อทางวิชาการชั้นสูง ณ มหาวิทยาลัย หรือสถาบันวิชาการวิชาชีพ ตลอดจนวิชาเทคนิคชั้นสูง การทหาร วิทยาศาสตร์การแพทย์ การอุตสาหกรรม การเกษตรกรรม ฯลฯ

ในบรรดาประเทศที่จัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างกว้างขวาง และสนับสนุนงานวิจัย โดยเฉพาะนั้น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนับเป็นหนึ่งในกลุ่มที่จัดให้มีการศึกษาในระดับปริญญาเอกที่เน้นการวิจัยโดยไม่คำนึงถึงจำนวนวิชาที่นักศึกษาเข้าฟังการบรรยายของอาจารย์หรือสอบผ่านมากนัก ทั้งนี้เพราะการศึกษาในระดับอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษา

ที่เทียบเท่ามหาวิทยาลัยนั้น มหาวิทยาลัยเยอรมันมักถือว่าขึ้นอยู่กับความสนใจของผู้ศึกษาและสารประโยชน์ของงานวิจัยที่ผู้ศึกษาจัดทำ วิธีการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาของเยอรมนี หรือวิธีการเรียนของผู้ศึกษาในระดับนั้น ที่ในประเทศเยอรมนีถือเป็นต้นแบบของวิธีการศึกษาที่เรียกกันว่า แบบมหาวิทยาลัยวิจัยของมหาวิทยาลัยบางประเทศ ที่ได้ทดลองจัดทำเพื่อเน้นการวิจัยของนักศึกษา ตัวอย่างเช่น ในคณะวิชามนุษยศาสตร์ อักษรศาสตร์ ครุศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยเยอรมนี ผู้ศึกษาจะสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกเมื่อใดขึ้นอยู่กับงานวิจัยของเขา จึงไม่เน้นเรื่องรุ่นเข้ารุ่นจบการศึกษา แต่เน้นปัจเจกบุคคลและความสามารถของแต่ละคนที่ศึกษาวิธีการศึกษาเช่นนั้น ผู้ศึกษาย่อมต้องมีพื้นฐานการศึกษาที่หนักและแน่นก่อนการเรียนระดับอุดมศึกษา หรือก่อนเริ่มการค้นคว้าวิจัยทำเป็นวิทยานิพนธ์ (Dissertation) ดังนั้น นักศึกษาจากต่างประเทศที่สนใจการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยประเทศเยอรมนีจะต้องมีพื้นฐานความรู้ พื้นฐานทางภาษา แนวคิด ฯลฯ ที่หนักแน่นพอที่จะรับการศึกษาคือ ณ ที่นั้น มหาวิทยาลัยของเยอรมนีเดิมส่วนใหญ่ให้ผู้ศึกษาเรียนโดยไม่เสียค่าเรียน (เสียเพียงค่าธรรมเนียมต่อภาคการศึกษา) ปัจจุบันต้องเสียค่าเรียน และมีการให้ยืมหนังสือจากห้องสมุดข้ามมหาวิทยาลัยได้ การศึกษาในระดับ อุดมศึกษา ณ มหาวิทยาลัยของเยอรมนีจึงขึ้นอยู่กับความสนใจ ตั้งใจ อุตสาหะ เอาจริง ฯลฯ ของผู้ศึกษา และการวางแผนการศึกษาของตนว่าจะไม่ละทิ้งการศึกษาให้เนิ่นนานจนจบการศึกษา วิจัยเข้าเกินไปซึ่งมีผลต่อเศรษฐกิจของผู้วิจัยและกระทบไปถึงเศรษฐกิจของมหาวิทยาลัยและเจ้าของประเทศที่ให้การศึกษาคือ

หากย้อนดูประวัติความสัมพันธ์ไมตรีของราชอาณาจักรไทยและประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จะพบว่าสัมพันธ์ไมตรีและความร่วมมือของสองประเทศนั้นมีมาเป็นเวลานานตั้งแต่ พ.ศ. 2405 นับจากการลงนามในสัญญาสัมพันธ์ไมตรีทางการค้าและการเดินเรือฉบับแรกระหว่างไทย-เยอรมนี สัมพันธ์ภาพของทั้งสองประเทศและประชาชนขยายและมั่นคงแน่นแฟ้นเป็นเวลานานนับถึงปัจจุบัน และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จประพาสประเทศเยอรมนีใน พ.ศ. 2440 และ 2450 ทั้งได้ทรงให้พระราชโอรสบางพระองค์ เช่น สมเด็จพระบรมชนกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงศึกษาต่อในประเทศเยอรมนีด้วย (ดิเทอร์ ซีเบส, 2540)

นอกจากในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาระดับเดียวกันของประเทศเยอรมนี ผู้ศึกษามีสิทธิตัดดวงความรู้ได้เต็มที่ตามความสนใจ ผู้ศึกษาและประชาชนทั้งหลายยังหาความรู้ทางวิชาการ ทุกด้านได้เต็มที่-จากพิพิธภัณฑ์ตามเมืองมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่พร้อมให้ความรู้ที่ผู้ศึกษาต้องการอย่างเต็มที่ และพิพิธภัณฑ์ใหญ่ ๆ ทั้งหลาย –เป็นแหล่งวิทยาการอย่างดี(มิใช่ที่สะสมข้าวของ วัตถุเสมอไป) เป็นที่ทั้งผู้ใหญ่และเยาวชนชาวเมืองต่างนิยมไปศึกษาค้นคว้าหาความรู้และเพิ่มเติมความก้าวหน้าด้านต่าง ๆ ทั้งในเวลาที่เป็นและเวลาว่าง คนเยอรมนีมีนิสัยรักการหาความรู้และความจริง การพูดหรือแก้ไขให้ตรงกับความจริงนั้น- ชาวเยอรมันถือเป็น

ความสุภาพที่แท้จริง ไม่ถือเรื่องความไพเราะสุภาพทางน้ำเสียง แต่จะถือความจริงและความจริงใจ เป็นสำคัญ

งานการศึกษาวิทยาการทั้งทางปรัชญา ศิลปะ ดนตรี วิทยาศาสตร์ การแพทย์ การวิจัย ค้นคว้าของเยอรมนีได้ศึกษาสืบทอดกันมายาวนาน สถานศึกษาหลายแห่งมีประวัติย้อนหลังไปหลายศตวรรษ มหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ที่สุดในเยอรมนีก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ. 1929 ณ เมืองไฮเดลแบร์ก (Heidelberg)

สถาบันการศึกษาระดับสูงส่วนใหญ่เป็นของรัฐบาล ซึ่งรับนักศึกษาทุกเชื้อชาติให้เรียนฟรี ทั้งนี้ขึ้นกับความจำกัดของปัจจัยต่าง ๆ เช่น สถานที่ ฯลฯ ซึ่งอาจจะทำให้ต้องมีการคัดเลือก ผู้เรียน มีการสอบเข้าเรียน ส่วนที่ดำเนินการสอนโดยเอกชนและนักสอนศาสนาคริสต์จะมีไม่มากแห่ง ซึ่งจะสอนด้านเทคโนโลยี กฎหมาย การบริหารธุรกิจ ปัจจุบันประเทศเยอรมนีมีมหาวิทยาลัยประมาณ 100 แห่ง และสถาบันเทียบเท่ามหาวิทยาลัยกว่า 200 แห่ง ในจำนวนนักศึกษารวมประมาณ 2 ล้านคน เป็นนักศึกษาที่มาจากต่างประเทศกว่า 1 แสนคน การศึกษาในระดับอุดมศึกษาปัจจุบันมีหลักสูตรปริญญาตรีด้วย ซึ่งเดิมมีแต่ระดับปริญญาโท และปริญญาเอก สำหรับหลักสูตรนานาชาติ จัดให้เรียนด้วยภาษาอังกฤษเป็นส่วนใหญ่ โดยมีโครงสร้างตามระบบการเรียนการสอนของ มหาวิทยาลัยอังกฤษ-อเมริกันทุนการศึกษาที่นักศึกษาไทยได้รับเป็นทุนในระดับปริญญาโทและทุนวิจัยในระดับปริญญาเอก ซึ่งมีหน่วยงาน German Academic Exchange Service (DAAD) เป็นผู้รับผิดชอบซึ่งประสานงานกับประเทศต่างๆ สำหรับภาษาที่จำเป็นในการศึกษาในระดับอุดมศึกษา และในการพำนักอยู่ในประเทศเยอรมนี คือ ภาษาเยอรมัน ซึ่งนอกจากจะเรียนในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนในประเทศไทย อาจจะเรียนเพิ่มเติมในหลักสูตรของสถาบันภาษาและวัฒนธรรมเยอรมันที่มีชื่อว่า สถาบันเกอเธ่ (Goethe Institute) ในกรุงเทพมหานครฯ ซึ่งสถาบันใหญ่ตั้งอยู่ ณ เมืองมิวนิค (Munich) ประเทศเยอรมนี เป็นสถาบันที่ให้ความร่วมมือทางการเรียนการสอนภาษาเยอรมันกับระดับมัธยมศึกษาของไทย และอาจารย์ไทยรวมทั้งการอบรมครูภาษาเยอรมันสถาบันเกอเธ่ได้เพื่อแผ่สนับสนุนการเรียนการสอนในทางการครูภาษาเยอรมันที่สอนใน โรงเรียน และระดับมหาวิทยาลัย ต่างประเทศ สถาบันนี้ทำการในประเทศไทยมาร่วม 50 ปี (ราว พ.ศ. 2500-ปัจจุบัน)

ถ้าพิจารณาภารกิจของมหาวิทยาลัย หรือสถาบันอุดมศึกษาจะมีภารกิจที่สำคัญ 4 ประการ และเป็นสากล คือ งานสอน งานวิจัย งานบริการวิชาการแก่สังคม และงานทำนุศิลปวัฒนธรรม สำหรับงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาในความร่วมมือทางการอุดมศึกษา ซึ่งจะมียานสอนเพราะเป็นภารกิจที่สำคัญแรกที่อาจารย์ในระดับอุดมศึกษาเกี่ยวข้องกับงานกับนิสิต นักศึกษาหรือผู้เรียน และนอกจากการสอน คือ ให้ความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์แล้วอาจารย์ก็ต้องทำงานวิจัยค้นคว้า ปรับปรุงพัฒนางานสอนของตนอยู่เป็นประจำ เพื่อพัฒนาทั้งงานและผู้เรียนให้ก้าวหน้าทางวิชาการ

ความคิด การแก้ปัญหา ฯลฯ ได้ด้วยตนเอง หลังจากทีมนิสิต นักศึกษาเรียนสิ่งใดไปเพราะปัจจุบันตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้การพัฒนาทางการศึกษาของประเทศมีความจำเป็นที่สุด เป็นงานพัฒนาซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของชาติให้คนสามารถพัฒนาช่วยตนเองได้ดีและถูกต้อง แล้วช่วยกันพัฒนาสังคม ประเทศชาติ ฯลฯ ไปตามลำดับ

ดังนั้นมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาชั้นสูง หรืออุดมศึกษาก็มีความจำเป็นที่จะต้องรับความร่วมมือกับองค์กรต่างประเทศที่เป็นเจ้าของภาษาและวิชาการชั้นสูง เพื่อนำมาพัฒนางานการสอน การวิจัย เทคนิค วิธีการนี้จะช่วยสร้างความก้าวหน้าทางวิชาการอุดมศึกษาด้วย

ในประเทศฝรั่งเศสและประเทศเยอรมนี มีการเคลื่อนไหวในทางวิทยาศาสตร์ ปรัชญา ฯลฯ และสอนศึกษาค้นหาและค้นพบความจริงต่าง ๆ โดยเฉพาะการศึกษาในวรรณคดีกรีกและโรมัน ได้มีการศึกษาค้นคว้ากันมาตั้งแต่สมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา และมีวิธีการในการฟื้นฟูการศึกษาให้ได้ผลดีขึ้นแทนที่จะตรึงเครื่องศึกษาหลักการศาสนาอย่างเดียว (บุญมี แทนแก้ว, 2545: 1) และได้มีการคัดลอกวรรณคดีเพื่อศึกษาถ่ายทอดกันจนเป็นเหตุให้มีการตั้งโรงพิมพ์ขึ้นในเวลาต่อมา เป็นทางให้ชาวโลกได้รับรู้วิชาการและเทคนิคต่าง ๆ ได้สะดวกขึ้น เท่าที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าดู ยังไม่มีผู้ใดศึกษาวิจัยพัฒนาการขอความร่วมมือทางอุดมศึกษาระหว่างประเทศ และโดยเฉพาะระหว่างประเทศเยอรมนีกับประเทศไทย ซึ่งเยอรมนีเป็นแหล่งที่รวมนักคิด นักวิจัย นักพัฒนา เป็นแบบอย่างของมหาวิทยาลัยวิจัย ซึ่งทำให้ประเทศเยอรมันก้าวไกลทางการวิจัย และการพัฒนาวิชาการระดับสูง การศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือทางการอุดมศึกษาจะเป็นประโยชน์มากต่อการศึกษาระดับสูงของประเทศไทย ในแง่แนวคิด แนวทางการศึกษาให้เป็นปรัชญา ปรัชญาทางการอุดมศึกษาผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาพัฒนาการความร่วมมือดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาพัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษา ระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับราชอาณาจักรไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วิวัฒนาการความร่วมมือทางอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศไทย แบ่งช่วงเวลาเป็นยุคดังนี้

ศึกษาเฉพาะความร่วมมือ เน้นความร่วมมือทางการอุดมศึกษา ครอบคลุมในช่วง พ.ศ. 2405-2551 มีการแบ่งการศึกษา ความร่วมมือเป็น 4 ยุค โดย

1. ยุคที่ 1 สรรค์สร้างความร่วมมือ (พ.ศ. 2405-2459) โดยถือเอาการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล ประชาชนกับประชาชน อย่างเริ่มเป็นทางการในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ.

2405 คือ วันลงนามในสัญญามิตรภาพการค้าการเดินเรือ และการร่วมมือกันอย่างมีสัญญาถูกต้อง โดยมีทูตจากรัฐปรัสเซียประเทศเยอรมนีเข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดินสยามสมัยนั้น (และเมื่อถึงปี พ.ศ. 2505 เป็นวันที่สัญญานี้ครบ 100 ปี) (ระยะเวลาที่ชาวเยอรมันเข้ามาติดต่อค้าขายอย่างไม่เป็นทางการจะอยู่ในช่วงก่อนหน้านั้น 2-3 ปี ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงส่งพระราชโอรสและนักเรียนไทยไปศึกษาวิชาการทหารที่ประเทศเยอรมนี)

2. ยุคที่ 2 ปัญหาของสงคราม (พ.ศ. 2460 – 2488) เป็นช่วงที่ประเทศสยามหยุดพักสัมพันธไมตรีกับประเทศเยอรมนี และประกาศสงครามกับประเทศเยอรมนีเพราะต้องเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร และเป็นระยะสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (สงครามโลกครั้งที่ 1 เริ่มในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มในตอนท้ายของรัชกาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสิ้นสุดในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล มีการค้าและการศึกษาด้านเทคนิคของเยอรมนี)

3. ยุคที่ 3 ฟื้นฟูและพัฒนา (พ.ศ. 2489 – 2519) คือ หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่สิ้นสุดใน พ.ศ. 2488 และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีสัมพันธไมตรีอีกครั้งหนึ่งกับประเทศไทย ใน พ.ศ. 2495 โดยมีสัญญาฟื้นฟูสัมพันธไมตรี เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2496 และในวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2499 ได้มีการลงนามในสัญญาว่าด้วยความร่วมมือช่วยเหลือกันในระหว่าง 2 ประเทศ ต่อจากนั้น ในวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2502 ได้มีการลงนามในข้อตกลงระหว่างรัฐบาลทั้ง 2 เพื่อจัดตั้งโรงเรียนในประเทศไทย คือ เทคนิคพระนครเหนือ ซึ่งต่อมาได้พัฒนาจนเป็นสถาบันเทคโนโลยีพระนครเหนือเป็นการเริ่มการอุดมศึกษาในแบบของมหาวิทยาลัยและแบบอาชีพะชั้นสูง ของเยอรมันในประเทศไทย

4. ยุคที่ 4 อุดมศึกษาก้าวไกล (พ.ศ. 2520 – 2551) หลังจากมีโรงเรียนเทคนิคไทย-เยอรมัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2508 ก็ได้มีการเซ็นสัญญาข้อตกลงในการทำงานร่วมกันหลายฉบับซึ่งเป็นข้อตกลงทางด้านเศรษฐกิจและเทคนิค ให้ความช่วยเหลือทางการลงทุน ฯลฯ ทั้งข้อตกลงทางการพัฒนาประเทศและทางวัฒนธรรม และมีองค์การรัฐบาลและองค์การเอกชนทยอยกันมาทำความร่วมมือทางด้านทุน ฯลฯ รวมทั้งองค์การ DAAD ซึ่งให้ความร่วมมือทางการอุดมศึกษาและ Goethe Institute ให้ความร่วมมือทางการสอนภาษา หนังสือเข้าห้องสมุด อุปกรณ์การเรียนการสอน นิทรรศการ ดนตรี ศิลปะ ฯลฯ และมูลนิธิเยอรมันหลายรายให้ความร่วมมือทางการพัฒนา และการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยเป็นต้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การอุดมศึกษา หมายถึง การศึกษาระดับหลังจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและเป็น การศึกษาขั้นสูงสุดของศาสตร์ระดับสูงที่จัดขึ้นในช่วงระยะเวลาหนึ่งตามบริบทของสังคม วัฒนธรรมและการพัฒนาประเทศเพื่อให้เป็นความรู้ความเชี่ยวชาญเชี่ยวชาญอดสมัยนั้น

ความร่วมมือ หมายถึง การที่บุคคล หน่วยงาน องค์กร ตั้งแต่สองหน่วยขึ้นไป มีข้อตกลง ว่าฝ่ายหนึ่งจะให้ความช่วยเหลือทางใดทางหนึ่งอันก่อให้เกิดการพัฒนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง เช่น การจัด โครงการให้ความรู้ การฝึกอบรมเพิ่มเติม หรือเงินทุน และอาจจะเป็นไปในรูปของการติดต่อ ระหว่างบุคคลก็ได้

วิวัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่องในแต่ละยุคสมัยตาม ความเชื่อถือ แนวคิดต่าง ๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากผลกระทบของสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง

DAAD หมายถึง (หน่วย) องค์กรการแลกเปลี่ยนทางวิชาการของเยอรมนี (มาจาก Deutscher Akademischer Austausch-Dienst) (คือ German Academic Exchange Service) เป็นหน่วย หรือองค์กรที่ให้คำแนะนำในการศึกษาต่อทางอุดมศึกษา หรืออาชีวศึกษาขั้นสูงในประเทศ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ที่เกี่ยวกับสาขาวิชาที่มหาวิทยาลัยต่าง ๆ ให้การศึกษา, วิธีการเข้าศึกษา, ระยะเวลาในการศึกษา, การทำวิจัย, การสมัครรับทุนการศึกษา, การขอคำแนะนำปรึกษา ฯลฯ

Goethe Institute หมายถึง สถาบันทางการสอนภาษาและวัฒนธรรมเยอรมัน ดูแลทางการ สอนภาษา และผลิตครูผู้สอนภาษาเยอรมัน และการจัดนิทรรศการที่เกี่ยวกับการศึกษา กีฬา ศิลปะ วัฒนธรรมของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน หรือของประเทศไทย ในโอกาสหรือเทศกาลที่สมควร จัด และให้ความร่วมมือในการจัดการปาฐกถาพิเศษ อภิปรายทางเรื่องของภาษา ศิลปะ วัฒนธรรม ที่เกี่ยวกับเยอรมันหรือไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานการวิจัย : วิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างประเทศเยอรมนีกับ ประเทศไทยจากแผนภูมิ-กรอบแนวคิดในการวิจัยมีความหมายและสาระสำคัญดังนี้

ความร่วมมือระหว่างประเทศ

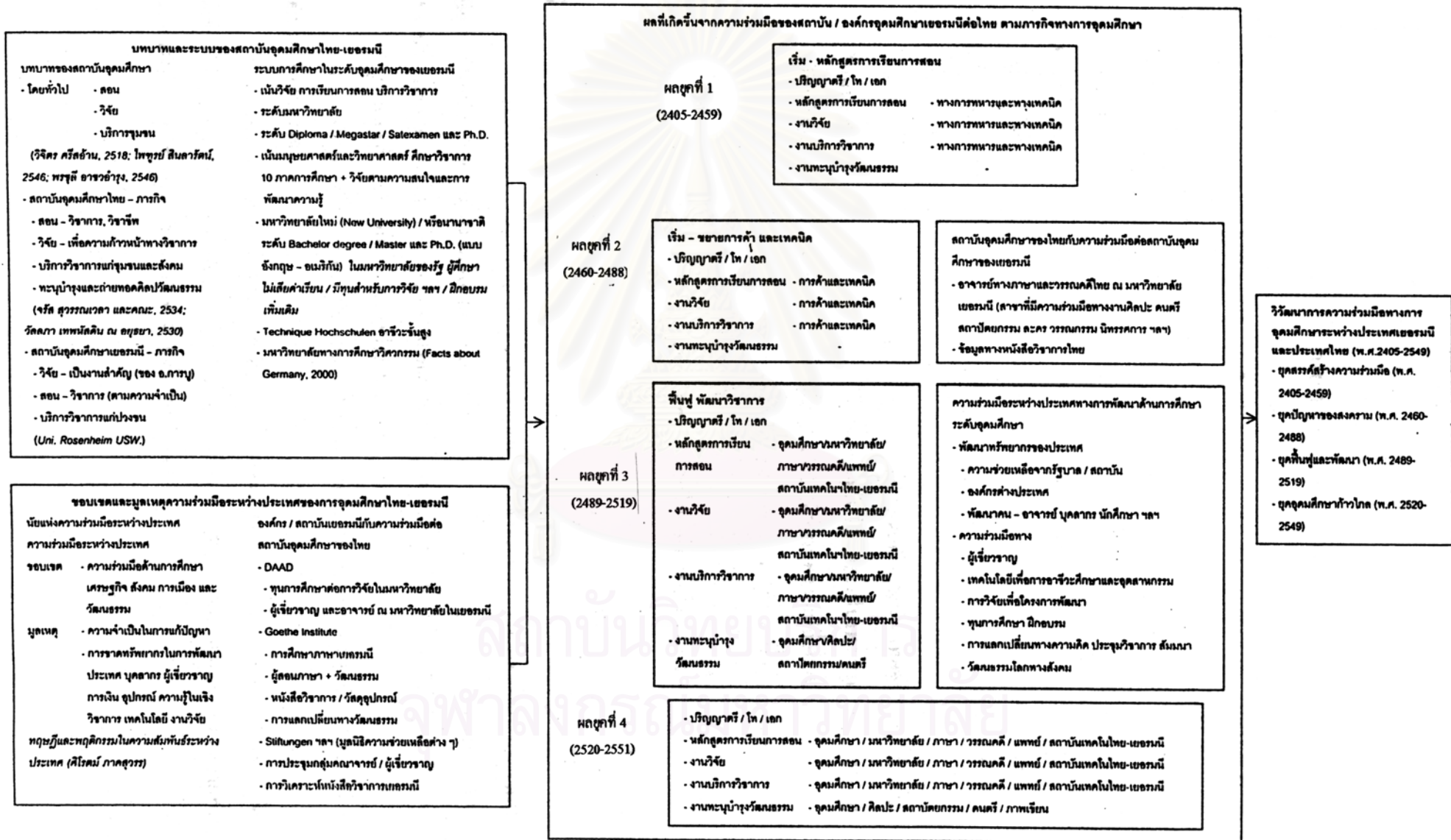
ในวงการระหว่างประเทศ คำว่า “ความร่วมมือ” เป็นคำที่ใช้กันมานานพอสมควรในแบบ เดียวกับคำว่า “ประเทศที่กำลังพัฒนา” ที่เข้ามาแทนที่คำว่า “ประเทศด้อยพัฒนา” สำหรับคำว่า “ความร่วมมือ” เป็นคำที่มีความหมายในทางบวกเพิ่มขึ้น นับตั้งแต่ได้มีการจัดตั้งองค์การระดับ ภูมิภาคในกลุ่มของประเทศที่กำลังพัฒนาในช่วงทศวรรษที่ผ่าน (๓) มาเพราะข้อดีของความร่วมมือ ในรูปแบบใหม่นี้ทำให้เราสามารถจัดข้อขัดแย้งที่เกี่ยวกับเรื่องของตะวันออกตะวันตกและเหนือ-

ได้ ให้หมดไปเสียจากความคิดที่เกี่ยวกับกิจการระหว่างประเทศได้ โดยมีเงื่อนไขต่าง ๆ เป็น ประโยชน์ต่อความร่วมมือระหว่างประเทศ เช่น โครงการร่วมมือระดับภูมิภาคอาจจะได้ผลดีเพราะ ค่าดำเนินการจะลดลงและความชัดเจนในเรื่องของความต้องการ และปัญหาของท้องถิ่นก็ถือได้ว่าเป็น ประโยชน์เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างร่วมมือที่มีความหลากหลาย เพราะการ เน้นเฉพาะ โครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ที่ใช้เงินมหาศาลจะดีในแง่ได้ผลเป็นรูปธรรมที่เห็นได้ ชัดเจน ความร่วมมือทางวัฒนธรรมได้พิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าเป็นสิ่งที่ได้ผลและมีใช้จะต้องใช้ทุน รอนมาก ดังที่ได้เห็นตัวอย่างกันมากแล้วจากงานของสถาบันเกอเธ่ (สถาบันวัฒนธรรมเยอรมันที่ กรุงเทพฯ ปัจจุบัน)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดเรื่องวิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างประเทศเยอรมนีกับประเทศไทย (พ.ศ.2405 – 2551)

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทางการศึกษา(เจตนา นาควัชระ, ม.ป.ป.: 59-64) ได้ให้ความเห็นว่ากิจกรรมที่เป็น เช่น

-ความสนับสนุนให้นักศึกษามีโอกาสไปศึกษาในสถาบันต่างประเทศ โดยที่สถาบันของตนยอมรับรองผลการศึกษาจากสถาบันต่างประเทศ/และมีโครงการแลกเปลี่ยนนักศึกษาในลักษณะที่นอกจากทางวิชาการสนับสนุนการศึกษาในความหมายที่กว้างออกไป

-นักวิชาการในสาขาเดียวกัน ควรมีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาที่มีประสบการณ์ในการวิจัยที่เปรียบเทียบกันได้

-การนำความคิดที่เกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตรการศึกษาจะให้ความเข้าใจที่มีต่อวัฒนธรรมของต่างชาติ และอาจจะเป็นจุดเริ่มต้นในการแสวงหาลักษณะอันเป็นสากลของมนุษยชาติได้

เจตนา นาควัชระ มีความเห็นเพิ่มเติมว่า การติดต่อกับต่างประเทศช่วยให้เรามีความเชื่อมั่นในมนุษยชาติยิ่งขึ้นหรืออาจเป็นประเด็นที่จะถกเถียงกันได้ และเป็นประสบการณ์ เช่น ที่เป็นของไทยซึ่งอาจจะช่วยชี้ให้เห็นว่าเราจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาทั้งในทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อมั่นในตนเอง และความสามารถที่จะวิจารณ์ตนเองได้ ที่จริงแล้วเป็นมรดกของประวัติศาสตร์อันยาวนาน

-สำหรับเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศที่ปรากฏในเรื่อง พฤติกรรมระหว่างประเทศ มีขอบเขตที่กว้างมาก จัดเป็นหัวข้อใหญ่ ๆ ได้แก่

ประเภท-ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ เช่น การรวมตัวทางเศรษฐกิจของยุโรป / การทำ/ การยกระดับผลิตผล/ค่าจ้างแรงงาน เป็นต้น

-ความร่วมมือด้านสังคมในระดับโลกทางภูมิภาค องค์การระหว่างประเทศได้จัดการเกี่ยวกับปัญหาสังคมโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยทำหน้าที่และปฏิบัติการ เช่นใน ด้านอนามัย การศึกษา การวิจัย การขนส่ง คมนาคม สวัสดิการสังคม คำปรึกษาทางกฎหมาย เป็นต้น

มูลเหตุที่มีความร่วมมือระหว่างประเทศ ได้แก่

1. แก่ปัญหาที่ไม่อาจสำเร็จได้ เช่น การล่าสัตว์ในแปซิฟิกตอนเหนือของขั้วตกลระหว่างอเมริกากับแคนาดา

2. การขาดทรัพยากรพัฒนาประเทศ ทำให้ประเทศต่าง ๆ หันหน้าเข้าหากัน เช่น การจัดผู้เชี่ยวชาญทางอุตสาหกรรม/การศึกษา เป็นต้น มักออกมาในรูปของความช่วยเหลือ โดยจัดองค์การระหว่างประเทศ เช่นที่ให้กับประเทศที่ล่าหลังในการพัฒนา

-การอุดมศึกษา และบทบาทสถาบันอุดมศึกษา

-การอุดมศึกษา เป็นการศึกษาที่จัดให้แก่คนในวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นผู้ใหญ่แล้ว หรือการศึกษาระดับหลังมัธยมศึกษา (วิจิตร ศรีสอาน, 2518: 1, ไพฑูรย์ ลินลารัตน์, 2524: อ้างถึงใน สุวิมล ชนะผลเลิศ, 2548: 9)

-บทบาทของสถาบันอุดมศึกษาที่สำคัญและจำเป็นจากเอกสารของมหาวิทยาลัย(Wurzburg) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน จะเห็นวิธีการที่ทางอุดมศึกษาของเยอรมันเน้นงานทางอุดมศึกษาโดยลำดับคือ

-Research –งานวิจัย เป็นอันดับที่ 1

-Teaching - งานสอน เป็นอันดับที่ 2

ซึ่งทางอุดมศึกษาของไทย จะเน้นงานสอนก่อนงานวิจัย และงานบริการทางวิชาการกับถ่ายทอด รัชศาสตร์ปวัฒนธรรม อยู่ในอันดับที่ 3 และ 4

การที่มหาวิทยาลัยในประเทศเยอรมันสนับสนุนงานวิจัยเป็นหลักถือเป็นการพัฒนาทางความรู้ ทางวิชาการภายในประเทศทางด้านต่าง ๆ และให้ความร่วมมือทางด้านเหล่านั้นแก่อุดมศึกษามหาวิทยาลัยต่างประเทศที่มีข้อตกลง สัญญา ความร่วมมือต่อกัน

เกณฑ์คุณภาพการศึกษา ในเรื่องการเห็นคุณค่าของคณาจารย์ บุคลากร และคู่ความร่วมมือ

การทำงานย่อมต้องการความร่วมมือ ความสำเร็จของคณาจารย์และบุคลากร ขึ้นอยู่กับการมีโอกาสเรียนรู้ และฝึกฝนทักษะใหม่ ๆ ให้มากขึ้น องค์กรต่าง ๆ ลงทุนเพื่อการเรียนรู้ส่วนบุคคลในรูปแบบของการให้การศึกษา การฝึกอบรมและโอกาสอื่น ๆ เพื่อการเติบโตที่ต่อเนื่องทางการศึกษา ต้องสร้างความเป็นคู่ความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกองค์กรเพื่อบรรลุเป้าประสงค์โดยรวมได้ดีขึ้น

-**คู่ความร่วมมือภายในองค์กร** หมายถึง ความร่วมมือระหว่างผู้นำ คณาจารย์ บุคลากรซึ่งทำให้เกิดการพัฒนาบุคลากร ทีมงานที่มีประสิทธิภาพสูง ตลอดจนการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ

-**คู่ความร่วมมือภายนอกองค์กร** มีความสำคัญมากยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ ได้แก่ การสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา องค์กรบริการชุมชนและสังคมต่าง ๆ ทำให้เกิดความแข็งแกร่งทางหลักวิชาการในทางการปฏิบัติ

-**การมุ่งเน้นอนาคต** บรรยากาศทางการศึกษาต้องมีการพัฒนาคณาจารย์ และบุคลากรและสร้างโอกาสเพื่อนวัตกรรมซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนแปลงนี้สำคัญ เพื่อการปรับปรุงต่าง ๆ ได้แก่ หลักสูตร กระบวนการต่าง ๆ ทั้งการเรียนการสอน เพื่อความเป็นเลิศทางการศึกษาทั้งระยะยาว ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะทางอุดมศึกษา

โฉมหน้าใหม่ของการศึกษาของเยอรมันในระดับอุดมศึกษาเริ่มที่ Alexander Von Humbolt ที่มหาวิทยาลัยเบอร์ลิน ในความพยายามวางการศึกษา มนุษย์ และสังคม ได้ให้แนวคิดหลักถ่ายทอดไปยังสังคมต่าง ๆ ให้เห็นความเป็นปราชญ์ทางด้านต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์นั้น ความมีลักษณะคงแก่เรียน ฯลฯ ต้องอาศัยความร่วมมือจากองค์กรต่าง ๆ Alexander Von Humbolt ได้สรุปความร่วมมือที่ควรให้แก่สถาบันทางอุดมศึกษา คือ

1. การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
2. ความช่วยเหลือทางการเงิน
3. ความช่วยเหลือทางกำลังคน
4. ความช่วยเหลือผู้เชี่ยวชาญ
5. การให้ทุนฝึกอบรม
6. ความช่วยเหลือทางอุปกรณ์

-**ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ (จากกลุ่มประเทศอื่น ๆ)** กับความร่วมมือของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (ชาย อังศุโชติ, ม.ป.ป.: 1-10) กล่าวถึง “ประเทศอื่น ๆ” ความหมายและนโยบาย ว่าหมายถึง ประเทศที่ให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการแก่ประเทศไทยว่านอกเหนือ ไปจากแหล่งที่ 1 สหรัฐอเมริกา และแหล่งที่ 2 ประเทศสมาชิกแผนโคลัมโบ ประเทศไทยได้รับความร่วมมือหรือความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจและวิชาการ (จากแหล่งที่มาใหญ่ ๆ ซึ่งมีอยู่ 4 แหล่ง) จัดเป็นแหล่งใหญ่อีก 2 แหล่ง คือ จากกลุ่มประเทศอื่น ๆ ซึ่งในปัจจุบัน ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ออสเตรีย ฝรั่งเศส เบลเยียม สวิต เนเธอร์แลนด์ เดนมาร์ก สวีเดน อิตาลี สาธารณประชาชนรัฐจีน และอิสราเอล ซึ่งในอนาคตประเทศไทยอาจจะติดต่อขอความร่วมมือทางวิชาการจากประเทศอื่น ๆ นอกเหนือไปจากประเทศดังกล่าวข้างต้น

-**ความร่วมมือของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี** (นอกเหนือจากของสหรัฐอเมริกาและกลุ่มประเทศในแผนโคลัมโบ) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นประเทศที่ให้ความร่วมมือแก่ประเทศไทยมากที่สุดในบรรดากลุ่มประเทศอื่น ๆ และเป็นประเทศที่มีความสนใจอย่างจริงจังในการที่จะให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการแก่ประเทศที่กำลังพัฒนาเห็นได้จากงานต่าง ๆ ที่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันตั้งขึ้น โดยเฉพาะเช่น กระทรวงการร่วมมือทางเศรษฐกิจ บรรษัทเงินทุนเพื่อการบูรณะ (ดำเนินงานเกี่ยวกับเงินกู้สำหรับประเทศที่กำลังพัฒนาโดยเฉพาะ) สมาคม บริษัทเอกชน ดำเนินงานในด้านการส่งเสริมการลงทุน ร่วมทุน ให้กู้ยืมเงินทุน ให้ทุนแก่บุคคลในประเทศที่กำลังพัฒนาไปศึกษาฝึกอบรมวิชาสาขาต่าง ๆ ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ตัวอย่างการก่อตั้งโรงเรียนเทคนิคโดยความร่วมมือของเยอรมนี-ไทย

-ประเด็นที่สำคัญ ที่รัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้ลงนามในสัญญาว่าด้วยความร่วมมือช่วยเหลือในวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ.2499 ซึ่งผลของสัญญาที่ได้มีการลงนามใน

ข้อตกลงระหว่างรัฐบาลทั้งสองอีกครั้งหนึ่ง คือวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2502 เพื่อจัดตั้งโรงเรียนเทคนิคขึ้นในประเทศไทย คือโรงเรียนเทคนิคพระนครเหนือ (ซึ่งต่อมา ได้ปรับปรุงจนเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระนครเหนือ) ได้เริ่มตั้งในวันที่ 18 พฤษภาคม พ.ศ.2502 (สัญญาครบ 3 ปีแล้ว ได้ขยายความช่วยเหลือไปอีก 2 ปี) โดยที่ฝ่ายรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้จัดส่งเครื่องจักร เครื่องมือ ซึ่งเป็นอุปกรณ์การสอนวิชาต่าง ๆ มาให้พร้อมกับครูผู้เชี่ยวชาญวิชาต่าง ๆ มาช่วยสอน

ส่วนรัฐบาลไทย จัดหาที่ดิน อาคารเรียน โรงงาน และมีครูไทยจำนวนหนึ่งร่วมนำการสอนกับครูเยอรมัน (คณะกรรมการชำระประวัติศาสตร์ไทย, 2500: 573)

การจัดตั้งสถาบันศึกษาและให้การศึกษาของสถาบันนี้ ถือเป็นความร่วมมือทางวิชาการ อุตสาหกรรมวิทยาศาสตร์และครูผู้สอน

-นโยบายทั่วไป ในการให้ความร่วมมือแก่ประเทศต่าง ๆ ถือความจำเป็นรีบด่วนและความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ อย่างแท้จริง

-วิธีการให้ความร่วมมือ เน้นเรื่องการส่งผู้เชี่ยวชาญมาช่วยปฏิบัติงานตามโครงการร่วมมือต่าง ๆ เป็นอันดับแรก/ การให้ทุนการศึกษา และการฝึกอบรมเป็นอันดับสอง/ ส่วนวัสดุอุปกรณ์ ถ้ามีการให้ก็จะเป็นอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานผู้เชี่ยวชาญ หรือเพื่อสาริตทางวิชาการด้านใดด้านหนึ่ง ซึ่งโดยทั่วไปจะไม่ให้ความร่วมมือด้านวัสดุอุปกรณ์อย่างเดียว เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง วิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างประเทศเยอรมนีและประเทศไทยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สาระเกี่ยวกับความร่วมมือทางการอุดมศึกษา และผลที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือที่มีผลต่อการอุดมศึกษาไทย และเสนอวิวัฒนาการความร่วมมือ โดยใช้

1) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical research) เป็นการวิจัยเอกสาร (Document Research) ซึ่งเป็นการศึกษาเหตุการณ์ในอดีตให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เหตุการณ์ เวลา และสถานที่โดยลำดับก่อนหลังให้เข้าใจความถูกต้องของเหตุการณ์เหล่านั้น ในกรณีที่ทำเป็นจะมีการสัมภาษณ์ สอบถาม ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิบางท่าน

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล
ผู้วิจัยกำหนดวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสารแล้ว ประมวลสาระจากเอกสารดังนี้

2.1) การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) ได้แก่เอกสารเกี่ยวกับความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างประเทศเยอรมนีกับประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ประเทศเยอรมนีมีความ

สัมพันธไมตรีและมีความร่วมมือกับประเทศไทยในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2405 ถึง 2551 (เอกสารจากประเทศเยอรมนีและเอกสารจากประเทศไทย)

2.1.1) ประเภทของเอกสารที่ศึกษาวิจัยแบ่งเป็นเอกสารชั้นต้น(Primary Sources) และเอกสารชั้นรอง(Secondary Sources)ตามเกณฑ์การพิจารณา (นิธิ เอียวศรีวงศ์ และ อาคม พัตติยะ, 2525: เจตนา นาควัชระ, 2521 : แกรมสุข นุ่มนนท์, 2544) ดังนี้

(1) เอกสารชั้นต้น (Primary Sources) หมายถึงเอกสารที่เป็นต้นฉบับเป็นหลักฐานที่บันทึกไว้โดยผู้เกี่ยวข้องโดยตรง หรือผู้อยู่ในเหตุการณ์ ได้แก่ พระบรมราชาบาท พระราชกระแสด พระราชดำรัส เอกสารส่วนพระองค์ เอกสารส่วนบุคคล อัดชีวประวัติ กฎหมาย ราชกิจจานุเบกษา เอกสารทางราชการ จดหมายราชการ หนังสือสั่งการ จดหมายเหตุ

(2) เอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) หมายถึง เอกสารที่เขียนขึ้นหลังเหตุการณ์ โดยที่ผู้เขียนไม่ใช่ผู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง ได้แก่ พงศาวดาร หนังสือทั่วไป ตำราแบบเรียน หนังสือแปล ชีวประวัติ เอกสารการประชุม เอกสารการสัมมนา หนังสือที่ระลึก วารสาร หนังสือพิมพ์ รายงานประจำปี พจนานุกรม สารานุกรม รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ จุลสาร

2.1.2) การประเมินเอกสาร การประเมินคุณค่าของเอกสารที่ใช้ในการวิจัยทางประวัติศาสตร์ประกอบด้วย

(1) เกณฑ์ภายนอก (External Criticism) หรือการประเมินคำลักษณะภายนอกของเอกสาร เป็นการพิจารณาว่า เอกสารนั้นเป็นเอกสารที่แท้จริงหรือไม่ โดยพิจารณาว่าหลักฐานนั้นถูกเขียนขึ้นเมื่อใด หลักฐานนั้นถูกเขียนขึ้นที่ใด ใครเป็นผู้เขียน อายุของเอกสาร สถานที่เกิดเหตุการณ์ ผู้อ่านเอกสาร และรูปแบบเดิมของเอกสารเป็นอย่างไรในกรณีที่มีการคัดลอกมา (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2527)

(2) เกณฑ์ภายใน (Internal Criticism) หรือการประเมินคำลักษณะภายในของเอกสารเป็นการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องและคุณค่าของข้อมูลในเอกสาร หมายถึง ถ้าเอกสารหรือหลักฐานนั้นเป็นของแท้ การวิพากษ์ภายในต้องศึกษา ตรวจสอบ แรงกระตุ้นความอคติและข้อจำกัดของผู้เขียนที่อาจทำให้เขียนเกินความเป็นจริง บิดเบือนหรือมองข้ามบางสิ่งบางอย่างไป การประเมินข้อมูลอย่างใช้วิจารณ์ญาณทำให้การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ทำอย่างลุ่มลึก ความถูกต้องและคุณค่าของข้อมูลในเอกสาร (Validity) พิจารณาจาก 4 ประเด็น คือ (1) ผู้บันทึกเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ มีศักยภาพ ในการเขียนเรื่องเหล่านั้นหรือไม่ (2) ผู้บันทึกใส่อารมณ์ความรู้สึกเข้าไปในเหตุการณ์หรือไม่ (3) ผู้บันทึก ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องหรือไม่กรณีที่ไม้อยู่ในเหตุการณ์ (4) เอกสารมีความชัดเจนหรือไม่ บิดเบือนความหมายไป หรือไม่ หรือมีหลักฐานสนับสนุน

3. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

3.1) เอกสารชั้นต้น (Primary sources) หมายถึง เอกสารที่เป็นต้นฉบับซึ่งเป็นหลักฐานที่บันทึกใช้โดยผู้เกี่ยวข้องโดยตรง (หรืออยู่ในเหตุการณ์) ได้แก่ กฎหมาย จดหมายราชการ จดหมายเหตุ พระบรมราโชวาทพระดำรัส พระราชบันทึก พระราชหัตถเลขา เอกสารส่วนพระองค์ อัฐชีวประวัติ เอกสารส่วนบุคคล เอกสารทางราชการ หนังสือสั่งการ

3.2) เอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) หมายถึง เอกสารที่เขียนหลังเหตุการณ์ โดยที่ผู้เขียนไม่ใช่ผู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง ได้แก่ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ชีวประวัติ ตำราแบบเรียน หนังสือทั่วไป รายงานการประชุม กฎหมาย ประชุมจารึก รายงานประจำปี หนังสือพิมพ์ พจนานุกรม สารานุกรม บรรณานุกรม วารสาร หนังสือแปล หนังสือที่ระลึก เอกสารประชุมสัมมนา จดสาร

3.3) การเขียนข้อค้นพบ คือ การเขียนผลการศึกษาข้อมูล ด้วยภาษาที่กระชับ เลือกใช้คำที่มีความหมายพอดี เป็นรูปประโยคในภาษาเขียน-เรียงความ ในแบบบรรยาย ความในลักษณะทางประวัติศาสตร์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วจะต้องตรวจสอบข้อมูลก่อนเป็นลำดับแรก การตรวจสอบข้อมูลเท่าที่ปฏิบัติกันมี 2 วิธี คือ วิธีแรกคือว่า เอกสาร หรือข้อมูลที่ได้มานั้นเป็นเอกสารที่แท้จริงเพียงใด (a genuine one) เป็นเอกสารที่ถูกต้องตามที่ควรจะเป็นหรือไม่ ซึ่งเรียกเป็นภาษาวิจัยว่า การตรวจสอบภายนอก (External Criticism) ส่วนอีกลักษณะเมื่อพิจารณาว่าเป็นเอกสารแท้จริงเพียงไรแล้ว ก็จะต้องดูต่อไปว่าเนื้อหาที่ปรากฏในเอกสารนั้นเชื่อถือได้เพียงไร (Trustworthy) ผู้เขียนเห็นเองรู้เอง หรือเดาเอง มีอคติในการเขียนหรือเปล่า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงและมีความเชื่อมั่นได้สูง

เมื่อตรวจสอบข้อมูลแล้ว ก็จะต้องมาพิจารณาต่อว่าข้อมูลที่ไดมานั้นเหมาะสมสอดคล้องกับเรื่องที่กำลังศึกษาเพียงใด เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ สัมพันธ์สอดคล้องกันตลอดทั้งเรื่องแค่ไหน เกี่ยวข้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเพียงใด เป็นต้น กระบวนการช่วงนี้คือ กระบวนการของการวิเคราะห์ (Analytical) นั่นเอง

ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัย

1. ได้สาระเกี่ยวกับความร่วมมือทางการอุดมศึกษา ระหว่างประเทศเยอรมนี กับประเทศไทยจากการรวบรวม เรียบเรียง และจัดระเบียบข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือทางการอุดมศึกษา ระหว่างสองประเทศอย่างเป็นระบบ

2. ได้ภาพรวมของความสัมพันธ์และความร่วมมือของประเทศเยอรมนีกับประเทศไทย ในด้านต่าง ๆ นอกเหนือจากการอุดมศึกษา

3. เพื่อการร่วมมือใกล้ชิด และเป็นประโยชน์ในการที่จะได้รับความช่วยเหลือจากองค์กร
เยอรมนีสำหรับมหาวิทยาลัยไทยในอนาคต

4. เป็นประโยชน์แก่บุคคล และองค์การที่เกี่ยวข้องกับการอุดมศึกษา ในการพัฒนาการ
อุดมศึกษา โดยนำแนวทางการพัฒนาจากความร่วมมือมาประยุกต์ใช้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาวิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับราชอาณาจักรไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำเสนอสาระที่ศึกษาคงต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

ตอนที่ 2 นิยามการอุดมศึกษา

ตอนที่ 3 ความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างไทยกับเยอรมนี

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ความร่วมมือในด้านอื่นที่เยอรมนีสนับสนุนไทย

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) (ไพฑูริย์ ลินลารัตน์, อ้างถึงในทศนาแจ่มมณี และสร้อยสน สกลรักษ์ แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา, 2540)

ความหมายและความสำคัญ

คำว่าประวัติศาสตร์ ตามรากศัพท์เดิม ภาษาอังกฤษมาจากภาษากรีกว่า Historia หมายถึง Inquiry คือ การค้นคว้าหาความจริง ศัพท์ภาษาไทยนั้นพระวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร ท่านเสนอขึ้น เพื่อใช้แทนคำว่า พงศาวดารทำให้เรื่องประวัติศาสตร์เป็นเรื่องของความจริงในอดีตมากกว่าเป็นเรื่องของตำนาน นิทาน หรือพงศาวดาร วิธีการทางประวัติศาสตร์เป็นการหาความจริงเกี่ยวกับมนุษย์ ธรรมชาติ และสิ่งมีอยู่เหนือว่า การหาความจริงดังกล่าว จะต้องหาอย่างวิเคราะห์ (Critical Inquiry) อย่างเห็นภาพรวม (Whole Truth) และเป็นความจริงที่แท้ (Real Truth)

งานวิจัยทางประวัติศาสตร์จึงเป็นงานที่ได้วิเคราะห์ข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ในอดีตอย่างลึกซึ้งกว้างขวาง และเห็นภาพรวมที่ชัดเจน เช่น การรวบรวมเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 เข้าด้วยกัน จะไม่ใช่งานทางประวัติศาสตร์ที่แท้จริง เพราะยังไม่ได้วิเคราะห์ การบอกแต่เพียงว่า ปีไหนตั้งมหาวิทยาลัยอะไร ก็ยังไม่เป็นประวัติศาสตร์ เพราะไม่เห็นภาพรวมทั้งหมดว่าต่อเนื่องกันอย่างไรเป็นต้น

ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์จึงมีองค์ประกอบที่เด่น ๆ 3 ประการ คือ การตรวจสอบว่าได้ข้อมูลหรือเหตุการณ์ที่แท้จริง มองเห็นความสัมพันธ์หรือภาพรวมข้อมูลหรือ

เหตุการณ์นั้น ก็กับการวิเคราะห์ข้อมูลและเหตุการณ์นั้นอย่างมีคุณค่าเป็นระบบ โดยองค์ประกอบเหล่านี้ทำให้เราเห็นความสำคัญของการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ได้ชัดเจนขึ้น

ความสำคัญประการแรกคือ การทำความเข้าใจกับตนเอง กับเหตุการณ์กับข้อมูลและเรื่องราวที่เรารู้จักอยู่ในปัจจุบันว่า เรารู้จักแท้จริงหรือเปล่า โดยเฉพาะการรู้จักในแง่ของความเป็นมา ข้อมูลเหตุการณ์ เรื่องราวต่าง ๆ นั้น บางครั้งเรารู้จักสาเหตุความเป็นมา และพัฒนาการอย่างผิวเผิน และไม่ถูกต้องพอ ทำให้เราเข้าใจผิด ตีความผิด วิเคราะห์ผิด และใช้ผิดได้ง่าย

ความสำคัญประการที่สอง ทำให้เราเข้าใจเหตุการณ์และเรื่องราวต่าง ๆ อย่างมีความสัมพันธ์กัน โดยเฉพาะความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันของเหตุการณ์ในอดีตกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน เหตุการณ์ในอดีตด้วยตนเอง เป็นต้น

ความสำคัญประการที่สามคือ การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์จะทำให้เราเข้าใจเหตุการณ์ในอดีต มองเห็นความต่อเนื่องกับปัจจุบันและมองเห็นช่องทางในอนาคตได้ดีขึ้น จะช่วยให้เราวิเคราะห์เหตุการณ์ในอนาคตได้ชัดเจนใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น โดยเฉพาะเหตุการณ์บางเหตุการณ์ เราไม่สามารถทดลองได้ เช่น การปกครองในระบบเผด็จการ เราอยากทราบว่าถ้าเกิดขึ้นแล้ว คนจะเดือดร้อนอย่างไร เราไม่สามารถทดลองได้ เราจำเป็นจะต้องมองย้อนดูเหตุการณ์ในอดีตเป็นบทเรียนที่สำคัญ

ขอบเขตและลักษณะของการวิจัย

โดยทั่วไปแล้วการวิจัยไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดก็ตาม จะต้องมิลักษณะของการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์อยู่ด้วยเสมอ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาในแง่ของเวลาเพราะการวิจัยเชิงบรรยายก็ไม่สามารถจะวิเคราะห์ข้อมูลได้ทันที จนแม้เครื่องคอมพิวเตอร์ก็ยังต้องใช้เวลา ในการวิจัยเชิงทดลองก็ต้องศึกษาย้อนดูว่า เรื่องนั้น ได้มีใครทำได้บ้างหรือไม่ ทำแค่ไหน และได้ผลอย่างไร โดยเหตุนี้นักวิจัย ไม่ว่าจะป็นนักวิจัยในรูปแบบใด จำเป็นจะต้องมีทักษะในเชิงประวัติศาสตร์อยู่ด้วยไม่มากก็น้อย

ลักษณะของการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์อาจแบ่งเพื่อประโยชน์ในทางปฏิบัติได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ลักษณะที่หนึ่ง เป็นการศึกษาปัญหาประวัติศาสตร์หรือข้อเท็จจริงในประวัติศาสตร์ในสาขาใดสาขาหนึ่ง (Historical Problem) ลักษณะนี้มุ่งเน้นที่เหตุการณ์ เรื่องราว ข้อมูลหรือปัญหาในอดีตเช่น นโยบายการจัดการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบการจัดการศึกษาในสมัยสุโขทัย การส่งเสริมหัตถศึกษาในสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นต้น เป็นการหาข้อมูลที่แท้จริง มองหาความสัมพันธ์ของเรื่อง วิเคราะห์ตีความอย่างลึกซึ้งถึงปัญหาใดปัญหาหนึ่งในอดีตของการศึกษาไทย

การศึกษาในแนวแรกนี้อาจจะมองให้กว้างในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งเช่น การปฏิรูปการศึกษาในสมัยรัชกาลที่ 5 มหาวิทยาลัยสวนกุฎิมิภาคในช่วงแผนพัฒนาฉบับแรก เป็นต้น หรืออีกลักษณะ

หนึ่ง เป็นการมองเฉพาะเรื่องแต่ในช่วงเวลาที่ยาวนานพอควร เช่น พัฒนาการของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย ประวัติวัฒนธรรมและเทคโนโลยีของการศึกษา เป็นต้น

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ในแนวแรกนี้ มีจุดประสงค์เพื่อต้องการรู้ความจริงในเรื่องใดเรื่องหนึ่งในประวัติศาสตร์ ดังนั้นจึงอาจใช้วิธีการต่าง ๆ ที่ไม่ใช่เอกสาร (Documentary) ประกอบด้วยได้ เช่น ระเบียบวิธีสถิติต่าง ๆ

ส่วนการวิจัยในแนวที่สอง เป็นการศึกษาปัญหาปัจจุบัน (Current Problem) โดยวิธีการของประวัติศาสตร์ (Historical Approach) ลักษณะนี้เป็นการมองย้อนดูประวัติความเป็นมา และพัฒนาการของปัญหาที่เกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน เพื่อจะได้เข้าใจเหตุผล ที่มาของปัญหาที่เป็นอยู่ได้ชัดเจนขึ้น เช่น การศึกษาปัญหาคุณลักษณะของครูที่ดีในเชิงประวัติศาสตร์ วิวัฒนาการและรูปแบบของการบริหารการประถมศึกษา เป็นต้น

รูปแบบของการวิจัยในแนวที่สองนี้ ที่เห็นชัดเจนคือ การเขียนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Review of Literature) ในการทำงานวิจัยประเภทต่าง ๆ นั้นเอง

หัวข้อและปัญหาของการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

หัวข้อและปัญหาที่ควรใช้การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เพื่อค้นหาความจริงและตอบคำถามนั้น ถ้ากล่าวโดยกว้าง ๆ ก็คือหัวข้อที่เป็นปัญหาในทางประวัติศาสตร์ คือเกิดขึ้น ดำเนินไป กระทั่งโดยตรงในอดีต กับอีกลักษณะหนึ่งคือ หัวข้อในปัจจุบัน แต่จำเป็นจะต้องรู้เรื่องราวในอดีตของปัญหาหรือหัวข้อนั้น

ในการสัมมนาเรื่องสังคมศาสตร์กับการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้มีผลสรุปเกี่ยวกับหัวข้อวิจัย 6 หัวข้อ คือ

1. การใช้บทเรียนในอดีตทั้งประวัติศาสตร์โดยทั่วไปและประวัติการศึกษา เพื่อช่วยในการพิจารณาตัดสินใจในการดำเนินงานการศึกษา
2. ประวัติการศึกษาไทย วิเคราะห์ในเชิงประวัติศาสตร์สังคม
3. การนำวิธีการวิจัยทางประวัติศาสตร์มาใช้ในการศึกษา
4. ตัวแปรหรือตัวกำหนดในวิวัฒนาการของระบบการศึกษาไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน
5. วิวัฒนาการของความคิดในการวิจัยการศึกษาของไทย
6. ทำไมจึงต้องสอนประวัติศาสตร์

ในหนังสือ Methods of Research ของ Good และ Scates ได้สรุปปัญหาที่มีลักษณะของการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ไว้ 3 หัวข้อ คือ

1. ปัญหาทางการวิวัฒนาการ เพื่อที่จะดูแนวโน้มและความเป็นมา เช่น เรื่องการศึกษาสมัยใหม่ (Progressive Education) เกิดขึ้นและมีพัฒนาการอย่างไร เป็นต้น

2. ปัญหาทางความคล้ายคลึง (Resemblance) คือการศึกษาของแต่ละแห่ง คล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไร โดยเฉพาะในเชิงของการศึกษาเปรียบเทียบ

3. ปัญหาในเรื่องของค่านิยม เพื่อเหตุผลและผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งในอดีต เช่น ทำไมต้องมีคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น

ข้อเสนอโดยทั่ว ๆ ไป เกี่ยวกับหัวข้อทางประวัติศาสตร์การศึกษานั้น อาจประมวลได้หลัก ๆ คือ

ก. ศึกษาประวัติของความคิดเกี่ยวกับการศึกษาของไทย ไม่ว่าจะเป็นระดับบุคคลของนักการศึกษา หรือคนที่มีบทบาททางการศึกษา หรือในระดับสถาบันว่าสมัยนั้น ๆ มีแนวคิดอย่างไร หรือในระดับหัวข้อว่า เรื่องใดเรื่องหนึ่งมีวิวัฒนาการอย่างไร เป็นต้น

ข. ศึกษาเชิงพื้นฐานของการศึกษาไทยคือ ศึกษาการศึกษาในแต่ละยุคของไทยเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง อย่างไร แล้ไหน อะไรเป็นอิทธิพลแก่กันมากน้อยแค่ไหน เป็นต้น

ค. ศึกษารูปแบบและระบบการศึกษาไทย ในแต่ละสมัยหรือแต่ละยุค ว่ามีรูปแบบอย่างไร เพราะอะไร เปรียบเทียบกันได้อย่างไร

ง. ศึกษาอิทธิพลของแนวคิดและวิธีการต่างประเทศที่เข้ามาในเมืองไทย การศึกษาไทยได้รับไว้มากน้อยแค่ไหน เพียงไร เพียงดูความเหมือนและความแตกต่าง

จ. ศึกษารายละเอียดในเชิงขององค์ประกอบของการศึกษา เช่น จุดมุ่งหมายหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การบริหาร การบริการต่าง ๆ ทั้งในระดับสถาบันและระดับส่วนรวมของประเทศ ว่าแต่ละยุคแต่ละสมัยมีลักษณะอย่างไร และมีวิวัฒนาการมาอย่างไร

ฉ. พิจารณาเป็นหน่วยงานเป็นสถาบัน หรือปัญหาเฉพาะเรื่องแล้วศึกษาย้อนกลับไปในอดีต เช่นมหาวิทยาลัยในส่วนภูมิภาค ประสบความสำเร็จในการช่วยพัฒนาภูมิภาคแค่ไหน เพียงไร จริยศึกษาของไทยมีวิวัฒนาการมาอย่างไร เป็นต้น

ลักษณะพิเศษของการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์มีลักษณะเด่นแตกต่างไปจากการวิจัยในลักษณะอื่น ๆ บางประการ คือ

ประการแรก การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ต้องอาศัยข้อมูลที่เกิดจากการสังเกตและบันทึกของบุคคลอื่น ไม่ใช่ของตัวผู้วิจัยเอง จึงต้องพยายามให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมถูกต้องใกล้เคียงกับความจริงให้มากที่สุด

ประการที่สอง เหตุการณ์ปัญหาหรือหัวข้อที่จะศึกษาจะนำมาทดลองใหม่ ปฏิบัติใหม่ไม่ได้ อีกแล้ว เป็นธรรมชาติ (Naturalistic) ในตัวของมันเอง ผู้วิจัยจึงต้องเลือกเก็บข้อมูลที่ตรงกับข้อเท็จจริงให้มากที่สุด

ประการที่สาม เหตุการณ์เรื่องราวหรือหัวข้อที่เกิดขึ้นในอดีตไม่ใช่เรื่องที่จิตใจทดลองทำขึ้นเพื่อการวิจัย เอกสารข้อมูลหรือบันทึกต่าง ๆ จึงจัดกระจายไม่เป็นระบบ ผู้วิจัยจะต้องเลือกสรรอย่างดี ซึ่งต่างกับการวิจัยเชิงบรรยายหรือเชิงทดลองที่ไม่มีโอกาสเลือกข้อมูลได้มากพอ

ลักษณะประการที่สี่ โดยเหตุที่ข้อมูลผู้วิจัยไม่ได้บันทึกเอง และข้อมูลจัดกระจายมาก ผู้วิจัยในเชิงประวัติศาสตร์จึงต้องมีความอดทน โดยเฉพาะในการใช้ห้องสมุดหรือค้นเอกสาร

ลักษณะประการที่ห้า การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์แม้จะมีผู้ช่วยวิจัยได้บ้าง แต่ก็มีลักษณะที่คนคนเดียวโดยผู้เฉพาะผู้วิจัยต้องรับผิดชอบสูง และคุณค่าหรืองานที่ดีมักจะขึ้นอยู่กับตัวบุคคลเป็นหลักสำคัญ

กระบวนการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์

โดยทั่วไปแล้ว กระบวนการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์จะมี 3 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ (1) การเก็บรวบรวมข้อมูล (Collection of Data) (2) การวิเคราะห์ข้อมูล (Criticism of Data) และ (3) การเสนอข้อมูล (Presentation of Data) การแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนเช่นนี้ นักการศึกษาบางคน เช่น เฮลมสแตดเตอร์ (Helmstadter) ตั้งข้อสังเกตว่า ทำให้เห็นว่า การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ไม่ต้องมีสมมุติฐาน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับว่าเราให้ขอบเขตของสมมุติฐานไว้ว่าคืออะไร แค่นั้น เพราะการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ก็ย่อมจะมีหัวข้อ มีขอบเขต มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาไว้เป็นแนวทางสำหรับการเก็บข้อมูลอยู่แล้ว

ก. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องกำหนดขอบเขตของหัวข้อให้แคบและกระชับเสียก่อน หลังจากนั้นจึงมาพิจารณาข้อมูลต่าง ๆ

ลักษณะของข้อมูล

ลักษณะของข้อมูลของประวัติศาสตร์นั้น อาจแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ ๆ

(1) ข้อมูลที่จับใจบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ข้อมูลประเภทนี้เป็นข้อมูลที่ชัดเจน เพราะมีเจตนาบันทึกเอาไว้โดยตรง เช่น งานเขียนต่าง ๆ อนุทินบันทึกความทรงจำ ประวัติบุคคล นิทานประวัติชีวิต รวมถึงภาพวาดโลหะหรือวัตถุต่าง ๆ ที่ทำเป็นที่ระลึก เป็นต้น ข้อมูลเหล่านี้ เมื่อได้มาเป็นของดี แต่ก็จะต้องพิจารณาตีความให้ดีด้วย เพราะอาจลำเอียงได้

(2) ข้อมูลที่หลงเหลือโดยไม่ตั้งใจ ข้อมูลประเภทนี้เป็นข้อมูลที่ได้เขียนบันทึก ทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในยุคนั้น สมัยนั้น ไม่ได้ตั้งใจจะให้หลงเหลือไว้เป็นหลักฐาน เช่น หนังสือเล่มวรรณคดี ประกาศต่าง ๆ หนังสือพิมพ์ ภาษาพูด เสื้อผ้า อุปกรณ์ ศิลปกรรมต่าง ๆ เป็นต้น ข้อมูลประเภทนี้ค่อนข้างจะตรงกับยุคกับเหตุการณ์มาก

(3) ข้อมูลที่เป็นเครื่องเตือนใจ ข้อมูลประเภทนี้จะทำขึ้นในระยษณันั้นเพื่อเป็นอนุสาวรีย์ เป็นเครื่องเตือนใจในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง เรื่องใดเรื่องหนึ่ง บางที่มีเจตนาทั้งสองอย่าง คือ ใช้ในสมัยนั้น ละให้เป็นอนุสาวรีย์ไว้ด้วย

นักวิจัยเชิงประวัติศาสตร์บางท่านได้แบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ประเภท คือ เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่ ข้อมูลที่ผู้บันทึกเหตุการณ์นั้นบันทึกด้วยตัวเอง หรือเห็นเหตุการณ์นั้น ๆ ด้วยตัวเอง เป็นข้อมูลที่ดีสำหรับการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ส่วนอีกประเภทหนึ่งเป็นข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ที่ผู้บันทึกหรือผู้เขียนไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์นั้น แต่ได้ฟังได้ยินหรือได้รับการถ่ายทอดต่อ ๆ มาอีกทีหนึ่ง ข้อมูลอย่างที่สองนี้ ผู้วิจัยจะต้องพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบก่อน ตีความหรือนำไปใช้

โดยทั่วไปข้อมูลที่ใช้ประกอบในการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ของการศึกษามักจะประกอบด้วย

- (1) ข้อมูลด้านกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติ กฎฎีกาต่าง ๆ เป็นต้น
- (2) บันทึกของทางราชการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ เช่น ประกาศคำสั่ง รายงานต่าง ๆ เป็นต้น
- (3) บันทึกของบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น อนุทิน โน้ตการสอน จดหมาย รายงานต่าง ๆ

เป็นต้น

- (4) บันทึกด้วยเครื่องเทป ภาพถ่าย อุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น
- (5) วารสารและจุลสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
- (6) อุปกรณ์ เครื่องมือ สถานที่ หรือสิ่งเกี่ยวข้องที่หลงเหลืออยู่ เช่น ภาพวาดตัวตึก

ปริญญา คำรา แบบเรียน แผนที่ เป็นต้น

2. การบันทึกข้อมูล โดยที่การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับเอกสารและข้อมูลเป็นจำนวนมาก การบันทึกข้อมูลจึงเป็นเรื่องสำคัญ และมีความจำเป็นอย่างมาก นักวิจัยทางด้านนี้ แนะนำควรบันทึกไว้ด้วยกระดาษการ์ด (Card) บันทึกลงในสมุดโน้ต (Notepaper) เพราะเมื่อวิเคราะห์หรือนำมาประกอบการเขียนรายงาน หรือเมื่อเขียนบรรณานุกรมหรืออ้างอิงจะหยิบง่ายใช้สะดวก

โดยทั่วไปการจดโน้ต หรือบันทึกข้อมูลนี้ เสมสแตกเตอร์ แนะนำควรประกอบไปด้วย การบันทึกเป็นชุดของบรรณานุกรม 1 ชุด เป็นชุดเนื้อหาที่ใช้ 1 ชุด และเป็นวิธีการ ซึ่งจดข้อคิด ข้อสงสัย รายละเอียดต่าง ๆ อันเกิดจากการอ่านไว้ด้วยอีก 1 ชุด

ข. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้ข้อมูลมาแล้วจะต้องตรวจสอบข้อมูลก่อนเป็นลำดับแรก การตรวจสอบข้อมูลเท่าที่ปฏิบัติกันมี 2 วิธี คือ วิธีแรกค้ว่า เอกสาร หรือข้อมูลที่ได้มานั้นเป็นเอกสารที่แท้จริงเพียงใด (a genuine one) เป็นเอกสารที่ถูกต้องตามที่ควรจะเป็นหรือไม่ เช่น เป็นพระราชสาสน์จากรัชกาลที่ 4 จริงหรือเปล้่า เป็นต้น ซึ่งเรียกเป็นภาษาวิจัยว่า การตรวจสอบภายนอก (External Criticism) ส่วนอีกลักษณะเมื่อพิจารณาว่าเป็นเอกสารแท้จริงเพียงไรแล้ว ก็จะต้องดูต่อไปว่าเนื้อหาที่ปรากฏใน

เอกสารนั้นเชื่อถือได้เพียงไร (Trustworthy) ผู้เขียนเห็นเองรู้เอง หรือตนเอง มีอคติในการเขียนหรือเปล่า เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เที่ยงตรงและมีความเชื่อมั่นได้สูง

เมื่อตรวจสอบข้อมูลแล้ว ก็จะต้องมาพิจารณาต่อว่าข้อมูลที่ได้นั้นเหมาะสมสอดคล้องกับเรื่องที่กำลังศึกษาเพียงใด เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ สัมพันธ์สอดคล้องกันตลอดทั้งเรื่องแค่ไหน เกี่ยวข้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเพียงใด เป็นต้น กระบวนการช่วงนี้คือ กระบวนการของการวิเคราะห์ (Analytical) นั่นเอง

ค. การเสนอข้อมูล

โดยทั่วไปการเสนอผลการวิจัยมักจะประกอบไปด้วย ความเป็นมา ความมุ่งหมาย (รวมสมมติฐาน) วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย สรุป อภิปรายและเสนอแนะ เป็นต้น

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ก็เช่นเดียวกันควรประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ เช่นเดียวกัน แต่การรายงานเชิงประวัติศาสตร์นี้อาจยืดหยุ่นได้บ้าง เพราะบางหัวข้อที่พบในการวิจัยทั่วไปไม่จำเป็นจะต้องกล่าวถึงในการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์มากนัก เช่น วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง (ยกเว้นเพื่อนำไปสู่ความสำคัญ) เป็นต้น

โดยทั่วไปการรายงานมักจะประกอบไปด้วย บทนำ ซึ่งกล่าวถึงความเป็นมา ความสำคัญ ประโยชน์ ขอบเขต ข้อจำกัด จุดมุ่งหมาย วิธีการ ฯลฯ อีกส่วนหนึ่งเป็นตัว เนื้อหา ซึ่งจะแบ่งเป็นบทแล้วแต่เนื้อหา และจบด้วยสรุป อภิปรายและเสนอแนะ

ลำดับขั้นตอนเสนอแนะ

ในการดำเนินการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์นั้นก็มีกระบวนการหลัก ๆ ดังกล่าวมาแล้ว แต่เมื่อลงมือปฏิบัติย่อมมีขั้นตอนปลีกย่อยบางประการที่ใครขอเสนอแนะในที่นี้ด้วย

1. เลือกรื่องที่สนใจ พอใจ และควรเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยอยากรู้อย่างแท้จริง มีความสุขกับการคิดค้นเกี่ยวกับเรื่องนั้น เพราะจะต้องใช้เวลาและความอดทนอย่างมาก ถ้าไม่ชอบจริงจะท้อแท้เสียก่อน

2. กำหนดหัวข้อเรื่องให้กระชับรัดกุมอย่าให้กว้างจนเกินไป เจาะจงลงไปในบางประเด็น บางเรื่อง อย่าใจใหญ่ อยากรู้ไปหมดทุกอย่าง

3. กำหนดจุดมุ่งหมายหรือสมมติฐานอย่างหยาบ ๆ ขึ้นก่อน เพื่อเป็นแนวทางขั้นต้นในการสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องในระยะแรกของการวิจัย

4. การสำรวจเอกสารในระยะแรกของการวิจัยนี้ควรดูแล การเข้าถึงแหล่งเหล่านั้น และเมื่อได้มาแล้วจะใช้ได้แค่ไหน เพียงไร เป็นต้น

5. เมื่อสำรวจ เอกสารข้อมูลและกำหนดจุดมุ่งหมายแล้ว ก็จะต้องจัดทำโครงร่างของงานวิจัย (Thesis Outline) ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหรือสมมติฐานที่ตั้งไว้

6. ให้อาจารย์ (ในกรณีที่ผู้วิจัยเป็นนิสิตบัณฑิตศึกษา) หรือผู้สนใจ และเข้าใจเรื่องดังกล่าว ช่วยตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโครงร่างนั้น ๆ ก่อน จนแน่ใจว่าจะดำเนินต่อไปได้ และก็ควรนึกว่าอาจเปลี่ยนแปลงได้เมื่อข้อมูลเปลี่ยน

7. เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างรีบช้า ๆ คือ รีบ แต่ให้ได้ข้อมูลที่ดีที่สุดเหมาะสมที่สุด โดยควรใส่ไว้ในกระดาษการ์ดดังกล่าวแล้ว พร้อมทั้งบันทึกข้อคิด ความเห็นวิธีการใหม่ ๆ ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ด้วยต่างหาก

8. วิเคราะห์ข้อมูล อย่างกว้างขวางหลายแง่มุม เพื่อให้เห็นภาพกว้าง ๆ แล้วจะลึกลงไปเฉพาะสิ่งที่ต้องการศึกษา โดยเฉพาะจะต้องมองเห็นเหตุผล ภาพรวมและความต่อเนื่องของเรื่องที่ศึกษาให้ได้

9. เขียนรายงานขึ้นต้นก่อนสำหรับพิจารณาทบทวนแก้ไข

10. จัดเขียนและพิมพ์ฉบับสมบูรณ์

ตอนที่ 2 นิยามการอุดมศึกษา

การอุดมศึกษา หมายถึง การศึกษาหลังมัธยมศึกษา (postsecondary) เป็นการเตรียมผู้ที่จะปฏิบัติงานการบริหารทุกระดับ นักวิชาการสำหรับสถาบันและองค์กรต่าง ๆ ในระดับอุดมศึกษา ซึ่งการอุดมศึกษาจะมีความหมายได้ 2 ลักษณะ คือ 1) เป็นการศึกษาเพื่อการจัดการศึกษาในระดับประถมและมัธยมศึกษา จนถึงในการฝึกหัดครู เท่ากับเป็นการจัดเพื่อคนตั้งแต่วัยก่อนเรียน จนถึงระดับอาจารย์ผู้สอนในสถาบันอุดมศึกษา รวมทั้งในระดับทั้งวิทยาลัย สถาบัน มหาวิทยาลัยทางอาชีวศึกษา 2) เป็นแหล่งวิชาและประสบการณ์ที่นอกจากสำหรับผู้เป็นครูอาจารย์ ก็จะรวมถึงผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน ทั้งการจัดการประสานงาน และการทุนศึกษา ฯลฯ

การอุดมศึกษาในฐานะสาขาวิชาการ จะประกอบด้วยโปรแกรมการสอน การวิจัย การให้บริการวิชาการอย่างเป็นทางการในการสอนที่นำไปสู่ระดับหลังมัธยมศึกษา คือ อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตร ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ซึ่งสำหรับสถาบันอุดมศึกษาไทยจะเน้นบทบาทหน้าที่การรักษาระดับและถ่ายทอดวัฒนธรรมด้วย

เป้าหมายและภารกิจอุดมศึกษาไทยและเยอรมนี

เป้าหมายอุดมศึกษา เป็นกระบวนการกำหนดโครงสร้างและรูปแบบการบริหารที่ให้ถึงสัมฤทธิ์ผล ณ จุดหนึ่งของการนำกิจกรรม ประกอบด้วยเป้าหมายปลายประสงค์ระยะยาว (ultimate goal) ระยะกลาง (intermediate goal) ที่เอื้ออำนวยให้บรรลุถึงเป้าหมายสุดท้าย

ภารกิจอุดมศึกษาไทย คือ ข้อความที่ระบุกิจกรรมของสถาบันอุดมศึกษาที่สำคัญก่อนหลัง ที่ช่วยในการตัดสินใจวางแผนยุทธศาสตร์ของผู้บริหาร ใช้ในการวัดและประเมินผลตามส่วนสำคัญของเป้าหมาย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสำคัญในองค์กรตามภารกิจที่ถือเป็นสากลได้แก่ 1) การสอน การผลิตบัณฑิตตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 2) การวิจัย เพื่อเพิ่มพูนความรู้ที่มีประโยชน์ใน

การปรับปรุง (โลก) ทุกด้าน และการบริการชุมชน ได้แก่ การนำความรู้ไปช่วยการพัฒนา
สิ่งแวดล้อมและสังคม ภารกิจของอุดมศึกษาไทยอีกประการหนึ่ง คือ การธำรงรักษา และถ่ายทอด
ศิลปวัฒนธรรม

ภารกิจอุดมศึกษาเยอรมนี โดยทั่วไปมี 3 ประการ เรียงลำดับความสำคัญโดยให้ 1) การวิจัย
(มาก่อน) 2) การสอน 3) การบริการชุมชน และถึงมิได้กล่าวถึงการธำรงรักษาและถ่ายทอด
ศิลปวัฒนธรรม แต่ในลักษณะเฉพาะของอุดมศึกษาบางสถาบันก็ปฏิบัติอยู่ด้วยแล้ว เช่น ในเรื่อง
ดนตรี เป็นต้น

หน้าที่ของอุดมศึกษาไทย

ผลิดกำลังคนให้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการพัฒนาประเทศ ดำเนินภารกิจตาม
เป้าหมายของสถาบันที่มีต่อสังคมและการบริหารจัดการอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวง
เดียวกัน โดยมีหลักการของอุดมศึกษาที่สำคัญ คือ ความเป็นเลิศทางวิชาการ ความมีอิสระคล่องตัว
มีเสรีภาพทางวิชาการ สำหรับแนวทางภารกิจเป้าหมายอุดมศึกษาไทย ดำเนินการครอบคลุมภารกิจ
6 ด้าน คือ 1) การวิจัยเพื่อพัฒนาและสร้างองค์ความรู้ 2) จัดการเรียนการสอนและฝึกอบรมเพื่อ
พัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ 3) รับผิดชอบ ดูแล แก้ปัญหา ร่วมมือ และส่งเสริมให้เกิด
ความเข้มแข็งในชุมชน และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม 4) ธำรงรักษา สืบสาน รังสรรค์ เผยแพร่วัฒนธรรม
และภูมิปัญญาไทย 5) สนับสนุนการเรียนรู้ขั้นสูงและการศึกษาตลอดชีวิต 6) ให้ความช่วยเหลือและ
ร่วมมือกันจัดการศึกษาทุกระดับ

หน้าที่ของอุดมศึกษาเยอรมนี

เนื่องจากการอุดมศึกษาของเยอรมนีเน้นการวิจัย จึงมีลักษณะที่เน้นความเป็นเลิศทาง
วิชาการ ความมีอิสระ และมีเสรีภาพทางวิชาการมากกว่าที่จะเน้นการผลิตกำลังคนตามปัญหา
ความต้องการของประเทศ และการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับองค์กรที่ดูแลการศึกษาแต่ละรัฐว่าจะจัด
การศึกษานั้นไปในแนวทางใด แต่ละรัฐดูแลตัวเอง ถึงแม้จะมีกระทรวง (ศึกษาธิการ) ของรัฐบาล
กลางร่วมกันอีกชั้นหนึ่ง

ปัญหาและโอกาสทางอุดมศึกษาไทย

ปัญหา คือ

- การขาดเอกภาพทางนโยบายและการวางแผน การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และ
การจัดสรรงบประมาณ
- ความเป็นเลิศทางวิชาการนั้น สถาบันระดับมหาวิทยาลัยยังขาดคุณภาพในการสร้างองค์
ความรู้ขึ้นได้เองทั้งการผลิต ต้องพึ่งพาการพัฒนาทุกด้านจากต่างประเทศจึงต้องเร่งสร้างระบบ
คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาไทย
- ในเชิงปริมาณ ภารกิจหลักของสถาบันอุดมศึกษาซึ่งทำหน้าที่ผลิตคนของประเทศยังน้อย

โอกาส คือ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กล่าวคือ การศึกษาระดับอุดมศึกษาถึงสิทธิที่สถาบันการศึกษาให้การศึกษาอบรมและการวิจัยให้มีเสรีภาพทางวิชาการและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 สิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาต้องมีการเปลี่ยนแปลง คือ การแบ่งการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นสองระดับ คือ ระดับต่ำกว่าปริญญา และระดับปริญญา และให้จัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัย สถาบัน วิทยาลัย หรือหน่วยงานต่าง ๆ และให้คณะกรรมการอุดมศึกษามีหน้าที่พิจารณากำหนดนโยบายแผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาที่สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ

ตอนที่ 3 ความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างไทยกับเยอรมนี

1. ความร่วมมือของประเทศไทยกับเยอรมนี

พ.ศ. 2546-2547 สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาได้รวบรวมข้อมูล ความตกลงและบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding หรือ MOU) เกี่ยวกับความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษา/หน่วยงานต่างประเทศ เยอรมนีข้อมูลดังกล่าวโดยคัดเลือกเฉพาะ MOU ที่ยังมีผลบังคับใช้ ณ เดือนธันวาคม 2547 โดยนำมาศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบในด้านประเทศ ภูมิภาค ประเภทของสถาบันอุดมศึกษาและหน่วยงาน สาระของความร่วมมือ ปัญหา อุปสรรค ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อสถาบันอุดมศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสานต่อความร่วมมือกับต่างประเทศและการพัฒนาคุณภาพการอุดมศึกษาไทย โดยกระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนทางวิชาการและใช้ประโยชน์จากบันทึกความเข้าใจที่ลงนามไว้อย่างจริงจัง เพื่อให้เกิดผลทางรูปธรรมทั้งในด้านการแลกเปลี่ยนนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากร รวมทั้งความร่วมมือทางวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนและการวิจัยในสาขาต่าง ๆ (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2546-2548)

2. ประเภทของกิจกรรมตาม MOU ของสถาบันอุดมศึกษาไทย (รัฐ) มีดังนี้

- 2.1 การแลกเปลี่ยนนักศึกษา/บุคลากร
- 2.2 การทำวิจัยร่วม
- 2.3 การแลกเปลี่ยนข้อมูล
- 2.4 มีหลักสูตรปริญญาโท/เอกร่วม
- 2.5 กิจกรรมความร่วมมืออื่น ๆ

กิจกรรมความร่วมมือตาม MOU ของสถาบันอุดมศึกษาไทย (รัฐ) จัดกลุ่มตามลักษณะของกิจกรรม ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 กิจกรรมความร่วมมือตาม MOU ของสถาบันอุดมศึกษาไทย (รัฐ)

<p>ด้านการประสานการศึกษา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การแลกเปลี่ยนการเยือน/หารือร่วมกันของผู้บริหารมหาวิทยาลัยของเยอรมนีและไทย - การเจรจาเพื่อพัฒนาความร่วมมือด้านต่าง ๆ เช่น การเรียนการสอน หลักสูตร การวิจัยและฝึกอบรม - การเข้าร่วมนิทรรศการ ประชุม สัมมนาทางวิชาการ (กิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่แต่ละฝ่ายจัด) - การให้ทุนแลกเปลี่ยนระยะสั้นเพื่อทำวิจัย - การมอบปริญญาเกิตติมศักดิ์แก่ผู้ทรงคุณวุฒิระหว่างกัน - การร่วมก่อตั้งสถานหรือศูนย์การศึกษา - การจัดพิมพ์และเผยแพร่ผลงานวิจัยร่วมกัน ทำพจนานุกรมภาษาต่างประเทศ วารสารวิชาการ
<p>ด้านการพัฒนา</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มหาวิทยาลัยเยอรมันเสนอทุนให้นักศึกษา - นักศึกษาเดินทางไป/มาศึกษาต่อ, ฝึกอบรม, ดูงาน, ทำวิจัย ฯลฯ - การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและสร้างเครือข่ายทางวิชาการ - การศึกษาภาษา การอบรมภาษาและวัฒนธรรมไทย
<p>ด้านการพัฒนาอาจารย์/ บุคลากร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - มหาวิทยาลัยต่างประเทศเสนอทุนให้อาจารย์ - อาจารย์และผู้เชี่ยวชาญ/มาบรรยาย, ให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม, เป็น Visiting Professor - อาจารย์เดินทางไป/มาศึกษาต่อ, ฝึกอบรม, ดูงาน, ทำวิจัย

สถาบันวิจัยประชากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. ปัญหา/อุปสรรคความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาไทย (รัฐ)

ตารางที่ 2 ปัญหา/อุปสรรคความร่วมมือของสถาบันอุดมศึกษาไทย (รัฐ)

ปัญหาด้านการบริหารจัดการ	<ul style="list-style-type: none"> - งบประมาณมีจำกัด ไม่ได้รับอนุมัติจากรัฐบาล - ค่าใช้จ่ายสูง - ขาดแคลนอุปกรณ์เครื่องมือที่ทันสมัย - การประสานงานระหว่างหน่วยงานขาดความต่อเนื่อง - หลักสูตรที่เปิดสอนไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้
ปัญหาด้านการแลกเปลี่ยน	<ul style="list-style-type: none"> - นักศึกษามีความรู้ทางภาษาไม่ถึงระดับที่ต้องการ - นักศึกษาต่างประเทศไม่นิยมแลกเปลี่ยนกับสถาบันอุดมศึกษาไทย - ความประพฤตินักศึกษาแลกเปลี่ยนไม่เหมาะสม
ปัญหาด้านอาจารย์/บุคลากร	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เชี่ยวชาญบางคนไม่ใช้ภาษาอังกฤษช่วยในการสื่อสาร - บุคลากรมีภารกิจงานสอนมากทำให้ไม่สามารถเดินทางไปปฏิบัติงานตามโครงการได้
ปัญหาที่มีผลกระทบต่อสภาพการณ์ภายนอก	<ul style="list-style-type: none"> - ปัญหาความไม่มั่นคงภายในประเทศ เช่น การก่อการร้าย ฯลฯ

4. มหาวิทยาลัยในเยอรมนี

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิรูปการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยก็คือ Wilhelm von Humboldt (มีชีวิตอยู่ระหว่างปี ค.ศ. 1767-1835) เขาได้เน้นความสำคัญของหลักการศึกษที่สำคัญคือ “การแยกกันไม่ออกระหว่างการสอนและการวิจัย” ตั้งแต่นั้นมาจนถึงปัจจุบันมหาวิทยาลัยของเยอรมันก็ได้ยึดถือหลักการนี้ไว้ตลอด ดังนั้นมหาวิทยาลัยจึงไม่ใช่สถาบันเพื่อการศึกษาและฝึกอบรมเท่านั้น แต่ยังเป็นสถาบันที่ทำการวิจัยค้นคว้า ทั้งในลักษณะที่เป็นการวิจัยประยุกต์และงานด้านวิชาการล้วน ๆ มหาวิทยาลัยมอบปริญญาบัตรทั้งระดับปริญญาโท (Diploma หรือ Magister Artium) และระดับปริญญาเอก (Doctor Degree) และยังมีกระบวนการรับรองความสามารถในการสอน (Habilitation) ของผู้ขอตำแหน่งศาสตราจารย์ ซึ่งต้องผ่านการเป็นอาจารย์ของมหาวิทยาลัยมาแล้ว และมีการเสนอผลงานทางวิชาการก่อนที่จะมีการสอนทักษะต่าง ๆ อย่างเข้มงวดเพื่อแต่งตั้งเป็นศาสตราจารย์ ภายหลันี้มหาวิทยาลัยหลายแห่งมอบปริญญาบัตรซึ่งเทียบเท่าปริญญาตรีและโทแบบสากลทั่ว ๆ ไป ซึ่งเปิดโอกาสให้จบการศึกษาปริญญาตรีและโทง่ายขึ้น แขนงวิชาที่มีสอนในมหาวิทยาลัยที่สำคัญคือ แพทย์ศาสตร์ วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ ศิลปศาสตร์ และ

มนุษยศาสตร์ กฎหมาย เทววิทยา เศรษฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เกษตรศาสตร์และวนศาสตร์ ในแต่ละสาขาวิชาแบ่งสาขาย่อยออกไปหลากหลายเพื่อเน้นความชำนาญเฉพาะทาง

4.1 มหาวิทยาลัยเทคนิค (Technical Universities/Technical Hochschule)

เดิมนั้นสถาบันการศึกษาที่เรียกว่า มหาวิทยาลัยเทคนิคนั้น ให้การศึกษาเฉพาะด้านวิศวกรรม แต่ต่อมาได้มีวิวัฒนาการ แขนงวิชาที่สอนไปยังด้านอื่น ๆ เช่น มนุษยศาสตร์ อย่างไรก็ตามก็ยังเน้นหนักที่ด้านวิศวกรรมศาสตร์และวิทยาศาสตร์

4.2 มหาวิทยาลัยที่เน้นภาคปฏิบัติ (University of Applied Science/Fachhochschule)

มหาวิทยาลัยประเภทนี้เป็นที่นิยมของนักศึกษาต่างชาติ เป็นสถาบันที่เน้นการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ วิธีการเรียนการสอนจัดทำเพื่อให้โอกาสจบปริญญาเร็วกว่ามหาวิทยาลัยแบบธรรมดา แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าดี้อยู่คุณภาพ เพราะว่ามีมหาวิทยาลัยจะเน้นทั้งการสอนและการวิจัย การวิจัยจะเน้นการนำผลไปปฏิบัติได้ โดยจะมีการติดต่อยุติสัมพันธ์กับภาคอุตสาหกรรมของเอกชน

4.3 สถาบันอื่น ๆ ที่มีฐานะเทียบเท่ามหาวิทยาลัย

นอกจากสถาบันการศึกษาแบบต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ประเทศเยอรมนียังมีสถาบันฝึกหัดครูซึ่งให้การศึกษอบรม ผู้ที่จะออกไปประกอบอาชีพครูในโรงเรียนระดับต่าง ๆ สำหรับสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยที่น่าสนใจอีกแบบหนึ่ง คือ มหาวิทยาลัยที่เรียกเป็นภาษาเยอรมันว่า Gesamthochschulen ซึ่งอาจจะแปลว่ามหาวิทยาลัยแบบผสม (Comprehensive University) ซึ่งเป็นสถาบันซึ่งเกิดจากการรวมตัวกันของมหาวิทยาลัย สถาบันฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยเน้นภาคปฏิบัติ และมหาวิทยาลัยศิลปะและการดนตรี โดยรวมเข้าเป็นสถาบันเดียวกัน ซึ่งทำให้นักศึกษามีโอกาสเปลี่ยนสาขาที่ศึกษาหรือเปลี่ยนปริญญาที่จบได้ในระหว่างที่ศึกษาอยู่ เยอรมนียังมีสถาบันการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งเน้นให้การศึกษาเพียงบางสาขาเท่านั้น เช่น สถาบันแพทยศาสตร์ และ สัตวแพทย์ มหาวิทยาลัยศิลปะ และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยการภาพยนตร์ สถาบันอบรมการบริหารแก่ข้าราชการพลเรือนเยอรมัน ที่สถาบันนี้จะมีข้าราชการจากประเทศกำลังพัฒนาเข้าศึกษาด้วย และยังมีมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยที่ฝ่ายศาสนาดั้งขึ้น

4.4 คุณภาพของมหาวิทยาลัยและสาขาวิชา

คุณภาพของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในเยอรมันไม่แตกต่างกันมากเหมือนบางประเทศ นักศึกษาจะยืมหนังสือจากห้องสมุดของมหาวิทยาลัยที่ตนไม่ได้เรียนได้ โดยระบบการยืมข้ามสถาบัน ความแตกต่างในคุณภาพของแต่ละคณะและแต่ละสาขาภายในมหาวิทยาลัย อาจเกิดจากความเชี่ยวชาญของอาจารย์ในคณะเอง ซึ่งไม่ได้เป็นผลจากมหาวิทยาลัยโดยรวม เพราะฉะนั้นภายในมหาวิทยาลัยเดียวกันอาจจะมีคณะที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลกและบางคณะที่ไม่มีชื่อเสียงมากนัก มีการจัดอันดับคุณภาพของแต่ละสาขาวิชาของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ

4.5 ปริญญาบัตร

ปริญญาบัตรของมหาวิทยาลัยในเยอรมัน ในปัจจุบันมีต่าง ๆ ดังนี้

4.5.1 ปริญญาโท หรือ Master of Arts สำหรับแขนงศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์

4.5.2 ปริญญาโท หรือ Diploma สำหรับสาขาวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ บริหารธุรกิจ วิศวกรรมศาสตร์ และแขนงวิชาอื่น ๆ ที่สอนในมหาวิทยาลัยเน้นภาคปฏิบัติ

4.5.3 ปริญญาโทของรัฐ หรือ State Exam สำหรับสาขาครุศาสตร์ แพทย์ศาสตร์ กฎหมาย และเกษตรศาสตร์

4.5.4 ปริญญาเอก (Dortorate) สำหรับ 3 แบบแรก คือ Master of Arts, Diploma และ State Exam นั้นถือได้ว่ามีระดับที่เท่ากัน เพราะฉะนั้นระบบปริญญาบัตรของเยอรมนีจึงต่างจากระบบที่ใช้เรียกปริญญาตรี โท และเอก ทั่วไป คือ เป็นแบบเยอรมันแท้ ๆ ส่วนมหาวิทยาลัยของเยอรมันที่ใช้หลักสูตรนานาชาติ ที่เรียกว่า International Degree Program นั้นจะมอบปริญญาตรีและโท เหมือนกับประเทศอื่น ๆ

5. มหาวิทยาลัยในประเทศไทยที่มีความร่วมมือใกล้ชิดกับประเทศเยอรมนี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตพระนครเหนือ-คณะวิศวกรรมศาสตร์

โครงการร่วมมือระยะยาวระหว่างรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันกับราชอาณาจักรไทย ในด้านการฝึกฝนอาชีพและการศึกษาทางเทคนิค ส่วนใหญ่อยู่ที่สองโครงการเดิมที่วิทยาเขตพระนครเหนือของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตพระนครเหนือ (KMIT-NBC) คือ

- วิทยาเขตเทคนิคไทย-เยอรมัน (TGTT) ปี 2502-2512 (ปัจจุบันเป็นวิทยาลัยเทคนิคอุตสาหกรรม)
- วิทยาลัยครูเทคนิคไทย-เยอรมัน (TGTC) ปี 2512-2523 (ปัจจุบันเป็นคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์)

ต่อมาในปี 2524 ตามขั้นตอนของโครงการความร่วมมือทางฝ่ายเยอรมันเป็นผู้ให้ความสนับสนุนคณะวิศวกรรมศาสตร์ ซึ่งมีความมั่นคงอยู่แล้ว โดยเน้นทางวิศวกรรมเครื่องกลและวิศวกรรมไฟฟ้า

การสนับสนุนแตกต่างไปจากมาตรฐานการฝึกอบรมทางวิศวกรรมที่นิยมกันในประเทศไทย ในปัจจุบันซึ่งเน้นหนักทางด้านทฤษฎี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตพระนครเหนือจะเน้นภาคปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอันนี้ได้มีการสร้างห้องปฏิบัติการพร้อมเครื่องมือและห้องปฏิบัติการวิศวกรรมไฟฟ้า ซึ่งจะใช้เครื่องมือเพื่อการศึกษาทางวิชาการและเป็นอุปกรณ์

ใหม่สำหรับทางอุตสาหกรรมด้วย ซึ่งโดยปกติแล้วจะหาที่ไหนไม่ได้ในประเทศ ตามแนวทางนี้การร่วมมือในภาคปฏิบัติกับ โครงการทางอุตสาหกรรมจะช่วยสนับสนุนการศึกษาด้านวิศวกรรมและ ขจัดปัญหาเรื่องการสอนแต่ทฤษฎีไปด้วย ทั้งนี้จะรวมไว้ในการพัฒนาหลักสูตรและเทคนิคการสอนที่เหมาะสม

ที่ปรึกษาชาวเยอรมันได้ทำงานอยู่แล้ว การสร้างอาคารและห้องปฏิบัติการก็ดำเนินการอยู่ อาจจะขยายโครงการต่อไป

นอกจากนั้นเยอรมนียังได้ให้ความช่วยเหลือในด้านการฝึกฝนและการให้การศึกษาเพิ่มเติม แก่นักศึกษาอีกมากมายหลายคน รวมทั้งช่างเทคนิค นักค้นคว้าและผู้ประกอบการอาชีพในด้านต่าง ๆ

6. ความช่วยเหลือโดยผ่านหน่วยงาน DAAD ปี 2508 นี้มีถึง 149 รายการด้วยกัน ในจำนวนนี้เป็นนักศึกษาและผู้รับการฝึกอบรมระยะยาว 32 คน อีก 117 คน ได้รับเชิญไปร่วมสัมมนา ระยะสั้นหรือเชิญไปเพื่อหาข้อเท็จจริง

7. ความช่วยเหลือผ่าน Goethe Institute สถาบันเกอเธ่ ที่เมืองมิวนิค ซึ่งเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรม เพื่อตอบสนองความต้องการของนักศึกษาต่างชาติในเยอรมนี ได้สอนภาษาเยอรมัน ให้แก่นักศึกษาไทย (นอกจากสถาบันวัฒนธรรมเยอรมันในกรุงเทพฯ)

8. การฝึกอบรมวิชาชีพแบบทวิภาคี (Dual System) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

8.1 การฝึกอบรมวิชาชีพสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีมีลักษณะเป็นApprenticedhip System หรือระบบช่างฝึกหัด

8.2 ศูนย์ฝึกอาชีพแห่งแรกของเยอรมันได้จัดตั้งโดย Koening und Bauer ชื่อ โอเบอร์เชล

8.3 ปี 1821 เกิดโรงงานสร้างเครื่องอัดเพชรความเร็วสูง

เยอรมนีเป็นประเทศที่มีการจัดการฝึกอาชีพโดยโรงงานจัดกันเอง ก่อนที่กฎหมายอาชีวศึกษาเป็นเวลานาน (บุญศักดิ์ ใจจงกิจ, 2541, 52-53.)

กฎหมายการฝึกอาชีพ (Berufebildungsgesetz) ฉบับแรกของเยอรมันเกิดขึ้นในปี 1692 ซึ่งเป็นกฎหมายส่วนที่สองที่ต่อจากกฎหมายระเบียบการค้าปี 1965

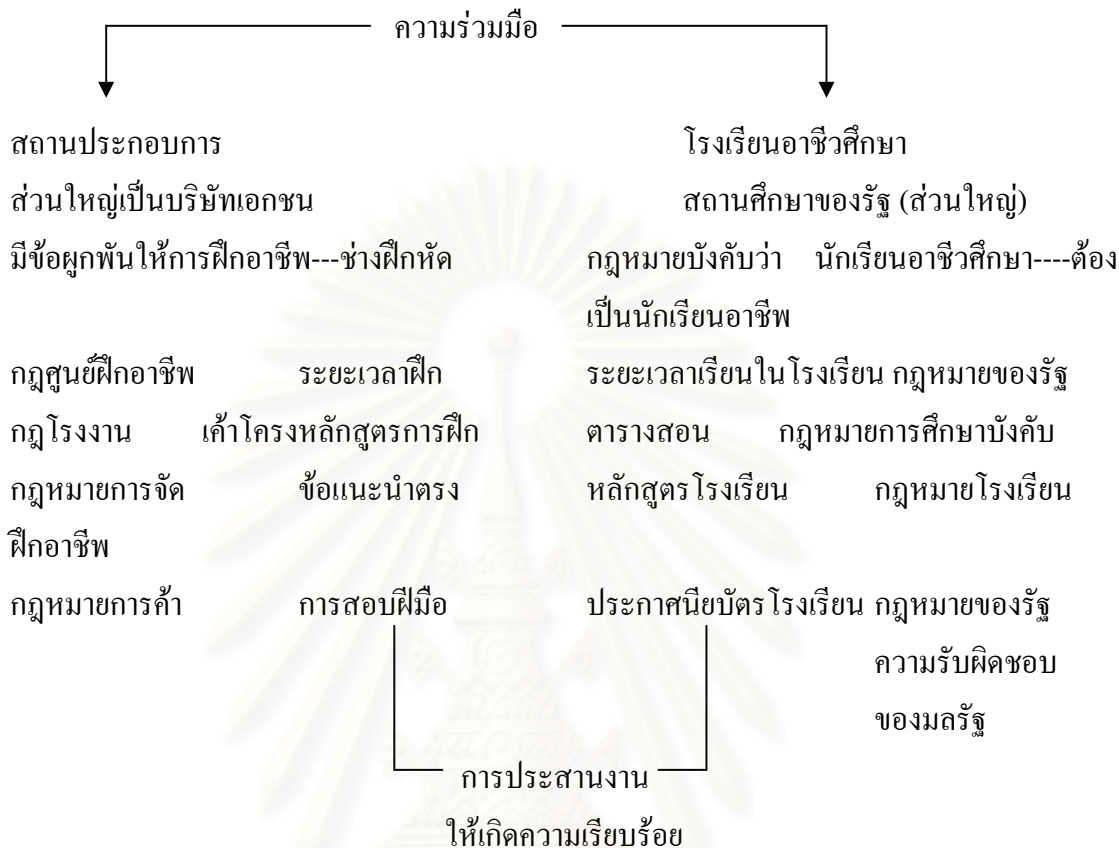
การฝึกอบรมวิชาชีพแบบทวิภาคี (Dual System) หมายถึง ผู้เรียนที่เป็นช่างฝึกหัดนั้นจะมีสองบทบาท

1. เป็นช่างฝึกหัดประจำ ณ ศูนย์ฝึกอาชีพของสถานประกอบการ
2. เป็นนักเรียนอาชีวศึกษาที่ต้องเข้าเรียน ณ โรงเรียนอาชีวศึกษาตามหลักสูตรของ

กระทรวง ศึกษาธิการ

ทั้งสองบทบาทจะต้องมีกฎหมายรองรับอย่างถูกต้อง (Muenchen, 1983)

แผนภาพที่ 1 ความร่วมมือการฝึกอบรมวิชาชีพแบบทวิภาคี (Dual System) สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

(บุญญศักดิ์ ใจจงกิจ, 2541:54-55)

โดยหลักการ รัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะยอมรับโดยกฎหมายว่า

1. กฎหมายการฝึกอาชีพ ระบบทวิภาคีเป็นนิติบุคคล

นักศึกษาช่างฝึกหัดโดยนิยามของกฎหมายเรื่องการฝึกอาชีพมีบทบาทสองประการคือ เป็นช่างฝึกหัดที่ต้องรับรองการฝึกอาชีพ ณ ศูนย์ฝึกอาชีพของสถานประกอบการกับเป็นนักเรียนอาชีวศึกษา ณ โรงเรียนอาชีวศึกษาของมตรัฐ

2. ระบบทวิภาคีเป็นนิติบุคคลทางการศึกษา

ระบบทวิภาคีเยอรมันในแง่มนนิติบุคคลทางการศึกษา จัดสรรความรับผิดชอบระหว่างโรงเรียนกับศูนย์ฝึกอาชีพ ณ สถานประกอบการดังในแผนภาพ

แผนภาพที่ 2 ระบบทวิภาคีในลักษณะเป็นนิติบุคคลทางการศึกษา

กฎหมายการฝึกอาชีพเป็นกฎหมายสูงของประเทศในเชิงรัฐธรรมนูญเยอรมันมิได้ถือว่าเป็นกฎหมายการศึกษา แต่เป็นกฎหมายแรงงาน และ/หรือ เศรษฐกิจ เพราะในสายตาของนักกฎหมายเยอรมัน วิธีนี้วิธีเดียวเท่านั้นที่จะสามารถควบคุมระบบช่างฝึกหัดได้ทั่วถึง ในการเป็นช่างฝึกหัดในศูนย์ฝึกอาชีพ ณ สถานประกอบการ (ศ.บุญญศักดิ์ ใจจงกิจ, 2541:52)

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ความร่วมมือในด้านอื่นที่เยอรมนีสนับสนุนไทย

1. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

1.1 ความสัมพันธ์ทางการทูต

ความสัมพันธ์ไทย-เยอรมนี เริ่มเมื่อพ.ศ. 2405 โดยการทำสนธิสัญญาทางไมตรีและกัน เมื่อพ.ศ. 2426-2430 ดำเนินความสัมพันธ์ทางการทูตในระดับอัครราชทูต เมื่อพ.ศ. 2430 จัดตั้งสำนักงาน ณ กรุงเบอร์ลินสำหรับเอกอัครราชทูต ณ กรุงบอนน์ และสถานกงสุลใหญ่ ณ นครเบอร์ลิน ซึ่งมีเขตอาณาเยอรมนีตะวันออกทั้งหมด ต่อมาเมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2542 ได้ย้ายสถานเอกอัครราชทูตไปอยู่ ณ กรุงเบอร์ลินพร้อมกันนั้น ได้จัดตั้งสำนักงานสถานเอกอัครราชทูตสาขากรุงเทพฯ ทำการไปแล้วเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2544 และได้มีการเปิดสถานกงสุลใหญ่ ณ นครเบอร์ลิน วันที่ 1 มกราคม 2545

สถานกงสุลกิตติมศักดิ์ของไทยมี 4 แห่งคือ

1. ฮัมบูร์ก (ครอบคลุมรัฐ Hamburg รัฐ Bremen และรัฐ Schleswig-Holstein)
2. มิวนิก (ครอบคลุมรัฐ Bavaria และรัฐ Saxony)
3. คีสเซลดอร์ฟ (ครอบคลุมรัฐ North Rhine-Westphalia และรัฐ Lower Saxony)
4. ชตุทท์การ์ท (ครอบคลุมรัฐ Baden-Wuerttemberg)

(หมายเหตุ สถานกงสุลกิตติมศักดิ์ ณ นครแฟรงเฟิร์ต ปิดทำการเมื่อ 31 ธันวาคม 2548)

1.2 ความสัมพันธ์ทางการเมือง

ดำเนินการไปด้วยความราบรื่น ไทยและเยอรมนีมีการแลกเปลี่ยนการเยือนระดับรัฐมนตรีกระทรวงต่างประเทศอย่างสม่ำเสมอ

เยอรมนีสนับสนุนท่าทีต่าง ๆ ของไทย เช่น ท่าทีต่อปัญหาด้านความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ชาวไทยที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาผู้ลี้ภัยนอกจากการตระหนักถึงความสำคัญของไทยในฐานะที่มีบทบาทนำและเป็นแบบอย่างในภาคตะวันออกเฉียงใต้ในเรื่องความเป็นประชาธิปไตย การรักษาสถิติมนุษยชน เสรีภาพของสื่อ ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และความสำเร็จทางเศรษฐกิจโลก

เยอรมนีขอให้ไทยพิจารณาสนับสนุนเยอรมนีเข้าเป็นสมาชิกประเภทถาวรของคณะรัฐมนตรีสหประชาชาติ

1.3 ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ

นายโวล์ฟกัง เคลเมนต์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจและแรงงานเยอรมนีดูแลงานทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1.3.1 การค้า เยอรมนีเป็นคู่ค้าลำดับที่ 7 ของไทยรองจากญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา จีน

สิงคโปร์ มาตามลำดับ และเป็นคู่ค้าอันดับที่ 1 ของไทยในสหภาพยุโรป ในช่วงปี 2542-2545 เฉลี่ย 3694.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ โดยในปี 2547 ไทยและเยอรมนีมีมูลค่าการค้าระหว่างเงินดอลลาร์

สหรัฐ ไทยเสียเปรียบดุลการค้าเป็นมูลค่า 1,025.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ เนื่องจากสินค้าต้นทุนจากเยอรมนีในปริมาณที่สูงมาก สินค้าสำคัญที่ไทยส่งออกไปเยอรมนี ได้แก่ คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ เสื้อผ้าสำเร็จรูป อัญมณีและเครื่องประดับ ผลิตภัณฑ์และส่วนประกอบ ส่วนประกอบ และอุปกรณ์การบิน เฟอร์นิเจอร์ วงจรพิกัดอากาศและส่วนประกอบ เป็นต้น ส่วนสินค้านำเข้าที่สำคัญของไทยจากเยอรมนี ได้แก่ อุตสาหกรรม เคมีภัณฑ์ เครื่องจักร ไฟฟ้าและส่วนประกอบ ส่วนประกอบและอุปกรณ์การผลิต โครงรถและตัวถัง เครื่องมือเครื่องใช้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ การวัด การตรวจสอบ การผลิตไฟฟ้า เป็นต้น

1.3.2 การลงทุน บริษัทเยอรมนีเข้ามาลงทุนในประเทศไทยค่อนข้างน้อย โดยเป็นผู้ลงทุนอันดับหลังของยุโรป (ในด้านจำนวนโครงการ) ใน EU รองจากอังกฤษและเนเธอร์แลนด์ การลงทุน BOI ระหว่างปี 2538-2545 มีจำนวน 256 โครงการ เงินลงทุน 90,475 ล้านบาท การผลิตส่วนใหญ่อยู่ในภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะสาขาเคมีภัณฑ์ เครื่องจักรและอุปกรณ์ทางโลหะ และเครื่องจักรอุตสาหกรรมเบา ผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เฉพาะเป็นผู้ลงทุนอันดับ 6 ของผู้ลงทุนจากยุโรปในด้านเงินลงทุน (12 โครงการ) และในปี 2547 เยอรมนีได้รับการส่งเสริมการลงทุน จำนวน 15 โครงการ ไทยเป็นภาคีทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของเยอรมนีในบางสาขา โดยเฉพาะการผลิตรอบปีที่ผ่านมา ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมรถยนต์ของเยอรมนี เช่น AUDI BMW ให้ความสนใจที่จะร่วมลงทุนและขยายการลงทุนในประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเป็นศูนย์กลางและฐานการพัฒนาธุรกิจด้านภาพยนตร์ที่เหมาะสมในเอเชีย บริษัทเยอรมันยังคงเข้ามาลงทุนในเอเชียค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับการลงทุนในยุโรป อย่างไรก็ตามก็ตระหนักถึงความสำคัญของการขยายตัวทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย และได้มีการกำหนดนโยบายเชิงรุกต่อเอเชียโดยเน้นการสนับสนุนให้ภาคเอกชนของเยอรมนีมาลงทุนในภูมิภาคเอเชียมากขึ้น โดยเฉพาะในจีน รัฐบาลเยอรมันส่งเสริมภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในภูมิภาคเอเชียอย่างต่อเนื่อง และได้มีการจัดการประชุม เอเชีย-แปซิฟิก ครั้งที่ 10 ขึ้นที่กรุงเทพฯ ระหว่าง 18-19 พฤศจิกายน 2547 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจและแรงงานเยอรมนีเข้าร่วมประชุมด้วย

สำหรับไทยตลาดภายในของไทยค่อนข้างเล็ก และใช้ประโยชน์จากความตกลง FTA ที่ไทยทำไว้กับประเทศการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ก็น่าจะทำให้การลงทุนของเยอรมนีในไทยมีพลวัตมากขึ้น

1.3.3 ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาและความช่วยเหลือ ไทยต้องการให้เยอรมนีมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการพัฒนาความร่วมมือไตรภาคีเป็นพัฒนาภูมิภาค (Partnership for Development/Partnership for the Region) เฉพาะในการพัฒนาประเทศเพื่อนบ้านในกรอบ GMS และ ACMECS และประเทศที่เป็นสงครามหรือความขัดแย้ง เช่น ดิมอร์เลสเต ศรีลังกา รวมทั้งประเทศที่สามอื่น ๆ อาทิ เยอรมนีเป็น development partner ในกรอบ ACMECS และเอกอัครราชทูตเยอรมันได้เข้าร่วมการประชุม ACMECS Special SOM and Ministerial Retreat

และได้รับข้อเสนอโครงการในกรอบ ACMECS จำนวน 26 โครงการไปพิจารณา ไทยและเยอรมนี ได้จัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือไตรภาคีเสร็จเรียบร้อยแล้วลงนาม โดยผู้แทนของทั้งสอง ฝ่าย คาดว่าจะจัดให้มีการลงนามได้ในปี 2548

1.3.2 คณะกรรมการร่วมด้านเศรษฐกิจไทย-เยอรมนี ไทยและเยอรมนีได้จัดตั้ง คณะกรรมการร่วมด้านเศรษฐกิจไทย-เยอรมนี (JEC) โดยบันทึกความเข้าใจจัดตั้ง JEC ในระหว่าง การประชุม JEC ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2546 หัวหน้าคณะผู้แทนฝ่ายไทย ได้แก่ รองนายกรัฐมนตรี ฝ่ายเศรษฐกิจ ส่วนหัวหน้าคณะผู้แทนฝ่ายเยอรมนี ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ (Wolfgang Clement) รูปแบบของ JEC เป็นการผสมผสานระหว่างผู้นำระดับสูงภาครัฐและ ภาคเอกชน ซึ่งตั้ง JEC โดยผู้แทนจากภาคเอกชนเป็นรองประธานและกรรมการอยู่ด้วย

วัตถุประสงค์ที่สำคัญของการประชุม

1. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจในทุกด้าน และเสริมสร้างเครือข่ายระหว่างธุรกิจ ของทั้งสองประเทศในสาขาเศรษฐกิจที่สำคัญที่มีความสนใจร่วมกัน
2. เพื่อขยายการลงทุนของเยอรมนีในประเทศไทยและส่งเสริมให้เยอรมนีใช้ประเทศเป็น ศูนย์กลางของอุตสาหกรรมและธุรกิจของเยอรมนีในภูมิภาคเอเชีย-ตะวันออกเฉียงใต้
3. เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรับทราบนโยบายเศรษฐกิจซึ่งกันและกัน จะมีประชุม เต็มคณะและการประชุมคณะทำงาน ซึ่งในการประชุมคณะกรรมการทั้งสองฝ่ายได้เห็นพ้องให้มี คณะทำงาน 2 คณะ คือ 1) คณะทำงานด้านโครงสร้างพื้นฐานและ 2) คณะทำงานด้าน SMEs เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม การค้า และการลงทุนไทยและเยอรมนีหวังที่จะให้มีการพัฒนาความร่วมมือ ในสาขาโครงสร้างพื้นฐานอุตสาหกรรมเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมความปลอดภัยด้านอาหาร การศึกษา และฝึกอบรม การพัฒนาพลังงานทดแทน ซึ่งอาจเน้นในเรื่องของการสนับสนุนการวิจัยร่วม การ ถ่ายทอดความร่วมมือด้านวิชาการอื่น ๆ ในสาขาการพัฒนา biofuel, solar cell และ fuel cell

ความตกลง

1. สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน (ลงนามครั้งแรก 13 ธันวาคม ค่าสุดหลังจากเจรจาใหม่ 24 มิถุนายน 2545)
2. ความตกลงว่าด้วยการขนส่งทางอากาศ (ลงนาม 5 มีนาคม 2505)
3. ความตกลงว่าด้วยการหลีกเลี่ยงการเก็บภาษีซ้อนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาษีเก็บเงิน (ลง นาม 10 กรกฎาคม 2510 มีผลบังคับใช้ 4 พฤศจิกายน 2511)
4. ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางวิชาการ (ลงนาม 17 กุมภาพันธ์ 2513)
5. ความตกลงว่าด้วยความร่วมมือด้านวัฒนธรรม (ลงนาม 24 มีนาคม 2526 มีผลบังคับ 2527)
6. สนธิสัญญาโอนตัวนักโทษไทย-เยอรมนี (ลงนาม 26 พฤษภาคม 2536)

7. ความตกลงว่าด้วยการขนส่งทางทะเล (ลงนาม 31 กรกฎาคม 2544)
8. สนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุนต่างตอบแทน (ลงนาม และมีการแลกเปลี่ยนสัตยาบันระหว่างกันเมื่อ 20 กันยายน 2547)
9. บันทึกความเข้าใจจัดตั้งคณะกรรมการร่วมด้านเศรษฐกิจไทย-เยอรมนี
10. ความตกลงว่าด้วยพนักงานวิเทศมนตรีไทย-เยอรมนี (ดำเนินการส่งหนังสือและแล้วเสร็จเมื่อ 7 พฤษภาคม 2546)
11. บันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือไตรภาคี

2. นโยบายความช่วยเหลือของเยอรมันเพื่อการพัฒนา (ทั่วโลก)

ความช่วยเหลือด้านการพัฒนา มีจุดประสงค์เพื่อช่วยให้มีการช่วยตัวเอง ความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพมุ่งไปที่ความพยายามอย่างหนักแน่นของบรรดาประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ซึ่งรวมถึงความตั้งใจที่จะปฏิรูปสังคมและเศรษฐกิจ การจัดอุปสรรคต่าง ๆ

3. ความช่วยเหลือของเยอรมนีในการพัฒนาประเทศไทย

เยอรมนีซึ่งผูกพันอยู่กับประเทศไทย โดยสายใยมิตรภาพที่มีมานานแล้วมีความยินดีอย่างยิ่งที่จะช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจของประชาชนชาวไทย ดูเหมือนว่านอกจากอินเดียแล้ว เยอรมนีไม่เคยให้ความช่วยเหลือทางด้านพัฒนาอย่างกว้างขวางแบบนี้แก่ประเทศใดเลยนอกจากประเทศไทย ความช่วยเหลือทางด้านพัฒนา รายละเอียดต่าง ๆ ได้ถูกจัดทำขึ้นโดยรัฐบาลของทั้งสองประเทศ หลังจากการปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิดนี้ อาจจะแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. ความช่วยเหลือทางด้านเงินทุน
2. ความช่วยเหลือทางด้านเทคนิค

3.1 โครงการความช่วยเหลือทางด้านเงินทุน

-การก่อสร้างเส้นทางรถไฟเชื่อมโคราช เส้นทางรถไฟสายย่อยทางอีสานจากแก่งคอยถึงบัวใหญ่ เริ่มต้นสร้างใน พ.ศ. 2508 มีความยาว 45 กิโลเมตรผ่านไปตามสภาพภูมิประเทศที่เต็มไปด้วยภูเขาตี้ยับซบซ้อน โดยวิศวกรเยอรมันเป็นผู้วางโครงการและได้รับความช่วยเหลือทางการเงินลงทุนมูลค่า 225 ล้านบาทจากเยอรมัน เส้นทางย่อยสายนี้ช่วยย่นระยะทางเดิมให้สั้นเข้าและช่วยให้การติดต่อทางรถไฟระหว่างภาคกลางและจังหวัดต่าง ๆ ในภาคอีสานเป็นไปได้สะดวกขึ้น

-เขื่อนน้ำพอง ซึ่งสร้างที่แม่น้ำพองห่างจากขอนแก่นไปทางเหนือประมาณ 50 กิโลเมตร โดยบริษัทซีเมนส์สหก่อสร้างและบริษัทฟิลลิปส์ไฮลท์ซมัตน์ของเยอรมันด้วยความช่วยเหลือในด้านเงินลงทุน 228 ล้านบาทจากเยอรมนี

- โครงการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชไทย-เยอรมัน

โครงการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชไทย-เยอรมัน (TG-PPP) เป็นโครงการร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมการเกษตรและกรมกสิกรรม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข และสถาบันอื่น ๆ ในประเทศไทย เช่น สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสำนักงานความร่วมมือทางเทคนิคของเยอรมัน (GTZ)

- โครงการจัดตั้งศูนย์วิจัยและชันสูตรโรคสัตว์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

โครงการนี้เป็นงานส่วนหนึ่งของกองวิชาการ กรมส่งเสริมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีที่ตั้งอยู่ที่ท่าพระ จังหวัดขอนแก่น และครอบคลุมพื้นที่ 17 จังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย (65,000 ตารางไมล์) ในเขตนี้มีควาย 3.6 ล้านตัว วัว 1.7 ล้านตัว สุกร 800,000 ตัว และเป็ดไก้อีก 15 ล้านตัว

- โครงการอาหารสัตว์ไทย-เยอรมัน มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โครงการนี้เริ่มต้นเมื่อเดือนเมษายน 2524 โดยมีกำหนดเวลาตลอดโครงการสามปี เป็นโครงการที่มุ่งหาอาหารเลี้ยงสัตว์จากสิ่งใหม่ ๆ ที่ไม่เคยใช้ เช่น จากผลิตผลพลอยได้และวัสดุเหลือใช้ เป็นต้น เป้าหมายของงานนี้อยู่ที่การค้นหาวิธทดแทนอาหารสัตว์เหล่านั้นด้วยอาหารผสมสำหรับสัตว์ซึ่งจะนำไปใช้เป็นอาหารของมนุษย์ได้โดยที่อาหารสัตว์ที่ว่านี้ยังไม่เป็นที่รู้จัก

- การให้คำปรึกษาแนะนำแก่กรมชลประทาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

เนื่องจากการพัฒนาชนบทและการพัฒนาด้านชลประทานได้รับการเอาใจใส่เป็นพิเศษ หน้าที่ด้านการวางแผน จึงมีความสำคัญมากขึ้น การวางแผนจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น โครงการพัฒนาแหล่งน้ำได้รับการวางแผนตามหลักวิศวกรและหลักเศรษฐศาสตร์ที่มั่นคง ดังนั้นภารกิจของผู้เชี่ยวชาญเยอรมันสองคนที่ส่งมาประจำอยู่ที่กองวางแผนโครงการกรมชลประทานจึงมีดังต่อไปนี้ คือ

- โครงการพัฒนาที่ราบสูงไทย-เยอรมัน

โครงการนี้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการพัฒนาชนบท ซึ่งมีสำนักงานใหญ่อยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ และมีสถานีย่อยสามแห่งบนภูเขาทางตอนเหนือสุดของประเทศไทย

- การใช้วัสดุเหลือใช้จากอุตสาหกรรมเกษตรในทางเศรษฐกิจ

เพื่อให้สอดคล้องกับความพยายามของรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยที่จะส่งเสริมอุตสาหกรรมเกษตรในเขตชนบท การศึกษาเรื่องนี้ซึ่งกำหนดไว้สำหรับปี 2526 มุ่งที่จะหาวิธีการใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ

เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวผู้เชี่ยวชาญที่รัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีส่งมาช่วยระยะสั้นร่วมกับผู้เชี่ยวชาญของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ของรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยจะศึกษาองค์ประกอบและการสะสมของวัสดุเหลือใช้อันเกิดจากอุตสาหกรรมเกษตร โดยพิจารณา

ทั้งฤดูกาลและท้องถิ่น ในขณะที่สองจะศึกษาความเหมาะสมของโครงการทดลองสองหรือสามโครงการ โครงการเหล่านี้ควรจะบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

- การหลีกเลี่ยงหรือลดความเสียหายต่อสภาพแวดล้อมทางชีววิทยา
- การทดแทนพลังงานที่มีอยู่แล้ว
- การใช้วัสดุเหลือใช้เป็นอาหารสัตว์
- การผลิตปุ๋ย
- การสร้างงาน
- การใช้ประโยชน์อื่น ๆ

3.2 โครงการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน

ศูนย์ดังกล่าวตั้งอยู่ที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตพระนครเหนือ เป็นศูนย์ที่ตั้งขึ้นใหม่ภายใต้ชื่อ “สำนักเทคนิคศึกษา” (IDETTE) โครงการนี้สร้างขึ้นเพื่อให้มีบทบาททางเทคนิคการศึกษาทั่วประเทศ โครงการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนตั้งขึ้นในปี 2524 ตามผลการศึกษาความเหมาะสมซึ่งมีข้อสรุปว่ามีความต้องการเร่งด่วนสำหรับสื่อการเรียนการสอนทางเทคนิคในประเทศไทย

4. โครงการจัดตั้งสถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานภาคใต้-สงขลา

ในปัจจุบันสถาบันนี้มีอาจารย์ 42 คน ในจำนวนนี้สิบคนกำลังได้รับการฝึกอบรมอยู่ในเยอรมนี เมื่อสิ้นสุดโครงการจะมีอาจารย์ทั้งสิ้น 30 คน ที่ได้รับการฝึกอบรมในเยอรมนีอย่างน้อยคนละ 12 เดือน และจำนวนเจ้าหน้าที่ตามโครงการจะมีประมาณหนึ่งร้อยคน

การก่อสร้าง และการส่งมอบเครื่องมืออุปกรณ์ได้เสร็จสิ้นไปแล้ว ปัจจุบันมีผู้เข้ารับการฝึกอบรมกว่าหนึ่งร้อยคนที่กำลังฝึกอบรมในสาขาต่าง ๆ 7 สาขา จะมีการเพิ่มสาขาใหม่ และจะรับนักเรียนได้เต็มอัตรา คือ ประมาณ 580 คน

5. สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย

ความช่วยเหลือของเยอรมันที่มีต่อสถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียเป็นความช่วยเหลือที่มีต่อภูมิภาคส่วนนี้ซึ่งมีมาตั้งแต่ปี 2515 โดยให้ความช่วยเหลือในรูปของทุนการศึกษาจากสถาบันต่าง ๆ ในเยอรมันและได้เพิ่มขึ้นอย่างมากมาในปี 2523

สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชียตั้งขึ้นเป็นบัณฑิตวิทยาลัย วิศวกรรมศาสตร์ซีไอในปี 2502 และกลายเป็นสถาบันอิสระในรูปแบบปัจจุบันเมื่อปี 2510 มีนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาประมาณ 550 คนจากประเทศต่าง ๆ และมีอาจารย์ประมาณ 75 คน

6. โครงการวางแผนครอบครัวและบริการแพทย์เคลื่อนที่ด้วยความร่วมมือของสมาคม

พัฒนาประชากรและชุมชน

โครงการนี้เสร็จสิ้นไปแล้ว เป็นโครงการสนับสนุนการปฏิบัติงานของสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชนในส่วนที่เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวและการสาธารณสุขเบื้องต้น ซึ่ง

ดำเนินการในสิบอำเภอของภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่หน่วยบริการเคลื่อนที่ เครื่องมืออุปกรณ์ และที่ปรึกษาชาวเยอรมันเป็นระยะเวลาสองปีครึ่ง

7. โครงการสมุนไพรมีกับสาธารณสุขขั้นมูลฐาน

โครงการนี้เป็นโครงการใหม่ ซึ่งจะเริ่มขึ้นด้วยความร่วมมือของกระทรวงสาธารณสุขแห่งราชอาณาจักรไทย เป็นโครงการที่จะปรับปรุงการสาธารณสุขในชนบทด้วยการขยายบริการด้านการรักษาพยาบาลเบื้องต้นรวมทั้งการใช้สมุนไพรมี ในบางภาคของประเทศไทย

8. อุตสาหกรรมเทคโนโลยีการบริหารรัฐประศาสนศาสตร์

ความช่วยเหลือในภาคนี้ มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่หรือเพิ่งสิ้นสุดลงแล้ว ดังนี้

-การศึกษาความเหมาะสมในเรื่องการใช้ประโยชน์ที่ดินน้ำมันที่แม่สอดได้ดำเนินการไปแล้ว

-การให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับการสร้างหลักผูกเรือกลางน้ำ (Dolphins) ที่ท่าเรือกรุงเทพฯ ซึ่งเสร็จสิ้นไปแล้ว

-การให้มาตรฐานอุตสาหกรรมของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (DIN) แก่กรมวิทยาศาสตร์บริการอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังคาดว่าจะหามาตรการเพื่อปรับปรุงการบริหารงานและการดำเนินงานของการประชาชนส่วนภูมิภาค รวมทั้งการวางแผนหลักเกี่ยวกับแหล่งน้ำในจังหวัดชลบุรีอีกด้วย

9. โครงการสำคัญ ๆ ที่กำลังดำเนินการอยู่ ภายใต้ความร่วมมือทางการเงินไทย-เยอรมัน

- การเกษตรและการพัฒนาชนบท
- โครงการเขื่อนน้ำพองระยะที่สอง
- โครงการชลประทานขนาดเล็ก
- โครงการเพื่อพัฒนานิคมสร้างตนเองปากจั่นและท้ายเหมือง
- การช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนไทยอันเกิดจากมีผู้หลบหนีเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายจากประเทศอินโดจีน

10. การผลิตและส่งพลังงานไฟฟ้า

- โครงการศึกษาวิธีป้องกันภัยจากน้ำท่วมที่เขื่อนอุบลรัตน์
- ส่งพลังงานไฟฟ้าไปสู่ชนบท

11. อุตสาหกรรมและการบริหารรัฐ

- โครงการศึกษาความเหมาะสมและจัดทำแผนหลักการประปาอุดรธานี

12. สมาคมบรรเทาโรคเรื้อนกองทุนฮาร์ทเดเก้น

-สมาคมบรรเทาโรคเรื้อน (GLRA) เป็นหน่วยงานเอกชนที่ไม่หวังผลกำไรซึ่งได้เริ่มดำเนินงานในประเทศไทยเมื่อปี 2504 ตามบทบัญญัติของสมาคม

13. ความร่วมมือกับคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก (เอเอสแคป)

1. จุดเริ่มต้นของเอเอสแคป ย้อนไปถึงปี 2490 คือ เมื่ออีคาเฟ (ECAFE) ได้ก่อตั้งขึ้น ต่อมาได้กลายมาเป็นเอเอสแคปและได้รวมเอาเขตแปซิฟิกเข้าไว้ด้วย ปัจจุบันมี 39 ประเทศและอาณาเขตในภูมิภาคนี้ เข้ามาร่วมเป็นสมาชิก ซึ่งมีประชากรและพื้นที่มากกว่าครึ่งหนึ่งของโลกนับตั้งแต่มองไกลไปถึงหมู่เกาะคุก เอเอสแคปได้กลายเป็น “ศูนย์กลางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภายใต้องค์การสหประชาชาติ”

2. สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันซึ่งเป็นผู้สนับสนุนรายใหญ่รายหนึ่งของเอเอสแคปได้ให้ผู้เชี่ยวชาญและความช่วยเหลือทางเทคนิคคิดเป็นมูลค่า 1.9 ล้านดอลลาร์ในปี 2524 ความร่วมมือนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งบันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันกับเอเอสแคป ฉบับลงวันที่ 13 มีนาคม 2524 บันทึกดังกล่าวให้ลำดับความสำคัญก่อนหลังในเรื่องต่าง ๆ เช่น การพัฒนาสาธารณูปโภคระดับพื้นฐานความร่วมมือทางเทคนิคการส่งเสริมการค้า การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและอุตสาหกรรม

-นับถึงเดือนมิถุนายน 2526 มีผู้เชี่ยวชาญชาวเยอรมันแปดคนมาประจำอยู่ที่เอเอสแคปในฐานะผู้เชี่ยวชาญฝ่ายกองทุนและผู้เชี่ยวชาญด้านอื่น ๆ

-การขนส่งเป็นด้านที่ได้รับความสำคัญตาม โครงการความช่วยเหลือ มีผู้เชี่ยวชาญเยอรมันสามคนมาประจำอยู่ในฝ่ายการขนส่ง คมนาคมและการท่องเที่ยวของเอเอสแคป ผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้ทำงานเกี่ยวกับทางหลวง การรถไฟส่วนภูมิภาคและการไปรษณีย์ ภารกิจของผู้เชี่ยวชาญจะเสริมด้วยการสัมมนาและการปฏิบัติงานของผู้เชี่ยวชาญระยะสั้น นอกจากนี้วิศวกรที่ปรึกษาชาวเยอรมันยังทำการปรึกษาโครงการวิจัยเกี่ยวกับการรถไฟอีกด้วย

ตอนที่ 5 งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง

ปิยนาด บุนนาค, สวัสดิ์ จงกล, และชลธิชา สุทธิรินทร์กุล (2547) ได้ทำวิจัยเรื่อง การศึกษาแนวพระดำริด้านการพัฒนาการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ โดยมีวัตถุประสงค์มุ่งศึกษาวิเคราะห์พระประวัติ พระกรณียกิจด้านการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ ที่มีต่อวงการศึกษาของไทย ทั้งในประเด็นของสาเหตุ และปัจจัยการดำเนินพระกรณียกิจและผลกระทบของพระกรณียกิจต่อสังคมไทย ผลการวิจัยพบว่า ทรงทำคุณประโยชน์อย่างยิ่งแก่วงการศึกษาทั้งทางด้านทหารและพลเรือน พระดำริด้านการศึกษาของพระองค์นับได้ว่าเป็นการพัฒนาการศึกษาของประเทศสยาม อย่างแท้จริง กล่าวคือ พระดำริที่จะจัดการศึกษาของฝ่ายทหารให้เจริญก้าวหน้าตามมาตรฐาน

สากลแบบตะวันตก ได้แก่ การจัดองค์กรของโรงเรียนนายร้อยทหารบกให้เป็นระบบแบบแผนการ บังคับบัญชา และขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน การปลูกฝังความมีจิตวิญญาณเป็นทหารอาชีพผู้มี เหตุผลตามหลักวิทยาศาสตร์แก่นักเรียนนายร้อย และการจัดตั้งองค์การศึกษาของทหารแบบใหม่ ตามแบบตะวันตก ในส่วนพระราชดำริที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาของฝ่ายพลเรือนนั้นสืบ เนื่องจาก การที่สมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานารถทรงดำรงตำแหน่ง กรรมการสภาจัดการโรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่ง สืบต่อมาเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทรงมีพระปรีชาสามารถสุขุมลุ่มลึกและพระญาณทัศน์ที่ กว้างไกลดังเช่นเมื่อเกิดปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนขนาดเล็กว่าจะเลิกกิจการหรือจะดำเนินงานต่อไป ทรงเห็นว่าควรปรับปรุงหลักสูตรและการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพและดำเนินงานในระดับ อุดมศึกษา พระดำรินี้เป็นมูลเหตุสำคัญที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้สถาปนาโรงเรียนขนาดเล็กเป็นสถาบันอุดมศึกษาพระราชทานนามว่า โรงเรียน ข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2453 ทรงเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยพระองค์เดียวที่เสนอเน้นหลักการปรับปรุงหลักสูตรของทุก คณะ ให้เป็นระดับมหาวิทยาลัยอย่างแท้จริง แม้มิได้ทรงขยายความ แต่พระราชดำริของพระองค์ก็ ส่งผลให้มีการปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยด้วยการขอความร่วมมือ จากมูลนิธิร็อกกี้เฟลเลอร์ ทำให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสามารถจัดการ ศึกษาระดับปริญญาตรีได้ ในเวลาต่อมา

พระดำริในการจัดการศึกษาทั้งฝ่ายทหารและฝ่ายพลเรือนของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ ภูวนารถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ นับว่ามีความเป็นวิชาการทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติรวม ทั้งมีความทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งนี้เพราะทรงศึกษาข้อมูลจากสื่อหลายประการทั้งในประเทศและต่าง ประเทศ รวมทั้งทรงศึกษารายงานของหน่วยงานใต้บังคับบัญชา และความเห็นของหน่วยงานบังคับ บัญชาในระดับเหนือขึ้นไปอย่างละเอียด จึงทำให้สถาบันในความรับผิดชอบของพระองค์สามารถ ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นพื้นฐานถึงปัจจุบัน

บุญส่ง หาญพานิช (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ ในสถาบันอุดมศึกษาไทย พบว่า ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษามีความต้องการในระดับมากมีการนำ องค์ความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งเกิดจากการบริหารจัดการความรู้ไปใช้ คือ การประกันคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ ผู้บริหารยังมีความประสงค์ให้มีการแบ่งปันความรู้ข้ามหน่วยงานทั้งแบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการเพิ่มมากขึ้น ให้บริการความรู้ในลักษณะของการร่วมมือที่ต่างฝ่ายต่างเป็นทั้ง ผู้ให้และผู้รับบริการ แต่ในขณะที่สภาพเป็นจริงในปัจจุบันเกิดขึ้นในระดับค่อนข้างน้อยในทุกด้าน ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการความรู้ ได้แก่ การสร้างความรู้ การจัดเก็บความรู้ การนำความรู้ไป ใช้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ การบริการความรู้ การสื่อสารความรู้ การใช้เทคโนโลยี

วัฒนธรรมการไว้วางใจ วัฒนธรรมพลังร่วม สิ่งท้าทาย และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการความรู้ ส่วนรูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาได้นำเสนอการแบ่งปันแลกเปลี่ยน ความรู้และการบริการความรู้ ซึ่งประกอบด้วย 10 ด้าน คือ ด้านวิสัยทัศน์ ภารกิจ นโยบาย เป้าหมาย การประเมิน ยุทธศาสตร์ สำนักบริหารจัดการความรู้ ผลการดำเนินการ และกระบวนการแบ่งปัน แลกเปลี่ยนบริการความรู้

ฟ้ามุย เรื่องเลิศบุญ (2546) ได้ศึกษาวิจัยเชิงประวัติศาสตร์เรื่อง ปรัชญาการอุดมศึกษาใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช พบว่า หลักปรัชญาการอุดมศึกษา 9 ประเด็น ได้แก่ 1) พันธกิจมหาวิทยาลัย 2) การบริหารการอุดมศึกษา 3) เป้าหมายการอุดมศึกษา 4) นิสิตนักศึกษาผู้เรียน และบัณฑิต 5) อาจารย์และผู้ให้การศึกษา 6) หลักสูตรอุดมศึกษา 7) การจัดการ เรียนรู้ในระดับอุดมศึกษา 8) จรรยาบรรณวิชาการ 9) นโยบายสังคม โดยจัดสารบบตามหลัก ปรัชญาการอุดมศึกษาได้ครบทั้ง 5 หลักปรัชญา และพบการจัดสารบบปรัชญาการอุดมศึกษาใน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ได้แก่นแท้ 129 แก่นแท้ พร้อมนำเสนอ เป็นสาระเกี่ยวกับแนวทางการน้อมนำความรู้จากแก่นแท้ สาระ และคำสอนของปรัชญาการ อุดมศึกษาในพระองค์ในเรื่อง การบริหารมหาวิทยาลัย หลักสูตรการอุดมศึกษา การจัดการเรียนรู้ใน ระดับอุดมศึกษา การประเมินผลการอุดมศึกษา สถาบันกำกับดูแล สถาบันอุดมศึกษา การพัฒนา อาจารย์และการพัฒนานิสิตนักศึกษา ส่วนข้อค้นพบที่สำคัญ คือ พระองค์มีแนวคิดโน้มไปตาม ปรัชญาลัทธิปฏิบัตินิยมและพบหลักปรัชญาภูมิสังคมทางการอุดมศึกษา 3 ส่วน คือ 1) ธรรมชาติ กลวิธี หลักการ หลักวิชา และหลักปฏิบัติ 2) การปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามหลักวิชา การทดลอง ปฏิบัติ และพอเหมาะพอดีกับภูมิสังคม และ 3) เป้าหมายเพื่อเกิดประโยชน์สุขแก่ทางการอุดมศึกษา และการศึกษาของประชาชาติบ้านเมืองสืบไป

มาลินี อยู่โพธิ์ (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรและหน้าที่นิสิตนักศึกษา ไทยพร้อมด้วยกระบวนการพิจารณาทางนิตินัย จากผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ 1) กฎ บัตรสิทธิ นิสิตนักศึกษา จำแนกตามเนื้อหาของสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร ไทย พ.ศ. 2540 ออกเป็น 7 ประเด็น คือ สิทธิเสรีภาพบุคคล ความคิดและความคิดเห็นทางสังคม ใน การร่วมกลุ่ม การเมืองและการปกครองในสถาบัน การทำงานของสถาบัน และการปฏิบัติอย่างเท่า เทียมกัน 2) กฎบัตรนิสิตนักศึกษา คือ หน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่น สถาบัน และ สังคมประชาชาติ 3) ประมวลสิทธิและหน้าที่นิสิตนักศึกษาตามหลักการอุดมศึกษาเกี่ยวกับ กฎหมาย ได้แก่ การรับเข้า การให้เกรด หน่วยกิต ปริญา การจัดทำแฟ้มและการบันทึกแฟ้ม องค์การนิสิตนักศึกษา สิ่งพิมพ์นิสิตนักศึกษา การคัดค้านและการเดินขบวน การให้ทุนสนับสนุน การจัดบริการเสริม หอพัก การกีฬา ความปลอดภัยในสถาบัน ระบบว่าด้วยวินัยและการร้องเรียน กฎระเบียบข้อบังคับทางวินัย กระบวนการพิจารณาความผิด และบทลงโทษต่าง ๆ และ 4)

กระบวนการพิจารณาทางนิตินัยจัดจำแนกทางนิติธรรม คือ สิทธิทั่วไป การกำหนดปัจจัยที่เกี่ยวข้อง หลักการพิจารณา และกระบวนการพิจารณา

ทพวงมหาวิทยาลัย (2540) ร่วมกับมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน ได้จัดทำหนังสือ เอกกษัตริย์อัจฉริยะ โดยเรียบเรียงพระอัจฉริยภาพด้านต่าง ๆ ของรัชกาลที่ 9 ด้านเกษตรวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและพัฒนา ด้านการศึกษา ศาสนา และสังคม ด้านศิลปะและวัฒนธรรม ด้านกฎหมาย การเมือง และการปกครอง เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงความเป็นนักปราชญ์ พระปรีชาสามารถและพระอัจฉริยภาพของพระองค์ ในมุมมองของนักวิชาการในแต่ละมหาวิทยาลัยหรือสถาบันอุดมศึกษา อันจะเป็นถวายเป็นความจงรักภักดี และชื่นชมในพระปรีชาสามารถที่ปรากฏ ตลอดระยะเวลาห้าสิบปีที่ครองราชย์

พรชูลี อาชาวำรุง (2538) ได้ทำวิจัยเรื่องรูปแบบการศึกษาไทยที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาภาพอนาคตของประเทศไทยและโลกในศตวรรษที่ 21 เพื่อเสนอรูปแบบการศึกษาไทยที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 ใช้วิธีการวิจัยตามกระบวนการอนาคตปริทัศน์ โดยศึกษาจากเอกสาร ตำรา ผลงานวิจัย และรายงานการประชุมสัมมนา ภาษาไทย จำนวน 281 รายการ และภาษาอังกฤษ จำนวน 83 รายการ และเก็บข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิไทย จำนวน 30 คน และผู้ทรงคุณวุฒินานาชาติ จำนวน 45 คน เพื่อเป็นฐานในการนำเสนอรูปแบบการศึกษาไทย ผลการวิเคราะห์เอกสารและนำเสนอภาพอนาคตของโลกในศตวรรษที่ 21 ในรูปของแผนภูมิ สำหรับบริบทของรูปแบบการศึกษาฯ เสนอในรูปของแผนภูมิ 5 ประเภท คือ (1) บริบทของประเทศไทยสู่อนาคต (2) บริบทของประเทศไทย : เศรษฐกิจ (3) บริบทของประเทศไทย : สังคมวัฒนธรรม (4) บริบทของประเทศไทย : การเมืองและ (5) บริบทของประเทศไทย : การศึกษา และรูปแบบของแผนภูมิ และการเปรียบเทียบภาพที่มีการปฏิรูปและขาดการปฏิรูปตามรูปแบบ 9 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) ภาพรวม (2) ศิลธรรม จรรยาและค่านิยม (3) หลักสูตร (4) การเรียนการสอน (5) ศาสตร์ (6) การประเมินผล (7) ทิศทางและทรัพยากรและ (8) การบริหาร ข้อค้นพบที่สำคัญ เสนอในรูปแบบของแผนภูมิระลอกแห่งการศึกษา อันเป็นผลจากการปฏิรูปสาระเพื่ออนาคตในศตวรรษที่ 21 ตามรูปแบบฯ ซึ่งเน้นผลกระทบต่อสาระการศึกษา 8 ระดับ ดังนี้ คือ (1) เอกัตบุคคล (2) ระหว่างบุคคล (3) องค์กร (4) ชุมชน (5) วัฒนธรรม (6) ชชาติ (7) นานาชาติ และ (8) สากล

ประยูทธ สิทธิพันธ์ (2527) ได้จัดทำสารานุกรมพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นสารานุกรมเกี่ยวกับพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จัดเรียงตามลำดับตัวอักษรเรื่องครอบคลุมทุกด้าน ทั้งบทพระราชนิพนธ์ ประวัติการจัดตั้งกองทัพต่าง ๆ การชลประทาน การประปา การไปรษณีย์โทรเลข การไฟฟ้า การรถไฟ การเลิกทาส การศึกษาพระที่นั่งพระราชวังต่าง ๆ พระราชประวัติของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระประวัติของพระราชวงศ์

ไพฑูรย์ สินดารัตน์ (2526) ได้ทำวิจัยเรื่อง พัฒนาการของการสาขาวิชาที่เปิดสอนระดับอุดมศึกษาในรอบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ วัตถุประสงค์การวิจัยวิเคราะห์จุดกำเนิดความเป็นมาเพื่อเปรียบเทียบวิวัฒนาการของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทย และประมวลข้อมูลและประเมินโครงการพัฒนามหาวิทยาลัยเพื่อดูแนวโน้มของมหาวิทยาลัยในอนาคต ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาชั้นสูงของไทยเริ่มจากในวัด การศึกษาทางช่าง แพทย์แผนโบราณ และวิชาเพื่อรับราชการ ซึ่งการเรียนการสอนในกลุ่มเฉพาะ เน้นการฝึกปฏิบัติเป็นหลักในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงริเริ่มการศึกษาวิชาด้านการทหาร การปกครอง และกฎหมาย การศึกษาเน้นการปลูกฝังค่านิยมการรับใช้ราชการ แม้ในรัชกาลที่ 6 และรัชกาลที่ 7 ยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก

การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองใน พ.ศ. 2475 มีผลให้เกิดสาขาวิชาใหม่ ๆ คือ วิชาธรรมศาสตร์ และการเมือง การเข้ามาของอเมริกาและชาติตะวันตกหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทำให้สาขาวิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้รับการพัฒนาตามมาตรฐานต่างประเทศมากขึ้น ลักษณะของการศึกษาในยุคหลังยังคงเป็นเรื่องของคนจำนวนน้อย เพื่อจบไปรับราชการและทำงานอุตสาหกรรมได้ ซึ่งทำให้กิจการของอุดมศึกษาสนองต่อความต้องการของกลุ่มผู้นำจำนวนน้อยเท่านั้น โอกาสให้แก่คนจำนวนมากยังคงดำเนินไปได้ไม่มากนัก

Sharma, S. (Editor), 1997. International Encyclopedia of Higher Education. 8 Vols.

หนังสืออ้างอิงด้านอุดมศึกษาที่สมบูรณ์ฉบับหนึ่งได้รวบรวมผลงานของนักการอุดมศึกษาที่มีชื่อเสียงจาก 24 ประเทศ ทั้งในเอเชีย ยุโรป อเมริกา เนื้อหาครอบคลุมเรื่องหลัก ๆ 8 ด้าน ได้แก่ ระบบการอุดมศึกษา การวางแผนและการบริหารอุดมศึกษา การบริหารจัดการอุดมศึกษา การบริหารจัดการทรัพยากร กิจกรรมนิสิตนักศึกษา วิธีการสอนและการวิจัย การปฏิรูปการศึกษา และการพัฒนาการศึกษา รวมบทความมากกว่า 100 บทความ รวมทั้งบทความที่น่าสนใจของประเทศในโลกที่สาม เช่น สังคมวิทยาการศึกษา, เด็กหญิงและสตรีในการศึกษา, การปฏิรูปการประเมินและการตรวจสอบ, มหาวิทยาลัยเปิด บทความทั้งหมดได้ผ่านการพิจารณาคัดเลือกจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งนักการศึกษา นักสังคมวิทยา นักเศรษฐศาสตร์ นักรัฐศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์ นักจิตวิทยา นักวิชาการ และนักบริหาร

Knowles, A. (Editor-in-Chief), 1977. The International Encyclopedia of Higher Education. 10 Vols.

เป็นหนังสืออ้างอิงทางการอุดมศึกษาฉบับสมบูรณ์เล่มแรก ใช้เวลาในการจัดทำถึง 5 ปี มีจำนวนรายการทั้งสิ้น 1,300 รายการ ผู้แต่ง 588 คน จากการสำรวจ 69 ประเทศ จากมหาวิทยาลัยและวิทยาลัย 211 แห่ง เนื้อหาประกอบด้วย ระบบการอุดมศึกษานานาชาติจาก 198 ประเทศ ข้อมูลได้จากการส่งแบบสอบถามและจดหมายไปยังสถาบันการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ สถานทูต คณะกรรมการการศึกษาของประเทศ หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องด้านการศึกษา ฯลฯ เมื่อได้รับ

บทความแล้วจะมีการวิพากษ์วิจารณ์บทความนั้น ๆ จากผู้ทรงคุณวุฒิ บทความการอุดมศึกษา จำนวน 282 บทความ เขียนโดย นักการอุดมศึกษาจากทั่วโลก สาขาวิชาการอุดมศึกษา จำนวน 142 สาขา โดยจัดสาระบบตาม (1) International Standard Classification of Education (ISCED) (2) Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) Development of higher Education, 1950-1967 (3) School System-A Guide (Strasbourg: Council of Europe (4) A Taxonomy of Instructional Programs in Higher Education สมาคมการศึกษา จำนวน 314 แห่ง ทั้งระดับประเทศและระดับนานาชาติ โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มมหาวิทยาลัย กลุ่มศาสตราจารย์ กลุ่มอธิการบดีและรองอธิการบดี กลุ่มผู้บริหารและกลุ่มนิสิตนักศึกษา ศูนย์และสถาบันการวิจัย อุดมศึกษา จำนวน 91 แห่ง รายงานการอุดมศึกษา จำนวน 71 รายงานนี้ได้รับการคัดเลือก ทำเนียบนามศูนย์เอกสารและศูนย์สารสนเทศอุดมศึกษา จำนวน 201 แห่ง พร้อมภาคผนวก คำศัพท์ที่ใช้ในการอุดมศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับ ราชอาณาจักรไทย ยุคที่ 1 สรรค์สร้างความร่วมมือ (พ.ศ. 2405 – พ.ศ.2459)

ช่วงเวลาของยุคตรงกับ(ปลาย) รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวแห่งราชวงศ์จักรี (ทรงครองราชย์ พ.ศ. 2394-2411)

หลังจากที่เซอร์จอห์น เบบริงก์ (Sir John Bowring) เดินทางเข้ามาเจริญสัมพันธไมตรีและทำสนธิสัญญาการค้าที่สยามยุคนั้นทำให้ประเทศสยามตกเป็นฝ่ายจำเป็นต้องเสียเปรียบ เมื่อรัฐปรัสเซีย ประเทศเยอรมนีได้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลของประเทศเยอรมนีกับรัฐบาลประเทศสยามอย่างเป็นทางการ โดยมีการลงนามในสนธิสัญญา มิตรภาพทางการค้าการเดินทาง เมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2405

ต่อจากนั้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ (พ.ศ. 2411-2453) ได้เสด็จประพาสรัฐปรัสเซียประเทศเยอรมนีถึงสองครั้ง (พ.ศ. 2440 และ พ.ศ. 2450) และได้ทรงส่งพระราชโอรสบางพระองค์ไปทรงศึกษาวิชาความรู้ในระดับอุดมศึกษา ณ ประเทศเยอรมนี ยุคนั้นเพื่อมาพัฒนาประเทศ

พระราชดำริ พระบรมราโชบาย และพระราชกรณียกิจที่เกี่ยวข้องกับปัญหา และ โอกาสในการพัฒนาประเทศสยาม(ไทย)

ถ้าจะกล่าวถึงพระมหากษัตริย์สยาม(ไทย) ในยุคที่ 1 นี้ ก็ต้องคำนึงถึงพระมหากษัตริย์โดยเฉพะสามพระองค์ที่ทรงครองราชย์ยุคนั้น ซึ่งอีกพระองค์หนึ่งคือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว (ทรงครองราชย์ พ.ศ. 2453 – 2468)

พระมหากษัตริย์สยามในยุคนั้น ทรงมีพระราชดำริถึงการพัฒนาประเทศสยามในเรื่องปัญหาและโอกาส ที่เป็นอยู่ในระยะนั้นที่ส่งผลถึงการพัฒนาประเทศ ปัญหาและโอกาสนั้นนอกจากมีอยู่ในประเทศสยามเอง ก็ยังมีเรื่องของต่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้อง

ปัญหาที่ประเทศสยาม(ไทย) เผชิญ

ตัวอย่าง จากปัญหา “สนธิสัญญาเบาว์ริง” ของอังกฤษ

สนธิสัญญาฉบับนั้น คือ สนธิสัญญาที่ประเทศอังกฤษลงนามกับประเทศสยาม(ไทย)ในปี พ.ศ. 2398 (ชื่อ “สนธิสัญญาเบาว์ริง” เรียกตามนามเจ้าของผู้ร่างสัญญา ท่านเอกอัครราชทูตอังกฤษ เซอร์จอห์น เบบริงก์ Sir John Bowring) ซึ่งเป็นสนธิสัญญาที่มีผลร้ายต่ออธิปไตยของประเทศสยาม(ไทย) หลายประการ กล่าวคือ คนสัญชาติอังกฤษในประเทศสยามไม่

ขึ้นกับการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลไทยอีกต่อไปแต่จะขึ้นกับกระบวนการยุติธรรมของกงสุลอังกฤษตั้งแต่นั้นเป็นต้น

ชาวอังกฤษได้รับอนุญาตให้เดินทางในประเทศได้อย่างเสรีและเป็นเจ้าของที่ดินได้ (แต่มีข้อจำกัด) ฯลฯ (หอการค้าเยอรมัน-ไทย, 2542:14).

ตัวอย่างจากปัญหา การขยายอำนาจและอาณาเขตของฝรั่งเศสอันเป็นมูลเหตุและพื้นฐานของความร้าวฉานระหว่างสยามกับฝรั่งเศส สมัยรัชกาลที่ 5

ตอนปลายรัชกาลที่ 4 รัฐบาลฝรั่งเศสซึ่งใช้นโยบายขยายอำนาจและอาณาเขตแบบก้าวร้าว คืบคั้นภายหลังที่รู้ว่าตนไม่ถนัดทางการทูตและขาดความสันทัดในการสร้างความเข้าใจกับรัฐบาลสยาม ทำให้ตนคืบคั้นกว่าอังกฤษ นโยบายนี้มีบีบบังคับให้สยามสละดินแดนส่วนใหญ่ของเขมรและเกาะอีก 6 เกาะ รวมเป็นเนื้อที่ถึง 124,000 ตารางกิโลเมตร ตามสนธิสัญญา พ.ศ. 2410 (ค.ศ.1867) ซึ่งทำให้ฝรั่งเศสล้ำแดนสยาม (ศิลปวัฒนธรรม, ฉบับที่ 12 (ตุลาคม), 2549)

โอกาสที่ประเทศสยามแก้ไขวิกฤตการณ์ที่เกิดจากประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศส

ทางประเทศสยามสมัยนั้นคนไทยสามารถแก้ไขวิกฤตการณ์ต่าง ๆ ได้ด้วยดี และรู้จักที่จะเรียนรู้จากสิ่งที่ผิดพลาด เช่น ตอนที่กรุงศรีอยุธยาเมืองหลวงเก่าถูกทำลายลงอย่างสิ้นเชิงโดยพม่าในปีพ.ศ. 2310 ชาวสยามก็สามารถสร้างรัฐขึ้นใหม่จนกลายเป็นประเทศที่มีอำนาจประเทศหนึ่งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ด้วยความช่วยเหลือจากรัฐปรัสเซีย(ประเทศเยอรมนี) ในการปรับปรุงประเทศและสังคมให้ทันสมัย ทำให้ประเทศสยาม(ไทย) และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประสบความสำเร็จในการรักษาประเทศให้ปลอดภัย (หอการค้าเยอรมัน – ไทย, 2542 : 102)

-ตัวอย่างจากสนธิสัญญา ออยเลนบวร์ก ระหว่างรัฐปรัสเซีย (เยอรมนี) กับสยาม พ.ศ. 2405

สนธิสัญญาออยเลนบวร์ก นับได้ว่าเป็นก้าวที่สองบนเส้นทางความสัมพันธ์ทางการค้าระหว่างประเทศเยอรมนีกับประเทศสยาม มีข้อแตกต่างของสนธิสัญญาที่ไทยทำไว้กับกลุ่มเมืองการค้าฮันเซ ในปี พ.ศ. 2401 ซึ่งระบุสิทธิพิเศษไม่มากนักกับสนธิสัญญาออยเลนบวร์ก ตรงที่ว่าปรัสเซียก้าวขึ้นสู่เวทีไทยด้วยแสนยานุภาพของกองเรือรบอันเกรียงไกร มีทั้งกองเรือรบ และคณะทูตที่แข็งแกร่งมากประสบความสำเร็จ ประเทศเยอรมนีเริ่มเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับประเทศสยามในด้านการเมืองการต่างประเทศและการค้า โดยฝ่ายไทยพยายามใช้กลยุทธ์ที่ชาญฉลาดเพื่อรักษาเอกราชท่ามกลางความสนใจของประเทศมหาอำนาจยุโรป สนธิสัญญาออยเลนบวร์ก ซึ่งสมาพันธ์เยอรมันตอนเหนือ และอาณาจักรเยอรมนีได้รับเป็นภาระหน้าที่ดูแลในเวลาต่อมา ได้วางพื้นฐานความเจริญที่ก้าวรุดหน้ามากให้แก่การค้าของเยอรมนีในภูมิภาคนี้ (หอการค้าเยอรมัน – ไทย, 2542 : 22)

-ตัวอย่างจากกลยุทธ์ศึกในรัชกาลที่ 5 เปลี่ยนสถานะชาวสยามจาก “แพ้” เป็น “ชนะ” (ไกรฤกษ์ นานา ในวารสารศิลปวัฒนธรรม. (ตุลาคม) 2549 : 114-132)

ในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งยังมีการปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ บทบาทของพระมหากษัตริย์มิได้จำกัดอยู่เฉพาะการบริหารภายในประเทศเท่านั้น แต่พระมหากษัตริย์ยังทรงเข้าไปเกี่ยวข้องกับกิจการต่างประเทศ และการรบทัพ

ภายหลังการต่อสู้อย่างกล้าหาญกับลัทธิจักรวรรดินิยมไม่เป็นผล สยามเริ่มมองเห็นสังครมว่าสงครามครั้งนี้ไม่อาจเอาชนะด้วยกำลังพลอีกต่อไป การสู้รบแบบใหม่จำเป็นต้องใช้ทฤษฎีคิดอาวุธทางความคิดแทน เพื่อเผชิญศึกทั้ง 2 ด้านพร้อม ๆ กัน คือศึกด้านหนึ่งเป็นยุทธวิธีรบทางกายภาพ ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นการเอาชนะใจศัตรู ซึ่งต้องทำคู่กัน แล้วรัชกาลที่ 5 ทรงตัดสินพระทัยเลือก “ทางที่สาม” ซึ่งจะเปลี่ยนโฉมหน้าประวัติศาสตร์ คือเมื่อมีศึกฮ่อ ศึกเงี้ยว และการศึกกับฝรั่งเศส สมัย ร.ศ.112 และในวิกฤตการณ์ ร.ศ. 112 นี้เอง ที่เป็นจุดเริ่มต้นของทฤษฎีสงครามที่เปลี่ยนไป พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเล็งเห็นว่าบทบาทของกองทัพจะมีได้เป็นเรื่องในทางยุทธวิธีการสู้รบทางกายภาพเท่านั้น แต่ยังจำเป็นต้องเน้นในเรื่องการรบทางความคิด ทฤษฎี หากไม่มีอาวุธในทางความคิด ก็ยากจะสามารถเอาชนะได้ นับจากวิกฤตการณ์ ร.ศ.112 เป็นต้นไปจนตลอดรัชกาลที่ 5 เราจะไม่พบว่าสยามใช้กำลังทหารในการรบตามรูปแบบกองทัพที่มีหลักเกณฑ์ตายตัวอีกเลย ยุทธศาสตร์การรบต่อจากนี้ เป็นทฤษฎีคิดอาวุธทางความคิดทั้งสิ้น (ไกรฤกษ์ นานา, 2549)

ความคาดหวังจากการเสด็จประพาสยุโรป

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรปเป็นครั้งแรก พ.ศ. 2440 และครั้งที่สอง พ.ศ. 2450

1. การเสด็จประพาสยุโรป ครั้งที่หนึ่ง (พ.ศ.2440) เนื่องจากมหาอำนาจในยุโรป เช่น ประเทศอังกฤษ ยังรุกรานพม่าต่อจากอินเดีย และประเทศฝรั่งเศสก็พยายามจะให้ได้เขมรต่อจากญวน และมีท่าทีว่าจะตกลงกันเรื่องเขตแดนอาณานิคมทางตะวันออกเฉียงใต้ จึงจำเป็นที่ประเทศสยามจะต้องหาทางให้ประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ เช่นประเทศรัสเซีย และประเทศเยอรมนี มีอิทธิพลในประเทศสยามเป็นการคานอำนาจอังกฤษ และฝรั่งเศสและเพื่อการประชาสัมพันธ์ วิธีการยุทธแบบใหม่นี้ คือ การหาพันธมิตร และแสดงการมีมิตรกับประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ รัชกาลที่ 5 จึงทรงตัดสินพระทัยเสด็จประพาสหลายประเทศในยุโรปซึ่งรวมทั้งประเทศเยอรมนี และประเทศรัสเซีย

นอกจากการทรงแสวงหามิตรประเทศดังกล่าวพระองค์ยังทรงคาดหวัง จะดูกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นทางนำมาพัฒนาประเทศ เช่น การเสด็จยังอยู่ต่อเรือ ในประเทศเยอรมนี ฯลฯ

2. การเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่สอง (พ.ศ. 2450)

เป็นการเสด็จฯ เพื่อทรงสังเกตการศึกษาของพระราชโอรสที่ทรงศึกษาในยุโรป ในประเทศที่สำคัญต่าง ๆ ดังที่มีพระราชประสงค์ให้พระราชโอรสทั้งหลายให้ได้ยู่ท่ามกลางมิตรในยุโรปและทรงศึกษาวิชาการต่าง ๆ เพื่อกลับมาช่วยพัฒนาประเทศ

รัชกาลที่ 5 มีพระราชประสงค์ส่วนพระองค์ คือ จะทรงให้แพทย์ตรวจพระวรกาย เนื่องจากทรงพระประชวรบางกรณี และพระวรกายอ่อนล้า แพทย์เยอรมันในประเทศสยามเคยกราบทูลว่าพระองค์สมควรทรงพักผ่อนในที่ที่อากาศเย็น สดชื่น จึงทรงตั้งพระราชหฤทัยว่าจะให้แพทย์เยอรมัน ณ ประเทศเยอรมนีตรวจรักษาต่อ

การส่งพระราชโอรส และบุตรข้าราชการไปศึกษาโดยเฉพาะในระดับอุดมศึกษา ประเทศเยอรมนี

รัชกาลที่ 5 ทรงมีพระราชประสงค์จะส่งพระราชโอรสและบุตรข้าราชการไปศึกษาในและเฉพาะประเทศเยอรมันสำหรับบางองค์เพื่อการพัฒนาประเทศในด้านที่สำคัญและจำเป็นมาก ได้แก่ การทหาร การแพทย์ เป็นต้น เนื่องจากพระองค์ทรงมีพระราชดำริว่า ประเทศเยอรมันมีความเข้มแข็ง มั่นคง อันเนื่องจากการทหารและกองทัพ เป็นต้น ซึ่งจัดว่าเป็นงานที่ ก้าวหน้าที่สุดในยุโรป รัชกาลที่ 5 มีพระราชดำริว่า การศึกษาในระดับอุดมศึกษา เป็นการพัฒนาพลเมืองให้มีความรู้ ความคิด และการกระทำ เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติ ถ้าพระราชโอรส ฯลฯ ได้เสด็จไปศึกษาเมื่อกลับจากการศึกษาแล้วได้ปฏิบัติราชการจะเป็นผลดีทั้งแก่คน สังคมและประเทศ

ปัจจุบันนี้ถ้ามองดูการศึกษาของประเทศไทยที่เจริญมาถึงทุกวันนี้ และกำลังจะขยายตัวออกไปอีก ชาวไทยควรคำนึงย้อนหลังไปถึง โดยเฉพาะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ว่าพระองค์ทรงปฏิรูปการศึกษาไว้มาก

จากพระราชดำริที่ทรงเห็นว่า ประเทศชาติใดไร้ผู้รู้หนังสือ ประเทศชาตินั้นย่อมจะไม่มีวันได้พบกับสิ่งที่เขาเรียกกันว่าความเจริญได้เลย พระองค์จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียน ตัวอย่าง เช่น โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบขึ้นเป็นครั้งแรกในพระบรมมหาราชวัง เมื่อ พ.ศ. 2427 เพื่อให้เป็นที่ฝึกสอนอบรมเชื้อพระวงศ์ให้ได้รับการศึกษา จากนั้นก็ทรงคำนึงถึงไพร่ฟ้าประชาราษฎร์โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดตั้งโรงเรียนหลวงสำหรับราษฎรเป็นแห่งแรกขึ้นที่ วัดมหรณพาราม ในปีเดียวกัน (ประยูรค์ สิทธิพันธ์, 2514: 93-95)

เมื่อรัชกาลที่ 5 ทรงเห็นว่าการศึกษาได้ขยายตัวไปมากแล้ว ก็ได้ทรงพระมหากรุณาธิคุณส่งนักเรียนที่มีความรู้ดีไปศึกษาวิชาชั้นสูง อุดมศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ ฯลฯ ทุกๆ ปี เพื่อที่จะให้ผู้ที่มีโอกาสออกไปศึกษาเล่าเรียนได้นำวิชาความรู้นั้นมาถ่ายทอดแก่คนรุ่นหลังและเป็นประโยชน์แก่บ้านเมือง ซึ่งทุนพระราชทานนี้เรียกว่าทุน “คิงสคอลละชิพ” และอย่างไรก็ดีผู้ที่มีโอกาสออกไปศึกษาต่างประเทศในรัชสมัยของพระองค์ส่วนใหญ่จะตั้งใจเล่าเรียนและมีความซาบซึ้งในพระบรมราโชวาทของพระองค์ท่านเช่น ในตอนหนึ่งว่า

“...การเล่าเรียนที่เพื่อจะให้ผลแก่ประโยชน์การงานทั้งปวงในเมืองเรานี้ ไม่สำคัญที่ไปเรียนในเทศยุโรปนั้นเลย เพราะเหตุว่าการเล่าเรียนของเจ้าในต่างประเทศนั้นบางทีมากเกินไปกว่าความต้องการ หรือไม่ควรแก่ความต้องการในเมืองเรา...” พระราชกรณียกิจในด้านการศึกษาที่พระองค์ทรงกระทำมิใช่จะกระทำได้ง่าย ทุกอย่างล้วนแต่เป็นเรื่องความลำบากยากเย็นแต่พระองค์ก็มีทรงทอดอวยประการใด (ประยูร ธวัชพันธุ์, 2514: 93-95)

พระราชโอรสและข้าราชการ บุตรข้าราชการ ฯลฯ ที่ทรงส่งไปศึกษา ณ ประเทศเยอรมนี การศึกษา และความร่วมมือทางการศึกษาอุดมศึกษาของประเทศเยอรมนี

1) สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายบริพัตรสุขุมพันธุ์ (ประยูร ธวัชพันธุ์, 2514 : 380)

1.1) ประวัติพระราชโอรสพระองค์นี้ประสูติในวันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2424 ทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนมหิสริยสงขลา ใน พ.ศ.2434 ได้เสด็จไปทรงศึกษาในประเทศอังกฤษก่อนแล้วไปศึกษาวิชาทหารบกในประเทศเยอรมนี

เสด็จกลับประเทศสยามมารับราชการ ทรงเปลี่ยนพระราชทานพระนามกรมเป็น สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต ใน พ.ศ.2444

ได้เป็นนายพลตรี ราชองครักษ์ ตำแหน่งเสนาธิการทหารบก แล้วเลื่อนเป็นนายพลเรือโทราชองครักษ์ ผู้บัญชาการกรมทหารเรือเมื่อ ถึงรัชกาลที่ 6 ได้ทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงทหารเรือ เลื่อนเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงฯ ใน พ.ศ. 2454 เป็นนายพลเรือเอก แล้วเป็นจอมพลเรือราชองครักษ์ เป็นจอมพลตำแหน่งเสนาธิการทหารบก เป็นอุปนายกแห่งสภาอากาศสยาม ใน พ.ศ. 2463 ถึงรัชกาลที่ 7 ทรงได้เป็นอธิบดีรัฐมนตรี และทรงได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ เสด็จเจ้าฟ้าฯ กรมพระยานครสวรรค์วรพินิต

พ.ศ. 2468 ทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงกลาโหม เป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย สิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ 8 เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2487 พระชันษา 63 ปี เป็นต้นสกุล บริพัตร เป็นพระราชโอรส ในสมเด็จพระปิตุจฉาเจ้าฯ พระอัครราชเทวี

1.2) การศึกษาของสมเด็จพระเจ้าฟ้าชายบริพัตรสุขุมพันธุ์ฯ

ตามพระประวัติเดิม (ทิพวัน บุญวิระ. อ้างถึงใน เทิดพระเกียรติจอมพลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์, 2524: 1-19)

-เมื่อทรงเจริญพระชันษามีพระชนมายุ 8 พรรษา ทรงเข้าโรงเรียนเล่าเรียนวิชาภาษาไทย และภาษาอังกฤษที่โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ และโรงเรียนราชกุมารในพระบรมมหาราชวัง

-พ.ศ. 2437 เดือนมีนาคม เสด็จไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอังกฤษ (พระชนม์ 13 พรรษา) “เป็นระยะเวลาที่ประเทศไทยเพิ่งผ่านพ้นเหตุการณ์สำคัญที่เรียกว่า วิกฤตการณ์ รศ.112 มาได้เพียงปีเดียว กรณีพิพาทกับฝรั่งเศสใน พ.ศ. 2436 ซึ่งประเทศไทยจะต้องยอมเสียดินแดนฝั่งซ้ายแม่น้ำโขง กับเงินจำนวน 3 ล้านฟรังก์แก่ฝรั่งเศส เพื่อแลกกับเอกราชอธิปไตยของประเทศโดย

ส่วนรวมนั้น เป็นบทเรียนอันดี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเล็งเห็นว่า การใช้พลกำลังเพื่อหยุดยั้งการขยายตัวของมหาอำนาจตะวันตกนั้นไม่เป็นผล แต่ยิ่งจะทำให้ประเทศประสพชะตาร้ายยิ่งขึ้น ทรงแน่วพระทัยว่า การดำเนินวิเทศขยายทางการทูตทันสมัยตามสมควรแก่ฐานะของประเทศไว้ป้องกันราชอาณาจักรให้พ้นจากอริราชศัตรู และด้วยเหตุผลของบ้านเมืองดังกล่าวมานี้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ หลายพระองค์ไปศึกษาวิชาทหาร ณ ทวีปยุโรปแยกย้ายกันหลายประเทศ เพื่อให้ทรงเป็นผู้แทนพระองค์ในราชสำนักแห่งประเทศมหาอำนาจเหล่านั้นด้วย

1.2.1.) เสด็จศึกษาวิชาทหารของเยอรมนี (ทหารบก)

ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2439 สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ได้รับทราบพระราชดำริของสมเด็จพระบรมชนกนาถ ว่าให้เตรียมตัวไว้สำหรับการศึกษาวิชาทหาร ณ ประเทศเยอรมนี

ในช่วงเวลาเดือนเศษที่ยังคงประทับอยู่ในประเทศอังกฤษนั้น ทรงเล่าเรียนภาษาเยอรมันเตรียมการไว้ก่อน การเรียนของสมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ ได้ผลเป็นที่น่าพอใจยิ่ง พระยาศุภชลาศัยฯ พระอภิบาลของสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธมีรายงานกราบบังคมทูลเข้ามาว่า

“ฝ่ายสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าบริพัตรฯ นั้น การที่ทรงเรียนภาษาเยอรมันอย่างเรียนเล่น ๆ ในอังกฤษชั่วเดือนเศษเท่านั้น ไม่มีใครได้คิดก่อนนี้ ได้เห็นว่าทรงรู้เอาจริง ๆ แม้แต่ตอนต้น ๆ ต้น ๆ จนเกือบจะทรงรับสั่งได้ตอบในกระบวนสนทนาในภาษาเยอรมันได้ มองซิเออ บูวีเยร์ ได้ออกปากว่า ไม่เคยเห็นและไม่เคย สอนเด็กใดที่เรียนรู้ได้เร็วดังนี้เลย ความสำราญพระกายและความรู้ความประพฤตีส่วนพระองค์ทางอื่น ๆ นั้น ยังไม่ต้องกราบบังคมทูลพระกรุณาอีกในที่นี้ เพราะดีมาจนไม่เห็นแปลกในบัดนี้” (ทิพวัน บุญวิระ, เรื่องเดียวกัน: 3-4)

ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2439 สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ ทรงเข้าเรียนในโรงเรียนนายร้อยชั้นประถม ณ เมืองปอร์ตสเดคัม ประเทศเยอรมนี พระองค์ทรงมีความเฉลียวฉลาด มีความอดสาหะ ตั้งใจเล่าเรียนดียิ่ง จนครูบาอาจารย์ตลอดจนผู้บังคับการโรงเรียนนายร้อยลงความเห็น ว่า “ทูลกระหม่อมชาย ทรงเล่าเรียนดี และรวดเร็วเฉียบแหลมเกินที่จะเปรียบกับเด็กเยอรมันมาก” ทำให้ทรงได้เลื่อนชั้นขึ้นไปเรียนในโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมในเวลาเพียงปีเดียว โรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยมนี้ตั้งอยู่ที่ตำบลโกรชลิชชเตเฟลเด กรุงเบอร์ลิน ประวัติการเรียนของพระองค์ในช่วงนี้ปรากฏว่า ทรงเรียนได้เร็วกว่ากำหนด กล่าวคือ ทรงสอบได้ตามหลักสูตรชั้น “แฟนริช” ใน พ.ศ. 2441 และทรงสอบไล่ได้เป็นที่นักเรียนนายร้อย ในพ.ศ. 2443 ได้คะแนนดีมาก จึงได้เรียนในชั้นที่เรียกว่า “เซเลกตา” และในวันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ. 2443 ก็ทรงสำเร็จการศึกษา ได้รับพระราชทานยศเป็นนายร้อยตรีทหารราบแห่งกองทัพบก

เมื่อสำเร็จการศึกษา แล้วทรงเป็นนายทหารประจำการใน กองร้อยที่ 11 กรมทหาร “พระนางเอา กุस्ता” รักษาพระองค์ที่ 4 การเข้าเป็นนายทหารรักษาพระองค์ในประเทศเยอรมนีนั้นทำให้มีโอกาสได้คุ้นเคยกับธรรมเนียมในราชสำนัก และได้ใกล้ชิดกับพระองค์พระจักรพรรดิเยอรมนีด้วย

ในระหว่างทรงเป็นนายทหารประจำการในประเทศเยอรมนี ได้ศึกษาเพิ่มเติมในวิทยาลัยการสงคราม ณ เมืองคัสเซิล วิทยาลัยแห่งนี้ก็คือ วิทยาลัยเสนาธิการทหาร เมื่อเรียนจบหลักสูตรแล้วทรงได้รับประกาศนียบัตรตามหลักสูตรฉบับหนึ่ง แต่เนื่องจากทรงสอบได้คะแนนสูงจึงได้รับประกาศนียบัตรชมเชยพิเศษอีกฉบับหนึ่งจากพระจักรพรรดิ(ไกเซอร์) ยิ่งไปกว่านั้นพระจักรพรรดิยังมีลายพระราชหัตถเลขาแสดงความยินดีและชมเชยถวายมายังพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นการส่วนพระองค์อีกด้วย

เดือนตุลาคม พ.ศ. 2444 สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ ทรงมีโอกาสได้ลาพัก และเสด็จกลับประเทศไทยเป็นการชั่วคราว

19 กุมภาพันธ์ 2444 ได้เสด็จกลับออกไปศึกษาต่อที่ประเทศเยอรมนี

1.2.2) ทรงศึกษาวิชาอื่น ๆ ได้ทรงศึกษาวิชาพิเศษสำหรับทหารต่าง ๆ กล่าวคือ ทรงเข้าเรียนในโรงเรียนแมนปิ่นที่เมืองสะบันเดาประเทศเยอรมนีซึ่งเป็นโรงเรียนสำหรับหลักสูตรที่เปิดสอนนายทหารยศนายพัน ทรงสมทบเข้าเรียนในโรงเรียนทหารปืนใหญ่เมืองฮีเตอร์บอคค์ ประเทศเยอรมนีชั่วคราวในโอกาสที่ทำการอบรมนายทหารชั้นนายพล ทรงเข้าศึกษาพิเศษที่วิทยาลัยการสงคราม ณ ที่นั่นด้วย เฉพาะเรื่องตำรายุทธศาสตร์ยุทธวิธี และทรงสมทบไปในการฝึกหัดนำทัพในสนามด้วย ทรงเป็นทหารไทย แต่ผู้เดียวที่ได้รับการศึกษาจนถึงขั้นสูงสุดในโรงเรียนเสนาธิการทหารเยอรมัน นอกจากนี้ยังทรงมีโอกาสได้ฟังปาฐกถาเรื่องเศรษฐกิจ ธรรมเนียมระหว่างประเทศ และวิธีปกครองอาณานิคมที่มหาวิทยาลัยกรุงเบอร์ลินเป็นเวลาหนึ่งภาคเรียน นับว่าทรงมีพื้นฐานความรู้ทางการทหารและการปกครองเป็นอย่างดี สำหรับที่จะมารับราชการในตำแหน่งสำคัญสนองพระบรมราโชบายในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวพระบรมชนกธิราช

ตลอดเวลาที่ทรงศึกษาและรับราชการในประเทศเยอรมนี ทรงเป็นที่รักใคร่ของนายทหารทั่วไป แม้องค์พระจักรพรรดิก็โปรดปรานเป็นพิเศษ โปรดฯ ให้เข้าสมทบในหมู่พระราชวงศ์ในการพระราชพิธีแห่งราชสำนัก ทำให้เป็นที่เกรงพระทัยทั้งในหมู่พระราชวงศ์และนายทหารชั้นสูงของเยอรมัน ครั้นทรงสำเร็จการศึกษาภาคพิเศษแล้ว จึงได้รับพระราชทานยศเป็นนายร้อยเอกทหารราบแห่งกองทัพบกเยอรมัน นับเป็นความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างประเทศเยอรมนีและประเทศไทย

1.2.3) ความร่วมมือทางการศึกษา-อุดมศึกษาของประเทศเยอรมนี ตัวอย่างจากการศึกษาเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ทรงศึกษาวิชาทหาร ประการที่สำคัญพิจารณาจากเกณฑ์การอนุญาตให้เข้าศึกษาวิชาการคือ

เกณฑ์ประการแรกกระทรวงกลาโหมเยอรมนีได้พิจารณาและยึดความเห็นด้วยที่จะให้เข้าศึกษาได้โดยจะกราบทูลพระเจ้าจอร์จที่ห้าให้ทรงทราบในการให้เข้ารับการศึกษาคด้วยเหตุที่

รัชกาลที่ 5 ได้ทรงตระหนักถึงภัยอันเกิดจากมหาอำนาจตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุการณ์ในเดือนกรกฎาคม ค.ศ. 1893 ทาง ฝรั่งเศสได้ใช้เรือรบปิดปากอ่าว ทำให้รัชกาลที่ 5 ทรงเห็นว่าการป้องกันประเทศเป็นสิ่งที่จะต้องอาศัยกำลังทหารที่ทันสมัยตามสมควร แก่ฐานะของประเทศเป็นสำคัญ ประกอบกับเป็นประเพณีของราชสำนักในประเทศยุโรปที่พระมหากษัตริย์โปรดให้พระราชโอรสศึกษาวิชาทหาร เป็นรากฐานแห่งการศึกษาขั้นแรก เป็นต้น จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้รัชกาลที่ 5 มีพระราชประสงค์ให้พระราชโอรสคือ สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ ได้ศึกษาวิชาทหาร และเป็นที่เข้าใจกันว่ารัชกาลที่ 5 กับเจ้าพระยาอภัยราชาได้มีความเห็นพ้องต้องกัน ที่จะให้พระราชโอรสองค์นี้ศึกษาวิชาทหารที่ประเทศเยอรมนี เพราะเป็นที่ยอมรับกันว่าวิชาการทหารของเยอรมนีดีที่สุดในขณะนั้น และเป็นโอกาสดีที่จะได้ตอบแทนไมตรีของรัฐบาลเยอรมันที่เคยทาบทามให้สยามมกุฎราชกุมารเสด็จไปศึกษาวิชาทหารที่เยอรมนี

ในวันที่ 31 มีนาคม ค.ศ. 1894 รัชกาลที่ 5 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ ไปศึกษาวิชายังทวีปยุโรป โดยอยู่ในความดูแลของพระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ (พระยศในขณะนั้น) เมื่อครบกำหนดที่จะได้ศึกษาต่อ ณ ประเทศเยอรมนี พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณได้ให้หลวงศัลยทูต ติดต่อเป็นการส่วนตัวกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเยอรมันเกี่ยวกับการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ที่เมืองปอตสดัม (POTSDAM)

เกณฑ์ประการที่ 1 ต้องให้เสนาบดีกระทรวงกลาโหมเยอรมนีเห็นดีด้วยของเยอรมนี

เสนาบดีกระทรวงกลาโหมประเทศเยอรมนีได้ให้ความมั่นใจว่าการเข้าศึกษาครั้งนี้จะไม่มีปัญหาแต่อย่างใด เพียงแต่จะต้องกราบทูลให้พระเจ้าจอร์จที่ห้าทรงทราบก่อนเท่านั้น

เกณฑ์ประการที่ 2 ในทางการทูตประเทศไทย ต้องมีหนังสือขออนุญาตเรื่องการเข้าศึกษาต่อต่อรัฐบาลเยอรมัน

“ในทางการทูต ได้มีการติดต่อกันเสร็จสิ้นแล้ว”(ราตรี วานิชลักษณ์, 2519: 41-47)

เกณฑ์ประการที่ 3 มีการจัดหลักสูตรการศึกษา โดยเฉพาะ ในกรณีนี้พระเจ้าจอร์จที่ห้าที่ 2 แห่งปรัสเซีย (เยอรมนี) ก็ได้ทรงควบคุมการจัดหลักสูตรพระราชทาน

ซึ่งเดิมปัญหาที่ทำให้พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ไม่สามารถจัดการการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ได้อย่างสะดวก เพราะว่าพระจักรพรรดิทรงหวังที่จะได้คำรับรองโดยตรงจากรัชกาลที่ 5 ด้วยเหตุนี้พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณจึงได้มีจดหมายเพื่อกราบทูลขอให้รัชกาลที่ 5 มีพระราชโทรเลขถึงพระจักรพรรดิเพื่อขจัดอุปสรรคดังกล่าว

รัชกาลที่ 5 ไม่รอช้าที่จะจัดการให้เป็นที่เรียบร้อยตามพระราชประสงค์ของจักรพรรดิ จึงได้ทรงมีพระราชโทรเลขเพื่อเป็นการฝากฝังเฉพาะองค์ดังนี้

“กราบทูลพระจักรพรรดิเยอรมัน

เนื่องจากหม่อมฉันปรารถนาที่จะให้เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ได้ศึกษา

วิชาทหารแบบเยอรมัน หม่อมฉันจึงได้มีคำสั่งให้อัครราชทูตไทย

ประจำกรุงเบอร์ลินทำหน้าที่ขออนุญาตเรื่องนี้อย่างเป็นทางการ

หม่อมฉันจะรู้สึกซาบซึ้งอย่างล้นเหลือในพระมหากรุณาธิคุณที่จะทรง

โปรดประทานต่อพระราชโอรสของหม่อมฉัน

(พระปรมาภิไธย) จุฬาลงกรณ์”

(ราตรี วานิชลักษณ์, 2519: 41)

พระจักรพรรดิทรงรู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้รับพระราชโทรเลขยืนยันฝากฝังเป็นการส่วนพระองค์จากรัชกาลที่ 5 ที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นได้ว่า พระจักรพรรดิต้องการหลักฐานที่แสดงว่ารัชกาลที่ 5 ยังคงมีไมตรีอันแน่นแฟ้น ทำให้พระองค์ทรงเต็มพระทัยที่จะให้เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ได้รับการศึกษาวิชาทหารอย่างเต็มที่ ยิ่งไปกว่านั้น การที่อัครราชทูตไทยได้กราบทูลยืนยันว่ารัชกาลที่ 5 ทรงโปรดการทหารของเยอรมนีเป็นอย่างยิ่ง ยิ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พระจักรพรรดิเอาพระทัยใส่ในเรื่องนี้เป็นพิเศษ

พระองค์เจ้าสวัสดิโสภณ ได้นำเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์เข้าเฝ้า พระจักรพรรดิวิลเฮล์มที่ 2 ในวันที่พระองค์ได้โปรดให้มีงานพระราชทานเลี้ยงนายทหารที่ปอดสตัดัม ซึ่งเป็นการต้อนรับแบบทหารแท้ พระจักรพรรดิทรงได้ถามทุกข์สุขและทรงแสดงความยินดีที่จะช่วยจัดการเรื่องการศึกษาให้เจ้าฟ้าพระองค์นี้และ พระจักรพรรดิได้มีพระบรมราชโองการโปรดให้ นายพล ฟอน เคสเลอร์ (General von Kessler) ผู้บัญชาการทหารบกกรุงเบอร์ลิน จัดทำรายการสำหรับการศึกษาของเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ นำขึ้นทูลเกล้าถวายเพื่อทรงพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพระจักรพรรดิได้ทรงเอาพระทัยใส่ในเรื่องนี้อย่างใกล้ชิด และในที่สุดได้โปรดให้เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ เข้าศึกษาวิชาทหาร ที่โรงเรียนโกรสลิชเตอร์เฟลด์ (Grosslichterfelde)

ปรากฏว่าผลการเล่าเรียนของเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์คืออย่างเกินคาดหมายจนทรงสอบเป็นปอเอเปเฟนริค(Portepée fahnrich) ว่าที่นักเรียนนายร้อยตั้งแต่เดือนมีนาคม ค.ศ.1900 และสอบไล่ได้คะแนนเป็นที่น่าพอใจมาก จนได้เข้าชั้นเรียนที่เรียกว่าเซเลกตา (Selekta) (ชั้นเรียน การเรียนยอดเยี่ยม) จนเป็นที่เชื่อว่าจะเป็นนายทหารที่ดีในกองทัพได้

การศึกษาของเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธ์เป็นที่น่าพอใจอย่างยิ่ง จนพระจักรพรรดิทรงพอพระทัย ซึ่งนำความภาคภูมิพระทัยมาสู่รัชกาลที่ 5 เป็นอันมาก เพราะพระองค์ทรงถือว่าการนี้เป็นทุนอันพิเศษสำหรับอนาคต ยิ่งไปกว่านั้น เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธ์ได้ขอพระราชทานอนุญาตเพื่อจะเรียนชั้นสูงต่อไป ซึ่งในเรื่องนี้รัชกาลที่ 5 ทรงเห็นว่าจะต้องให้อัครราชทูตกราบทูลพระจักรพรรดิ เพื่อหยั่งคว้าท่าทีของพระองค์ในการที่เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธ์จะเลือกเรียนวิชาที่จะนำมาใช้ประโยชน์ได้กับเมืองไทยเท่านั้น อย่างไรก็ตาม รัชกาลที่ 5 ทรงเห็นด้วยที่เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธ์จะเรียนต่อไป เพราะเห็นว่าเมืองไทยยังขาดคนที่มีวิชาอย่างแท้จริง

พระจักรพรรดิทรงไม่มีใครจะเห็นด้วยกับการที่เจ้าฟ้าบริพัตรฯ จะทรงเรียนอย่างเร่ง เพราะทรงตระหนักว่าถ้าได้เรียนเต็มที่แล้วจะเป็นประโยชน์ต่อไปในภายหน้าอย่างมากที่นี้ พระยาศุวทรโกษาอัครราชทูตไทยได้ทูลเชิญให้เจ้าฟ้าบริพัตรฯ เข้าเฝ้าพระจักรพรรดิทรงชี้แจงเหตุผลที่ต้องการเรียนเร่ง

เป็นประเพณีในกองทัพเยอรมันอยู่อย่างหนึ่งว่า นายทหารที่เป็นเชื้อพระวงศ์และบุตรผู้ดีมีตระกูลจะได้รับโอกาสให้ได้ศึกษาวิชาการราชสำนัก พร้อมกันไประหว่างรับราชการประจำ สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธ์ได้รับโอกาสเช่นเดียวกัน นั่นคือพระจักรพรรดิได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้มีตำแหน่งเป็นนายทหารอยู่ในกรมทหาร “พระนางเอากุสตา” รักษาพระองค์

เมื่อการศึกษาขั้นต้นได้เสร็จสิ้นลงแล้ว รัชกาลที่ 5 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธ์เสด็จกลับมาเยี่ยมเมืองไทยเป็นเวลา 3 เดือน โดยที่ได้ทรงมีพระราชหัตถเลขาถึงพระจักรพรรดิ เพื่อขอประทานอนุญาตดังนี้

“กราบทูลพระจักรพรรดิเยอรมัน

หม่อมฉันรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณและปลาบปลื้มใจอย่างแท้จริงที่พระองค์ได้ทรงประทานยศนายทหารรักษาพระองค์เพื่อเป็นเกียรติยศแก่เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธ์ผู้ซึ่งพระองค์ได้ประทานความเมตตาและได้ศึกษาวิชาทหารอย่างดีเลิศจากกองทัพของพระองค์

โอรสของหม่อมฉันได้เรียนจบหลักสูตร และในระหว่างที่ศึกษาอยู่ที่นี่หลายปีก็ได้รับความเมตตาและโอบเอื้ออารีจากพระองค์ เพราะฉะนั้นในช่วงนี้หม่อมฉันจึงเห็นเป็นโอกาสเหมาะที่จะขอประทานอนุญาตให้เจ้าฟ้าบริพัตรกลับมาเยี่ยมบ้านเกิดเมืองนอน ซึ่งเขาจะได้นำความรู้ที่ได้เล่าเรียนมาให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาล

หม่อมฉันขอขอบพระทัยที่พระองค์ได้ทรงให้เกียรติยศแก่หม่อมฉันและโอรส ซึ่งหม่อมฉันจะระลึกถึงด้วยความชื่นชมตลอดกาล

(พระปรมาภิไธย) จุฬาลงกรณ์”

(ราตรี วานิชลักษณ์, 2519: 41)

ในปี พ.ศ. 2446 หลังจากการศึกษาได้เสร็จสิ้นลงแล้ว เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ได้เสด็จกลับประเทศ รวมเวลาทั้งสิ้นที่พระองค์ทรงประทับศึกษาอยู่ในเยอรมนี 9 ปี (ได้เข้ารับราชการในตำแหน่งเสนาธิการทหารบก)

2) สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายมหิตลอดุลยเดช

2.1) ประสูติวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2434 ทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์ เมื่อ พ.ศ. 2446 ได้เสด็จไปทรงศึกษาในประเทศอังกฤษ แล้วไปศึกษาวิชาทหารบกและทหารเรือในประเทศเยอรมนี ได้เป็นนายพันเอกทหารบก และนายนาวาเอกทหารเรือและเป็นราชองครักษ์พิเศษ ต่อมาเสด็จไปทรงศึกษาวิชาแพทย์ในอเมริกา และได้สิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ 7 ใน พ.ศ. 2472 ทรงสถาปนาพระเกียรติยศเป็นกรมหลวงฯ เมื่อวันที่ 30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2472 ในรัชกาลที่ 7 ทรงสถาปนาเป็นสมเด็จพระราชบิดา ในวันที่ 25 มีนาคม 2477 (พระชนมายุ 43 พรรษา เป็นต้นสกุลมหิตล (ทรงเป็นพระราชโอรสองค์ที่ 7 ในสมเด็จพระศรีสุวรินทราบรมราชเทวี)

2.2) การศึกษาของสมเด็จพระเจ้าฟ้าชายมหิตลอดุลยเดช ตามพระประวัติเดิม (ไขศิริ ปราโมช ณ อยุธยา และคณะ, 2454 : 1-92)

-ทรงศึกษาเบื้องต้นที่โรงเรียนราชกุมาร ในพระบรมมหาราชวัง (พระพลานามัยไม่สู้สมบูรณ์นัก ทรงสนพระทัยวิชาภาษาอังกฤษ และทรงเข้าเป็นนักเรียนนายร้อยพิเศษ นายร้อยทหารบกในประเทศไทย พ.ศ. 2448 เสด็จไปทรงรับการฝึกแถว การฝึกทำมือเปล่า สัปดาห์ละ 2 ครั้ง (วันพุธ และวันเสาร์)

-พ.ศ. 2449 ทรงเข้าศึกษาต่อระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนแฮร์โรว์ ประเทศอังกฤษ

2.2.1) เสด็จทรงศึกษาวิชาทหารของเยอรมัน

การทหารบก

-ขณะนั้น พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จประพาสยุโรปครั้งที่สอง และประทับอยู่ในประเทศเยอรมนีได้ทรงพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายมหิตลอดุลยเดชทรงย้ายไปศึกษาวิชาทหารบกที่โรงเรียนนายร้อยชั้นต้น (Das Koniglich Preussische Kadetten haus Potsdam) ณ เมืองปอตสดัม ประเทศเยอรมนี เป็นเวลา 2 ปี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้กราบทูลพระจักรพรรดิวิลเฮล์มที่สองแห่งเยอรมนีว่า ตามที่พระจักรพรรดิทรงสนพระราชหฤทัยจะให้พระราชโอรสบางพระองค์ ของรัชกาลที่ 5 เสด็จไปทรงศึกษาวิชาการทหารอีก จึงโปรดเกล้าฯ ส่งสมเด็จพระเจ้าฟ้าชายพระองค์นี้มาเข้าศึกษา

-เมื่อทรงศึกษาจบหลักสูตรชั้นต้นเสด็จเข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยชั้นสูง (Haupt kdettenanstauGross-Lichterfelde ณ ตำบลโกรสลิชเตอร์เฟลด์ ใกล้เมืองเบอร์ลิน ทรงสอบได้เป็นแฟนริช (Fahnrich) คือ นายร้อยทำการ คือผู้เรียนจบหลักสูตรนักเรียนนายร้อยในปี 2454

2.2.2) ทรงศึกษาต่อในวิชาการทหารเรือ

สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิตลอดุลยเดชทรงมีพระราชประสงค์เปลี่ยนไปศึกษาวิชาการทหารเรือแทนทหารบก ได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานยศเป็นเรือตรีจากราชนาวีไทย

ทั้งทรงได้รับยศนายเรือตรีจากพระเจ้าไกเซอร์วิลเฮล์มที่ 2 (Kaiser Wilhelm II) ในเดือนมีนาคม 2454

ทรงเป็นนักเรียนนายเรือตรีที่มีอายุน้อยที่สุดแห่งจักรพรรดินาวีเยอรมัน

ทรงเริ่มศึกษาวิชาการทหารเรือที่โรงเรียนนายเรือเฟลนส์บูร์ก (Marine schule Flensburg Murwik) ณ เมืองเฟลนส์บูร์ก เป็นเวลา 2 ปี

ทรงสอบผ่านทั้งภาคทฤษฎีและภาคสนาม ครบทุกหลักสูตรของนักเรียนนายเรือเยอรมัน ทรงโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมราชชนกเป็นนายเรือตรี แต่มิใช่เป็นนายทหารประจำการในจักรพรรดินาวีเยอรมัน ในเวลาเรียนและฝึกต้องทรงเครื่องแบบนักเรียนนายเรือ แต่ใช้อินทรธนูและตราหน้าหมวกนายทหารซึ่งในช่วงเวลานี้พระองค์ได้รับการฝึกทหารรบทั้งภาคทฤษฎีและภาคสนามร่วมกับนักเรียนนายเรือเยอรมันที่โรงเรียนนายเรือมอร์วิกหลังจากผ่านการฝึกอย่างหนักรวม 6 สัปดาห์แล้ว ทางโรงเรียนได้จัดให้มีพิธีสาบานของนักเรียนนายเรือ เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2455

2.2.3) ความร่วมมือทางการศึกษา อุดมศึกษาที่ได้รับจากประเทศเยอรมนี

สามารถสรุปได้ดังนี้

จากการที่สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายมหิตลอดุลยเดช ทรงศึกษาวิชาทหารบกและทหารเรือ พิจารณาตามประการที่สำคัญในเกณฑ์การรับเข้าศึกษาวิชาทหาร ณ ประเทศเยอรมนี (เนื่องจากไม่ปรากฏหลักฐานชัดเจน น่าจะเป็นเช่นเดียวกับสมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ ตามข้อ 1.2.3)

ประการแรกน่าจะเป็นได้ว่า กระทรวงกลาโหมประเทศเยอรมนีพิจารณาแล้วจะอนุญาตให้สมเด็จพระเจ้าฟ้าชายมหิตลอดุลยเดชเข้าศึกษาวิชาการทหารบก(และการทหารเรือ) โดยต้องกราบทูลให้พระจักรพรรดิทรงทราบก่อน

ประการที่สอง ในทางการทูตต้องมีหนังสือจากรัฐบาลไทยขอส่งเรื่องการศึกษาต่อของสมเด็จพระองค์นี้ต่อทางรัฐบาลเยอรมัน

โดยเฉพาะประการที่สาม มีการจัดดูแลหลักสูตรการศึกษาและโดยเฉพาะในรายแรกของการศึกษา (เริ่ม 2 มกราคม 2450) เสด็จประทับที่บ้านนายร้อยเอกเก (Captian Eok) ซึ่งพระจักรพรรดิวิลเฮล์มที่ 2 แห่งเยอรมนีทรงกำหนดให้เป็นพระอภิบาลที่เมืองปอตสดัม (Potsdam) ใกล้ ๆ เมืองเบอร์ลิน เพื่อทรงศึกษาที่โรงเรียนคะเด็ต (Cadets School of Potsdam) (โดย

ทรงให้ประทับที่บ้านนั้น) พระอภิบาลทำหน้าที่เป็นทั้งผู้แนะนำให้คำปรึกษา และพระสหายในระดับผู้ใหญ่

ทรงลาออกจากจักรพรรดินาวิเยอรมันเนื่องจากเกิดสงครามโลกครั้งที่หนึ่งในปี 2457 และเสด็จกลับประเทศไทย ตามพระบรมราชโองการในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เพื่อมิให้เสียความเป็นกลางของประเทศ

ทรงรับราชการทหารเรือในกองทัพเรือในประเทศไทย ทรงประจำการอยู่ ณ กองบังคับการ และกรมวิชาการทหารเป็นเวลาพิเศษ โดยทรงเป็นพระอาจารย์สอนนักเรียนนายเรือด้วย (โรงเรียนนายเรือตั้งขึ้นในปี 2441)

3) พระองค์เจ้าชายรังสิตประยูรศักดิ์

3.1) ประวัตินายพระองค์เจ้าชายรังสิตประยูรศักดิ์ ประสูติวันที่ 12 พฤศจิกายน พ.ศ. 2428 ได้เสด็จไปทรงศึกษาในประเทศอังกฤษและประเทศเยอรมนีในมหาวิทยาลัยไฮเดิลแบร์ก

ในรัชกาลที่ 5 ทรงสถาปนาเป็นกรมหมื่นชัชยนาทเรนทร์ พ.ศ. 2457 เป็นมหาอำมาตย์โท ตำแหน่งอธิบดีกรมสาธารณสุข ในกระทรวงมหาดไทย

ทรงสถาปนาเป็นกรมขุนฯ เมื่อ พ.ศ.2462

ในรัชกาลปัจจุบัน ทรงเป็นประธานคณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ วันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2489

ทรงเป็นประธานองคมนตรี เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2493 เลื่อนเป็นกรมพระชัชยนาทเรนทร์ เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2493

สิ้นพระชนม์ในรัชกาลปัจจุบัน เมื่อวันที่ 7 มีนาคม พ.ศ.2494

ต่อมาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศเลื่อนกรมเป็นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาชัชยนาทเรนทร์ วันที่ 28 มกราคม ปีมะโรง พ.ศ.2495 เป็นต้นสกุล รังสิต (เป็นพระราชโอรสองค์ที่ 2 ในเจ้าจอมมารดาหม่อมราชวงศ์เนื่อง สนิทวงศ์)

3.2) การศึกษาของพระองค์เจ้าชายรังสิตประยูรศักดิ์ (หลักฐานทางการศึกษาน้อยมาก) กล่าวไว้เพียงว่า

เสด็จทรงศึกษาวิชาการศึกษา ณ มหาวิทยาลัย ไฮเดิลแบร์ก (มหาวิทยาลัยแรกของเยอรมนี) สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์นี้ ทรงอุบัติมาในตระกูลแพทย์ ด้วย ราชตระกูลทางเจ้าจอมมารดา คือ ราชสกุลสนิทวงศ์ นั้นเป็นแพทย์ทุกชั่วอายุโดยมิขาดสาย “กรมหลวงวงศาธิราชสนิท” ต้นราชสกุล ทรงเป็นเจ้ากรมหม่อมหลวง พระอัยกา คือ พระองค์เจ้าสายสนิทวงศ์ ทรงรับพระมรดกโดยทรงเป็นแพทย์ประจำพระองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 โดยเหตุนี้สมเด็จพระกรมพระยาชัชยนาทเรนทร์ จึงต้องพระประสงค์จะเรียนแพทย์ เมื่อเสด็จไปศึกษาในประเทศเยอรมัน แต่กาลสมัยยังไม่เหมาะที่พระราชโอรสแห่งพระมหากษัตริย์จะเรียนแพทย์ จึงทรงเรียนวิชาการศึกษา ณ มหาวิทยาลัยไฮเดิลแบร์ก (สรงใจ แสงวิเชียร, 2528 : 36)

ลำดับการศึกษา ที่สำคัญ

-พ.ศ.2442 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เสด็จออกเดินทางไปยุโรปเพื่อการศึกษา
เสด็จไปประทับกับศาสตราจารย์เฮลเลม ที่เมืองอัลเบอร์สตาตท์

พ.ศ.2443-2447 ศึกษาในโรงเรียนมัธยม Real Gemnasium ณ เมืองอัลเบอร์
สตาตท์ นั้น และสำเร็จการศึกษา (4 ปี) (เป็นโรงเรียนมัธยมวิสามัญ-ในลักษณะเตรียมมหาวิทยาลัย

พ.ศ.2447 ทรงเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยไฮเดลแบร์ก -2453 ทางด้านการศึกษาของ
ประเทศเยอรมนี (รวม 6 ปี) แล้วเสด็จกลับประเทศไทย ทรงขึ้นพระราชทานแต่งตั้งเป็นนายร้อยโท
กรมทหารบก) (พ.ศ. 2554 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าเป็นองคมนตรี เหตุรัชกาลที่ 5 ตัดสินพระทัย
ให้พระเจ้ารังสิตประยูรศักดิ์ศึกษาทางการศึกษาของประเทศเยอรมัน คือ “ด้วยความรักเยอรมัน เอ
ดูเลชัน (ราตรี วานิชลักษณ์, 2519 : 51-52)

(ไม่พบเอกสารที่แสดงความร่วมมือทางการศึกษา –อุดมศึกษาที่ได้รับจากประเทศ
เยอรมนีโดยตรง ที่เกี่ยวข้องกับเยอรมัน แต่เอกสารอื่น ๆ ปรากฏว่าพระองค์ทรงทำประโยชน์ ให้แก่
การแพทย์การสาธารณสุข กิจกรรมมหาวิทยาลัยไทยไว้มาก)

4) พระองค์เจ้าชายดิลกันพรัตน์

4.1) ประสูติ 3 พฤษภาคม 2427 ทรงศึกษาเป็นดอกเตอร์วิทสตาตส์วิสเซนซัพฟ
มหาวิทยาลัยทูบิงเงน ร. 5 เป็นอำมาตย์เอก เจ้ากรมกระทรวงมหาดไทย ถึง ร.6 ทรงสถาปนาเป็น
กรมหมื่น เป็นมหาอำมาตย์ตรี ในกระทรวงมหาดไทย สิ้นพระชนม์ใน มกราคม 2455 พระชันษา 29 ปี

4.2) การศึกษาของพระองค์เจ้าชายดิลกันพรัตน์ มีปรากฏในพระประวัติ ว่าเอกสาร
รายละเอียดที่แสดงความร่วมมือทางการศึกษา-อุดมศึกษา ของพระองค์ในประเทศเยอรมนี ไม่มี
ปรากฏให้ศึกษาได้ และในสมัยนั้นระดับดอกเตอร์ที่พระองค์ทรงสำเร็จการศึกษา คำว่า “วิทสตาตส์
วิสเซนซัพฟ” ที่มหาวิทยาลัยทูบิงเงน ประเทศเยอรมนี น่าจะหมายถึงด้านเศรษฐศาสตร์ เนื่องจากคำ
ภาษาไทย ที่ออกเสียงภาษาเยอรมัน คำนั้น มีอาจตีความได้ถูกต้อง

5) นักเรียนที่ส่งไปศึกษาวิชาทหารบก ณ ประเทศเยอรมนีตามความต้องการของกรม
ยุทธนาธิการ เนื่องจาก เจ้าฟ้าภาณุรังษี ผู้บัญชาการกรมยุทธนาธิการได้เสนอรัชกาลที่ 5 ส่งนักเรียน
ไปศึกษาวิชาทหารบก ณ ประเทศยุโรป เพื่อให้ราชการทหารเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว และประเทศที่
หลาย ๆ ท่านมีความเห็นพ้องกันว่าราชการเป็นที่ยอมรับว่ามีคุณภาพอย่างยิ่ง รัชกาลที่ 5 ได้
พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เป็นไปตามความประสงค์นั้น คือ จัดส่งนักเรียนให้เรียนวิชา
ทหารบกที่ประเทศเยอรมนี ปีละ 2 คนตั้งแต่ รศ. 118-120 ส่งนักเรียนออกไปจำนวน 6 คน คือ

1. หม่อมเจ้ามงคล ประวดี ในพระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นสยมพันธ์
2. นายเพชร บุตรพระยาศรีธรรมราช
3. หม่อมเจ้าทศศรีวงษ์ ในสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้ากรมพระจักรพรรดิพงษ์
4. หม่อมหลวงช่วย บุตร นายพันตรีหลวงพิทยุทธขรรค์

5. หม่อมเจ้าทิสากร ในพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงเทววงษ์โรประการ
6. นายหญฺย (ราตรี วาณิชลักษณ์, 2519: 47-48)

6) นักเรียนทหารที่เรียนอยู่ในประเทศเยอรมนีในขณะนั้นมี 24 คน คือ

1. พระเจ้าวรวงษ์เธอพระองค์เจ้าศิริวงษ์วัฒนเดช ในสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้ากรมภาณุพันธุวงษ์วรเดช 2. หม่อมเจ้าทินทัด ในพระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นอดิศรอุดมเดชหม่อมเจ้าสมบูรณศักดิ์ 4. หม่อมเจ้าพันธุ์ประวัติ ในพระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นพรหมวรา 5. หม่อมเจ้านิลประภัศร ในพระเจ้าน้องยาเธอกรมหมื่นทิวากรวงษ์ประวัติ 6. หม่อมเจ้าทิเพศพงศ์ ในพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงเทววงษ์โรประการ 7. หม่อมเจ้าวงษ์นิทร 8. หม่อมเจ้าพรุพพันธ์ 9. หม่อมเจ้าปรีดิเทพวงษ์ 10. หม่อมเจ้าทรงวุฒิกภาพ ในพระเจ้าน้องยาเธอกรมหลวงดำรงราชานุภาพ 11. นายจรัส บุตรหลวงฤทธิ์นายเวร (พุทธ) 12. นายบุตรนายรอด 13. นายเจือ บุตรนายด้วย 14. นายรูป บุตรหลวงอนุพันธ์รัฐการ 15. นายคำริห์ บุตรหลวงพิเทศพิไสย 16. นายสะอาด บุตรพระยาเกษมสุขการี 17. นายพจน์ บุตรพระยาพหลพลพยุหเสนา(กิม) 18. นายเจริญ บุตรนายชื่น 19. นายชิต บุตรหมื่นเกษตร 20. นายน้อม บุตรร้อยตรีแก้ว 21. นายตอย บุตรพระเสนีพิทักษ์ 22. นายเทพ บุตรนายเทไส้ 23. นายกระจ่าง และ 24. นายเจริญ บุตรพระยาสุรียานุวัตร (ราตรี วาณิชลักษณ์, 2519 : 56)

7) มีนายทหารไทย 2 ท่าน ที่ศึกษาวิชาทหารในเยอรมนี เป็นที่กล่าวถึงมากใน “คณะราษฎร” ที่เคยกระทำการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475

7.1) พันเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา (ชื่อเดิมว่า “พจน์ พหลโยธิน”)

7.1.1) ประวัติดังกล่าวเมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2430

7.1.2) การศึกษาชั้นประถมศึกษาที่โรงเรียนวัดจักรวรรดิราชาวาส (วัดสามปลื้ม) ไปศึกษาต่อที่โรงเรียนสุขุมมาลวิทยาลัย เข้าศึกษาต่อที่โรงเรียนนายร้อยทหารบก ต่อมาเมื่ออายุ 16 ปี ได้รับทุนรัฐบาลไปศึกษาต่อที่โรงเรียนนายร้อยทหารบกในเมืองโกรสลิสเตอร์ –เฟสเด ประเทศเยอรมนี (ปี 2446) (จบ 2449) ศึกษาอยู่ 3 ปี ต่อจากนั้นได้เข้าประจำอยู่ในกองทัพบกเยอรมัน สังกัดกรมทหารปืนใหญ่ที่ 4 ในปี พ.ศ. 2455 (ได้เดินทางไปศึกษาต่อวิชาช่างแสงที่ประเทศเดนมาร์ก เรียนได้ปีเดียวก็ถูกเรียกตัวกลับเนื่องจากเงินทุนการศึกษาไม่เพียงพอ)

การงาน พระยาพหลพลพยุหเสนา เข้ารับราชการครั้งแรกประจำกรมทหารปืนใหญ่ที่ 4 จังหวัดราชบุรี ในชีวิตราชการนั้นได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงและพระตามลำดับในราชทินนามเดียวกันว่า “สรายุทธสรสิทธิ์” ได้เลื่อนยศทหารมาตามลำดับ กระทั่งได้เป็นพันเอก เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2471

พ.ศ.2474 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็นพระยาพหลพลพยุหเสนา มีราชทินนามเดียวกับบิดา

วันที่ 24 มิถุนายน 2475 ได้ร่วมกับคณะราษฎรโดยเป็นหัวหน้าคณะราษฎรทำการยึดอำนาจเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย มีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุด

พันเอก พระยาพลพลพยุหเสนา ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2476 โดยการทำรัฐประหารรัฐบาลของพระยามโนปกรณนิติธาดา ตลอดระยะเวลาที่บริหารประเทศต้องเผชิญปัญหานานัปการ จะต้องลาออกจากตำแหน่งหลายครั้ง ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 ท่านได้ดำรงตำแหน่งแม่ทัพใหญ่ และได้รับยศ พลเอก พระยาพลพลพยุหเสนา ถึงแก่กรรมด้วยเส้นโลหิตในสมองแตก เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2490 รวมอายุได้ 60 ปี

7.2) พันเอกพระยาทรงสุรเดช (เทพ พันธุมเสนี) (เกิด 12 สิงหาคม 2435)

การศึกษา

-จบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยทหารบก

-ได้รับทุนไปศึกษาวิชาทหารช่างที่ประเทศเยอรมนี

-จบแล้วได้ยศนายสิบ

-ศึกษาต่อระดับสัญญาบัตร ได้ยศร้อยตรี

-ประจำการที่เมืองเบกเคนเบอร์ก

-เดินทางกลับประเทศไทย พ.ศ. 2458

-ได้รับพระราชทานยศเป็น ร้อยเอกหลวงรณรงค์สงคราม พ.ศ.2461

-ย้ายไปเป็นผู้บังคับการทหารช่างรถไฟ กองพันที่ 2 กรมทหารบกที่ 3

มีผลงานที่สำคัญ เป็นเรื่องการก่อสร้างทางรถไฟสายเหนือ สายตะวันออก สายตะวันออกเฉียงเหนือ

-ร่วมการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 (ถูกจับเนื่องจากถูกกล่าวหาว่าเป็นกบฏ จึงถูกให้ออกจากราชการ และถูกควบคุมส่งให้ไปยังชายแดนกัมพูชา ดินแดนในอาณานิคมของฝรั่งเศส สิ้นชีวิตในพ.ศ. 2467 เนื่องจากกบฏ พระยาทรงสุรเดช)

8) ใน ค.ศ.1897(2440) มีนักเรียนไทยไปศึกษาวิชาต่าง ๆ ที่เยอรมนี คือ

8.1) ม.ร.ว. ใหม่ เรียนวิชาทหาร

8.2) ม.ร.ว. ใด้ เรียนการเกษตร

8.3) และ 8.4) นายช่าง และ นาย เรียนวิศวกรรม

(ราตรี วานิชลักษณ์, 2519 : 43)

การให้ความร่วมมือของสยาม (ไทย)

งบประมาณค่าใช้จ่ายของนักศึกษาไทย ที่ไปศึกษาต่อในประเทศเยอรมนี

ก่อนที่จะกล่าวถึงเรื่องงบประมาณฯ โดยตรง มีเรื่องเกี่ยวข้องจำเป็นต้องทำความเข้าใจถึงที่รัชกาลที่ 5 ทรงปฏิรูปการปกครองอย่างแท้จริง โดยทรงตั้งกระทรวงขึ้น 12 กระทรวง (ละอองทอง อัมรินทร์รัตน์, 2522: 46-60) และให้แต่ละกระทรวงมีเสนาบดีรับผิดชอบงานในหน้าที่ ใน พ.ศ. 2435 และทรงต้องใช้เวลาซึ่งเสมือนเตรียมงานหลายปี พระองค์ทรงมีพระราชวิจารณ์การปฏิรูปครั้งนี้ว่า “...พลิกแผ่นดิน ถ้าใช้คำอังกฤษก็ต้องเรียกว่า “Revolution” ไม่ใช่ “Evolution” ซึ่งเป็นการดำเนินงานปฏิรูปการปกครองของพระองค์ พระองค์ทรงประสบปัญหาการขาดแคลนบุคคลที่มีความสามารถตลอดเวลาจนมองเห็นกันว่า การปฏิรูปบ้านเมืองที่ต้องล่าช้าก็เพราะปัญหานี้ นับว่าเป็นการขาดแคลนคนอย่างเฉียว และวิธีหนึ่งที่ทรงใช้แก้ปัญหา คือ ทรงว่าจ้างชาวต่างประเทศเข้ามารับราชการ ซึ่งก็มีได้ประสบผลสำเร็จอย่างคึกคัก ทั้งกลับเพิ่มปัญหาที่เกิดจากความพยายามขยายอิทธิพลของชาติต่าง ๆ ในระบอบราชการไทย พระองค์จึงทรงมีพระราชวินิจฉัยว่า การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องเน้นกัน เพื่อ “เป็นเครื่องมือผลิตคนให้แก่สังคม” ตามความต้องการมากขึ้น จึงต้องมีการปรับปรุงทั้งการศึกษาภายในประเทศ และส่งนักเรียนไปศึกษาต่อต่างประเทศซึ่งจะต้องใช้ระยะเวลาอันยาวนาน และงบประมาณกันอย่างจริงจัง โดยถือว่าเป็นการให้ทุนไปศึกษา ณ ต่างประเทศ เพื่อให้กลับมาพัฒนาประเทศกันอย่างจริงจังด้วยให้ทันต่อการขยายตัวของงานราชการ ซึ่งกว้างขวางออกไปเรื่อย ๆ ในระยะเวลานั้น การจัดหาคนเข้ารับราชการ จำเป็นต้องคัดเลือกและสนับสนุนทุกกระทรวง กรม กอง ทุกงาน งบประมาณที่ใช้เป็นทุนการศึกษาต่อต่างประเทศ จึงต้องใช้มาก แต่ที่สุดแต่เดี๋ยวมีจำกัด หรือจำเป็นเพียงใดจึงต้องพักการให้ทุนการศึกษานี้เป็นระยะๆ ด้วย

นอกจากนี้ก็ต้องคำนึงถึงมาตรฐานการศึกษา โดยต้องพิจารณาถึงการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน และการประเมินผล หนังสือด้วยการสอบ ซึ่งเริ่มเป็นครั้งแรกใน พ.ศ.2426 ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงใน เรื่องหลักสูตร ต่อไปจากเรื่องงบประมาณทุนการศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ

-งบประมาณทุนการศึกษาต่อต่างประเทศ ระดับอุดมศึกษา เป็นจุดเริ่มต้นของการสอบชิงทุนเล่าเรียนหลวง (King's Scholarship) ที่รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ ให้กรมศึกษาธิการ จัดทำการสอบคัดเลือก

-นักเรียนทุนรุ่นแรกที่ทรงคัดเลือกมี 6 คน เป็นนักเรียนของโรงเรียนอัสสัมชัญ โดยทรงให้บาทหลวงคอลอมแปลทูลเกล้าฯ ถวาย และโปรดเกล้าฯ ให้นักเรียนเหล่านั้นตามเสด็จเมื่อครั้งเสด็จประพาสยุโรปครั้งแรก (พ.ศ.2440) รวมทั้งให้กรมศึกษาธิการจัดสอบคัดเลือกต่างหากอีก 6 คน

-การส่งนักเรียนไปศึกษาต่อต่างประเทศขึ้นอยู่กับนโยบายหรือความต้องการของแต่ละกระทรวงเป็นสำคัญ และคำนึงถึงเอกราชของประเทศ โดยต้องรู้ทันและรู้ใจฝรั่งด้วย นักเรียนทั้งหลายที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 : กลุ่มสามัญชน ซึ่งในการศึกษาดังนี้หมายถึง เฉพาะพระราชวงศ์ และ บุตรหลานข้าราชการชั้นสูงเท่านั้น (เนื่องจากเดิม ตระกูลนั้นถือเป็นเรื่องประกันตนอยู่ด้วย)

กลุ่มที่ 2 : พระราชโอรส ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

-ทั้งนี้พวกควบคุมดูแลนักเรียนที่ส่งออกไปต่างประเทศก็โปรดเกล้าฯ ให้เล่าเรียนภาษา และวิชาอันจะทำประโยชน์ให้แก่บ้านเมือง (ละอองทอง อัมรินทร์รัตน์, 2527: 58) (รัชกาลที่ 5 ทรงมีความเห็นว่า การส่งนักเรียนไปศึกษาต่อต่างประเทศ มีวัตถุประสงค์หลายอย่างได้แก่ –ความ ต้องการปรับปรุงประเทศ -การขาดกำลังคน -การขยายอิทธิพลทางการเมืองแบบจักรวรรดินิยม ตะวันตกกลาง จึงต้องขจัดปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งทำการ “สร้างคน” รุ่นใหม่มารับหน้าที่สำคัญ ๆ ใน การบริหารประเทศ

-ปัญหาที่ประสบโดยเฉพาะเกี่ยวกับเงินงบประมาณหรือทุน ข้างฝรั่งมาทำงานในราชการ ไทย และการส่งนักเรียนไปเรียนต่อ ที่สำคัญ คือ –ฝรั่งทำงานน้อยลง ให้ผลงานไม่พอใจนัก และ การส่งนักเรียนไปเรียนต่อเป็นการทำการริบคว่น ยังไม่เป็นขั้นตอนรอบคอบทั้งการตรวจสอบและ ติดตามผล แต่ก็ยังเป็นการที่จะให้ผู้จะมาปฏิบัติสืบทอดราชการเป็นพื้นฐานก่อน และทำให้สังคม และประเทศก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศ

-บุคคลที่รัชกาลที่ 5 โปรดเกล้าฯ รับทุนไปศึกษาวิชาการทหาร ณ ประเทศเยอรมนี ที่เป็น พระราชโอรส 2 พระองค์ คือสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอทั้ง 2 พระองค์) คือ

-สมเด็จพระเจ้าฟ้าฯ กรมพระยานครสรวรค์วรพินิต-ทหารบก

-สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร์พระบรมชนกนาถ – ทหารเรือ

“...การศึกษาของพระราชโอรสส่วนใหญ่ใช้เวลาตั้งแต่ 8-10 ปีขึ้นไป โดยไม่ก่อให้เกิด ปัญหาต่อฐานะทางการเงินของประเทศอย่างไร เพราะทรงใช้จ่ายเงินส่วนพระองค์เป็นค่าเล่าเรียน ของพระราชโอรส ซึ่งนับว่าเป็นการลงทุนส่วนพระองค์อย่างแท้จริง แต่ผลประโยชน์ที่ได้รับนั้น มิได้จำกัดอยู่เฉพาะพระองค์ หากครอบคลุมไปถึงอาณาประชาราษฎร์ทั้งหลายอีกด้วย

-รัชกาลที่ 5 ทรงมีความปรารถนาจัดทุนเป็นค่าเล่าเรียนพระราชทานแก่พระราชโอรสให้ พอแก่ค่าเล่าเรียนทุกพระองค์ โดยจัดเงินพระคลังข้างที่ซึ่งเป็นเงิน ได้สิทธิขาดสำหรับใช้สอยของ รัชกาลที่ 5 เองแบ่งปันให้ตามความต่อไปนี้เป็น

ข้อที่ 1 : เงินที่จะใช้การนี้ให้เอาเงินรายรับจ่านำเรือกลไฟ 2 ลำ ที่ซื้อ พระจอมเกล้าและ พระจุลจอมเกล้าให้สลักหลังหนังสือจ่านำตามกฎหมายให้แก่กรมหมื่นพระวงษ์วโรประการ (และ คณะฯ) เป็นผู้จัดการเงินพระคลังข้างที่รายนี้

ข้อที่ 2 : เงินรายจ่านำนี้ คิดเป็นต้นเงิน 42,000 ปอนด์ จะส่งปีละ 4,200 พร้อมกับเงิน ดอกเบี้ยปีหนึ่งร้อยละ 5 คิดจากเงินที่ยังคงอยู่ในมือผู้จ่านำ 10 ปี เงินจะได้มานั้นเป็นกำหนดดังนี้ (ตัวอย่าง – ผู้วิจัยยกมาแสดงเฉพาะปีแรกและปีที่ 10) (ตามบัญชีลดหลั่นกันไป)

-ปี 1885 (เงินต้น 42,000 ปอนด์) ดอกเบี้ยร้อยละ 5 เป็น 2,100 ปอนด์/ต้นส่ง 4,200
รวม 6,300 ปอนด์

-ปี 1894 (เงินต้น 4,200 ปอนด์) ดอกเบี้ยร้อยละ 5 เป็น 210 ปอนด์ ต้นส่ง 4,200
รวม 4,410 ปอนด์

-รวมทั้งสิ้น 10 ปี ให้เงินดอกเบี้ย 11,550 ปอนด์ ต้น 42,000 รวม 53,550 ปอนด์

ข้อที่ 3 : เงินที่จะจ่ายนั้น ให้แบ่งเป็นส่วนเฉพาะพระราชโอรส ส่วนหนึ่งให้ได้ในเวลาที่กำหนดจะเรียนเป็นเงิน 3,600 ปอนด์ จะฝากแบงก์ไว้ใช้สำหรับการเรียนและประโยชน์ของพระราชโอรสองค์นั้น สิทธิของในส่วนนั้นพระองค์เดียว (รัชกาลที่ 5 จะทรงมีพระราชดำรัสอธิบายตามมาภายหลัง)

ข้อที่ 4 : ให้พิจารณาว่าถ้าปีแรกยังได้รับเงินไม่พอสำหรับการใช้จ่ายของพระราชโอรสที่เสด็จไปศึกษา ณ ประเทศต่าง ๆ ในยุโรป(รวม 4 พระองค์) ให้แบ่งเงินเป็นส่วน ๆ ตามที่ได้ให้เป็นเด็ดขาดของพระองค์นั้น ๆ ก่อน (แบ่ง 4 ส่วน, ปีต่อไปแบ่ง 4 ส่วน เป็นต้นให้ครบเงินต้น 3,600 ปอนด์ พร้อมกับดอกเบี้ย มีเงินเหลือเท่าไรก็ให้ฝากแบงก์ไว้เป็นกองกลาง (แสดงบัญชีไว้อย่างละเอียดด้วย)

-เจ้าฟ้าชายบริพัตรสุขุมพันธุ์ เสด็จไปศึกษาปี 1891 (โดยมิได้กล่าวถึงอีกพระองค์)

ข้อที่ 5 : ถ้าเงินไม่พอเพราะมีพระราชโอรสองค์อื่น ๆ เสด็จไปศึกษาพร้อมกันในปีเดียวกัน ให้ฝากใช้จำนวน.....ปอนด์ที่แบงก์ คิดดอกเบี้ยปีละร้อยละ 5 ต่อไปทุกปี จนครบ 3,600ปอนด์

ข้อที่ 6 : พระราชโอรสที่จะประสูติใหม่ต่อไปจากรายพระนามที่กำหนดไว้ก็กำหนดเอา 10 ปีของเวลาไปเรียน เช่น ฝากแต่แรกพระองค์ 2,321 ปอนด์ครบ 10 ปี จะได้ดอกเบี้ยรวมกันประมาณ 1,279 ปอนด์ รวมทั้งหมดจะเป็น 3,600 ปอนด์

ข้อที่ 7 : รัชกาลที่ 5 ทรงแจ้งไว้ว่าการเรียนมี 2 ชั้น ซึ่งเรียนรวม 10 ปี ส่วนเงินที่แบ่งให้รับประมาณว่าพระองค์ละ 3,600 ปอนด์ เรียนในชั้นแรก 5 ปีๆละ 320 ปอนด์ รวมเงิน 1,600 ปอนด์ เรียนชั้นหลังอย่างสูง 5 ปี ปีละ 400 ปอนด์ รวมเงิน 2,000 ปอนด์ จะรวมเป็น 3,600 ปอนด์ ถ้าผู้เรียนเริ่มเรียนไปแล้ว มีเงินเหลือใช้อยู่ ก็ให้รวมดอกเบี้ยที่ได้ปีละร้อยละ 5 สะสม(ทั้งหมด) ไว้ด้วย และให้เป็นสิทธิของพระองค์นั้นไว้ตามแต่จะใช้สอยเป็นต้น และถ้าพระราชโอรสองค์ใดเรียนในกรุงเทพฯ จะถอนมาใช้ในค่าเล่าเรียนที่กรุงเทพฯ หรือจะยกไปเป็นประการใด ก็แล้วแต่รัชกาลที่ 5 จะทรงมีพระราชวินิจฉัยตามกาลเวลาต่อไป เป็นต้น

ประการหนึ่งที่สำคัญ คือ ถ้าพระราชโอรสองค์ใดที่จะไม่สามารถไปเรียนในประเทศยุโรป ถ้าเรียนในกรุงเทพฯ ได้ เพราะความเกียจคร้านบิดพลัวเอง ก็จะไม่พระราชทานเงินส่วนนั้นเต็มตามที่กำหนดขอให้หักเงินผสมกับส่วนกลาง แบ่งเฉลี่ยกันเป็นต้น

ทั้งนี้รัชกาลที่ 5 ทรงสั่งไว้แก่กรมหมื่นพระวรวโรประการ ผู้จัดการในปัจจุบัน ซึ่งถ้าผู้ใดรับราชการแทนในภายหน้า ก็ให้มีอำนาจตัดเดือนพระราชโอรสทั้งปวงให้ไปศึกษาในประเทศยุโรป

อย่าให้เกินกำหนด ถ้าหากทรงมีปัญหาพระราชก็ให้เรียนในกรุงเทพฯ ให้ผู้ดูแลตามพระกระแสรับสั่ง เป็นธุระจัดการให้ตามพระราชประสงค์ และถ้ารัชกาลนั้นไม่ปรากฏพระองค์แล้ว(ไม่มีตัว) ให้กราบทูลพระเจ้าแผ่นดินหรือร้องเรียนแก่ท่านผู้รักษาการแผ่นดิน เพื่อเป็นธุระขออนุญาตประการใดตามสมควรให้การสำเร็จ

รัชกาลที่ 5 ทรงลงพระปรมาภิไธย และทรงประทับพระราชลัญจกรสำหรับแผ่นดินเพื่อเป็นพยานตามพระราชประสงค์ดังกล่าวไว้ พระราชทานไว้แก่กรมหมื่นเทววงษ์โรประการฉบับหนึ่ง และแก่พระราชโอรสองค์ ความต้องการ เพื่อเลขที่ทรงทำการพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท

สำหรับกรณีงบประมาณทุนของนักศึกษาที่มาจากส่วนราชการต่าง ๆ ไปศึกษาต่อ ณ ประเทศเยอรมนีมิได้กล่าวถึง เป็นเอกสารในยุคนั้นไว้ น่าจะเป็นได้ว่าส่วนราชการต่าง ๆ พิจารณานโยบายอย่างใดอย่างหนึ่งหรือตามกรณีของพระราชโอรสรัชกาลที่ 5 ก็อาจจะเป็นได้

มีที่กล่าวถึงอยู่ประการหนึ่งในเรื่องเงินทุน สำหรับจัดนักเรียนทั่วไปไปศึกษาต่อ (ณ ประเทศเยอรมนี ฯลฯ) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดเด็กคนไทยส่งออกไปเล่าเรียนวิชาและพระราชทานเงินหลวงเป็นค่าเล่าเรียน เสื้อผ้า กินอยู่ เบ็ดเสร็จตามสมควร(ละออรัตนี, 2459: 277)

กิจการนักศึกษาในความร่วมมือของประเทศสยาม

ก่อนอื่นถ้าจะพิจารณางานทางการอุดมศึกษาแล้วจะเห็นได้ว่า การที่รัชกาลที่ 5 ทรงรับส่งพระราชโอรสหลายพระองค์ไปทรงศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในยุโรปประเทศต่าง ๆ ดังเช่น ณ ประเทศเยอรมนี 2 พระองค์ คือ สมเด็จเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธ์ และสมเด็จเจ้าฟ้ามหิตลุดุลยเดช โดยทรงกำหนดให้ศึกษาวิชาทหารทั้งสองพระองค์ และท่านให้อีก 2 พระองค์ไปศึกษาวิชาพลเรือน คือ พระองค์เจ้ารังสิตประยูรศักดิ์ ให้ทรงศึกษาวิชาเอดดูเคชั่น หรือการศึกษาโดยเฉพาะ และพระองค์เจ้าดิถิลนพรัฐ ให้ทรงศึกษาวิชาที่น่าจะเป็นเศรษฐศาสตร์ ตามที่รัชกาลที่ 5 ทรงเห็นว่า วิชาทหาร วิชาการศึกษา วิชาเศรษฐศาสตร์ เป็นความรู้ที่สำคัญมากต่อการพัฒนาประเทศ ที่พระราชโอรสทั้งหลายเมื่อทรงจบการศึกษาจากประเทศเยอรมนีแล้ว จะทรงเกิดทุนรัชกาลที่ 5 ได้อย่างเต็มที่ในการปรับปรุงประเทศด้านต่าง ๆ และด้านที่กล่าวมาแล้วเป็นพื้นฐานสำคัญมาก่อน เพราะระบอบนั้นรัชกาลที่ 5 ทรงมีพระราชหฤทัยเป็นห่วงเรื่องความมั่นคง และก้าวหน้าของประเทศสยาม และการก้าวให้ทันอารยประเทศด้วยจึงทรงเฟื่องเลี้ยงให้พระราชโอรส ซึ่งทรงถือว่าเป็นชาวไทยในตระกูลสูง ต้องมาช่วยนำการทำงานของประเทศ ที่จะให้ผู้ร่วมงานคือ ตระกูลเจ้านายอื่นตระกูลข้าราชการระดับสูงและรองลงมา จะได้เป็นแบบอย่างการพัฒนาประเทศจากการเตรียมตัวด้วยการศึกษาระดับสูง และสำคัญก่อน จะได้ช่วยกันส่งทายาทที่สำคัญไปศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาต่างประเทศสลับมาช่วยกันบริหารและพัฒนาประเทศ อย่างที่รัชกาลที่ 5 ทรงเห็นการณ์ไกล ทรงวางแผนต่าง ๆ อย่างรัดกุม ที่ชาวสยาม(ไทย) จะเห็นและเข้าใจแนวพระราชดำริของพระองค์ และ

รับช่วยกันดำเนินรอยตามพระองค์ท่าน ในเรื่อง การบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ที่พระองค์ทรงหั่งวาง แนวและวางทางส่งเสริมไว้ ดัง เช่น พระราชทานพระบรมราโชวาท และการใช้เงินงบประมาณ ฯลฯ (ซึ่งแม้ผลที่ตามมาจะมีปัญหา หลายอย่าง เช่น นักศึกษาที่ไปศึกษายังเกียจคร้าน ใช้เงินตามสบาย ไม่สอบไล่ ฯลฯ) พระองค์ท่านก็ทรงรับแก้ไขปัญหาโดยทรงออกระเบียบต่าง ๆ เพื่อช่วยให้งานของประเทศ และงานการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษารัดกุมและกลับเป็นประโยชน์ต่อประเทศขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้เจ้านายและข้าราชการระดับสูงที่ทรงมีความสามารถ ก็ได้ทรงถวายข้อเสนอแนะ ฯลฯ ที่จะช่วยให้รัชกาลที่ 5 ทรงแก้ไขการ “ขาดคุณภาพ” และ “โอกาส” ของผู้ที่ได้รับคัดเลือกไปศึกษาต่อ ฯลฯ ให้ดีขึ้น แม้ว่าจะยังช้าในยุคนั้น ก็เนื่องจากการติดเรื่องชาติตระกูล ระบบอุปถัมภ์ ที่เป็นแบบแผนมาแต่โบราณว่าบุคคลชั้นสูงได้รับโอกาสก่อน แต่ก็มีทางจะขาดคุณภาพได้ ก็ต้องแก้ไขระเบียบการคัดเลือก ฯลฯ ไปเรื่อย ๆ

เรื่องกิจการนิสิตนักศึกษา กฎหมายข้อบังคับสำหรับนักเรียนสยามที่เรียนวิชา ณ ประเทศยุโรป กิจการนิสิตนักศึกษาเป็นต้นแบบ ในมหาวิทยาลัยปัจจุบัน ได้จะเห็น(พื้นฐาน) กิจการนักศึกษานั้นด้วย แต่เพียงเท่าที่จำเป็น ดังนี้

พระเจ้าน้อยยาเธอกรมหลวงเทววงศวิโรประการ เสนาบดีว่าการต่างประเทศ รับพระบรมราชโองการใส่เกล้าฯ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ สั่งว่า บรรดาเด็กคนไทยทั้งหลายที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกไปเล่าเรียนอยู่ ณ ประเทศยุโรป เป็นโดยพระบรมราชประสงค์เพื่อให้ได้วิชา เวลากลับเข้ามาในกรุงเทพฯ จะได้ทำการซึ่งเป็นประโยชน์แก่ราชการและบ้านเมืองต่อไป... นักเรียนที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกไปเรียนวิชาแต่ก่อน ๆ นั้น บางคนก็ได้ตั้งใจอุตสาหะหมั่นในการเล่าเรียนจริง ๆ จนได้ ปาสเอกซามินชั้น คือไล่สอบวิชาการจนครบสำเร็จการเล่าเรียน ๆ ไปกระนั้นโดยไม่เต็มใจ และไม่คิดรักวิชา เชื้อนแซทำให้เสียเวลาและไม่คิดมุ่งหมายที่จะให้สอบไล่ได้วิชา และบางคนนั้นประพฤติกการชั่วจนต้องส่งตัวกลับ เข้ามากรุงเทพฯ นักเรียนที่เกียจคร้านก็ป่วยการเสียเวลาและเงินเปล่าเพราะฉะนั้นจึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้มีพระราชบัญญัติกฎหมายข้อบังคับสำหรับนักเรียนไทยที่โปรดเกล้าฯ ให้ออกไปเรียนวิชาอยู่ประเทศยุโรปต่อไปภายหน้าดังนี้

สรุปย่อกฎหมายดังกล่าว แต่เพียงเนื้อหาเท่าที่จำเป็น ดังนี้

ข้อ 1 บรรดานักเรียนที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ออกไปเรียนวิชาอยู่ ณ ประเทศยุโรป นั้น ให้มีกำหนดเล่าเรียนไว้เป็นชั้น ๆ ตามการที่ได้เล่าเรียนที่ดีเป็นที่ 1 ที่ 2 ที่ 3 โดยลำดับกัน คือ

นักเรียนเรียนดีและเร็วชั้นที่ 1 เป็นนักเรียนตั้งใจอุตสาหะเล่าเรียนและสอบไล่วิชาจนครบสำเร็จการเล่าเรียนวิชาต่าง ๆ ในระหว่าง 3-4 ปี ถ้าว่านเรียนเร็ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ พระราชทานบำเหน็จรางวัลเป็นความชอบ เป็นเงิน 50 ปอนด์ กับเงินค่าสมุดหนังสือตำราที่ได้เล่าเรียนมาอีก เป็นเงินไม่เกินกว่า 50 ปอนด์

ข้อ 2 นักเรียนเรียนดีแต่ช้ากว่าชั้นที่ 1 คือ ชั้นที่ 2 คือเรียนอยู่ในระหว่าง 3 หรือ 6 ปี จึงได้สอบไล่วิชา จะพระราชทานบำเหน็จเป็นรางวัล 25 ปอนด์กับเงินค่าสมุดหนังสือไม่เกิน 25 ปอนด์

ข้อ 3 นักเรียนเรียนได้แต่ช้าลงมาเป็นชั้นที่ 3 คือ เรียนอยู่ถึง 7 ปี 8 ปี หรือกว่านั้นจะพระราชทานรางวัลเป็นเงิน 10 ปอนด์ กับเงินค่าสมุดหนังสือไม่เกินกว่า 10 ปอนด์

ข้อ 4 นักเรียนเหล่านั้น ต้องรักษาพระเกียรติยศและชื่อเสียง ถ้าทำให้เสียชื่อเสียงก็จะเสียทั้งเงินและเวลาเปล่า

ข้อ 5 นักเรียนประพฤติตัวชั่วชั้นที่ 1 คือ ทำผิดกฎหมายบ้านเมืองให้ส่งกลับมากรุงเทพฯทันที และให้ค่าโดยสารเพียงชั้นที่ 3 เมื่อกลับมาถึงจะต้องทำโทษตามโทษหนักและเบา

ข้อ 6 นักเรียนประพฤติตัวชั่วชั้นที่ 2 คือ นักเรียนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป เรียกว่าเป็นคนชั้นผู้ใหญ่ ถ้าไปเที่ยวชุกชุกและทำตัวเจ็บป่วย เสียเงินและเสียเวลาเรียน ต้องส่งผู้นั้นไปรักษาตัวที่โรงพยาบาล เงินค่าเล่าเรียนระหว่างนั้น ถ้าป่วยถึงเดือนไม่ต้องเบิกให้ แต่ถ้าไม่ถึงเดือนต้องเก็บเงินนั้นไว้เป็นค่าสิ่งใดเมื่อถึงกรุงเทพฯ ตามแต่เจ้าพนักงาน ผู้จัดการจะเห็นสมควรและบอกเข้ามา

ข้อ 7 นักเรียนชั่วชั้นที่ 3 คือ ผู้ที่ไม่มีเงินแล้ว ไปซื้อของเชื่อ หรือทำหนี้สินเป็นเงินตั้งแต่ 5 ปอนด์ และเจ้าหนี้เจ้าของห้องร้องมา ต้องให้ครูทำโทษ และเมื่อหมดเวลาเรียนให้เอาเข้าข้างห้องให้ลดค่าอาหาร เสื้อผ้า และปกอกเกตมันนี่ คือเงินค่าใช้สอยคิดตัวเล็กน้อย เพื่อเก็บเงินไปใช้หนี้ให้เจ้าหนี้ครบแล้วจึงพ้นโทษ แต่ถ้าทำหนี้กว่า 40 ปอนด์ ให้นับเป็นคนชั่วที่ 1

ข้อ 8 เน้นว่านักเรียนที่สอบไล่วิชาที่สมควรพระราชทานรางวัล และเป็นผู้ประพฤติดี ไม่มี ความผิด ไม่ทำให้เสียพระเกียรติยศและชื่อเสียง (ตามข้อ 5) จึงจะได้รับพระราชทานบำเหน็จความดีความชอบ

ข้อ 9 เน้นว่า นักเรียนที่มีได้ป่วยไข้ หรือมิได้รับอนุญาตจากครูให้หยุดการเรียน ถ้าบิดพลัว เกียจคร้าน ไม่ไปเล่าเรียนถ้าครูฟ้องขึ้นและเป็นความจริงต้องให้หักเงินค่าเรียนออกตามรายวันที่ขาดเรียน และชักเงินไว้ตามข้อที่ 6

ข้อ 10 ข้อความต่าง ๆ ทุกข้อในบังคับฉบับนี้ ถ้ามีเหตุแปลกออกไปในส่วนการเรียน หรือมีความเห็นของเจ้าพนักงานว่าจำเป็นควรเพิ่มเติมให้เป็นประโยชน์แก่การเล่าเรียน ให้เจ้าพนักงานผู้ดูแลนักเรียน มีใบบอกเพิ่มเติมหรือหารือมายังกรุงเทพฯ จะได้นำขึ้นกราบบังคับทูลพระกรุณาทรงทราบใต้ฝ่าพระบาท เพื่อจะได้พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เพิ่มเติมตามสมควรแก่การเล่าเรียน

ข้อบังคับสำหรับนักเรียนทหารบก ซึ่งศึกษาวิชาอยู่ต่างประเทศ ตั้งไว้โดยพระบรมราชานุญาต (รัตนโกสินทร์ รศ.124)

ข้อ (1) นักเรียนทหารบกต้องอยู่ในความควบคุม บังคับบัญชาและฟังคำแนะนำและประพฤติตาม ตามสถานทูตสยามในประเทศที่ตนไปศึกษา

ข้อ (2) เมื่อนักเรียนผู้ใดจะเข้าโรงเรียนทหารของประเทศที่ตนไปศึกษา สถานทูตจะจัดหาเครื่องแต่งกายเครื่องใช้สอย และกรมยุทธนาธิการจะจัดเงินค่าเล่าเรียน และค่าใช้สอยให้แก่นักเรียนตามสมควร โดยกำหนดมากน้อยแล้วแต่การต้องใช้จ่ายและตามประเทศที่นักเรียนนั้นอยู่ (ให้สถานทูตให้คำแนะนำ)

ข้อ (3) ค่าใช้จ่ายทั้งปวงรวมอยู่ในเงินค่าเรียน (ดังกล่าว ข้อ (2)) เว้นเสียแต่เครื่องแต่งตัวทางทหารซึ่งต้องการเพิ่มเป็นครั้งคราว ให้สถานทูตจ่ายเงินให้ซื้อ

ข้อ (4) ห้ามนักเรียนขอหรือรับเงินเพิ่มจากบิดามารดา และผู้อุปถัมภ์ เว้นแต่ที่ผู้ปกครองเหล่านั้นจะส่งเงินเพื่อประโยชน์มั่นคงอย่างใด ให้ส่งทางสถานทูต

ข้อ (5) ถ้านักเรียนคนใด ทำหนี้สินเกินกว่าค่าเล่าเรียน บิดามารดา หรือผู้อุปถัมภ์ต้องรับผิดชอบในเรื่องหนี้สินเหล่านั้น

ข้อ (6) เมื่อนักเรียนได้รับยศชั้นสัญญาบัตร (ในกรมทหารบางประเทศที่ตนศึกษาอยู่) จะได้รับเครื่องแต่งกาย และเครื่องใช้อย่างนายร้อย และให้ขึ้นเงินค่าเรียน ตามแต่สถานทูต และผู้บัญชาการกรมยุทธนาธิการเห็นชอบ

ข้อ (7) เมื่อได้รับเครื่องแต่งกายและเครื่องใช้ดังกล่าวสถานทูตจะไม่จัดหาให้อีก เว้นแต่ถ้ามีเหตุการณ์พิเศษจำเป็น

ข้อ (8) เงินค่าเรียน ซึ่งเพิ่มแล้ว (ในข้อ (6)) จะรวมไม่เกินปีละ 300 ปอนด์

ข้อ (9) เมื่อนักเรียนได้รับราชการเป็นนายทหารชั้นสัญญาบัตรแล้วในกรมทหารบกเป็นเวลา 1 ปี จะเพิ่มเงินค่าเรียนปีละ 400 ปอนด์ เป็นอย่างมาก (แล้วแต่ผู้บัญชาการกรมยุทธนาธิการจะกำหนด

ข้อ (10) สถานทูตต้องส่งงบประมาณเงินค่าเล่าเรียนของนักเรียนดังกล่าวภายใน 1 ปี (เมษายนถึงเมษายน) มายังผู้บังคับบัญชากรมยุทธนาธิการทหาร (ไม่ช้ากว่าพฤศจิกายน ที่กรุงเทพฯ)

ข้อ (11) การแก้ไขข้อบังคับดังกล่าวมาแล้วในข้อใดต้องขออนุญาตต่อผู้บัญชาการกรมยุทธนาธิการ และสถานทูต

ข้อ (12) ข้อบังคับเหล่านั้น ให้ใช้ตั้งแต่วันที่ 29 พฤษภาคม รศ124 ลงพระนามผู้บัญชาการกรมยุทธนาธิการ

(ละอองทอง อินทร์รัตน์, 2459: 285-289)

ระเบียบข้าราชการพลเรือน

ยังไม่มีระเบียบที่ควรปฏิบัติคือ

การปฏิบัติตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ที่ให้กรรมการรักษาพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน มีหน้าที่จัดการศึกษาของนักเรียนหลวงฝ่ายพล

เรือน ที่ส่งไปเล่าเรียนในต่างประเทศ ถือเป็นระเบียบการส่งนักเรียนพลเรือนของรัฐบาลไปเล่าเรียนต่างประเทศ ดังนี้

-ว่าด้วยประเภทนักเรียน

หมวด 1 นักเรียนมี ประเภท

(ก) ชั้นผู้ใหญ่ได้แก่ ที่เรียนจบในมหาวิทยาลัยหรือโรงเรียนที่นับว่าเป็นอุดมศึกษา พวก 1 กับข้าราชการที่ได้ทำงานมาแล้วไม่น้อยกว่า 2 ปี มีวุฒิ (เช่น ภาษาบาลี) และความสามารถในราชการพวก 1

ให้นักเรียนชั้นผู้ใหญ่ ออกไปเรียนชั้น Post Graduate หรือวิชาเฉพาะซึ่งประจำกระทรวงขอร้องขึ้นมา

(ข) ชั้นกลาง ได้แก่ พวกที่เรียนจบมัธยมบริบูรณ์อายุระหว่าง 18 ถึง 20 ปี ไปเรียนอุดมศึกษา หรือวิชาเฉพาะตามแต่ระบบการขออนุมัติ มุ่งให้เป็นผู้รู้เฉพาะวิชาใดวิชาหนึ่ง (ไม่มุ่งการศึกษาระดับต่ำ)

(ค) ชั้นเด็ก อายุไม่เกิน 13 ปี วุฒิทางการเรียนต้องสอบไล่ได้ไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมปีที่ 3 มุ่งหมายให้เข้าเรียนตั้งแต่มัธยมศึกษาตลอดจนถึงชั้นอุดมศึกษาในประเทศนั้น ๆ โดยให้ได้รับการศึกษารอบตัวอย่างดีที่สุด

และในระหว่างเล่าเรียน นั้น

-นักเรียนประเภทใหญ่ ให้เจ้ากระทรวงควบคุมเอง

-ประเภทกลาง สังกัดตามกระทรวง แต่อยู่ในความอำนวยการสิทธิขาดของกรรมการประเภทเล็กก็อยู่ในความอำนวยการของกรรมการ

มีวิธีคัดเลือก(หมวด 2) และว่าด้วยคุณวุฒิ (หมวด 3) ขอยกไปกล่าวในหัวข้อเรื่องหลักสูตรฯ ซึ่งจะมีการสอบคัดเลือกจากประเทศไทย โดยดูผลการเรียนการสอนก่อนที่ไปศึกษาต่อในประเทศเยอรมนี

-ว่าด้วยจำนวนนักเรียน

(หมวด 4) จำนวนนักเรียนรัฐบาลไม่ว่าชนิดใด ต้องจำกัดให้มีเพียงจำนวนที่จำเป็น ให้เจ้ากระทรวงตกลงกับกรรมการนี้ว่า กระทรวงนั้น ๆ จำเป็นส่งนักเรียนไปเพื่อกลับเข้ามารับราชการรวมทั้งสิ้นเท่าใด และเมื่อเรียนจบกลับเข้ามารับราชการครบจำนวน จะต้องส่งไปเรียนสำรองไว้เท่าไร

-การปกครองนักเรียน

(หมวด 5) มีว่าในประเทศที่มีนักเรียนเป็นจำนวนมาก กรรมการจะตั้งผู้ปกครองนักเรียนขึ้นคนหนึ่ง เพื่อช่วยอัครราชทูตปกครองนักเรียนในความรับผิดชอบของทูตนั้น ถ้าแห่งใดมีงานมากอาจมีผู้ช่วยและเสมียนพนักงานตามสมควร

ในกิจการทั้งปวงซึ่งเกี่ยวกับนักเรียนประเภทใหญ่ อัครราชทูตรับผิดชอบและรับคำสั่งโดยตรงกับเจ้ากระทรวง แต่ประเภทกลางและเล็ก อัครราชทูตรับผิดชอบ และรับคำสั่งจากกรรมการรักษาพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน

ผู้ปกครองนักเรียน ต้องยื่นรายงานการเล่าเรียนความประพฤติ อนามัย และกิจการใด ๆ ที่มีแก่อัครราชทูตเพื่อส่งมาให้กรรมการในปีหนึ่งไม่น้อยกว่า 2 ครั้ง คือ กลางปี และปลายปี และเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองนักเรียนต้องสำรวจสำนักเรียนที่สมควรส่งนักเรียนไปศึกษา ให้กรรมการชุดนี้ทราบเป็นคราว ๆ และชี้แจงด้วยว่า แห่งใดมีชื่อเสียงพิเศษสำหรับวิชาใด

หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล

หัวข้อนี้จะอยู่ในลักษณะของกระบวนการ (process) เกี่ยวกับการรับเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา (ในประเทศเยอรมนี) และการจัดเตรียมตัวป้อน(input) คือ ผู้ศึกษาจากประเทศไทยไปศึกษา ตลอดจนการจัดการเรียนการสอนของประเทศเยอรมนี และการประเมินผลผู้เรียน (output) ของประเทศเยอรมนี โดยจัดหัวข้อนี้ ตามลำดับที่สังเกตได้ ดังนี้

-ลำดับแรก จะกล่าวถึง การจัดสอบคัดเลือกจากประเทศไทย

-ลำดับที่สอง กล่าวถึง การจัดหลักสูตรการเรียนการสอน และการประเมินผลผู้เรียนของประเทศเยอรมนี (เท่าที่มีเอกสารศึกษาได้)

3.6.1 ว่าด้วยวิธีคัดเลือก นักศึกษาไปศึกษาระดับอุดมศึกษา (จากประเทศไทย)

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 3.5 กิจการนักศึกษา(ไทย) ที่จะยกวิธีคัดเลือกนักเรียนไทยไปศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในประเทศเยอรมนี มาในหัวข้อนี้ ทั้งนี้ เนื่องจากยังไม่มีข้อสัญญา (ข้อตกลง) ระหว่างประเทศไทยกับประเทศเยอรมนีในยุคนั้น ว่า จะมีวิธีคัดเลือกนักเรียนไปศึกษาต่ออย่างไร ผู้วิจัยจึงต้องศึกษาเอกสารและแสดงกำหนดเรื่องนี้เองตามสมควรจะเป็น คือ

ตามหลักของประเทศเยอรมนีในการรับนักศึกษาเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย หรืออุดมศึกษา กล่าวถึงว่า ผู้จะศึกษาต้องมีวิทยฐานะจบได้ Abitur คือ ประกาศนียบัตรจบมัธยมศึกษา (เตรียมมหาวิทยาลัย) แม้ว่าจะได้โดยศึกษาต่อในประเทศของตนในระดับอุดมศึกษามาแล้ว เช่น จบปริญญาตรี จากประเทศไทย ก็จะไม่ถือเอาเรื่องนี้เป็นสำคัญ เพราะวิธีการศึกษาของประเทศเยอรมนีในยุคนั้นและยุคก่อนต่อมาช่วงหนึ่ง ว่าไม่ถือเอาปริญญาตรีจากต่างประเทศเป็นเรื่องสำคัญ นักศึกษาจะต้องเรียนครบตามลำดับ ตามแบบการศึกษาในอุดมศึกษามหาวิทยาลัยของประเทศเยอรมนี จึงจะถือว่าจบการศึกษาระดับใดของการศึกษา-อุดมศึกษาของเยอรมนี (ดูภาคผนวก)

หมวด 2 (วิธีคัดเลือก)

นักเรียนทุกประเภทต้องเป็นบุคคลที่ไม่ขัดต่อพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน มาตรา 16 ข้อ (1) และ (3)

-นักเรียนประเภทใหญ่เข้ากระทรวงคัดเลือกเองแต่ต้องรับอนุมัติจาก

คณะกรรมการ

-นักเรียนประเภทกลาง เล็ก กรรมการจัดสอบไล่แข่งขัน และเปิดรับสมัครทั่วไป (สำหรับประเภทกลาง เจ้ากระทรวงจะส่งผู้เรียนมาสอบแข่งขันก็ได้)

-การสอบไล่แข่งขัน มี 4 สถานะคือ

1. การสอบคุณวุฒิ (มีกำหนดเรื่องคุณวุฒิไว้)
2. การสอบเขาวน – มีคำถามให้เขียนตอบเพื่อดูไหวพริบ ฯลฯ ให้คะแนนเป็นส่วนร้อย สำหรับไปคัดเลือกอีกชั้นหนึ่ง
3. การสอบวิชา ผู้สมัครสอบโดยให้เขียนตอบ แล้วจะกำหนดเป็นประกาศไว้ล่วงหน้า

4. การสอบท่วงทีและวาจา จะเรียกผู้เข้าตัวสอบมาพบกรรมการสอบไล่ เพื่อสอบถามและสอบกิริยาท่าทางเพื่อดูลักษณะท่าทาง และความรู้ทั่วไปและให้คะแนนตามที่สมควรให้

-มีนักเรียนที่ได้ออกไปเล่าเรียนอยู่แล้ว โดยทุนส่วนตัวบ้าง และทุนอื่น ๆ บ้าง ขอสมัครเข้าเป็นนักเรียนทุนหลวงระหว่างอยู่ต่างประเทศ ให้กรรมการพิจารณาเป็นระยะ ๆ ไป เพื่อพิจารณาคุณวุฒิ และวิชาที่เรียนมา

-ส่วนนักเรียนทุนเล่าเรียนหลวง ซึ่งได้สอบแข่งขันกันได้เรียน และรับทุนแล้ว ถ้าหมดทุนเล่าเรียนและจะรับทุนต่อ ฯลฯ ก็จะต้องพิจารณาตามข้อต่าง ๆ ที่กำหนดนั้น

-เพื่อความสะดวกแก่การคัดเลือกนักเรียนประเภทกลาง และเด็กรวมทั้งผู้ที่ศึกษาอยู่ต่างประเทศแล้ว กรรมการได้ทำใบสมัครเป็นแบบหนังสือสัญญารับรองนักเรียนและผู้ปกครองกรอก และตรวจทานที่จำเป็นแล้ว ต้องส่งให้นายแพทย์ตรวจร่างกาย และเข้าสอบแข่งขัน

หมวด 3 ว่าด้วยคุณวุฒิ

ผู้ที่สมัครเป็นนักเรียนทุนของรัฐบาลได้เล่าเรียนวิชาพลเรือนในต่างประเทศ ต้องมีคุณวุฒิ 3 ประการ คือ

1. วุฒิโดยชนกกรรม หมายถึง ชาติกำเนิด แลฐานะของบิดามารดา กรรมการจะพิจารณาให้คะแนน โดยถือเอาคำตอบในหนังสือสัญญารับรอง เพราะถือว่าเป็นหลักฐานของบิดามารดาโดยเฉพาะว่าเป็นผู้มีชื่อเสียง ได้พิจารณาจากคุณประโยชน์แก่ชาติบ้านเมือง และมีทรัพย์สินพอคำจุนช่วยเหลือ

อนึ่งบิดามารดา ต้องเป็นผู้ไม่มีนิสัยที่เสียสายทางตระกูล เช่น วิกจริต วัณโรค หรือความผิดทางอาชญา เป็นต้น

2. วุฒิทางอนามัย หมายถึง อนามัยของผู้สมัคร กรรมการถือเอารายงานแพทย์ที่ได้ตรวจและจัดทำเพื่อการสอบไล่นี้

3. วุฒิบุคคล คือ นิสัยและความประพฤติของผู้สมัคร กรรมการจะพิจารณา รายงานที่ครูใหญ่ หรือเจ้าสำนักเรียนนำส่งมา และให้คะแนน

และให้ลงแจ้งความกระทรวงธรรมการ แผนกกรมศึกษาธิการ เรื่องการสอบ เพื่อไปศึกษา ณ ประเทศยุโรป

- (1) วันที่ 1 เดือนมีนาคม เริ่มการสอบไปเวลา 3 วัน
- (2) นักเรียนภาษาอังกฤษซึ่งมีความรู้ความสามารถสอบให้สอบ แต่ต้อง
- (3) เป็นคนชาติสยาม
- (4) มีอายุไม่มากกว่า 20 ปี
- (5) นักเรียนที่สอบได้จะได้รับพระราชทานเงินค่าเล่าเรียน 1,200 ปอนด์ ไปศึกษา 6 ปี เป็นอย่างมากเว้นแต่วิชาใดต้องเรียนนานกว่าก็จะพระราชทานให้เรียนต่อ และเพิ่มค่าใช้จ่าย ตามสมควร

(6) นักเรียนที่จะเข้าสอบต้องมีหนังสือ เข้าสอบ ส่งหนังสือถวายขอรับดีศึกษาธิการ โดยบอก

-ชื่อนักเรียนที่จะเข้าสอบวิชา

-ที่อยู่

-อายุ วัน เดือน ปีเกิด

-ชื่อบิดามารดา (ผู้ปกครอง)

-ตำแหน่งหน้าที่ หรือ อาชีพของบิดาและผู้ปกครอง (ในจดหมายขอเข้า สอบให้แนบใบสำคัญเกี่ยวกับความดีของผู้สอบ ที่ได้รับจากผู้ที่มีหน้าที่สมควร)

(7) วิชาที่จะสอบคือ

1. อ่านหนังสืออังกฤษ (แปลด้วย)
2. เขียนตามคำบอกภาษาอังกฤษ
3. ไวยากรณ์และเรียงความภาษาอังกฤษ
4. เลข วิธีใช้ภาษาอังกฤษ บวก ลบ คูณ หาร ทศนิยม
5. แปลไทย- อังกฤษ อังกฤษ-ไทย
6. เรียงความภาษาไทย
7. ความรู้สามัญ (คำถาม – ตอบ โดยใช้ภาษาไทย)
8. พุคภาษาอังกฤษ

ประกาศกระทรวงธรรมการ 14 ก.พ. ร.ศ. 116

ลงนามเสนบดี กระทรวงธรรมการ

ลำดับที่ 2 หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล ด้วยความร่วมมือของประเทศเยอรมนี

เมื่อนักเรียนสอบผ่านได้รับการคัดเลือกและได้รับทุนเล่าเรียน (ส่วนตัวหรือ หลานหลวง) จากประเทศไทยแล้ว และมีหลักฐานจบการเรียนระดับมัธยมศึกษา สำหรับการศึกษาคือ ต่อในประเทศเยอรมนี (เพื่อกลับมารับราชการพลเรือน ในประเทศไทย) หรือตามหลักเกณฑ์ของประเทศเยอรมนี โดยผ่านเกณฑ์การรับเข้าศึกษาวิชาทหาร 3 หลักเกณฑ์ดังกล่าวมาแล้วในเบื้องต้น (เช่น ขออนุมัติจากกระทรวงกลาโหมประเทศเยอรมนี ฯลฯ)

ทางประเทศเยอรมนี โดยกระทรวงศึกษาธิการ ฯลฯ ตลอดจนมหาวิทยาลัย หรือ สำนักอุดมศึกษาได้ก็จะพิจารณาในเรื่องหลักสูตร การเรียน การประเมินผล

3.6.2 หลักสูตร วิชาทหารบก และเรือ และการเรียนการสอน การประเมินผล ของประเทศเยอรมนี

3.6.2.1 หลักสูตรวิชาทหารบก

(กรณีศึกษาของ สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ และสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช)

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการศึกษาและเน้นหนักในวิชาทหารมากขึ้น เมื่อเกิดเหตุการณ์ ร.ศ. 112 ที่ต้องเสียดินแดนให้แก่ฝรั่งเศส อย่างไรก็ตามรัชกาลที่ 5 ก็ทรงเห็นชอบ ข้าราชการผู้ใหญ่กราบบังคมทูลให้ทรงจัดการศึกษาให้พระราชทาน โอรสกระจายกันไป ในสาขาวิชาต่าง ๆ ตามความต้องการของประเทศชาติ และเหมาะสมกับนิสัยของแต่ละพระองค์ ทั้งนี้ขึ้นกับพระราชวินิจฉัยเป็นสำคัญ เพราะ ข้าราชการที่กราบบังคมทูลที่มีความเห็นว่า การพลเรือนก็สำคัญมาก เป็นกำลังของทหาร เป็นหน้าที่ทะนุบำรุงบ้านเมือง การทหารเป็นฝ่ายที่จะป้องกันความยำยีของราชศัตรูภายนอก การพลเรือนเป็นงานราชการอันพึงกระทำอยู่เสมอไม่มีเวลาสิ้นสุด และรัชกาลที่ 5 ทรงเข้าพระราชหฤทัย เรื่อง “จักรวรรดินิยม กับเรื่องต่อไปที่จะเกิดในอนาคต เช่นเรื่อง ปาเลเมนต์”

ระบบการผลิตนักศึกษาไทย ที่ไปศึกษา ณ ประเทศเยอรมนี จะมีดังต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความร่วมมือระหว่างเยอรมนีกับไทยในยุคที่ 1

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี	การให้ความร่วมมือของสยาม (ไทย)
<p>1 สภาพแวดล้อม ที่มีผล(อิทธิพล) ต่อการศึกษาในประเทศเยอรมนี</p> <p>1.1 ทางการเมือง การปกครอง</p> <p>-ประเทศเยอรมนีในยุคนั้นมีการปกครองระบอบราชาธิปไตย จักรพรรดิวิลเฮล์มที่ 2 (แห่งราชวงศ์โฮเฮนซอลเลน)ประเทศเยอรมนี ประกอบด้วยรัฐต่าง ๆ</p> <p>-รัฐปรัสเซีย เป็นใหญ่ในประเทศทรงพลัง –อำนาจ – เกรียงไกร ในการทหารและวิชาการทหาร การทหารของเยอรมนีเป็นที่เลื่องลือทั่วยุโรป</p> <p>-รัชทายาท และพระราชโอรส เจ้านายผู้ชายของประเทศเยอรมนี จะศึกษาการทหารทุกท่าน ทำให้ต่างประเทศสนใจใคร่เข้าศึกษาการทหารของเยอรมนี</p> <p>-มีปัญหาบางประการ เช่น การกระทบกระทั่งทางศาสนา</p> <p>1.2 ทางเศรษฐกิจ</p> <p>-การค้าขายมีสัญญาณกับหลายประเทศในยุโรป และบางประเทศทาง เอเชียโดยเยอรมนีทำสนธิสัญญาทางการค้าและการเดินเรือกับประเทศต่างๆ เนื่องจากในยุคนั้นต้องอาศัยการเดินทางด้วยเรือ ได้ทำสนธิสัญญาและการเจริญพระราชไมตรีกับประเทศไทยในสมัยรัชกาลที่ 4 พ.ศ.2405 และให้ความ</p>	<p>1. สภาพแวดล้อม ที่มีผล(อิทธิพล) ต่อการศึกษาในประเทศสยาม(ไทย)</p> <p>1.1 ทางการเมือง การปกครอง</p> <p>-ประเทศสยามในยุคนั้นมีการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช ราชวงศ์จักรีทรงปกครองประเทศในยุคนั้น(รัชกาลที่ 4, ที่ 5, ที่ 6) เมืองหลวง เป็นจุดศูนย์กลางการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งด้านทหาร และพลเรือน เน้นทั้งการเป็นข้าราชการ และพลเรือนรับใช้ชาติ ชาวไทยยังสนใจเรื่องการปกครองน้อย</p> <p>-รัชกาลที่ 5 มีพระราชประสงค์ให้พระราชโอรสบางพระองค์ที่ ทรงมีท่าว่าพร้อมจะไปศึกษาวิชาทหารเสด็จไปศึกษาในเยอรมนี ตามที่โลก เลื่องลือวิชาทหาร และวิชาอาวุธดีที่สุด</p> <p>1.2 ทางเศรษฐกิจ</p> <p>-การค้าขายของไทย เพิ่งมีการติดต่อกับประเทศทางยุโรปไม่นานนัก แต่ประเทศไทยค่อนข้างจะเสียเปรียบมาก เช่น คิดภานำเข้าได้เพียงร้อยละ 3</p> <p>-ต้องจ้างที่ปรึกษาในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นชาวต่างประเทศยุโรป เนื่องจากความรู้ของข้าราชการไทย ยังไม่พร้อมโดยเฉพาะทางการใช้ภาษา</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี	การให้ความร่วมมือของสยาม (ไทย)
<p>ช่วยเหลือแก่ประเทศไทยด้วยความร่วมมือในด้านต่าง ๆ จึงเป็นยุคเริ่ม สร้างสรรค์ความร่วมมือระหว่างสองประเทศได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> -การร่วมสร้างทางรถไฟ -การไปรษณีย์โทรเลข เป็นต้น <p>สินค้าออกของเยอรมัน ได้แก่ เครื่องเหล็ก เครื่องมือ เครื่องจักร เป็นต้น หลายประเทศสนใจ การศึกษาเรื่อง รถไฟ ไปรษณีย์ และการ อุตสาหกรรมของเยอรมนี</p> <p>1.3 ทางสังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> -แบบแผนความเป็นอยู่ของเยอรมนี มีระเบียบ (ค่อนข้างมาก) ชาวเยอรมันอุปนิสัยมีระเบียบเอาจริงเอาจัง ขยัน อดทน ซื่อสัตย์ เอื้อเฟื้อ เป็น ตัวอย่างในการดำเนินชีวิตและการจัดการให้ประเทศของเขามั่นคง มั่งคั่งและ แข็งแรง -ระบอบการปกครองแบบราชาธิปไตยมีสถาบันเจ้านาย เป็น ตัวอย่าง เรื่องความมั่งคั่ง มั่นคง ความทะเยอทะยานสูง 	<p>ต่างประเทศ ฯลฯ จึงขอความร่วมมือจากเยอรมนี ในฐานะที่เป็นประเทศที่เข้ามา เจริญสัมพันธไมตรีกับสยามโดยไม่คิดที่จะแสวงหาอาณานิคมแถบตะวันออกไกล และสยามถือเป็นทางคานอำนาจประเทศมหาอำนาจตะวันตก เช่น อำนาจของ ประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศส ที่ต้องการรุกรานและเอาเปรียบประเทศ สยาม (ไทย)</p> <p>เยอรมนี สนใจ สินค้าออกจากทางเอเชีย และประเทศไทย เช่น ไม้สัก ยางพารา ฯลฯ และพ่อค้าเยอรมันเข้ามาตั้งบริษัท ทำการค้าบางอย่างใน กรุงเทพฯ</p> <p>1.3 ทางสังคม</p> <ul style="list-style-type: none"> -แบบแผนความเป็นอยู่ของสยามเรียบง่าย เนื่องจากเป็นประเทศ เกษตรกรรม ชาวไทยมีการเพาะปลูก ทำมาหากินแบบง่าย ๆ สะดวก จึงมีความ กระตือรือร้นน้อยไม่ใคร่สนใจในการรวมกลุ่มเป็นสังคม และดำเนินชีวิตให้มั่นคง สมบูรณ์นัก -ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราช ซึ่งมีพระมหากษัตริย์ เป็นประมุข และมีข้าราชการผู้ใหญ่คอยชี้แนะ ทำให้กลายเป็นเหมือนสังคมที่ เกาะกลุ่มกันอย่าง “ว้าก่าย” ปฏิบัติตามคำสั่ง คำเรียกร้องของผู้เป็นใหญ่

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี	การให้ความร่วมมือของสยาม (ไทย)
<p>1.4 ทางการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> -ระดับอุดมศึกษา มีมหาวิทยาลัย(เก่าแก่) หลายแห่ง และ โรงเรียนทหารตั้งแต่ชั้นต้น ถึงชั้นสูง ซึ่งมีระเบียบ กฎเกณฑ์มาก -ระดับก่อนมหาวิทยาลัย มีโรงเรียนมัธยม Gymnasium ที่เสมือนเตรียมมหาวิทยาลัย ระยะเวลาศึกษาตั้งแต่โรงเรียนประถมศึกษาจนการศึกษา ก่อนมหาวิทยาลัยต้องรวม 13 ปี -การอาชีวศึกษา เป็นที่นิยมกันมากเพื่อไปประกอบอาชีพต่าง ๆ (ถ้าหากจะไม่ศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย) -การฝึกหัดครู มีระดับสอนชั้นประถมฯ ชั้นมัธยมฯ ซึ่งต้องไปศึกษา ณ มหาวิทยาลัยบ้าง <p>1.5 ทางวัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> -ประเทศเยอรมนีในยุคนั้นยังมีสถาบันเจ้านาย มีประเพณี แบบแผนต่าง ๆ ที่หรูหราอยู่มาก ส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์ (นิกายคาทอลิก) -มีประเพณี แบบแผนของชาวเมืองตามเทศกาลต่าง ๆ แต่ก็ถือเรื่อง 	<p>1.4 ทางการศึกษา</p> <ul style="list-style-type: none"> -ระดับอุดมศึกษา มีโรงเรียนข้าราชการพลเรือน และปรับเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัย (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นแห่งแรก) มีโรงเรียนทหาร คือ โรงเรียนนายร้อยทหารบก และ โรงเรียนนายเรือของ 2 เหล่าทัพ มีการสอนภาษาต่างประเทศ คือ ภาษาอังกฤษ ซึ่งจำเป็นต้องใช้มาก -ระดับก่อนมหาวิทยาลัยมีโรงเรียนเตรียมมหาวิทยาลัย โรงเรียนมัธยม โรงเรียนประถม ซึ่งรวมเวลาเรียนก่อนเข้ามหาวิทยาลัย เป็น 12 ปี การเตรียมเข้ามหาวิทยาลัยยังจัดว่ามีน้อยไม่พร้อม -การอาชีวศึกษา ค่อนข้างเน้นวิชาการ การฝึกปฏิบัติยังมีน้อย -การฝึกหัดครู เป็นที่นิยมอยู่บ้าง สำหรับผู้ที่ไม่คิดประกอบอาชีพอื่น หรือ ยังไม่เข้าศึกษาในมหาวิทยาลัย <p>1.5 ทางวัฒนธรรม</p> <ul style="list-style-type: none"> -ประเทศไทยในยุคนั้นเน้นเรื่องของวัง และวัด ที่มีประเพณีและแบบแผนต่าง ๆ ชาวไทยส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา -ชาวไทยมักเน้นในเรื่องประเพณีมากกว่าการถือเรื่อง เศรษฐกิจ

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี	การให้ความร่วมมือของสยาม (ไทย)
<p>-มีสถาปัตยกรรม ประติมากรรม คนตรี วรรณกรรมที่เลื่องลือน่าศึกษาและน่าชมและเป็นแบบอย่างทั้งงดงาม</p> <p>2. การจัดการศึกษา อุดมศึกษา ในความร่วมมือของประเทศเยอรมนี</p> <p>2.1 ภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาชั้นสูง อื่น ๆ (การทหาร ฯลฯ) มีปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้แก่ ความรู้ช่วยผู้ศึกษาในการพัฒนาตน และพัฒนาประเทศ</p> <p>1) ภารกิจของมหาวิทยาลัย</p> <p>1.1) วิจัย เป็นภารกิจที่สำคัญ</p> <p>1.2) สอน เป็นภารกิจที่สอง</p> <p>1.3) บริการวิชาการ ตามความจำเป็น สำหรับ –วิชาการ เช่น การบรรยายเพิ่มเติม อบรม ฯลฯ ให้แก่องค์กรและสถาบันต่าง ๆ</p> <p>2) ภารกิจของสถาบันการศึกษาชั้นสูงอื่น ๆ เช่น การทหาร มีการจัด 2.1) การศึกษาภาคทฤษฎี</p>	<p>ผู้ใหญ่มักห้ามการออกความคิดเห็น หรือต่อต้าน การใช้สิทธิเสรีภาพ เป็นสิ่งที่ไม่ใครคำนึงถึง) ยังเน้นในเรื่องศิลปกรรม สถาปัตยกรรม ฯลฯ ของวัง และวัด มีวรรณกรรม ร้อยกรอง ที่มีชื่อเสียง น่าศึกษาและเป็นแบบอย่างชีวิตทั้งของชนชั้นสูงและชนสามัญ</p> <p>2. การจัดการศึกษา อุดมศึกษา ในความร่วมมือของประเทศไทย</p> <p>2.1 ภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาชั้นสูงอื่น ๆ (การทหาร ฯลฯ) มีปรัชญา ปณิธาน วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประเทศ เป็นต้น</p> <p>1) ภารกิจของมหาวิทยาลัย</p> <p>1.1.) สอน เป็นภารกิจแรก</p> <p>1.2) วิจัย เป็นภารกิจที่สอง</p> <p>1.3) บริการวิชาการ ตามความจำเป็น สำหรับวิชาการ เช่น การบรรยายเพิ่มเติม อบรม ฯลฯ</p> <p>1.4) ทำนุบำรุง ถ่ายทอด ศิลปะวัฒนธรรม</p> <p>2) ภารกิจของสถาบันการศึกษาชั้นสูงอื่น ๆ เช่น การทหาร มีการจัด 2.1) การศึกษาภาคทฤษฎี</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี	การให้ความร่วมมือของสยาม (ไทย)
<p>2.2) การฝึกปฏิบัติตามสายวิชา</p> <p>2.3) การฝึกภาคสนามและระยะยาว</p> <p>2.4) การฝึกพิเศษ</p> <p>2.2 ระบบการบริหารจัดการทางการอุดมศึกษา</p> <p>งานวิจัยนี้ศึกษาสังเกตระบบการจัดการศึกษา-อุดมศึกษาในความร่วมมือของประเทศเยอรมนีในยุคที่ 1 โดยศึกษา สังเกตจากการศึกษาของนักศึกษา 2 ท่าน คือ เจ้าฟ้าชายบริพัตรสุขุมพันธุ์ และเจ้าฟ้าชายมหิดลอดุลยเดช พระราชโอรสของรัชกาลที่ 5 ที่โปรดเกล้าฯ ให้ศึกษาในประเทศเยอรมนี เป็นกรณีศึกษา ตัวอย่างในการศึกษาระบบการผลิต นักศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่จัดว่าเป็นความร่วมมือของประเทศเยอรมนีในยุคที่ 1 เนื่องจากไม่ปรากฏเอกสารระบบการจัด - ผลิต - นักศึกษา ระดับอุดมศึกษาของประเทศเยอรมนี ในยุคนั้นอย่างชัดเจน</p> <p>จากการศึกษาดูกรณีศึกษาของนักศึกษา 2 ท่านดังกล่าว ในสถาบันอุดมศึกษาวิชาทหารของประเทศเยอรมนี ซึ่งเมื่อรวบรวมรายละเอียดของการศึกษาของพระองค์ท่านทั้ง 2 พบว่ารายละเอียดของการศึกษาของพระองค์ท่านทำให้สามารถศึกษาการจัดการการศึกษาอุดมศึกษา และความร่วมมือในการจัดอย่าง</p>	<p>2.2) การฝึกปฏิบัติตามสายวิชา</p> <p>2.3) การฝึกภาคสนามและระยะยาว</p> <p>2.4) การฝึกพิเศษ</p> <p>2.2 ระบบการบริหารจัดการทางการอุดมศึกษา</p> <p>งานวิจัยนี้ศึกษาสังเกตระบบการจัดการศึกษา-อุดมศึกษาที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือของประเทศไทยในยุคที่ 1 โดยศึกษาสังเกตจากการศึกษาของนักศึกษา 2 ท่าน คือ เจ้าฟ้าชายบริพัตรสุขุมพันธุ์ และเจ้าฟ้าชายมหิดลอดุลยเดช พระราชโอรสของรัชกาลที่ 5 เป็นกรณีศึกษา ตัวอย่างในการศึกษาระบบการผลิต นักศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่จัดว่าเป็นความร่วมมือของประเทศไทยในยุคที่ 1 เนื่องจากไม่ปรากฏเอกสารระบบการจัด-ผลิต-นักศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศไทยในยุคนั้นอย่างชัดเจน</p> <p>จากการศึกษาดูกรณีศึกษาของนักศึกษา 2 ท่านดังกล่าว พบว่าเป็นเรื่องที่พอจะเน้นรายละเอียดของการกำหนดการเตรียมตัวนักศึกษาไทย โดยทางประเทศไทยเอง เพื่อการไปเข้าศึกษาต่อในสถาบันการศึกษา เช่นวิชาทหาร ของประเทศเยอรมนี เป็นเรื่องรายละเอียดของการเตรียมตัวขณะที่ยังเป็นนักเรียนนักศึกษาไทย อยู่ในประเทศไทยเป็นการบริหารจัดการเตรียมนักศึกษาไทย</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี	การให้ความร่วมมือของสยาม (ไทย)
<p>มีระบบและระเบียบ ที่แสดงว่าการศึกษาวិชาการและวิชาทหารประเทศเยอรมนี อยู่ในระดับดีมาก ส่วนราชการศึกษาของนักศึกษาไทยท่านอื่น ๆ ไม่ละเอียดยพอ ที่จะศึกษาการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างเป็นระบบ ดังนั้นงานวิจัยนี้จะแสดง ระบบการจัดการศึกษา หรือการผลิตนักศึกษาระดับอุดมศึกษา ในความร่วมมือ ของประเทศเยอรมนี จากที่ปรากฏมีการศึกษาของสองพระองค์ท่าน ดังกล่าว เป็นกรณีศึกษา ซึ่งจะเห็นระบบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาและความร่วมมือ ของประเทศนั้น โดยอาศัยหลักวิชาที่ว่าด้วย “การวิเคราะห์ระบบ เพื่อการบริหาร สถาบันอุดมศึกษา” (สุกัญญา โทวิไลกุล, 2547) โดยจะแสดงตามหลักการจัดการ การอุดมศึกษา ได้แก่ การบริหารจัดการการอุดมศึกษา การจัดหลักสูตร การเรียน การสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน การดูแลช่วยเหลือนักศึกษา ฯลฯ เท่าที่เห็นเป็นระบบเพื่อนำมาผลิตและผลิตจากระบบการจัดการอุดมศึกษา ของประเทศเยอรมนียุคนั้น (ยังไม่มีมีการแสดงในเรื่องการบริหารจัดการที่จำแนก เป็นส่วน ๆ ได้แก่ เรื่อง</p> <ul style="list-style-type: none"> -การบริหารจัดการกำหนดอัตราอาจารย์ผู้สอน -บุคลากร-งบประมาณ –อุปกรณ์ –ห้องสมุด –ครุภัณฑ์ อาคารสถานที่ 	<p>(ไปศึกษาต่อ ณ ประเทศเยอรมนี) ในระดับอุดมศึกษาอย่างมีระบบระเบียบ โดย อาศัยหลักวิชาที่ว่าด้วย “การวิเคราะห์ระบบเพื่อการบริหารสถาบัน” (สุกัญญา โทวิไลกุล, 2547) โดยจะแสดงการเตรียมตัวศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาตาม หลักเกณฑ์การบริหารจัดการอุดมศึกษา การจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การดูแลช่วยเหลือนักศึกษา ฯลฯ เท่าที่เห็นเป็นระบบการเตรียมการ ในการ เตรียมตัวนักศึกษาเข้าการเตรียมตัวนักศึกษาเข้า</p> <p>จะสังเกตได้เป็นเรื่อง ๆ ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> -ผู้จัดการการเตรียมตัวนักศึกษาไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา <p>ณ ประเทศเยอรมนี และวิธีการเตรียม งบประมาณ ที่ให้เป็นทุนการศึกษาและวิธี การใช้จ่าย เงินทุนการศึกษา เป็นต้น เท่าที่มีปรากฏในเอกสารทางการของประเทศ ไทย ดังนี้</p> <p>1) ผู้จัดการการเตรียมตัวนักศึกษาไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ณ ประเทศเยอรมนี ประกอบด้วย</p> <p>1.1) พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระมหากรุณาธิคุณ ทรงคัดเลือก และ โปรดเกล้าฯ ให้คัดเลือกนักศึกษาไปศึกษาต่อทางวิชาการทหาร</p>

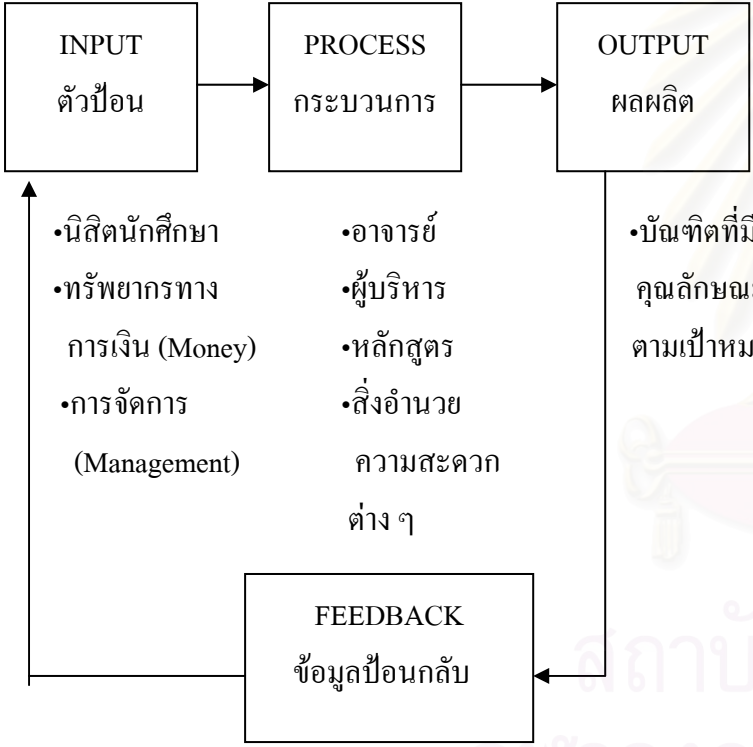
ตารางที่ 3 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี	การให้ความร่วมมือของสยาม (ไทย)
<p>ฯลฯ เนื่องจากไม่มีการจัดไว้ชัดเจน และนักเรียนระดับอุดมศึกษาที่ประเทศไทยส่งไปศึกษา ณ ประเทศเยอรมนี ยังมิได้รับทราบในการบริหารจัดการเรื่องเหล่านี้จะเป็นเรื่องภายในของฝ่ายบริหารจัดการระดับอุดมศึกษาในส่วนราชการของประเทศเยอรมนีโดยเฉพาะผู้วิจัย)</p>	<p>ฯลฯ ณ ประเทศเยอรมนี</p> <p>1.1.1) นักศึกษา ที่โปรดเกล้าฯ ทรงคัดเลือกเอง ได้แก่ พระราชโอรส (4 พระองค์) (ดังกล่าวใน ข้อ 3.3.1)</p> <ul style="list-style-type: none"> -สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ -สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช <p>(สองพระองค์นั้นให้ไปทรงศึกษาวิชาการทหาร (ทหารบก ทหารเรือ)</p> <ul style="list-style-type: none"> -พระองค์เจ้าชายรังสิตประยูรศักดิ์ (โปรดเกล้าฯ ให้ไปทรงศึกษา เอดดูเลชั่น (วิสเซนซัพท์) คงหมายถึงเรื่องการศึกษา -พระองค์เจ้าชายดิถนพรัตน์ (โปรดเกล้าฯ ให้ ทรงศึกษาวิชาการ ชื่อว่า วิสตาตส์ วิสเซนซัพท์ ซึ่งอาจจะหมายถึงวิชาการทางเศรษฐศาสตร์) <p>การเตรียมการศึกษาของพระราชโอรสสี่พระองค์นี้ ได้แสดงให้เห็นถึงพระราชดำริพระบรมราโชบายและพระราชกรณียกิจของรัชกาลที่ 5 ที่ ทรงมุ่งหมายใช้วิชาเพื่อ การปกครอง-บริหาร -การพัฒนาประเทศ ให้มั่นคง และก้าวหน้าอย่างมีหลักก่อน (คือ วิชาการศึกษา วิชาทหาร วิชาเศรษฐศาสตร์ เป็นต้น)</p> <p>1.2) เสนาบดีกระทรวงฯ หรือข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ ที่ทรงแต่งตั้งให้</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี	การให้ความร่วมมือของสยาม (ไทย)
	<p>ปกครองบริหารราชการ - พัฒนางาน ในกรม กอง ที่สำคัญ เป็นหลักในเรื่องความมั่นคง และการพัฒนาประเทศ ตัวอย่างเช่น เจ้ากรมยุทธนาธิการฯ รัชกาลที่ 5 ทรงให้คัดเลือกนักศึกษาทหาร (นายทหาร ฯลฯ) ไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ประเทศเยอรมนี ทางวิชาการทหารบก(เรือ) โดยให้รับพระราชทานทุนการศึกษาในสังกัดกระทรวง กรม กอง ที่ต้องการเรียนต่อหรือจำเป็นปีละ 2 คน (หรือวิชาการอื่นที่จำเป็น เช่น แพทย์ กฎหมาย การเกษตร การช่าง วิศวกรรม เป็นต้น)</p> <p>2) วิธีการเตรียมนักศึกษา ที่จะไปศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา (ต่างประเทศ) ณ ประเทศเยอรมนีเป็นต้น ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นถึงการเตรียมผลิตนักศึกษาหรือเพื่อผลิตบัณฑิต ว่าถ้ามีการเตรียมทั้งตัวนักศึกษา และเตรียมระบบการผลิตนักศึกษาหรือระบบการผลิตบัณฑิต อย่างมีการเตรียมและดำเนินการที่ดี จะทำให้ผลผลิตออกมาดี ซึ่งอาจจะเปรียบเทียบหรืออาศัยต้นแบบ (Model) ระบบการผลิตบัณฑิตของ สุกัญญา โฆวิไลกุล, (2547 : 5-7)</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี	การให้ความร่วมมือของสยาม (ไทย)
 <pre> graph LR subgraph INPUT I1[•นิสิตนักศึกษา] I2[•ทรัพยากรทางการเงิน (Money)] I3[•การจัดการ (Management)] end subgraph PROCESS P1[•อาจารย์] P2[•ผู้บริหาร] P3[•หลักสูตร] P4[•สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ] end subgraph OUTPUT O1[•บัณฑิตที่มีคุณลักษณะตามเป้าหมาย] end subgraph FEEDBACK F1[FEEDBACK ข้อมูลป้อนกลับ] end INPUT --> PROCESS PROCESS --> OUTPUT OUTPUT --> FEEDBACK FEEDBACK --> INPUT </pre> <p>INPUT ตัวป้อน</p> <p>PROCESS กระบวนการ</p> <p>OUTPUT ผลผลิต</p> <p>FEEDBACK ข้อมูลป้อนกลับ</p> <p>•นิสิตนักศึกษา •ทรัพยากรทางการเงิน (Money) •การจัดการ (Management)</p> <p>•อาจารย์ •ผู้บริหาร •หลักสูตร •สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ</p> <p>•บัณฑิตที่มีคุณลักษณะตามเป้าหมาย</p>	<p>2.1) พระบรมราโชวาทของรัชกาลที่ 5 พระราชทานแก่ผู้ไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศนั้น ๆ เช่น ประเทศเยอรมนี ฯลฯ (ประยูร ลิทธิพันธุ์, 2514 : 443-447)</p> <p>พระบรมราโชวาทนี้ เป็นพระราชนิพนธ์ของรัชกาลที่ 5 ทรงฯ ไว้ใน พ.ศ.2428 ซึ่งเป็นพระบรมราโชวาท ซึ่งพระองค์ทรงถือว่า (จดหมาย คำสั่ง) พระกระแสนั่งตามพระราชทานแก่พระราชโอรสที่จะออกไปศึกษาในประเทศยุโรปเพื่อทรงประพฤติดตามพระบรมราโชวาท (เนื่องจากพระบรมราโชวาท มีความยาว 4 หน้ากระดาษพิมพ์รวมทั้งสิ้น 7 หัวข้อใหญ่ พร้อมพระบรมราชาธิบายแต่ละหัวข้อเป็นโอวาทก็ย่อมเป็นพระบรมราโชวาทที่นักศึกษาที่ไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ (เยอรมนี ฯลฯ) ก็ควรน้อมเกล้าฯ ศึกษาไว้เช่นเดียวกัน จึงเห็นสมควรอัญเชิญมา ดังนี้</p>

แผนภาพที่ 3 ระบบการผลิตบัณฑิต (สุกัญญา โฉมวิไลกุล, 2547: 6)

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี	การให้ความร่วมมือของสยาม (ไทย)
<p>ถ้าจะพิจารณาจากตัวแบบ (model) ระบบการผลิตบัณฑิต (ดังแสดงตามภาพที่ 3 ระบบการผลิตบัณฑิตของ สุกัญญา โขมิโลกุล, 2547 : 6 จะพบว่าในระบบการผลิตบัณฑิต (หรือ การผลิตนักศึกษาให้จบการศึกษาในระดับ เช่นปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย) จะเห็นได้ว่า ตามลักษณะการบริหารจัดการฯ ที่จะรับนักเรียนเข้าเป็นนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัย หรือสถาบันเทียบเท่า จะต้องคำนึงถึงเรื่องหลัก 4 ประการ ประกอบด้วย ตัวป้อน (Input) ประการที่ 1 ตัวป้อน (Input) ที่จะผลิตให้เป็นบัณฑิต ได้แก่ นิสิตนักศึกษาทรัพยากรทางการเงิน (งบประมาณ ค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียม เป็นต้น) ตามที่จำเป็นก่อน</p> <p>ประการที่ 2</p> <p>กระบวนการ (Process) ให้ผลผลิต ได้แก่ เรื่องของการเรียนการสอน ได้แก่ อาจารย์ หลักสูตร (+การเรียนการสอน + การประเมินผล)</p> <p>ประการที่ 3</p> <p>ผลผลิต (Output) ผลที่เกิดจากการผลิต คือ บัณฑิตที่มีคุณลักษณะตามเป้าหมายและปรัชญาของสถาบัน</p>	<p>1. พระราชประสงค์นี้ทรงให้นักศึกษา(พระราชโอรส) เสด็จไปศึกษา ก็เพื่อให้ได้ความรู้ ไม่ทรงมันหมายให้เป็นเกียรติฯ ให้ไว้ว่าเป็นเจ้า ให้ถือบรรดาศักดิ์เสมอลูกผู้มีตระกูลในกรุงสยาม เพราะการเป็นเจ้าจะเข้าใจกันว่า มั่งมี ต้องใช้จ่ายมากเปลืองทรัพย์</p> <p>2. เงินค่าที่จะใช้สอยให้เป็นไปตามปกติที่ผู้ดูแลจัดการให้</p> <p>3. ทรงสั่งให้พระราชโอรส นักศึกษาทั้งหลาย อุตสาหะเล่าเรียนด้วยความเพียรเป็นอย่างยิ่งเพื่อจะได้มีโอกาสที่จะทำการให้เป็นคุณแก่บ้านเมืองของตน</p> <p>4. ทรงห้ามพระราชโอรสมิให้ถือตัวว่าเป็นลูกเจ้าแผ่นดิน ทำพระองค์อย่างคนเกรง คิดว่าผู้อื่นเกรงพระราชหฤทัย เพราะความขี้ จะปรากฏเป็นโทษคิดตัว ให้เป็นคนอ่อนน้อม ประพฤติในทางที่ชอบอยู่เป็นนิจ</p> <p>5. ทรงให้ประหยัดเงินใช้จ่าย โดยใช้เท่าที่อนุญาต และถ้าผู้ใดเป็นหนี้ รัชกาลที่ 5 ก็จะไม่ทรงใช้ให้ แต่จะต้องรับโทษ จะคิดว่าพระราชบิดาเป็นเจ้าแผ่นดิน แต่ลูกขุนนางยังใช้จ่ายอย่างตามใจตนได้ เพราะเป็นการรักลูกที่ไม่ถูกต้อง เงินที่หามาได้มิใช่หาได้ง่ายเหมือนที่ใช้จ่ายกันง่าย การที่ปกติ</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี	การให้ความร่วมมือของสยาม (ไทย)
<p>ประการที่ 4</p> <p>ข้อมูลป้อนกลับ (Feedback) ได้แก่ การสำเร็จบริบูรณ์ในการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา ด้วยผลการศึกษาที่แสดงความสามารถไปปฏิบัติราชการงานต่าง ๆ ฯลฯ ในตำแหน่งหน้าที่ที่สูงขึ้นนั้นต้องใช้ความรู้ความสามารถ ฯลฯ ขึ้นไปตามลำดับ ถือเป็นการพิจารณาผลที่เกิดจากการเรียน การสอน ในสถาบันการศึกษาที่จบมา</p> <p>ทั้ง 4 ประการนี้ ผู้วิจัยจะพิจารณาจากกรณีศึกษาตัวอย่าง พระราชโอรส 2 พระองค์ของรัชกาลที่ 5 ที่ทรงให้ไปศึกษาวิชา การทหาร ณ สถาบันระดับอุดมศึกษา ประเทศเยอรมนี คือ</p> <ul style="list-style-type: none"> -จากการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ ทางวิชาการ ทหารบก ณ ประเทศเยอรมนี -จากการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช ทางวิชาการทหาร มีทั้งทหารบก ทหารเรือ เยอรมนี และบางประการ จากการศึกษาของพระองค์เจ้ารังสิตประยูรศักดิ์ (เนื่องจากไม่พบเอกสารของพระองค์นี้เกี่ยวกับประเภทการเป็นตัวป้อนการเป็นนักศึกษา ทรัพยากรการเงินการจัดการ เป็นต้น 	<p>พระราชโอรสได้รับเบี้ยหวัดหรือเงินกลางปี เป็นเพราะพระราชบิดาทรงทำนุบำรุงบ้านเมือง ราษฎรผู้เป็นเจ้าของทรัพย์ได้เฉลี่ย เรียไรกันถวายมาเพื่อเป็นการให้กำลังที่ทรงเหน้อยยาก ต้องไม่นำไปจ่ายในเรื่องไม่เป็นประโยชน์ ให้คิดว่าแต่ละพระองค์ แต่ละคนนั้นจน ได้เงินจากราษฎรพอเลี้ยงชีวิตเท่านั้น ถ้าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเป็นหนี้ จะเอาเงินที่ไหนมาใช้ได้อีก ต่อไปข้างหน้าเมื่อเป็นผู้ใหญ่ก็จะลำบาก</p> <p>6. วิชาที่ได้ออกไปเรียน ต้องเรียนภาษา และหนังสือใน 3 ภาษา ดังนี้คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาฝรั่งเศส ภาษาเยอรมัน ให้ใช้ได้อย่างคล่องแคล่ว และแม่นยำ จนถึงขั้นเรียบเรียงหนังสือได้ถึง 2 ภาษา เป็นอย่างน้อย และต้องเรียนวิชาเลข เพื่อรู้ คิด และใช้ได้ ในกิจการต่าง ๆ และเรียนวิชาอื่น ๆ เป็นวิชาชำนาญพิเศษ ที่จะใช้ทำการต่าง ๆ ซึ่งในตอนต้นจะยังไม่ทรงออกคำสั่งเพราะต้องรอดูการเรียนจากชั้นต้น แต่ต้องใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาของตนเป็นนิจสำหรับภาษาอื่นเรียนเพื่อรับและค้นคว้าหาความรู้ให้กว้างขวางและกลับมาใช้เป็นภาษาไทย เพื่อให้ได้ประโยชน์เต็มที่</p> <p>7. ผู้ดูแลราชการเล่าเรียนนั้น รัชกาลที่ 5 ทรงมอบให้กรมหมื่นเทววงศัวโรประการ (พระเจ้าน้องยาเธอฯ) ดูแลอยู่ในกรุงเทพฯ ส่วนที่</p>

ตารางที่ 3 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี	การให้ความร่วมมือของสยาม (ไทย)
<p>ทั้งเรื่องกระบวนการให้แก่อาจารย์ หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล เพื่อจะกล่าวถึงได้ในประการผลผลิต และประการการป้อนกลับในเรื่องการกลับมาปฏิบัติราชการในประเทศไทยเมื่อสำเร็จการศึกษา</p>	<p>ไปเล่าเรียน ณ ต่างประเทศทรงมอบให้ราชทูตประจำประเทศนั้น ๆ เป็นผู้ดูแลทุกอย่าง ดังนั้นเมื่อมีปัญหาใดให้ชี้แจงให้ราชทูตจัดการให้แต่ละพระองค์ผู้ทรงเรียน ประพฤติปฏิบัติตนให้เรียบร้อย ตามแบบอย่าง</p> <p>การแต่งตั้งผู้ดูแลนักเรียนไทย ที่จะไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศ เยอรมนี จะเป็นไปทั้งสิ้น 7 ของพระบรมราโชวาทของรัชกาลที่ 5 ที่พระราชทานให้แก่พระราชโอรสและนักศึกษาไทยคนอื่น ๆ ได้แก่</p> <p>2.1.1) ให้ราชทูต ณ ประเทศเยอรมนี ดูแลนักศึกษาทั้งหมด ที่ไปศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ณ ประเทศเยอรมนี ด้วยทุนพระราชทาน ฯลฯ</p> <p>2.1.2) ทรงตั้งให้กรมพระยาเทววงศ์ฯ ดูแลให้ประเทศสยาม</p> <p>2.2) งบประมาณค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่รัชกาลที่ 5 พระราชทานให้ พระราชโอรส และนักศึกษาที่ไปศึกษาในระดับอุดมศึกษา ณ ประเทศเยอรมนี</p> <p>ดังที่ได้อัญเชิญพระบรมราโชวาทของรัชกาลที่ 5 พระราชทานแก่ พระราชโอรส และนักศึกษาไทยที่ไปศึกษาต่อ ณ ประเทศเยอรมนี เรื่องค่าใช้จ่าย และเรื่องของงบประมาณค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่รัชกาลที่ 5 พระราชทานแก่ พระราชโอรส ฯลฯ โดยให้ฝากเข้าบัญชี ณ ธนาคารใดธนาคารหนึ่งเบิกผ่านผู้ดูแลของราชทูตหรือผู้ดูแลนักเรียนไทยในประเทศเยอรมนี</p>

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการให้ความร่วมมือของเยอรมนีระหว่างเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์กับเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี(สำหรับเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์)	การให้ความร่วมมือของเยอรมนี(สำหรับเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช)
<p>หลักสูตรการศึกษาการเรียนการสอน การประเมินผลในวิชาทหารบก ณ ประเทศเยอรมนี ของสมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ ด้ว้ความร่วมมือของ ประเทศเยอรมนี</p> <p>-สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ ทรงเป็นพระราชโอรสองค์แรกที่รัชกาลที่ 5 ทรงส่งไปศึกษาการทหารที่ประเทศเยอรมนี ด้วยเหตุที่ว่ารัชกาลที่ 5 ทรงเห็นว่าในยุคนี้ การศึกษาวิชาทหารและการจัดทัพของประเทศเยอรมนีได้แสดงให้เห็นความเข้มแข็งของประเทศของเขาจนเป็นที่เลื่องลือ อาจพิจารณาได้จากข้อความดังนี้</p> <p>-Prince Boripatra ทรงเริ่มไปศึกษาที่ประเทศเยอรมนี เริ่มยุคการศึกษาวิชาทหาร 1896 (พ.ศ.2439)</p> <p>1. หลักสูตรวิชาทหารบก</p> <p>-หลักสูตรขั้นต้นทรงศึกษากานทหารที่โรงเรียนนายร้อยทหารบก และโรงเรียนการสงคราม ณ เมือง ปอร์ตสตัดัม ประเทศเยอรมนี</p> <p>-การศึกษาของพระองค์เป็นที่พอพระราชหฤทัยของพระเจ้าไกเซอร์เฮล์ม II แห่งประเทศเยอรมนีมาก ทั้งครู อาจารย์ ชาวเยอรมนี</p> <p>-เวลาที่ทรงศึกษาทั้งหมดในประเทศเยอรมนีรวม 9 ปี</p>	<p>หลักสูตรการศึกษาวิชาทหารบกและทหารเรือ ณ ประเทศเยอรมนี ของสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช (Prince Songkhla Nagharin, the present King Rama IX ZVIII + IX)' S father. ด้ว้ความร่วมมือของประเทศเยอรมนี</p> <p>-สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช ทรงเป็นพระราชโอรสของรัชกาลที่ 5 ทรงศึกษาทั้งวิชาการทหารบกและทหารเรือ ณ ประเทศเยอรมนี ตามที่รัชกาลที่ 5 ทรงเล็งเห็นว่า พระราชโอรสพระองค์นี้ มีความเหมาะสมที่จะทรงศึกษาวิชาการทหารบกเหมือนพระเชษฐา (คือสมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์) แต่เมื่อพระองค์ทรงสำเร็จการศึกษาขั้นต้น ในระดับนายร้อย ได้ทรงมีพระประสงค์จะทรงศึกษาวิชาการทหารเรือด้วย และได้รับพระบรมราชานุญาตจากสมเด็จพระราชบิดา ก็ทรงศึกษาสำเร็จเป็นอย่างดี ทั้งที่พระพลานามัยไม่ใคร่สมบูรณ์ แต่ก็ทรงมีน้ำพระทัยเด็ดเดี่ยวที่จะทำงานยากสำหรับพระองค์</p> <p>-Prince Songkhla เป็นพระนามที่ได้รับพระราชทานครั้งหนึ่งซึ่งเรียกขานกันในประเทศเยอรมนี</p> <p>1. หลักสูตรวิชาทหารบก</p> <p>-สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช (ได้เคยทรงศึกษาวิชานักเรียนนายร้อยพิเศษนายร้อยทหารบกในประเทศไทยใน พ.ศ. 2448)</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี(สำหรับเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์)	การให้ความร่วมมือของเยอรมนี(สำหรับเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช)
<p>-ก่อนที่จะเริ่มการศึกษาวิชาทหาร ได้ทรงเริ่มศึกษาภาษาเยอรมัน ประมาณ 1 เดือนเศษ (ในประเทศอังกฤษ) และทรงรู้อย่างจริงจังมาก ที่นายทหารเยอรมันบางท่านกล่าวว่ารู้ได้เร็วกว่าเด็ก ๆ บางคน</p> <p>(1) ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2439 พระองค์ทรงเข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยชั้นประถม ณ เมืองปอร์ตสคัม ประเทศเยอรมนี ทรงมีความสามารถที่ผู้บังคับการโรงเรียนลงความเห็น ว่า ทรงเล่าเรียนดี รวดเร็ว เฉียบแหลม เกินที่จะเปรียบกับเด็กเยอรมัน</p> <p>(2) หลังจากนั้นปี ทรงได้เลื่อนขึ้นไปเรียนในโรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม ณ ตำบลโกรชลิชเตเฟลเด กรุงเบอร์ลิน ก็ทรงเรียนได้เร็วกว่ากำหนด</p> <p>-ทรงสอบได้ตามหลักสูตรชั้น “เฟนริช” ในพ.ศ. 2441</p> <p>(3) ทรงสอบไล่ได้เป็นที่นักเรียนนายร้อย ในพ.ศ.2443 ทรงได้คะแนนดีมาก จึงทรงได้เรียนในชั้นที่เรียกว่า “เซเลกตา” (ชั้นดีเยี่ยม)</p> <p>(4) วันที่ 7 กรกฎาคม พ.ศ.2443 ทรงสำเร็จการศึกษา ได้รับพระราชทานยศเป็นนายร้อยตรีทหารราบแห่งกองทัพบก</p> <p>(5) ทรงเป็นนายทหารประจำการในกองร้อยที่ 11 กรมทหาร “พระนางเอากุสตา” รักษาพระองค์ที่ 4 เป็นโอรสได้คุ้นเคยกับธรรมเนียมราชสำนักและ</p>	<p>-หลังจากที่รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสยุโรปครั้งที่สอง (พ.ศ.2450)สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดช</p> <p>(1) ทรงศึกษาวิชาทหารบก ที่โรงเรียนนายร้อยชั้นต้น ประเทศเยอรมนี ประมาณ 2 ปี (พ.ศ. 2450 – 2452) In dem Koniglichen Preussische Kadettenhaus) (ณ เมืองปอตสคัม) และเป็นไปดั่งที่ทั้งรัชกาลที่ 6 และพระจักรพรรดิวิลเฮล์มที่ II แห่งเยอรมนี ทรงปรารถนา และทรงเลือกพระอภิบาล เป็นนายร้อยทหารบกของเยอรมัน (มีอายุราว 40 ปี รับราชการ 16 ปี เป็นผู้ใหญ่มากแล้ว)</p> <p>(2) ทรงศึกษาที่โรงเรียนนายร้อยชั้นสูง (Haupt kadettenanstalt) เป็นเวลา 2 ปี (พ.ศ. 2452 – 2454) ณ GroB Bichtenfelde กรุงเบอร์ลิน</p> <p>-ทรงสอบได้เป็น “เฟนริช” (Fahnerich) คือนายร้อยทำการเท่ากับเรียนจบหลักสูตรนายร้อยใน พ.ศ. 2454</p> <p>-ได้รับโปรดเกล้าฯ เป็นนายเรือตรี เพื่อเตรียมเข้าศึกษาในจักรพรรดินาวีเยอรมัน (พระองค์ได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต และทรงได้รับยศนายเรือตรีราชนาวิกไทย</p> <p>-ทรงเปลี่ยนไปศึกษาวิชาทหารเรือ</p> <p>ทรงได้รับยศนายเรือโททหารเยอรมัน</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี(สำหรับเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์)	การให้ความร่วมมือของเยอรมนี(สำหรับเจ้าฟ้ามหิดลอยุธยา)
<p>ได้ใกล้ชิดพระองค์พระจักรพรรดิเยอรมัน</p> <p>(6) ระหว่างทรงเป็นนายทหารประจำการ ในประเทศเยอรมนี ได้ศึกษาเพิ่มเติมในวิทยาลัยการสงคราม ณ เมืองคัชเชล ซึ่งเป็นวิทยาลัยเสนาธิการทหาร</p> <p>(7) เมื่อทรงเรียนจบหลักสูตรนี้ ได้รับประกาศนียบัตรตามหลักสูตรฉบับหนึ่ง</p> <p>แต่เนื่องจากทรงสอบได้คะแนนสูง จึงทรงได้รับประกาศนียบัตรชมเชยพิเศษอีกฉบับหนึ่งจากพระจักรพรรดิ (พร้อมกับราชหัตถ์เลขแสดงความยินดีและชมเชยถวายมายังรัชกาลที่ 5 เป็นการส่วนพระองค์ด้วย)</p> <p>(พ.ศ. 2444 เสด็จกลับเพื่อพักผ่อน ณ ประเทศสยามและเสด็จกลับไปศึกษาต่อปลาย พ.ศ. 2444)</p> <p>(8) ศึกษาหลักสูตรที่เปิดสอนนายทหารยศนายพัน ณ โรงเรียนแมนปิ่น เมืองสะบันเดา ประเทศเยอรมนี</p> <p>(9) ทรงสมทบเข้าเรียนในหลักสูตรอบรมนายทหารชั้นนายพล ณ โรงเรียนทหารปืนใหญ่ เมืองปีเตอร์บอดต์ ประเทศเยอรมนี (ชั่วคราว)</p> <p>(10) ทรงศึกษาพิเศษที่วิทยาลัยการสงครามด้วย (ณ สถานที่เดียวกับข้อ (9) โดยศึกษาเฉพาะเรื่อง ตำรายุทธศาสตร์ ยุทธวิธี)</p>	<p>นายทหารประจำพระองค์</p> <p>(3) (ปีที่ 1) ทรงฝึกทำรบสำหรับทหารใหม่ที่โรงเรียนนายเรือ เฟลนส์บวร์ก บูรวิท (Marine schule Flensburg Murwik) เมืองเฟลนส์บวร์ก พ.ศ. 2455</p> <p>ทรงเป็นนักเรียนนายเรืออายุน้อยที่สุดแห่งจักรพรรดินาวีเยอรมัน ทรงได้รับยศนายเรือตรีจากพระจักรพรรดิด้วย</p> <p>-และเข้าร่วมพิธีสาบานของนักเรียนนายเรือรุ่น 2455 (Crew 1912) (หลังจากฝึกอย่างหนัก 6 สัปดาห์)</p> <p>(ปีที่ 2) (4) ฝึกภาคทะเล กับเรือหลวงวิกตอเรีย หลุยส์ (S.M.S.Victoria Louise) (14 พฤษภาคม 2455 – 10 มีนาคม 2456)</p> <p>(ปีที่ 3) (5) ศึกษาวิชาการทหารเรือที่โรงเรียนนายเรือเฟลนส์บวร์ก บูรวิท (10 เมษายน 2456 – 16 มีนาคม 2457) (2 ปี)</p> <p>(6) ฝึกหัดวิธีการอย่างทหารบกที่กองพันนาวิกโยธินที่ 2 (II Seebataillon) (17 มีนาคม 2457 – 18 เมษายน 2457)</p> <p>(7) ศึกษาวิชาการคอร์ปโดกับเรือหลวงวอร์เทมแบร์ก (S.M.S. Wurttemberg) (19 เมษายน 2457 – 27 พฤศจิกายน 2457) (ปีที่ 4) (8) ศึกษาวิชาการปืนใหญ่ ที่โรงเรียนปืนใหญ่ทหารเรือ และประจำเรือรบเพื่อการปฏิบัติการ</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี(สำหรับเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์)	การให้ความร่วมมือของเยอรมนี(สำหรับเจ้าฟ้ามหิดลอรุณยศ)
<p>(11) ทรงสมทบไปในการฝึกหัดนำทัพในสนาม ถือว่า เป็นนายทหารไทยแต่ผู้เดียวที่ทรงได้รับการศึกษาจนถึงขั้นสูงสุดใน โรงเรียนเสนาธิการทหารเยอรมัน</p> <p>(12) ทรงฟังปาฐกถาเรื่องเศรษฐกิจ ธรรมเนียมระหว่างประเทศ และวิธี ปกครองอาณานิคมที่มหาวิทยาลัยกรุงเบอร์ลิน เป็นเวลา 1 ภาคเรียน นับว่าทรงมีพื้นฐานความรู้ทางการทหารและการปกครองเป็นอย่างดียิ่ง สำหรับที่จะมารับราชการในตำแหน่งสำคัญสนองพระบรมราโชบายใน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว</p> <p>ตลอดเวลาที่ทรงศึกษา และรับราชการในประเทศเยอรมนี ทรงเป็นที่ รักใคร่ของนายทหารทั่วไป และสมเด็จพระจักรพรรดิก็โปรดเป็นพิเศษ ได้โปรดฯ ให้เข้าสมทบในหมู่พระราชวงศ์ในการพระราชพิธีแห่งราชสำนัก เป็นที่เกรง พระทัยทั้งในหมู่พระราชวงศ์ และนายทหารชั้นสูงของเยอรมัน</p> <p>(13) ครั้นทรงสำเร็จการศึกษาภาคพิเศษ ได้รับพระราชทานยศเป็นนายร้อย เอกทหารราบ แห่งกองทัพบกเยอรมัน</p> <p>แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างประเทศเยอรมนีและ ประเทศสยาม (ไทย)</p>	<p>ที่โรงเรียนปืนใหญ่ทหารเรือ และประจำเรือรบเพื่อ การปฏิบัติการ</p> <p>-ทรงสอบผ่านทั้งภาคทฤษฎีและภาคสนามครบทุกหลักสูตรของนักเรียน นายเรือเยอรมัน</p> <p>สิงหาคม 2457 เกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 (เสด็จไปเดนมาร์ก และเสด็จถึง ประเทศไทย (12 พฤศจิกายน 2457 – 9 มีนาคม 2458)</p> <p>ได้ทรงรับราชการในตำแหน่งสำรองราชการกรมเสนาธิการทหารเรือ</p>

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี(สำหรับเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์)	การให้ความร่วมมือของเยอรมนี(สำหรับเจ้าฟ้ามหิดลอรุณฯ)
<p>-จากการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ สรุปหลักสูตรนายทหารบกที่ศึกษา ณ ประเทศเยอรมนีได้ตามหลักโครงสร้างหลักสูตรครบคือ</p> <ul style="list-style-type: none"> -ทรงศึกษาภาคทฤษฎี วิชาทหารบก -ทรงฝึกหัดภาคปฏิบัติ -ทรงฝึกภาคสนาม(ระยะยาว) (ฝึกการนำทัพด้วย) -ทรงศึกษาเพิ่มเติม ณ มหาวิทยาลัยกรุงเบอร์ลิน (ฟัง ปาฐกถา (Vorlesung) ประจำ ณ มหาวิทยาลัย <p>ทรงได้นายทหารเยอรมันเป็นพระพี่เลี้ยง ยศนายพัน เพื่อดูแลและให้คำปรึกษาในการศึกษา และทุก ๆ ด้าน อย่างใกล้ชิด เสมือนอาจารย์ที่ปรึกษาในระดับมหาวิทยาลัย</p> <p>หลักสูตรนี้พระเจ้าจักรพรรดิทรงมีพระบรมราชโองการให้นายพล ฟอนเคสเลอร์ (General Von Kessler) ผู้บัญชาการทหารบก ณ กรุงเบอร์ลิน จัดทำถวายสำหรับการศึกษาของเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์</p> <p>-พ.ศ. 2446 เป็นเวลาจบการศึกษาของพระองค์ ณ ประเทศเยอรมนี รวม 9 ปี เสร็จสิ้นลง สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ได้เสด็จกลับประเทศสยาม(ไทย)</p>	

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี(สำหรับเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์)	การให้ความร่วมมือของเยอรมนี(สำหรับเจ้าฟ้ามหิดลอยุธยา)
<p>(ทรงได้เข้ารับราชการในตำแหน่งเสนาธิการทหารบก นับว่าทรงได้ใช้ความรู้ที่ทรงศึกษาทั้งหมดในประเทศเยอรมนี ตรงกับตำแหน่งงานนี้ทรงได้รับ และได้รับพระราชทานพระนามกรมเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุนนครสวรรค์วรพินิต</p>	
<p>สรุปในชั้นการศึกษานี้</p> <p>ถือได้ว่า ตัวป้อน (Input) เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ ที่ทรงได้เตรียมการเพื่อการศึกษาวิชาทหารบก และเจ้าฟ้ามหิดลอยุธยาในวิชาทหารบกและทหารเรือ</p> <p>ในประเทศเยอรมนี</p> <ul style="list-style-type: none"> -ทรงได้รับขบวนการผลิต (Process) ครบอย่างดีทุกประการ จากการร่วมมือของประเทศเยอรมนี -ทรงได้เป็นผลผลิต (Output) ที่เลิศพร้อมเป็นบัณฑิตตามวัตถุประสงค์ในด้านความรู้ ความสามารถ ความคิด ความประพฤติ เป็นต้นแบบ นายทหารบก และนายทหารเรือ และข้าราชการสยาม(ไทย)และเป็นตัวอย่างที่ดี 	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 (ต่อ)

การให้ความร่วมมือของเยอรมนี(สำหรับเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์)	การให้ความร่วมมือของเยอรมนี(สำหรับเจ้าฟ้ามหิดลอยุธยา)
<p>การติดตามผลงานที่ปรากฏในประเทศสยาม (ไทย) หลังจากที่ทรงศึกษาวิชาการทหารในประเทศเยอรมนี</p> <p>ผลงานของสมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ โดยสรุป คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) เป็นนายพลตรี ราชองครักษ์ ตำแหน่งเสนาธิการทหารบก (2) เป็นนายพลเรือโทราชองครักษ์ ผู้บัญชาการกรมทหารเรือ (3) ในรัชกาลที่ 6 ทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงทหารเรือ (4) เลื่อนเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวงนครสวรรค์วรพินิต และได้เป็นนายพลเรือเอก (5) เป็นจอมพลเรือราชองครักษ์ จอมพลตำแหน่งเสนาธิการทหารบก (6) เป็นอุปนายกแห่งสภาอากาศสยาม (7) ในรัชกาลที่ 7 ทรงได้เป็นอธิบดีกรมทหารเรือ (8) ทรงได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้าฯ กรมพระยานครสวรรค์วรพินิต (9) พ.ศ. 2468 ทรงเป็นเสนาบดีกระทรวงกลางโหมและเป็นเสนาบดีกระทรวงมหาดไทย (ก่อนสิ้นพระชนม์ในรัชกาลที่ 8) 	<p>ผลงานของสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอยุธยา โดยสรุป คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) ทรงถวายบันทึกรายงานความเห็นเรื่องเรือ “ส” (รวม 94 หน้า) (15 มิถุนายน 2458) (2) รับราชการในตำแหน่งประจำอาจารย์นายเรือ แผนกแต่งตำรากรมยุทธศึกษาทหารเรือ (10 สิงหาคม 2458) (3) ทรงร่วมจัดแสดงจำลองยุทธทางเรือ (ที่สระอโนดาต เขาดินวนา) (6 – 10 มกราคม 2459) (4) ทรงจัดทำโครงการสร้างกองเรือรบ และทรงออกแบบเรือรบ ใช้เครื่องยนต์ดีเซล (2459) (5) แล้วทรงถวายบังคมลาออกจากทหารเรือ (20 มกราคม 2459) (โดยที่ทรงเห็นว่ากิจการทหารเรือในเวลานั้นยังทำการให้ประเทศไม่ได้มาก) หลังจากนั้น (19 เมษายน 2467) ได้รับพระกรุณาโปรดเกล้าฯ เป็นนายนาวิกโยธิน (6) ในช่วงที่ทรงลาออกจากการทหารเรือ ได้เป็นราชองครักษ์พิเศษ (และต่อมาได้เสด็จไปศึกษาวิชาแพทย์ในอเมริกา) และในรัชกาลที่ 7 ได้รับการสถาปนาพระเกียรติยศเป็นกรมหลวง และเป็นสมเด็จพระราชบิดา (ของรัชกาลที่ 8 และรัชกาลที่ 9)

สรุปบทที่ 3

ประเทศสยาม (ไทย) ในยุคที่งานวิจัยนี้เรียกว่ายุคที่ 1 นี้มาจากการถือเอาความร่วมมือทางการศึกษาอุดมศึกษาที่มีระหว่างประเทศเยอรมนี กับประเทศสยาม ในช่วงที่เริ่มมีสัมพันธไมตรีกัน (ระหว่างประเทศเยอรมนี กับประเทศสยาม พ.ศ.2405 ถึงก่อนการเริ่มสงครามโลกครั้งที่ 1 ใน พ.ศ. 2459) เมื่อประเทศเยอรมนีเป็นฝ่ายเริ่มและร่วมสงครามโลกครั้งที่ 1 ทำให้ประเทศสยาม โดยรัชกาลที่ 6 ทรงตัดสินพระทัยว่า ประเทศสยามมีอาจจะอยู่ในฐานะเป็นกลาง มีความจำเป็นต้องประกาศสงครามกับประเทศเยอรมนี ที่เป็นผู้เริ่มสงครามทำให้สัมพันธไมตรีที่มีระหว่างประเทศเยอรมนีที่ผู้เริ่มสงครามทำให้สัมพันธไมตรีที่มีระหว่างประเทศเยอรมนีกับประเทศสยามต้องยุติลง นั่นคือความร่วมมือระหว่างประเทศทางการอุดมศึกษาต้องยุติลง

ระหว่าง พ.ศ.2405 ถึง พ.ศ.2459 นั้น ประเทศเยอรมนีโดยรัฐปรัสเซีย ซึ่งเป็นรัฐใหญ่ในประเทศเยอรมนีมีความสัมพันธ์กับประเทศสยาม(ไทย) ด้วยการทำสนธิสัญญาทางการค้าและการเดินเรือ แต่ประเทศสยามได้เห็นความสำคัญของความมั่นคงของประเทศตน และมีความจำเป็นต้องพัฒนาประเทศ โดยการขยายการศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา ภายใต้นั้นประเทศสยามมีความสนใจในการศึกษาระดับอุดมศึกษาของหลายประเทศในยุโรปและโดยเฉพาะประเทศเยอรมนีซึ่งกำลังก้าวหน้าและมั่นคงในทางวิชาการทางการพลเรือน และการทหาร ประเทศเยอรมนีมีชื่อเสียงในทางวิชาการทหาร และการทัพบก ทหารเรืออินดิสนับสนุน ประเทศสยามจึงสนับสนุนนักเรียนที่มีความเก่งในการเรียน และมีการปฏิบัติตนดี ไปศึกษาเพิ่มเติมที่ประเทศเยอรมนี ซึ่งประเทศเยอรมนีก็ให้ความร่วมมือในการให้การศึกษาวិชาการดังกล่าว โดยที่ทั้งสองประเทศยังมีได้ทำข้อตกลงหรือสัญญาเกี่ยวกับเรื่องความร่วมมือทางการอุดมศึกษา ซึ่งงานวิจัยนี้สนใจศึกษาวิเคราะห์การขอความร่วมมือทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาซึ่งมีขึ้นในระหว่างประเทศเยอรมนีกับประเทศสยาม งานวิจัยในเรื่องนี้ จึงให้ชื่อว่า การศึกษาวិวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างประเทศเยอรมนีกับประเทศสยาม(ไทย) ยุคที่ 1 เป็นงานที่ยังเพียงเป็นการเริ่มต้นความร่วมมือทางวิชาการอุดมศึกษากันเองระหว่างสองประเทศก่อน โดยนับช่วง พ.ศ. 2405 ถึง พ.ศ. 2459 ดังกล่าว ซึ่งตรงกับรัชกาลที่ 4, ที่ 5, ที่ 6, ของประเทศสยาม และระบอบครองราชย์ของจักรพรรดิวิลเฮล์มที่ 2 ของประเทศเยอรมนีซึ่งพระองค์ก็ทรงมีไมตรีสนับสนุนและส่งเสริมให้พระราชโอรสของรัชกาลที่ 5 สองพระองค์ได้มีโอกาสศึกษาวิชาการทหารบก และการทหารเรือเป็นต้น จนจบหลักสูตร และนำวิชาการที่ทรงได้ศึกษากลับมาปฏิบัติราชการพัฒนาประเทศสยามให้ก้าวหน้าและมั่นคงตามพระราชประสงค์ของพระราชบิดา ด้วยทุนเล่าเรียนส่วนพระองค์ของรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 5 ซึ่งครองราชย์เป็นเวลายาวนาน (ตั้งแต่พ.ศ. 2411- พ.ศ.2453) ก็ทรงสนับสนุนและส่งข้าราชการบางท่านและลูกหลานข้าราชการผู้ใหญ่ไปศึกษาต่อด้วยทุนเล่าเรียนหลวง หรือทุนส่วนตัว ถ้าราษฎรมีความสามารถจะส่งลูกหลานไปศึกษาต่อเอง เพื่อช่วยกันพัฒนาและสร้างความมั่นคงของประเทศ

สยามและเพื่อช่วยกันนำประเทศสยามให้ก้าวหน้าทันอารยประเทศ ขณะเดียวกันประเทศสยามก็ได้ประเทศเยอรมนีเป็นมิตรที่ดี ช่วยเหลือในกิจการอื่น เช่น การไปรษณีย์ การโทรเลข การรถไฟ เป็นต้น

ในการวิเคราะห์ความร่วมมือทางการอุดมศึกษานี้ ผู้วิจัยจัดลำดับความร่วมมือไว้ดังนี้

ลำดับแรก เป็นความร่วมมือที่เริ่มจากประเทศสยามด้วยการบริหารจัดการเตรียมดำเนินการติดต่อกับประเทศเยอรมนีผ่านทางทูตขออนุญาตให้ประเทศสยามส่งพระราชโอรสสองพระองค์ของรัชกาลที่ 5 ไปศึกษาวิชาทหารบก และทหารเรือในโรงเรียนการทหารทั้งสองประเภท ซึ่งกระทรวงกลาโหมประเทศเยอรมนีต้องใช้เวลาเตรียมและดำเนินการทางการทูตด้วย โดยที่การทหารของประเทศเยอรมนีมิได้อนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้าไปศึกษาได้โดยง่าย และจำต้องขอพระราชทานอนุญาตจากจักรพรรดิวิลเฮล์มที่ 2 แห่งเยอรมนี เป็นอันดับแรก อย่างไรก็ตามทางประเทศสยามพอจะทราบว่าทางกระทรวงกลาโหมประเทศเยอรมนีพอจะให้พระราชโอรสของประเทศสยามเข้าศึกษาได้ ประเทศสยามได้บริหารจัดการในเรื่องอื่น ๆ อีก ได้แก่ รัชกาลที่ 5 ได้ทรงคัดเลือกพระราชโอรสที่ทรงเห็นว่าเหมาะสมจะให้ไปศึกษาวิชาทหาร 2 เหล่าทัพนั้น และทรงกำหนดให้สมเด็จพระเจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ และสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหิดลอดุลยเดชไปศึกษาวิชาการทหาร (ทหารบกและทหารเรือ) ณ ประเทศเยอรมนี และต่อมาก็ทรงอนุญาตให้กระทรวงต่าง ๆ (ขณะนั้นรัชกาลที่ 5 ทรงปฏิรูปงานราชการสยามให้มีเป็นกระทรวง 12 กระทรวง) คัดเลือกเสนอผู้สมควรไปศึกษาต่อวิชาทหารหรือวิชาการอื่นตามความเหมาะสมขึ้นกราบทูลขอพระราชทาน “ทุนหลวง” ไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในประเทศเยอรมนี เท่าที่จะทรงเห็นว่าสามารถอำนวยความสะดวก สำหรับพระราชโอรสของรัชกาลที่ 5 นั้นให้ทรงไปศึกษาด้วยทุนพระราชทานส่วนพระองค์ จากนั้นงานบริหารจัดการก็ต้องนำเรื่องการจัดงบประมาณ “ทุนหลวง” ฯลฯ รวมทั้งการจัดอบรมนักศึกษาที่อยู่ ในข่ายจะไปศึกษาต่อไปโดยมีกำหนดกฎเกณฑ์อันเป็นรูปกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาต่อระดับต่าง ๆ ในการอนุญาตให้นักศึกษาไปศึกษาต่อ ณ ต่างประเทศต่าง ๆ รวมทั้งในเยอรมนี ซึ่งแม้แต่พระราชโอรสสองพระองค์นั้นรัชกาลที่ 5 ยังพระราชทานพระบรมราโชวาท ฯลฯ ให้พระราชโอรสปฏิบัติตัวอย่างเคร่งครัดทั้งก่อนและเฉพาะที่ไปศึกษาต่อด้วย เท่ากับว่าทุกอย่างดำเนินไปอย่างมีแบบแผนรัดกุมต่อจากนั้นให้มีการคัดเลือกโดยมีการสอบไล่คัดเลือกนักศึกษาที่จะไปศึกษาต่อด้วยทุนหลวงตามวิชาและเวลาอย่างเหมาะสม ส่วนที่จะขออนุญาตอย่างอื่นก็ต้องทำตามระเบียบแบบแผน ซึ่งในสมัยต่อ ๆ มาก็ได้ปรับปรุง เรื่อง การบริหารจัดการการส่งนักเรียนไปศึกษาต่อต่างประเทศ ทั้งในเรื่อง “ทุน” เรื่องระเบียบนักศึกษา และการสอบคัดเลือกก่อนส่งไปศึกษาเป็นต้น นับเป็นการจัดเตรียมอย่างมีระเบียบแบบแผนในเรื่องของ “ตัวป้อน (Input)” ในระบบการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษาอย่างใช้วิธีและวิชาการด้วย

ลำดับที่สอง เป็นความร่วมมือที่ประเทศเยอรมนีเป็นความร่วมมือที่ประเทศเยอรมนีให้กับประเทศสยามในเรื่องให้โอกาสศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา โดยการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน

และการประเมินผลการเรียน เป็นต้น สำหรับหลักสูตร วิธีการเรียนการสอน และการประเมินผล การเรียนนั้นใช้หลักสูตร ฯลฯ ดังเช่นที่โรงเรียนนายร้อยทหารบกและนายเรือแห่งจักรพรรดินาวี ประเทศเยอรมนีได้จัดทำอยู่แล้ว เพียงแต่ปรับให้มีลักษณะพิเศษสำหรับสองพระองค์พระราชโอรส แห่งสยามประเทศไป พระจักรพรรดิวิลเฮล์มที่ 2 แห่งเยอรมนี ทรงควบคุมเรื่องหลักสูตร ฯลฯ นี้ โดย รับสั่งให้ฝ่ายอำนวยการของโรงเรียนทั้งสองนำขึ้นทูลเกล้าฯ ให้ทรงพิจารณาก่อนว่า ควรปรับ ฯลฯ ให้เป็นเรื่อง ๆ ที่เหมาะสมกับการศึกษาของพระราชโอรสทั้งสองพระองค์แห่งสยาม ในบางกรณี เมื่อโครงการทุกอย่างเรียบร้อย จึงมีพระบรมราชานุญาตจากพระจักรพรรดิแห่งเยอรมนีให้รับสอง พระองค์เข้าศึกษา ทั้งนี้ต้องทรงถือเอกสารการจบการศึกษา ฯลฯ จากประเทศสยามไปแสดงด้วย ตามระเบียบที่เยอรมนีกำหนด

หลักสูตรการเรียนการสอน และประเมินผลถือเป็น “กระบวนการ(Process)” ในการศึกษา อุดมศึกษาที่ได้รับความร่วมมือของประเทศเยอรมนี ได้แสดงแล้วเพียงแต่รวบรัดเพราะไม่พบ รายละเอียดในรูปเอกสารละเอียด แต่ก็แสดงถึง “โอกาส” และความเอาจริงจัง “แข็ง” “เข้ม” แบบ คนเยอรมันคำนึงถึงในแง่วิชาการ จะมีปัญหา หรือ “อุปสรรค” ก็เพียงแต่ในเรื่องภาษาเยอรมันที่มี ระเบียบไวยากรณ์ซับซ้อน แต่ถ้ามุ่งใจฝึกหัด ทบทวน ศึกษาเพิ่มเติม และเข้าสังคมกับชาวเยอรมันที่ สนใจวิชาการ อย่างมาก 4-6 เดือน เพื่อไปศึกษาในประเทศเยอรมนีแล้วก็จะแคล่วคล่องและถูกต้อง ขึ้นมาก เป็นการพลิก “วิกฤต” เป็น “โอกาส” เมื่อศึกษาจบหลักสูตร ก็จะเป็นบัณฑิตที่พึงประสงค์ โดยมีความรู้ ความสามารถ อุทิศตนปฏิบัติงานเข้าสังคมได้มีมิติที่ดี นับเป็น “ผลผลิต(Output)” และวิธีการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง ได้รับการเลื่อนตำแหน่งงาน เลื่อนยศ เลื่อนศักดิ์ อย่างก้าวหน้า ซึ่งต้องติดตามในยุคหลังยุค 1 (หลัง พ.ศ.2459) เนื่องจากในยุค 1 เป็นยุคของการศึกษาต่อ ระดับอุดมศึกษา และการเริ่มปฏิบัติงานราชการทหารและพลเรือน ซึ่งแต่ละเรื่องใช้เวลาเป็นสิบปี แต่ก็ถือว่า แม้จะยังไม่มียุทธศาสตร์และสัญญาในความร่วมมือทางการอุดมศึกษาของ 2 ประเทศ อย่างเป็นทางการ แต่ด้วยความเข้าใจกันก็สามารถปฏิบัติกิจต่าง ๆ ดังกล่าวได้ผลดีทั้งฝ่ายประเทศสยาม ซึ่งเตรียมการตามลำดับขั้นตอนด้วยการบริหารจัดการที่ดีทั้งในเรื่องการเตรียมตัวบุคคลผู้ไปศึกษา งบประมาณทุนศึกษา ระเบียบกฎเกณฑ์ที่นักศึกษาต้องปฏิบัติ เป็นต้น และการอำนวยการในเรื่อง หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล ซึ่งฝ่ายประเทศเยอรมนีได้ให้ความร่วมมือด้วยดีทุก อย่างจนผลลัพธ์ออกมาดี เป็นที่ชื่นชม และเป็นการปูทางการปฏิบัติราชการของผู้ไปศึกษาต่อ และ เป็นการช่วยพัฒนาประเทศสยาม การช่วยให้ทางป้องกันประเทศมั่นคง และการได้มิตรที่ดีของ ประเทศสยามจากประชาคมเยอรมัน และยุโรป เพื่อการปรึกษาหารือต่าง ๆ ในอนาคต ซึ่งชาวสยาม มองตนเอง และมองเยอรมัน แล้วก็ต้องสำนึกในครูของผู้บริหารงานประเทศตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4, ที่ 5, และ ที่ 6 คณะเสนาบดี ข้าราชการผู้ใหญ่ และประชาราษฎร์ร่วมชาติ และสำนึกในคุณของทั้งฝ่ายบริหาร อำนวยการ การให้การเรียนการสอน ของประเทศเยอรมนี ตั้งแต่พระจักรพรรดิวิลเฮล์มที่ 2 ราชสำนัก กองทัพ ผู้อำนวยการต่าง ๆ อาจารย์พระพี่เลี้ยงที่เป็นทั้งที่

ปรึกษาและอาจารย์นายทหารที่มีความชำนาญทุกด้าน และประชาคมเยอรมันทั้งหลายให้ความเป็นมิตรที่เอื้ออารีตั้งแต่ยังไม่มีข้อตกลงหรือสัญญาทางความร่วมมือทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา จนความร่วมมือดังกล่าว มีวิวัฒนาการจากงานเล็ก ได้ไปถึงงานใหญ่ ในยุคต่อ ๆ ไป ชาวสยามมีชื่อเสียงสำนึกในคุณเหล่านี้ได้เลย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

วิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับ ราชอาณาจักรไทย ยุคที่ 2 ปัญหาสงคราม (พ.ศ. 2460 – พ.ศ.2488)

ในยุคนี้มีเรื่องที่เป็นปัญหาใหญ่ของโลก คือ สงครามโลกครั้งที่ 1 (พ.ศ.2457-2461) และครั้งที่สอง(พ.ศ.2482-2488) โดยมีประเทศเยอรมนีเป็นผู้เริ่มและร่วมสงครามโดยตลอด และจบด้วยการพ่ายแพ้ของกองทัพเยอรมนี และพันธมิตรอย่างฟินาส้อยยับ

มีผู้ที่มีประสบการณ์การณ์เรื่องของสงครามโลกและประเทศเยอรมนี คือ

สรศัลย์ แพ่งสภา เล่าถึงนักเรียนไทยก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 และปัญหาบางประการเกี่ยวกับการเมือง การปกครองของไทย เช่น “คณะราษฎร” ซึ่งหัวหน้าใหญ่ทั้งหลายเป็นนักเรียนเก่าเยอรมันเปลี่ยนแปลงการปกครองในประเทศไทย 24 มิถุนายน2475 และเรื่อง ชาวเยอรมันรู้จักเศรษฐกิจ คือความจนเป็นอย่างดี

วิชา วิฑิตะวัฒน์ เล่าถึงนายทหารไทยที่ยังศึกษาวิชาการทหารในประเทศเยอรมนี และต้องเข้าร่วมกองทัพเยอรมนี เช่นเดียวกับทหารเยอรมัน ฯลฯ ซึ่งเป็นเรื่องเล่าประสบการณ์ของ ร้อยเอก วิชา วิฑิตะวัฒน์ ขณะอยู่ในกองทัพเยอรมันในสงครามโลกครั้งที่ 2

ชัยอนันต์ สมุทรวานิช (2535) ได้กล่าวถึงเรื่องกำเนิดของรัฐและอำนาจรัฐไว้ดังนี้

กำเนิดของรัฐประชาชาติในปลายศตวรรษที่ 19 ของสยามมีความแตกต่างไปจากวิวัฒนาการของรัฐในสังคมยุโรปตะวันตกอย่างมาก แม้ว่าในระบอบนั้นจะได้มีการนำเอาลักษณะทางเทคนิคบางประการของอารยธรรมตะวันตกมาใช้เพื่อปฏิรูปการปกครองประเทศก็ตาม

ในตะวันตก รัฐประชาชาติ และอำนาจรัฐ มีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะของระบอบการเมือง การปกครองแบบเสรีประชาธิปไตย ดังนั้นจึงไม่มีความขัดแย้งกันระหว่างรัฐกับระบอบการเมือง ในสยาม อุดมการณ์ที่ก่อตั้งรัฐประชาชาติเป็นข้อตกลงระหว่างพระมหากษัตริย์กับขุนนาง

ภายใต้ระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์นั้น รัฐประชาชาติเป็นเพียงเครื่องมือทางเทคนิค และทางการบริหารของระบอบการเมือง ต่อมาภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 กลุ่มข้าราชการที่ยึดอำนาจรัฐได้จากระบอบเก่าก็เป็นอิสระจากการควบคุมทางการเมืองภายใต้การปกครองแบบรัฐธรรมนูญ รัฐจึงมีลักษณะใหม่ ซึ่งตามทฤษฎีควรผูกพันกับเสรีประชาธิปไตย

ระบบราชการก็เป็นองค์กรทางการเมืองในตัวของมันเองเพราะได้เป็นฐานอำนาจรัฐมาเป็นเวลาช้านาน ระบบราชการมีอยู่ก่อนที่จะมีระบอบรัฐธรรมนูญ ดังนั้น เราจึงต้องแยกความแตกต่างระหว่าง อำนาจรัฐ กับ อำนาจทางการเมือง ระบบราชการทหารและพลเรือนเป็นตัวแทนอำนาจรัฐโดยมีกฎหมาย กฎระเบียบต่าง ๆ ให้อำนาจรองรับ ชนชั้นหน้าที่มีอำนาจรัฐเป็นฝ่ายกำหนดรัฐธรรมนูญมาโดยตลอด

1. สภาพแวดล้อมของประเทศเยอรมนีและประเทศไทย ในยุคที่ 2

1.1 ประเทศเยอรมนีตอนสงครามโลกครั้งที่ 1

1) ทางการเมือง/การปกครอง

ประเทศเยอรมนีในยุคนั้นเป็นระยะที่มีสงครามโลกครั้งที่ 1 ประเทศยังถูกปกครองด้วยระบบชาธิปไตยโดยยังมีจักรพรรดิวิลเฮล์มที่ 2 แห่งราชวงศ์โฮเฮนซอลเดิน ปกครอง โดยมีรัฐ ปรัสเซีย เป็นรัฐใหญ่เรียกได้ว่าเป็นตัวแทนของประเทศเยอรมนีในยุคนั้น เป็นราชอาณาจักรไรช์ที่ 2 (Reich II) พระจักรพรรดิทรงตัดสินพระทัยให้ประเทศเยอรมนีเริ่ม และร่วมสงครามกับพันธมิตร คือ ประเทศออสเตรียและฮังการี โดยมีฝ่ายสัมพันธมิตรอีกฝ่ายหนึ่ง คือ ประเทศอังกฤษ และประเทศฝรั่งเศส ทางขุนนางข้าราชการมีความเห็นว่าประเทศเยอรมนีต้องเริ่มและร่วมสงครามเนื่องจากประเทศออสเตรีย กำลังประสบปัญหาถูกคุกคาม ประเทศเยอรมนีต้องการแสดงอำนาจคือ แสนยานุภาพของกองทัพทั้งทางบก และทางน้ำ แต่ก็ต้องปราชัย ยับเยิน ประเทศเยอรมนีสิ้นสุดราชวงศ์และ Reich II

2) ทางเศรษฐกิจ

ในระยะสงครามโลกครั้งที่ 1 ประเทศเยอรมนียังมั่งคั่งด้วยทรัพยากรต่าง ๆ ที่จะใช้ได้ในสงครามโลกขณะที่หลายประเทศทั้งอังกฤษ และฝรั่งเศสยังต้องระวังในเรื่องเศรษฐกิจมาก แต่ฝรั่งเศสถูกเยอรมนีคุกคาม อังกฤษจึงต้องร่วมรบช่วยฝรั่งเศส

3) ทางการศึกษา

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 การศึกษาของประเทศเยอรมนี กำลังเจริญทั้งในระดับอุดมศึกษา ฯลฯ นอกจากวิชาการทหารแล้ว เยอรมนีกำลังมีชื่อเสียง ในวิชาแพทย์ กฎหมาย วิศวกรรม เทคโนโลยี เป็นต้น ต่างประเทศใครจะได้ส่งข้าราชการ ฯลฯ ไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในประเทศเยอรมนี

4) ทางสังคมและวัฒนธรรม

ราชวงศ์ เจ้านาย และขุนนาง ยังอยู่ในระยะที่เฟื่องฟู แบบแผนทางวัฒนธรรม ได้รับความนิยม ยังมีธรรมเนียมประเพณีปฏิบัติอยู่มาก เช่น เจ้านาย และตระกูลขุนนางยังนิยมศึกษาวิชาการทหาร และมีงานแสดงความมีชื่อเสียงของทหารในราชสำนักเป็นประจำ โดยมีเจ้านาย และขุนนางเข้าร่วมในพิธีการสำคัญทางทหารเป็นประจำ

1.2 ประเทศสยามตอนสงครามโลกครั้งที่ 1

1) ทางการเมืองและการปกครอง

อาทร จันทวิมล (2548: 297) กล่าวถึงสยามกับสงครามโลกครั้งที่ 1 ว่า พ.ศ. 2460 (ค.ศ.1917) ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 1 สยามได้ประกาศเข้ากับฝ่ายสัมพันธมิตร ประกาศสงครามกับฝ่ายเยอรมนี (ขณะนั้นฝ่ายสัมพันธมิตรมีประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศรัสเซีย และอเมริกา เป็นผู้นำ) พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกาศสงครามด้วย

พระองค์เองเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม พ.ศ. 2460 สยามส่งทหาร 1,200 คน ไปร่วมรบที่ฝรั่งเศส ชาวเยอรมันและออสเตรียในสยามถูกยึดทรัพย์สิน และถูกกักขังในฐานะชนชาติศัตรู สงครามสงบลง ใน พ.ศ.2461 (ค.ศ.1918) เท่ากับว่าประเทศสยามซึ่งเดิมเป็นกลางก็ต้องรักษาประเทศไว้ไม่ให้มีอันตราย ในระยะสงครามรัชกาลที่ 6 ทรงสั่งให้พระราชโอรสของรัชกาลที่ 5 และข้าราชการนักเรียนไทย กลับจากการศึกษาในประเทศเยอรมนี เพื่อไม่ให้เสียความเป็นกลาง

2) ทางเศรษฐกิจ

ระบายนั้ประเทศสยามกำลังปรับปรุงประเทศหลายด้านทำให้ต้องใช้งเงินมาก ในการส่งทหารไปร่วมรบที่ประเทศฝรั่งเศส สยามมีอาจใช้เงินเพื่อการสงครามมากแต่เมื่อเราไปร่วมรบ ได้ประมาณ 1 ปี สงครามโลกครั้งที่ 1 ก็สงบ ทำให้สยามมีต้องเสียสิ่งใดมาก

3) ทางการศึกษา

ระบายนั้ประเทศสยามได้ส่งพระราชโอรสของรัชกาลที่ 5 ข้าราชการ นักเรียนไปศึกษา ต่อในระดับอุดมศึกษา ณ ประเทศเยอรมนี สงครามทำให้ต้องเรียกตัวกลับประเทศสยามหมด แต่ประเทศไทยก็เริ่มมีมหาวิทยาลัยหลายแห่ง แห่งแรกคือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งรัชกาลที่ 5 ทรงให้ปรับปรุงจากโรงเรียนข้าราชการพลเรือน และรัชกาลที่ 6 ได้ทรงสถาปนามหาวิทยาลัยนี้ ซึ่งในชั้นต้นเปิดสอนเพียง 4 คณะ 2 วิชาและหลังจากนั้นก็มีมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์การเมือง เกษตรศาสตร์ ฯลฯ

4) ทางสังคมและวัฒนธรรม

ประเทศสยามได้มีการเลิกทาสทำให้ทาสส่วนมากได้เป็นไทแก่ตัว แต่ส่วนมากก็ยังยืมคืออยู่กับเจ้าของเดิม ด้วยการช่วยการประกอบอาชีพ งานบ้าน ฯลฯ และระดับสังคมที่สูงขึ้น ได้แก่ ขุนนาง ข้าราชการ ชนชั้นกลาง เริ่มนิยมวัฒนธรรมต่างประเทศตะวันตก ด้วยการแต่งกายที่หรูหรา แม้จะใช้ผ้าหนักและหนักก็อดทนกับการต่อสู้กับดินฟ้าอากาศ วัฒนธรรมการอ่าน ทั้งกลอนบทละครเริ่มเป็นที่สนใจกันมากขึ้น วัฒนธรรมการก่อสร้างอาคารแบบตะวันตกและแบบประเทศเยอรมนีเริ่มมีให้เห็นได้

1.3 ประเทศเยอรมนีตอนสงครามโลกครั้งที่ 2

1) การเมือง / การปกครอง

สงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งเริ่มใน พ.ศ. 2482 นั้น เป็นช่วงที่ ฮิตเลอร์ (เดิมเป็นทหารออสเตรีย มีความทะเยอทะยาน มาสมัครเป็นทหารในประเทศเยอรมนี มีความกล้ามากในความคิด จะให้ประเทศเยอรมนีเป็นใหญ่ครองโลก) เขาได้ไต่เต้าขึ้นมาถึงระดับผู้นำ (Führer) ซึ่งเป็นคำเรียกขานในประเทศเยอรมนี ฯลฯ เมื่อสิ้นราชวงศ์โฮเฮน-ซอลเลน (Hohen zollen) ที่จักรพรรดิวิลเฮล์มที่ II ต้องพ่ายสงคราม และหลบหนีไปแล้ว ก็สิ้นราชอาณาจักรที่ 2 (Reich II) ฮิตเลอร์ได้สถาปนาอาณาจักรอันมันคัง (Reich III) และการปกครองแบบสาธารณรัฐแนวสังคมนิยม ที่เน้นลัทธิชาตินิยมมาก (Nationalism) เรียกกันสั้น ๆ ว่า นาซี และใช้อำนาจเต็มที่ โดยเฉพาะกับชาวยิวที่มีอยู่มากในประเทศเยอรมัน ถึงขนาดฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ด้วยการรบด้วยแก๊ส ชาวยิวต้องล้ม

ตายนับแสนทำให้ต่างประเทศก็ไม่พอใจ ฮิตเลอร์ต้องการแสดงความเป็นใหญ่ให้โลกรับว่า เยอรมันจะเป็นมหาชาติยิ่งใหญ่ในโลก ด้วยการเริ่มและร่วมรบกับพันธมิตรในสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งยึดเชื้อถึง 7-8 ปี ทำให้ประเทศยับเยินมากกว่าสงครามโลกครั้งที่ 1 มาก ทหารและประชาชนต้องบาดเจ็บ ทูพพลภาพ และฮิตเลอร์ และแม่ทัพนายกอง คนสนิท ต้องฆ่าตัวตาย หนีการเป็นอาชญากรสงคราม ประเทศเยอรมนีสิ้นสุด Reich III และลัทธิชาตินิยม และทำให้โลกต้องแบกภาระต่าง ๆ หลายประเทศไปอีกนาน ประเทศเยอรมนี ถูกตัดสินให้เป็นสหพันธ์สาธารณรัฐ โดยในตอนต้นต้องถูกแบ่งแยกเป็นประเทศเยอรมนี ฝ่ายตะวันตก และฝ่ายตะวันออก

2) ทางเศรษฐกิจ

ความจริงแล้ว คนเยอรมัน ขยัน เอาจริง อดทน ประหยัด เพราะเขาถือว่า เขาอยากจนมีแต่ทหารและลัทธิชาตินิยม เท่านั้นที่คิดว่าเยอรมนีร่ำรวย ต้องอดแสนยานุภาพ ความประหยัดของคนเยอรมันที่ทำให้นักเรียนไทยเป็นคนประหยัด และมีระเบียบ วิชา ฐิตะวัฒน์ (2547) ก็ได้กล่าวถึงการประหยัดของคนเยอรมันในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 จนต้องใช้บัตรปันส่วนหมดทุกอย่าง รวมทั้งของเทียมต่างๆ เยอรมนีใช้วิธีแลกเปลี่ยนสินค้ากับต่างประเทศแทนการจ่ายเป็นเงิน

3) การศึกษา

โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเปิดสอนบ้างในภาคฤดูร้อน แม้จะเรียน ๆ หยุด ๆ เนื่องจากมีการรบ สัญญาณป้องกันภัย ฯลฯ คนเยอรมันก็อดทน แม้อุปกรณ์การเรียนจะหายาก แต่ผู้ไปสงครามต้องเป็นทหารก็ต้องหาประสบการณ์การรบ วิชา ฐิตะวัฒน์ ซึ่งได้ทุนรัฐบาลไปเรียนการทหารที่เบลเยียม เมื่อเยอรมันบุกเบลเยียม ในที่สุดรัฐบาลไทยเลือกให้เพื่อน 2-3 คน และเขาไปเรียนต่อวิชาทหารในเยอรมนี จนจบกลับมาปฏิบัติราชการในประเทศไทย

4) สังคมและวัฒนธรรม

เนื่องจากฮิตเลอร์ผู้นำทหารและนำประเทศ(จากเดิมซึ่งได้เป็นนายกรัฐมนตรี) ได้เน้นเรื่องชาตินิยม (นาซี) ซึ่งหากชาวเยอรมันผู้ใดแสดงตัวต่อต้าน ก็จะถูกกักขังหรือประหาร ทำให้ชาวเยอรมันต้องแสดงตนเป็นฝ่ายเดียวกับนาซี และใช้เครื่องหมาย สวัสติกะติดแขนเสื้อ บุหรี่ อาหารและข่าวสาร เป็นต้น ในยุคนั้นซึ่งไม่มีเจ้านาย ราชวงศ์ จะมีทหารเป็นผู้ยิ่งใหญ่ ระดับสูงมากแทนที่ ประชาชนที่ไม่เห็นด้วยก็ไม่กล้าแสดงตน และความคิดเห็น จึงทำให้สังคมมีแต่ความหวาดระแวงกัน

1.4 ประเทศสยาม ตอนสงครามโลกครั้งที่ 2

1) การเมือง/การปกครอง

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 และก่อน 24 มิถุนายน 2475 ประเทศสยามยังปกครองด้วยระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เข้าตรู่วันที่ 24 มิถุนายน 2475 คณะบุคคลจำนวนหนึ่งอันประกอบด้วย นายทหาร (ทหารบก) เป็นส่วนใหญ่ ได้ชุมนุมกันที่ลานพระบรมรูปทรงม้า และประกาศเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยเรียกคณะของตนว่า “คณะราษฎร” และเปลี่ยนการปกครอง

แบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เป็นระบอบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์อยู่ใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ นักเรียนไทยยุคนาซีได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงการปกครองว่า ประกาศ เปลี่ยนแปลง คือ คณะนักเรียนเก่าประเทศเยอรมนี พระยาพลพลพยุหเสนาและหัวหน้านายทหารบกที่เก่งทางความรู้และความคิด ได้แก่ พระยาทรงสุรเดช ฯลฯ ได้ไปเข้าเฝ้ากราบบังคมทูล พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่องการเปลี่ยนแปลงการปกครองเหมือนเป็นการบังคับโดยตรง ซึ่งรัชกาลที่ 7 ได้ตรัสว่า ท่านพร้อมจะให้ประเทศไทยอยู่ได้แล้ว ยังรอเพียงให้ประชาชนได้มีความรู้เรื่องนี้และพร้อมที่จะเป็น และจะพระราชทานรัฐธรรมนูญ กฎหมายสูงสุด การปกครองอยู่แล้ว จากนั้นคณะราษฎรก็บังคับให้เจ้านายรวมทั้งสมเด็จพระยาวพินิต (เจ้าฟ้าบริพัตร สุขุมพันธุ์) และสมเด็จพระยา กรมพระทั้งหลายก็ถูกเชิญมายังพระที่นั่งอนันตสมาคมเป็นการควบคุม และขอให้ทั้งหมดเสด็จออกนอกประเทศ ในกรณีนั้นมีได้มีบุคคลนอกคณะฯ ได้ล่วงรู้ถึงการกระทำครั้งนี้มาก่อน เขาได้ให้นักเรียนนายร้อย นายเรือ มาชุมนุมกันด้วยโดยในตอนนั้นอ้างว่า จะมีการชุมนุมแสดงกำลังรบ และจากนั้นพระองค์เจ้าวรเดช ก็เสด็จไปพบ เพื่อแสดงความเห็น แต่กลับถูกจับตัว พร้อมนายทหารอื่นๆ โดยอ้างว่าทรงเป็นกบฏ เรียกกันว่า “กบฏวรเดช”

พลเอกพระยาพลพลพยุหเสนาได้เป็นนายกรัฐมนตรียี่สิบครั้ง แต่พระยาทรงสุรเดชซึ่งนายทหารไทย ทั้งหลายถือว่าเก่งและหลักแหลมก็ถูกให้ออกนอกประเทศ โดยไม่มีเบี้ยหวัดให้เลี้ยงชีพ

2) ทางเศรษฐกิจ

ขณะนั้นทางฝ่ายมหาอำนาจตะวันตกต่างเตรียมสู้รบ ถ้าหากประเทศเยอรมนีและพันธมิตรก่อสงคราม ทำให้เศรษฐกิจเริ่มผันผวน แต่ชาวสยามซึ่งเป็นประเทศเกษตรกรรม ยังมิได้เริ่มการอุตสาหกรรมก็รู้สึกถึงความยุ่งยากต่าง ๆ ทั้งได้ฟังเรื่องของเยอรมนี และเรื่อง “คณะราษฎร” เปลี่ยนแปลงการปกครอง ชาวสยามซึ่งเป็นคนมีความรู้สึกไม่เห็นด้วย แต่ถ้าต่อต้านก็ต้องถูกจับกุม ยิ่งทำให้เศรษฐกิจครัวเรือนเสียหาย อย่างไรก็ตามฐานะทางเศรษฐกิจโดยรวมยังอยู่รอดตราบจนเมื่อประเทศญี่ปุ่นส่งทหารเข้าบุกภาคใต้ของประเทศไทย ทั้งอาวุธ ฯลฯ ต้องถูกจำกัดรวมทั้งเครื่องอุปโภค บริโภค และต้องมีการปันส่วนชาวไทยจึงได้ศึกษาอุทาหรณ์จากเรื่องของประเทศเยอรมนี

3) การศึกษา

เมื่อประเทศไทยต้องเข้าร่วมฝ่ายสัมพันธมิตรในการสงครามโลกครั้งที่ 2 ในระดับการศึกษาของมหาวิทยาลัย เริ่มมีการเคลื่อนไหวเรื่องยุวชนทหาร ซึ่ง พันตรี สรศักดิ์ งามขจรกุลกิจ (อาจารย์กองวิชาประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษาโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ) นำเรื่องงานค้นคว้า “German Connection and the Establishment of the Establishment of the First Military Youth Movement (วารสารวิชาการ 2549) (The Yuwachon Thanan, YT) (ความสัมพันธ์กับเยอรมัน ฯลฯ) มีการก่อตั้งความเคลื่อนไหวของนายทหารยุวชน ทางกองทัพบก ครั้งแรกในประเทศ

ประวัติของ “ขบวนการ” นี้มีปรากฏในบทคัดย่อของบทความนี้ ว่าก่อตั้งเป็นครั้งแรก พ.ศ.2478 สมัยรัฐบาล พ.อ.พระยาพหลพลพยุหเสนา โดยได้รับอิทธิพลจากการโฆษณาเผยแพร่ของเยอรมัน ในสมัยอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ซึ่งกระทำผ่านกลุ่มผู้นำทหารไทย ในคณะราษฎร ที่มีความสัมพันธ์กับประเทศเยอรมนีโดยตรงและทางอ้อม และมีข้อน่าสนใจคือ ยุวชนทหารในประเทศไทย ดำเนินรอยตามแบบอย่างนาซี-ฮิตเลอร์ แต่กลับมีลักษณะเฉพาะเป็นแบบฉบับของตนเอง เช่น การเข้าร่วมเป็นสมาชิกขึ้นอยู่กับความสมัครใจมากกว่าการบังคับและสมาชิกส่วนมากมาจากชั้นชนกลางมากกว่าชนชั้นล่างที่สำคัญก็คือ การเคลื่อนไหวของยุวชนทหารจะไม่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้ในเชิงความรุนแรงทางการเมืองแต่กลับเป็นตามลักษณะสันติวิธี โดยแสดงพลังออกในรูปแบบของการเดินขบวนอย่างสงบเพื่อสนับสนุนนโยบายชาตินิยมของรัฐบาล เพราะฮิตเลอร์ชอบโฆษณาเรื่องชาตินิยม และพยายามจะถือเอากำลังยุวชนทหาร เป็นพลังส่วนหนึ่งของอาณาจักร Reich III และชักชวนต่างประเทศให้ร่วมกันโดยถือเป็น Pro-German group ไปด้วย กลุ่มที่สนใจเรื่องนี้ก็ได้แก่ พระยาพหลพลพยุหเสนา นายประยูร ภมรมนตรี หลวงพิบูลสงคราม ฯลฯ ซึ่งนับเป็นอิทธิพลที่ได้รับจากประเทศเยอรมนี เช่น ฮิตเลอร์ และในปี 1935 (2478) ขบวนการยุวชนทหารได้ก่อตั้งขึ้นในความแนะนำของพระยาพหลพลพยุหเสนาและในนามของหลวงพิบูลสงครามรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม ถือเป็นความก้าวหน้าของชาติภายใต้ระบอบรัฐธรรมนูญ ถือเป็นงานส่วนหนึ่งของทหารซึ่งนิสิตนักศึกษาเข้าไปเป็นสมาชิก

4 สังคมวัฒนธรรม

ในระยะใกล้สงครามโลกครั้งที่ 2 และระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากเศรษฐกิจฝืดเคือง และต้องคอยหลบภัย ทำให้ชีวิตคนไทยระส่ำระสาย จะรวมตัวกันก็เช่นในเวลาหลบภัยที่อุโมงค์หลบภัย (หลุมหลบภัย) ฯลฯ มีวัฒนธรรมแปลก ๆ เช่น การค้าของหนีภาษีเพื่อเจือจุนครอบครัว จนร่ำรวยจนเปลี่ยนชนชั้นสังคมการเล่นรื่นเริงเช่น รำวง ฯลฯ ที่เป็นกลุ่มใหญ่ในยามหลบภัย ไปอยู่ในหมู่บ้านหรือตำบลที่คิดว่าปลอดภัยด้วยกัน

สาระสงครามโลกครั้งที่ 1

ปรีชา ศรีวาลัย (2547:1-79) ได้กล่าวถึง สงครามโลกครั้งที่ 1 ไว้ดังนี้

สาเหตุของสงครามโลกครั้งที่ 1 ปี 2547-61 อาจจะสรุปสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดสงครามที่สำคัญ 4 ประการ คือ (1) ลัทธิชาตินิยม (2) ลัทธิจักรวรรดินิยม (3) ผู้แสวงหากำไร (4) การแข่งขันสร้างสมกำลังอาวุธและอาจจะรวมข้อที่ห้า (5) ระบบพันธมิตร เพราะยุโรปในปี พ.ศ. 2457 แบ่งออกเป็นสองค่าย ค่ายหนึ่งคือ อังกฤษ ฝรั่งเศส และรัสเซีย เป็นมหาอำนาจฝ่ายไตรภาคี (Triple Entente) ส่วนอีกค่ายหนึ่งคือ เยอรมนี ออสเตรีย-ฮังการี และอิตาลี เป็นมหาอำนาจฝ่ายไตรพันธมิตร (Triple Alliance) สถานการณ์อันแท้จริง ในปี พ.ศ. 2457 สลับซับซ้อนมากกว่าการแบ่งแยกระหว่างสองค่าย คือ ฝ่ายไตรภาคี (Triple Entente) และฝ่ายไตรพันธมิตร (Triple Alliance)

อิตาลีเป็นฝ่ายที่ไม่แน่นอน อาจจะเข้าข้างเยอรมันหรือเข้าข้างฝรั่งเศส หรือเป็นกลางก็ได้ ส่วนรัฐเล็ก ๆ ของยุโรปก็รวมกันเป็นพวกเข้าข้างฝ่ายมหาอำนาจ ฝ่ายจักรวรรดิออตโตมันซึ่งเกรงกลัวรัสเซีย และอยู่ใกล้การคุกคามของเยอรมัน ต้องเข้าข้างฝ่ายไตรพันธมิตร เซอร์เบียซึ่งเกลียดชังออสเตรียจะต้องเข้าฝ่ายตรงข้าม

การรบในสงครามโลกครั้งที่ 1 ทำการสู้รบกันส่วนใหญ่ตลอดสงครามในสมรภูมิเดิม และวิธีการเดิมโดยตลอด ผู้ร่วมสงครามมองเห็นล่วงหน้ามานานแล้วว่า การรบขึ้นแตกหักจะต้องกระทำใน ฟลานเดอร์ และภาคเหนือของฝรั่งเศส และก็เป็นเช่นนั้นจริง ๆ แม้ว่าจะใช้เวลาถึงสี่ปี แทนที่จะเป็นหกสัปดาห์ตามที่คาดกันไว้ การรบด้านอื่น ๆ ในแนวรบด้านตะวันออกและแนวรบอิตาลี ทางทะเลและในตุรกีด้านเอเชีย เป็นแต่เพียงการรบรอบนอกของการรบในฝรั่งเศสอันยืดเยื้อ วิธีการทำสงครามก็ยังคงเป็นไปตามเดิมเป็นส่วนมาก แม้ว่ารบถึงจะมีบทบาทอยู่บ้างก่อนสิ้นสุดสงครามผลที่ได้เกิดจากการทุ่มกำลังทหารรบเข้าปะทะกันซึ่งๆ หน้าเป็นจำนวนมหาศาล เช่นเดียวกับสมัน โปเลียนหรือโรมัน ลักษณะของสงครามโลกครั้งที่ 1 ง่ายที่จะให้คำจำกัดความ มันเป็นการพิพาทระหว่างพันธมิตรสองฝ่ายหรือระหว่างมหาอำนาจสองค่าย ได้แก่ พันธมิตรไตรภาคี (Triple Entente) ฝรั่งเศส บริเตนใหญ่ และรัสเซีย ข้างหนึ่ง กับมหาอำนาจกลาง (Central Powers) ออสเตรีย-ฮังการี และเยอรมัน อีกข้างหนึ่ง การสงครามกระทำกันในระหว่างสังคมเดียว คือ ผู้ร่วมสงครามที่มีระบบการเมืองและสังคมคล้ายคลึงกันทั้งหมดเป็นนายทุนกับสหภาพกรรมกรที่มีส่วนสนับสนุน ทั้งหมดมีรัฐธรรมนูญ แม้รัฐธรรมนูญของรัสเซียจะเป็นแต่เพียงสิ่งฉาบหน้าก็ตาม ทั้ง ๆ ที่มีความพยายามที่จะค้นพบประเด็นศีลธรรมอันลึกซึ้ง ต่อต้านความป่าเถื่อนของเยอรมัน เพื่อวัฒนธรรมเยอรมันต่อสู้เพื่อการกำหนดวิถีชีวิตของตัวเอง หรือต่อต้านการเป็นตัวของตัวเอง การสงครามครั้งนี้ก็กระทำลงไปเพื่อชัยชนะ และเป้าหมายก็คือ เพื่อปรับดุลแห่งอำนาจเท่านั้น มิใช่เพื่อเป็นเจ้าโลก ถ้าเยอรมันชนะสงครามอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงดินแดนเพื่อประโยชน์ของเยอรมัน และเยอรมันจะยิ่งใหญ่กว่าเดิม และการสถาปนาสันนิบาตชาติ เป็นผลที่เกิดจากสงคราม ไม่ใช่สาเหตุก่อสงคราม หรือในขณะที่กำลังทำสงครามกันอยู่

การปิดล้อมของฝ่ายสัมพันธมิตร

ในสงครามโลกครั้งที่ 1 ฝ่ายสัมพันธมิตรได้ปิดล้อมเยอรมันทางทะเลทำให้เยอรมันประสบความเดือดร้อนเป็นอย่างยิ่ง สัมภาระที่สำคัญถูกตัดขาดไม่สามารถส่งไปให้อาณาจักรไรช์ได้ ทำให้พลเมืองอดอยาก เมื่อแนวหน้าต้องพ่ายแพ้ ประเทศก็ต้องถึงความล่มจม จากบทเรียนที่ได้รับจากสงครามโลกครั้งที่ 1 อังกฤษและฝรั่งเศสเตรียมการที่จะปิดล้อมเยอรมันอีกครั้งหนึ่ง ทั้ง ๆ ที่เยอรมันสะสมทรัพย์ากรไว้อย่างมากมายและมีอุตสาหกรรมที่เข้มแข็งที่ใช้ทดแทนการปิดล้อมพร้อมอยู่แล้ว นอกจากนี้ผู้ที่มีความเชื่อมั่นว่า ลัทธิจักรวรรดินิยมซึ่งแสวงหาอาณานิคม จะทำให้ชาติมั่งคั่งร่ำรวย ยังมีพวกที่หาประโยชน์ให้แก่ตนเองในด้านการหากำไรอย่างมหาศาลจากการสงคราม หรือจากการหวาดกลัวสงคราม บริษัทสร้างอาวุธใหญ่ ๆ เช่น บริษัทกรูปี (Krupp) ในเยอรมนีและเก

รอโซท์ (Creusot) ในฝรั่งเศส ไม่รู้สึกเสียใจ เมื่อเกิดความยุ่งยากในการทูตที่ทำให้สภาไรช์สตาท (Reichstag) หรือสภาผู้แทน (Chamber of Deputies) ของเยอรมนีลงคะแนนเสียงให้สร้างกองทัพบก และกองทัพเรือให้ใหญ่โตยิ่งขึ้น

จุดระเบิดของสงคราม

กรณีพิพาทอาจจะเกิดขึ้นได้หลายทาง และเป็นความจริงที่เกิดขึ้น เมื่ออาร์ชดยุกฟรานซิส เฟอร์ดินันด์ แห่งออสเตรีย ซึ่งเป็นรัชทายาทแห่งราชบัลลังก์ออสเตรียและฮังการีถูกปลงพระชนม์ที่ นครซาราเยโว (Sarajevo) ในบอสเนีย ในวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2547 ผู้ยิงคือ นักเรียนหนุ่มชาว บอสเนีย สัญชาติเซอร์เบีย ซึ่งเชื่อว่า เขาได้สังหารทรราชต่างด้าว ซึ่งครอบครองพวกเซอร์บแห่ง บอสเนีย-เฮอร์เซโกวีนาอย่างกล้าหาญ แต่ผู้สังหารผู้นี้ไม่ได้ตระหนักเลยว่า เขาเป็นผู้ต้นเหตุให้เกิด สงครามโลก ซึ่งทำให้ผู้คนต้องเสียชีวิตถึงสิบล้านคนแทนที่จะเป็นคนเดียว ยังมีข้อเสียอยู่อีกอย่าง หนึ่ง คือ รัสเซียอาจเข้าแทรกแซงก็ได้ รัฐบาลออสเตรียหวังและคาดว่ารัสเซียคงจะไม่ยุ่งเกี่ยว แต่ เพื่อป้องกันเรื่องที่รัสเซียจะก่อความยุ่งยากขึ้น ออสเตรียจึงร้องขอความช่วยเหลือจากเยอรมัน ก่อน ที่จะประกาศครอบครองเซอร์เบีย รัฐบาลเยอรมันให้สัญญา ดังที่เรียกว่า “Blank Check” ออสเตรีย จึงดำเนินการยื่นคำขาดต่อเซอร์เบียในวันที่ 23 กรกฎาคม 2547 เป็นเวลาเกือบหนึ่งเดือน หลังจากที่ อาร์ชดยุก เฟอร์ดินันด์ ถูกปลงพระชนม์ เกรย์ รัฐมนตรีต่างประเทศอังกฤษกล่าวว่า การยื่นคำขาด ครั้งนี้มีลักษณะรุนแรงมาก คำขาดให้รัฐบาลเซอร์เบียขอมาในการกระทำการต่อต้านออสเตรีย ให้ ส่งบุคคลที่เป็นพวกก่อการ สั่งให้ไล่ครุที่ต่อต้านออสเตรีย, ทำลายหนังสือ, หนังสือพิมพ์และลี้มเล็ก สยามคม และปลดข้าราชการต่อต้านและต้องยินยอมให้เจ้าหน้าที่ออสเตรียมีสิทธิร่วมทำการสืบสวน ในเซอร์เบีย เซอร์เบียยินยอมปฏิบัติตามคำขาดเกือบทุกข้อ แต่ปฏิเสธข้อสุดท้าย ออสเตรียฮังการี จึง ประกาศสงคราม อังกฤษเสนอให้ทำการตกลงกันโดยการประชุมระหว่างชาติ หรือโดยสันติวิธี อย่างอื่นตามอย่างกรณีตะวันออกไกล แต่รัฐบาลเยอรมันซึ่งได้ให้สัญญาไว้กับออสเตรียปฏิเสธการ แทรกแซงระหว่างออสเตรียและเซอร์เบีย แต่เต็มใจที่จะพยายามไม่ให้สงครามแผ่ขยายกว้างขวาง ออกไป โดยเปิดการเจรจาระหว่างออสเตรียกับรัสเซีย รัสเซียเห็นว่า คำพูดอย่างเดียวไม่สามารถ หยุดยั้งออสเตรียจากการรุกรานเซอร์เบีย จึงแสดงท่าคุกคาม ได้เตรียมระดมพลอย่างขนานใหญ่ การ ระดมพลของรัสเซียทำให้เยอรมันตกใจมาก ผู้ชำนาญการทหารต่างกล่าวว่า “บัดนี้เราต้องต่อสู้ ถ้า รัสเซียทำการต่อสู้ ฝรั่งเศสก็ต้องต่อสู้ด้วย และจะต้องทำสงครามทั้งทางด้านตะวันออกและ ตะวันตก ความได้เปรียบของเราอย่างเดียว ก็คือรัสเซียเป็นประเทศกว้างใหญ่ไม่มีทางรถไฟเพียงพอ ในการขนส่งทหารได้ทันทั่วทั้ง ถ้าหากเราสามารถทำลายฝรั่งเศสให้เหลกกลายก่อนที่รัสเซียจะ เตรียมพร้อม เราจะชนะสงคราม ถ้าเราคอยจนกองทัพกรุสเซียยাত্রาทัพมายังชายแดน สงครามก็ จะเกิดขึ้น เราจะไม่มีโอกาสเลย” พระเจ้าไกเซอร์ทรงเชื่อผู้ชำนาญเหล่านี้จึงทรงประกาศสงครามกับ รัสเซียทันที ฝรั่งเศสจะรักษาผลประโยชน์ของตนไว้อย่างเต็มที่ เยอรมันจึงตีความหมายซึ่งถูกต้อง ว่า ฝรั่งเศสจะต้องช่วยเหลือรัสเซียซึ่งเป็นพันธมิตรของตนเช่นเดียวกับที่เยอรมันช่วยเหลือออสเตรีย

ซึ่งเป็นพันธมิตร ดังนั้น เมื่อถึงวันที่ 1 เดือนสิงหาคม เยอรมนีจึงประกาศสงคราม เมื่อเบลเยียมถูกเยอรมนีรุกราน รัฐบาลอังกฤษจึงถือโอกาสเป็นข้อแก้ตัวประกาศสงคราม (4 สิงหาคม) กับเยอรมนี อิตาลียังคงดำรงเป็นกลาง และประกาศว่า ในเมื่อไม่ใช่เป็นสงครามเพื่อป้องกันการรุกราน สนธิสัญญาไตรพันธมิตรจึงไม่ผูกมัดประเทศของตนเข้าร่วมสงคราม ในปี 2548 อิตาลีได้เข้าร่วมกับฝ่ายตรงข้าม เพื่อหวังได้ดินแดนเล็ก ๆ สองสามแห่ง

ลักษณะของสงคราม

สงครามโลกครั้งที่ 1 ผิดกับสงครามครั้งอื่น ๆ ที่เคยผ่านมาแล้วในอดีต พลเมืองส่วนมากยังไม่ค่อยจะคาดคิดกันมากนัก จนกระทั่งประสบกับตัวเอง ในปี พ.ศ. 2547 ทหารและรัฐบุรุษส่วนมากคิดว่า สงครามโลกก็คงจะเหมือนกับสงครามระหว่างฝรั่งเศสกับรัสเซีย หรือรัสเซียกับญี่ปุ่น แต่กว้างขวางกว่าเท่านั้น ทั้งสองฝ่ายคาดกำลังของแต่ละฝ่ายต่ำไป

เยอรมนีบุก

ฝรั่งเศสและเบลเยียมอาศัยป้อมเหล็กและคอนกรีตยับยั้งการบุกของข้าศึกให้ถอยกลับไป เยอรมนีมีปืนใหญ่ขนาดหนักสามารถทำการยิงป้อมเหมือนกับค้อนทุบ จนกระทั่งสิ้นสุดสงคราม เยอรมนีทำการระดมยิงปารีสด้วยปืนใหญ่ในระยะ 75 ไมล์ การขุดสนามเพลาะ มีประโยชน์มากกว่าป้อมปราการอันร้ายแรงมีราคาแพงมากมาย สนามเพลาะซึ่งมีลวดหนามป้องกันและมีปืนกลคอยป้องกันยากที่จะเข้ายึด จนกระทั่งอังกฤษได้ประดิษฐ์รถถังขึ้นเรียกกันว่า เรือรบบก เป็นรถยนต์หุ้มเกราะที่สามารถเคลื่อนที่ไปบนพื้นที่ขรุขระได้เพราะสร้างเหมือนกับรถแทรกเตอร์เป็นเครื่องมือทำการบุกทะลวงในสมัยที่ยังไม่มีการทิ้งระเบิดเตรียมการบุก นักเคมีและวิศวกรได้ทำความเข้าใจให้แก่โลกเช่นเดียวกันในปี 2458 เยอรมนีใช้แก๊สพิษในการเข้ายึดสนามเพลาะ แก๊สพิษที่ใช้คือคลอรีนเป็นควันสีเขียวเหลือง ลอยต่ำใกล้พื้นดิน แต่ว่าลมอาจจะพัดไปทางอื่นได้ ระยะต่อมาทั้งสองฝ่ายยิงปืนที่บรรจุแก๊สพิษใส่ฝ่ายข้าศึก ในการดำเนินสงคราม ฝ่ายที่ได้เปรียบคือฝ่ายสันนิบาตไตรภาคี (Triple Entente) และพันธมิตร ซึ่งเรียกว่า Entente Allies เนื่องจากมีพลเมือง กองทัพและทรัพยากรมากกว่าฝ่ายเยอรมนี ออสเตรเลีย-ฮังการี, ตุรกี และบัลแกเรีย ซึ่งเรียกกันว่า ฝ่ายมหาอำนาจภาคกลาง (Central Powers) กองทัพเรือของอังกฤษสามารถครอบครองทะเลไว้ได้ จึงสามารถทำการค้าขายกับประเทศที่เป็นกลาง เยอรมนีต้องประสบความเดือนร้อนเนื่องจากถูกล้อมปิดอ่าว ซึ่งในที่สุดเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้แพ้สงคราม ในตอนต้น ๆ เยอรมนีมีความมั่นใจมาก และมีเหตุผลด้วย ถ้าหากว่าเยอรมนีมีกองทัพบกใหญ่เท่ากับรัสเซียแล้ว ก็จะมีสมรรถภาพเข้มแข็งกว่ามากมาย ถ้าต้องทำสงครามทั้งตะวันออกและตะวันตก เยอรมนีก็มีทางรถไฟอย่างดีเยี่ยม ทำการขนส่งทหารไปยังที่ตนต้องการได้รวดเร็ว ในแนวรบเยอรมนีกำลังทหารและปืนทัดเทียมกับฝ่ายข้าศึก อังกฤษต้องส่งทหารทางเรือข้ามช่องอังกฤษ ส่วนทหารจากอาณานิคมที่จะมาสมทบด้วย ก็ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากมาย เพราะอยู่ห่างไกล เช่น แคนาดา และอินเดีย ญี่ปุ่นก็อยู่ไกลเกินไปจนไม่มีส่วนในการสงครามในยุโรป รัสเซียก็ดูเหมือนจะถูกล้อมปิดไปเสียทุกด้าน กองทัพเรือเยอรมนีทำการล้อมปิด

ทะเลบอลติก ส่วนตุรกีวางทุ่นระเบิดปิดทะเลดำ ความช่วยเหลือที่จะส่งไปให้รัสเซียก็ต้องเดินทางอ้อมมหาสมุทรอาร์กติกและแปซิฟิก วันที่ 4 สิงหาคม ในเวลากลางคืน เยอรมันรุกข้ามพรมแดนเบลเยียม กองทัพที่ 1 และกองทัพที่ 2 ต้องเดินทางผ่านเส้นทางแคบ ๆ ระหว่างฮอลแลนด์และปารีส เดนส์ ซึ่งมีป้อมปราการที่แข็งแกร่งคอยป้องกันที่เมืองลิเอจ ในวันที่ 5-6 สิงหาคม เยอรมันสามารถโจมตีป้อมปราการของเบลเยียมแตก และบุกผ่านป้อมไปได้ ทหารออสเตรียยังถล่มป้อมปราการจนพังพินาศ ทหารเบลเยียมทำลายทางรถไฟและสะพาน ทำให้ทหารเยอรมันต้องเดินด้วยเท้า ทหารเยอรมันกองทัพที่ 1 ของนายพลคลุก เดินได้ถึงวันละ 30 ไมล์ ทำให้เหนื่อยล้าก่อนที่จะประจันหน้ากับข้าศึกเสียอีก ฝรั่งเศสพยายามที่จะตัดเข้ามาทางด้านข้างของเยอรมัน ได้บุกเข้ามาทางอาร์เดนส์ เยอรมันคาดการณ์ล่วงหน้าว่า ฝรั่งเศสต้องบุกมาทางนั้นแน่ จึงได้วางกำลังไว้อย่างหนาแน่นเพื่อรับการบุก ฝรั่งเศสถูกตีแตกย่อยยับ ไม่รู้จักการตั้งรับ รู้แต่เพียงอย่างเดียวว่า นอกจากการรุกคือการถอย ทำให้เกิดความสับสนและพ่ายแพ้เพราะยุทธวิธีของตัวเองมากกว่าของเยอรมันเสียอีก ปีกซ้ายของฝรั่งเศสเหวี่ยงไปทางตะวันตกของแม่น้ำมาร์น ในวันที่ 5 สิงหาคม สภากองการของอังกฤษ ภายใต้นายกรัฐมนตรีอาสควิธประชุมกันเพื่อหาทางช่วยเหลือเบลเยียม ในที่สุดตกลงปฏิบัติตามแผนที่ร่างขึ้นในปี 2454 คือ ส่งทหารอังกฤษไปยืนทางปีกซ้ายของฝรั่งเศส

การโจมตีด้วยเรือดำน้ำในปี 2460

เมื่อเยอรมันไม่สามารถมีชัยด้วยกองเรือผิวน้ำได้ จึงเริ่มโจมตีเรือสินค้าด้วยเรือดำน้ำ “อู” อย่างรุนแรงอีกครั้งหนึ่งในปี 2460 เปรียบเทียบกับเรือดำน้ำสมัยใหม่กว่าร้อยละ 10 ทำลายเรือสินค้าพันธมิตร 200,000 ตันต่อเดือน ในปี 2459 เมื่อโจมตีหนักขึ้น ผลปรากฏว่าสามารถจมเรือได้ 600,000 ตันต่อเดือน ในปี 2460 เมื่อคำนวณแล้ว อังกฤษจะมีอาหารเพียงหกถึงสิบสองสัปดาห์เท่านั้น อังกฤษจะต้องอดตายและต้องออกจากอารบไม่เกินหกเดือน

การรบขั้นสุดท้าย 2461

เมื่อประเทศต่าง ๆ ส่วนใหญ่ของโลกทำการต่อต้านเยอรมันและพันธมิตรอันมีออสเตรีย, ฮังการี, ตุรกี, บัลแกเรีย จนทำให้แทบจะไม่สามารถทรงตัวอยู่ได้ พันมิตรได้แต่อาศัยความช่วยเหลือจากเยอรมัน ส่วนจักรวรรดิเยอรมันเองต้องเผชิญหน้ากับความจำเป็นที่จะต้องเร่งรัดหาทางสงบศึกหรือเผด็จศึกให้เสร็จสิ้นไปโดยเร็วเท่านั้น การใช้เรือดำน้ำเข้าทำสงครามนับว่าเป็นการพนันครั้งใหญ่ และเกือบจะประสบผลสำเร็จ เรือต่าง ๆ ถูกจมไปเป็นจำนวนมากในฤดูร้อนปี 2460 ผู้เชี่ยวชาญในทางกำลังทางเรือทำนายว่า “ถ้าเยอรมันจมเรือของเราเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เราจะต้องแพ้สงคราม” แต่ก่อนที่จะถึงฤดูหนาว ความคุกคามของเรือดำน้ำก็ถูกปราบปราม เรือสินค้าเลือกทางสายใหม่ทาสี และใช้เครื่องพรางตามีเรือลาดตระเวนคุ้มกัน เดินทางวกเวียนไปมาเป็นพันเลี้ยว เครื่องบิน เรือลาดตระเวน เรือปืนติดตามล่าเรือดำน้ำด้วยระเบิดน้ำลึก ยังมีโอกาสเดียวเท่านั้นที่เหลืออยู่ ถ้าหากว่าไม่สามารถจะมีชัยทางทะเลได้อีกต่อไป ก็ยังมีโอกาสที่จะมีชัยทางบก รัสเซียเริ่มออกปฏิบัติการ อิตาลีถอนตัวออกไปตั้งรับภายในดินแดนของตน เยอรมันสามารถรวมกำลัง

กองทัพบกทั้งหมดอยู่ในแนวรบด้านตะวันตกต่อต้านฝรั่งเศสและอังกฤษ ถ้าเยอรมันสามารถโจมตีแนวรบของอังกฤษ ฝรั่งเศสแตกก่อนที่กองทัพมหาศาลของอเมริกาจะไปถึง เยอรมันจะต้องชนะสงครามถ้าตีไม่แตกเยอรมันจะต้องแพ้

กองทัพบกเยอรมันไม่มีกำลังหนุนเพิ่มเติมที่จะเรียกร้องได้อีก ส่วนฝ่ายพันธมิตรมีสหรัฐอเมริกาซึ่งมีทั้งกำลังทหารและยุทโธปกรณ์หนุนหลังอยู่ ยิงนานวันนานเดือน ความได้เปรียบในทางกำลังทหาร อาวุธปืน และเครื่องบินได้หลั่งไหลไปยังประชาชาติทางฝ่ายตะวันตก ไซร์ากศาใหญ่ระบาดทั่วไปในประเทศคู่สงครามและประเทศเป็นกลาง ทำให้ปี พ.ศ. 2461 มีคนเสียชีวิตในประเทศต่าง ๆ มากที่สุด เยอรมันกำลังอดอยากมากขึ้นทุกที ทำให้กำลังใจที่จะต่อสู้เพื่อชัยชนะอ่อนเปลี้ยลง อิตาลีบุกออกไปข้างหน้า ทำการระดมยิงออสเตรียกำลังอ่อนกำลังลง กองทัพอังกฤษซึ่งยึดครองเยรูซาเล็มไว้ในฤดูหนาว ก่อนบุกทะลวงเข้าไปในจักรวรรดิออตโตมาน เป็นพันธมิตรกับพวกอาหรับซึ่งพันเอกลอว์เรนซ์ และองค์การลับอื่น ๆ ได้เกลี้ยกล่อมให้ลุกขึ้นต่อต้านตุรกี นับว่ามองเห็นอวสานอยู่รำไรแล้ว

ในเดือนตุลาคม เยอรมันซึ่งมีพันธมิตรของตนสามารถช่วยเหลือ ได้ยื่นข้อเสนอสัญญาสงบศึกต่อสหรัฐอเมริกา หลังจากได้ทำการอภิปรายกับประเทศพันธมิตรไตรภาคีแล้ว สหรัฐอเมริกาได้วางเงื่อนไขสงบศึก ในวันที่ 11 พฤศจิกายน 2561 ซึ่งเป็นที่ระลึกการสงบศึกของสงครามโลกครั้งที่ 1 การรบได้ยุติลง ทั้งผู้แพ้ผู้ชนะต่างก็แสดงความยินดีกันทั่วไป และรู้สึกโล่งใจที่ความหายนะซึ่งคุกคามมนุษยชาติ แทบจะไม่มีอำนาจใด ๆ มาควบคุมได้สิ้นสุดลง มีคนส่วนมากหวังอย่างลม ๆ แล้ง ๆ ว่า สงครามครั้งต่อ ๆ ไป ก็จะสิ้นสุดลงด้วย

ความสูญเสียเป็นผลจากสงคราม

มีวิธีที่จะคิดคำนวณความเสียหายอย่างง่าย ๆ หลายวิธี ตัวอย่างเช่น จำนวนทหารทั้งหมดมีเท่ากับพลเมืองของเยอรมันทั้งหมด ชีวิตที่สูญเสียไปมีเท่ากับพลเมืองเบลเยียม พลเมืองที่บาดเจ็บเท่ากับพลเมืองของสเปน ลองคิดดูว่า คนเจ็บป่วย ทุพพลภาพทั่วประเทศ ค่าเสียหายของสงครามสามารถแบ่งให้ครอบครัวชาวยุโรป (ครอบครัวหนึ่งห้าคน) เป็นจำนวนครอบครัวละ 4 หมื่นบาท ความเสียหายทางเศรษฐกิจของสงครามมากกว่าเงินทุนของประเทศใด ๆ ในยุโรป และประมาณครึ่งหนึ่งของสหรัฐ อเมริกา ลองคิดถึงไฟไหม้ทำลายทุกสิ่งทุกอย่าง บ้านช่อง โรงงาน ทางรถไฟ จากเหนือสุดถึงใต้สุดของประเทศไทย เมื่อรวมทุกสิ่งทุกอย่างเข้าแล้ว เห็นภาพความเสียหายของสงครามโลกได้บ้าง ทราบแต่เพียงบางส่วนเท่านั้น เพราะยังไม่ได้รวมผลเสียหายที่เกิดกับจิตใจของมนุษย์ ถ้าหากเกิดภัยธรรมชาติคุกคาม เช่น ไฟไหม้ หรือน้ำท่วม มนุษย์จะร่วมมือกันสร้างสรรค์ขึ้นใหม่ แต่นี่เป็นภัยที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์เอง ดังนั้นแทนที่ต่างจะร่วมมือช่วยเหลือกัน ประเทศต่าง ๆ กลับหันหลังเข้าหากันด้วยความเจ็บช้ำน้ำใจ การปฏิบัติอย่างโหดร้ายทารุณเกิดขึ้น มีการปกครองระบบเผด็จการที่เหี้ยมโหด การสงครามระหว่างชนชั้นได้รวมเข้ากับความผิดพ้องหมองใจระหว่าง

ชาติ สงครามครั้งใหม่ ๆ เกิดขึ้นจากกองเถื่อนในการสงคราม ปี พ.ศ. 2457 เป็นเวลาอีกหลายศตวรรษที่เราจะสามารถทราบจำนวนความเสียหายที่แท้จริงทั้งหมดในสงครามโลกครั้งที่ 1

ทางการเมือง

1. ลัทธิชาตินิยมมีชัยในการตั้งรัฐเอกราชใหม่ ๆ ขึ้นหลายแห่ง ได้แก่ ฟินแลนด์ ลัตเวีย เอสโตเนีย โปแลนด์ เซโกสโลวะเกีย ฮังการี ยูโกสลาเวีย
2. ประชาธิปไตยแพร่หลาย อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ให้ลัทธิในการออกเสียงเลือกตั้งประเทศใหม่ ๆ มีการปกครองตามระบบสาธารณรัฐประชาธิปไตย
3. จักรวรรดิ ที่ปกครองเค็ดขาดแตกแยก จักรวรรดิตุรกี แสบสเบิร์ก แห่งรัสเซีย และไฮเซนชอลเดิน ในเยอรมัน
4. ปัญหาชนกลุ่มน้อยใหม่ ๆ เกิดขึ้น ชาวเยอรมันในเซโกสโลวะเกีย ชาวฮังการีในโรมาเนียชาวยูโกสลาฟในอิตาลี ทำให้เกิดการแตกแยกกันขึ้น
5. สหรัฐอเมริกากลายเป็นประเทศที่มีความสำคัญในโลก การที่สหรัฐไม่ยอมรับสนธิสัญญาแวร์ซายส์ และไม่เต็มใจเข้าร่วมในสันนิบาตชาติ ทำให้ความพยายามที่จะดำรงสันติภาพของโลกต้องอ่อนแอลง
6. ระบบเผด็จการได้สถาปนาขึ้นใน โปแลนด์ ฮังการี รัสเซีย อิตาลี และต่อมาเยอรมันซึ่งพยายามที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ หลังสงครามตามวิธีการประชาธิปไตยต้องล้มเหลวลง
7. การเคลื่อนไหวในทางสันติ ได้ดำเนินการไปโดยการก่อตั้งสันนิบาตชาติ และศาลโลก แต่องค์การเหล่านี้ต้องล้มเหลวลงไม่สามารถที่จะดำรงสันติภาพไว้ได้
8. ประเทศต่าง ๆ หลายประเทศไม่พอใจสนธิสัญญาที่ทำขึ้น แม้แต่ฝ่ายข้างมีชัย เช่น ฝรั่งเศส และอิตาลี และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศที่แพ้สงคราม เช่น เยอรมนี

ทางเศรษฐกิจ

1. ความเสียหายในการสงครามอย่างหนัก ทำให้ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปต้องเก็บภาษีอย่างหนัก เพื่อบูรณะประเทศ
2. การชดใช้ค่าปฏิกรรมสงครามของเยอรมัน ไม่เป็นปัญหาแต่เพียงเยอรมันเท่านั้น แต่เป็นปัญหาแก่สัมพันธมิตรที่ต้องการค่าเสียหายจากเยอรมันเพื่อชดใช้หนี้สงครามที่ยืมมาจากสหรัฐ
3. การตั้งรัฐใหม่ขึ้น ทำให้กำแพงภาษีขึ้นใหม่ ทำให้การค้าของโลกต้องล่มจม
4. เศรษฐกิจตกต่ำหลังสงคราม 2461-2463 ทำให้เกิดการว่างงานกันอย่างขนานใหญ่
5. การเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ในความควบคุมของรัฐบาลในระหว่างสงคราม ก่อให้เกิดความคิดเรื่องลัทธิการรวม (Conlectivity) แบบสังคมนิยม

ทางสังคม

1. การเสียชีวิตสูงมาก ทหารต้องเสียชีวิตเกือบ 9 ล้านคน บาดเจ็บกว่า 29 ล้านคน รวมทั้งถูกจับและสูญหาย พลเรือนตายนับล้าน ๆ เช่นเดียวกัน เพราะผลจากการรบ ความหิวและโรคระบาด
2. ศัตรูและความเกลียดชังเกิดขึ้นใหม่ ที่เป็นศัตรูกันมาก่อนก็เพิ่มมากขึ้น
3. ความหิว โรคระบาด การปฏิบัติ และการสงคราม ยังดำเนินต่อไปไม่เสร็จสิ้น

การแสวงหาสันติภาพ

การทำสันติภาพ หลังจากสงครามครั้งใหญ่ที่สุดในโลกเคยประสบมา นับว่าเป็นงานที่ใหญ่หลวงและมีความหวังในความสำเร็จได้ยาก ไม่มีรัฐบุรุษคนใดในอดีตที่ต้องเผชิญกับปัญหานานาประการที่ต้องแก้ไขอย่างรีบด่วน ผู้ทำสัญญาสันติภาพต้องจัดทำแผนที่ในดินแดนทุกตารางไมล์ทางตะวันออกของฝรั่งเศสเสียใหม่ นอกจากนี้ ยังต้องปรับปรุงอาณาเขตตุรกีในเอเชีย และอาณานิคมของเยอรมนีในแอฟริกาและแปซิฟิก จะต้องเรียกร้องค่าเสียหายจากเยอรมนี ด้วยความคิดเห็นอันเลือนลอยว่าเยอรมันจะสามารถชดใช้ได้อย่างไร ต้องพยายามหาหนทางปลดอาวุธเยอรมันและพันธมิตร ต้องจัดตั้งองค์การสันนิบาตชาติเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสงครามในอนาคต สิ่งที่ต้องปฏิบัติทั้งหลายเหล่านี้ล้วนอย่างรีบด่วน ในขณะที่เดียวกันที่ยุโรปกำลังอยู่ในความอดอยากและเศรษฐกิจตกต่ำ สงครามกลางเมืองย่อย ๆ กว่าสิบครั้งได้เกิดขึ้นทั่วไปในยุโรปตะวันออก ในด้านยุโรปตะวันตกและสหรัฐ งานรีบด่วนในการสร้างเสริม ทำให้เบนความสนใจของนักการทูตออกไปจากปัญหาสันติภาพไปบ้าง งานของพวกเขายังไม่มีเวลาได้ทำการพิสูจน์ แต่ก็เป็งานงานสำคัญที่นำรู้ว่า ได้ทำสิ่งใดสำเร็จไปบ้าง และมีสิ่งใดที่เขาพยายามแต่ไม่สำเร็จ

แผนสันติภาพในระหว่างสงคราม

เมื่อสงครามโลกสิ้นสุดลงโดยกะทันหัน จึงไม่มีประเทศใดที่พร้อมจะวางแผนการสำหรับสันติภาพได้บริบูรณ์ มีกิจการใหญ่ ๆ อีกหลายประการที่ยังไม่ได้ตกลงใจ แม้แต่ในประเทศฝ่ายชนะ ทำให้การประชุมสันติภาพ ณ กรุงปารีสปี 1919 ต้องใช้เวลาหลายเดือน เพื่ออภิปรายเงื่อนไขซึ่งจะเสนอต่อเยอรมนีและพันธมิตรก่อนที่จะเชิญให้เข้าร่วมประชุมด้วย อย่างไรก็ตาม ยังมีข้อเสนอสันติภาพและการอภิปรายเกี่ยวกับกับจุดมุ่งหมายของสงครามอีกหลายประการ จากทั้งสองฝ่ายในเวลาที่ยังสงครามกำลังดำเนินอยู่ ข้อเสนอที่สำคัญที่สุดคือ ข้อเสนอของท่านประธานาธิบดีวิลสันที่แถลงต่อรัฐสภาในเดือนมกราคม 2461 ในขณะที่ฝ่ายไตรภาคีกำลังเพ็ลียงพลั่ว รัสเซียกำลังเกิดการจลาจล ส่วนเยอรมนีกำลังเตรียมบุกครั้งใหญ่ทางตะวันตก วิลสันรู้สึกว่าการให้คำจำกัดความในความมุ่งหมายของการสงคราม เป็นวิธีเดียวที่จะป้องกันความยุ่งยากและความประสงค์ในตอนหลัง เขาได้ตั้งจุดประสงค์ของการสงครามไว้สี่ข้อดังนี้

1. เลิกลัทธินโยบายการเมือง หรือการทำสนธิสัญญาอย่างลับ ๆ
2. ให้มีเสรีภาพทางทะเล ทั้งในยามสงบและยามสงคราม

3. ให้ประชาชาติต่าง ๆ ในโลกมีเสรีภาพในทางพาณิชย์
4. หาทางลดกำลังอาวุธ
5. ให้ความยุติธรรมแก่เมืองขึ้นของชนชาติศัตรูก่อนสงคราม
6. ให้รัสเซียมีเสรีภาพโดยสมบูรณ์และทำการถอนทหารออกจากแคว้นรัสเซีย
7. ถอนทหาร และบูรณะเบลเยียม
8. คัดค้านลัทธิอัลซาส-ลอร์เรนให้กับฝรั่งเศส
9. พิจารณาพรมแดนใหม่ของอิตาลีตามสัญญาชาติ
10. ให้เสรีภาพแก่พลเมืองออสเตรีย-ฮังการี
11. ถอนทหารออกจากโรมาเนีย เซอร์เบีย และมอนเตเนโกรให้เซอร์เบียมีทางออกสู่ทะเล
12. ให้เสรีภาพแก่พลเมืองในจักรวรรดิออตโตมาน และเปิดช่องแคบตลอดกาล
13. ตั้งประเทศโปแลนด์เป็นเอกราช มีเสรีภาพและทางออกสู่ทะเล
14. ตั้งสันนิบาตชาติสมาคม (League of Nations) เพื่อให้เสรีภาพทางการเมืองแก่ประเทศไม่ว่าใหญ่หรือเล็กเสมอเหมือนกันหมด เยอรมนีเสนอรับเงื่อนไขสันติภาพนี้ในฤดูใบไม้ร่วง ปี 2461 อย่างไร ก็ตาม ฝ่ายประเทศพันธมิตรอั้งตั้งอยู่ในยุโรปเสนอให้มีเงื่อนไขเพิ่มเติมสองข้อ คือ
 - (1) ปัญหาเสรีภาพทางทะเลต้องปล่อยไว้เพื่ออภิปราย
 - (2) “การบูรณะ” ดินแดนที่ถูกรุกราน หมายถึง การชดใช้ค่าเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของพลเรือน สัญญาสันติภาพมีรากฐานมาจาก “Fourteen Points” และข้อความเพิ่มเติมอีกสองข้อ

สิ่งที่เยอรมนีต้องชดใช้

นอกจากการจัดแผนที่โลกเสียใหม่ที่ประชุมสันติภาพยังมีภาระในการจัดการให้ประเทศที่พ่ายแพ้ต้องชดใช้ค่าเสียหายต่าง ๆ กติกาสันติภาพจำกัดให้เยอรมนีและพันธมิตรของตนต้องชดใช้ค่าเสียหายต่อชีวิตของพลเรือน ทรัพย์สินเป็นจำนวนเงินซึ่งเรียกว่า ค่าบูรณะ (Reparations) แทนที่จะเป็นค่าชดเชยความเสียหาย (Indemnity) แม้กระนั้นก็ตาม ก็นับว่าเป็นจำนวนมหาศาลทีเดียว ไม่มีใครทราบว่ายเยอรมนีเป็นหนี้อยู่เท่าไร และไม่มีใครทราบอีกเช่นเดียวกันว่า เยอรมนีซึ่งถูกสงครามทำลายเสียครึ่งประเทศจะสามารถชดใช้ได้หรือไม่ หลังจากที่ได้อภิปรายกันเป็นเวลานานหลายครั้ง เยอรมนีจึงต้องเซ็นนามตกลงชดใช้เงินค่าเสียหายแก่พลเรือนบางอย่าง (รวมทั้งค่าบำนาญแก่ทหารซึ่งกลับไปเป็นพลเรือน) เป็นเงินจำนวนหนึ่งซึ่งคณะกรรมการพิเศษเป็นผู้กำหนด ปรากฏว่าเยอรมนีต้องชดใช้เป็นจำนวนถึง 122,000,000,000 มาร์คทองคำ เทียบเงินไทยประมาณ 620,000,000,000 บาท ซึ่งเป็นจำนวนเงินประมาณหมื่นบาทต่อชายหญิง และเด็กทุกคนในเยอรมนี แต่ละ จำนวนเงินมหาศาลนี้ไม่สามารถจะชดใช้ให้หมดคราวเดียวได้ จะต้องยืดเวลาออกไปหลายปี ถ้าไม่สามารถจะชดใช้เป็นเงินได้ก็ต้องใช้เป็นถ่านหิน หรือวัตถุอื่น ๆ แทน พันมิตรของเยอรมนี ซึ่งได้แก่ออสเตรีย, ฮังการี, บัลแกเรีย และตุรกีมีทรัพยากรน้อยจึงไม่ต้องชดใช้มากนักผู้ที่รับภาระหนักตกแก่

เยอรมนีแต่ผู้เดียว แผนการบูรณปฏิสังขรณ์การสงครามดำเนินไปเป็นอย่างดี เป็นธรรมดาที่พลเมืองเยอรมันไม่ปรารถนาที่จะต้องรับภาระค่าใช้จ่ายไปจนตลอดชีวิตแก่ประเทศฝ่ายมิซซ์ เยอรมันไม่มีเงินสดพอเพียง ที่มีอยู่บ้างก็เป็นเงินฝากต่างประเทศที่เอามาไม่ได้ ฝรั่งเศสรู้สึกไม่พอใจที่ไม่ได้รับเงินตามสัญญา จึงตกลงใจที่จะข่มขู่เยอรมัน โดยการส่งทหารเข้าครอบครองมณฑลอุตสาหกรรมสำคัญ บนแม่น้ำรูห์ ทางภาคตะวันออกของแม่น้ำไรน์ ในปี 2466 อังกฤษไม่เห็นด้วย จึงไม่ตกลงร่วมมือในการครอบครองแคว้นรูห์ (Ruhr) ตั้งแต่สงครามระเบิดเป็นต้นมา ธนบัตรของเยอรมันมีค่าตกต่ำลงเป็นลำดับ ธนบัตรเป็นเพียงแต่ใบสัญญาที่จะใช้ได้ด้วยทองคำ, เงิน หรือสิ่งอื่น ๆ ที่มีค่าอย่างแท้จริงนั่นเอง ตามปกติเรายอมรับว่า มันมีค่าและไม่ได้พยายามที่จะนำไปแลกกับของอื่น ๆ แต่บางครั้งโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในยามสงครามรัฐบาลพิมพ์ธนบัตรออกใช้เกินสมควร จนไม่มีใครเชื่อว่าจะสามารถใช้ได้เป็นทองคำหรือสิ่งอื่นได้ ค่าของธนบัตรจึงตกต่ำลงอย่างรวดเร็ว เหตุการณ์ทำนองนี้เกิดขึ้นกับทุก ๆ ประเทศในสงครามโลกครั้งที่ 1 แต่ในบางประเทศ เช่น ฝรั่งเศสและอิตาลี รัฐบาลสามารถควบคุมค่าของเงินไว้ได้ แม้ว่าจะไม่เท่ากับเวลาสงบก็ตาม อย่างไรก็ตาม เมื่อแคว้นรูห์ถูกยึดครองในปี 2466 ธนบัตรของเยอรมันมีค่าลดลงจนเกือบไม่มีใครต้องการ เงินซึ่งบางคนเก็บสะสมมาตลอดชีวิต แทบจะซื้อแสตมป์ดวงหนึ่งก็ไม่ได้ ราคาสิ่งของเมื่อเวลาปิดร้านจะแพงกว่าเมื่อเปิดร้านในตอนเช้าถึงสิบเท่า นับว่าเป็นโชคดียิ่งของลูกหนี้อย่างมหาศาลที่เขาสามารถจ่ายที่ดินที่จำนองกลับคืนมา ด้วยการขายแอปเปิล หรือมันฝรั่งเพียงเกวียนเดียว แต่พลเมืองนับพัน ๆ ซึ่งอาศัยดอกเบี้ยจากพันธบัตรรัฐบาล หรือดอกเบี้ยจากธนาคาร หรือจากเงินเดือนตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ต้องกลายเป็นคนยากจน เพื่อแก้ปัญหาที่ทำให้ เพื่อแก้ปัญหาที่ทำให้เยอรมนีไม่สามารถจะหาเงินมาชดเชยค่าเสียหาย การยึดครองแคว้นรูห์ของฝรั่งเศส การตกต่ำของราคาพันธบัตรในเยอรมนี จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการทางการเงินพิเศษขึ้นคณะหนึ่ง นายพลซาร์ลีส ดอว์ส (Charles Dawes) นักธุรกิจชาวอเมริกันเป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการนี้จึงเรียกว่า คณะกรรมการดอว์ส จำนวนเงินที่เรียกร้องจากเยอรมนีไม่เปลี่ยนแปลง แต่จัดการให้ใช้ได้สะดวกขึ้น จึงสามารถเพิ่มจำนวนขึ้นหรือลดลง แล้วแต่ความสามารถที่จะชดเชยของเยอรมัน คณะกรรมการจึงได้ให้เงินเยอรมนียืมไปจำนวนหนึ่งเพื่อลงทุน ตามระบบเงินตราใหม่ ในปี 2471 แผนการใหม่ (แผนการ Young) ได้ลดจำนวนเงินที่เยอรมนีต้องชดเชยได้หมดตามแผนการนี้ หลังจากปี 2475 เจ้าหนี้ของเยอรมนีจึงไม่พยายามที่จะเรียกร้องอะไรอีก เยอรมนีได้ชดเชยเงินไปเป็นจำนวนเท่าไร ไม่มีใครจะตอบได้ เพราะส่วนมากที่เยอรมนีชดเชยนี้สงครามเป็นถ่านหินหรือสินค้าอย่างอื่นแทนเงิน อาจจะประมาณได้ราว ๆ ระหว่างหนึ่งแสนถึงสองแสนล้านบาท ทั้งสินค้าและเงินสด กล่าวคือ มากกว่าที่ฝรั่งเศสต้องชดเชยให้เยอรมนีในสงคราม Franco-Prussia หัวถึงสิบเท่า นอกจากค่าบูรณะซึ่งมหาอำนาจผู้แพ้จะต้องชดเชยให้แก่ฝ่ายชนะแล้ว ยังมีหนี้สงครามของมหาอำนาจผู้ชนะด้วยกันอีก ฝรั่งเศสต้องยืมเงินจากรัสเซีย อังกฤษต้องยืมเงินจากฝรั่งเศส สหรัฐยืมอังกฤษ ต่อ ๆ กันไป หนี้สินรายใหญ่ที่สุดคือประเทศเล็ก ๆ ในยุโรปภาคกลางเป็นหนี้สหรัฐประมาณสองแสนล้านบาท ประเทศต่าง ๆ ส่วนมาก

ทำความเข้าใจหนี้ที่กู้ยืมเงินมาเป็นเงินผ่อนในตอนปี 2480 เศษ แต่เมื่อเศรษฐกิจตกต่ำในตอนปี 2470 เศษ ต่างเลิกชำระหนี้สินเสียเฉย ๆ ดังนั้น หนี้สงครามก็เช่นเดียวกับค่าปฏิกรรมสงคราม ดูเหมือนว่า จะพลอยหายสาบสูญไปด้วย

สันนิบาตชาติ

จากข้อเสนอสันติภาพ 14 ข้อของประธานาธิบดีวิลสัน แห่งสหรัฐอเมริกา ข้อ 14 ระบุไว้ว่า “ให้ตั้งสันนิบาตชาติสมาคม (The League of Nations) เพื่อให้เสรีภาพทางการเมืองแก่ประเทศ ไม่ว่าใหญ่หรือเล็กเสมอเหมือนกันหมด” นักเสรีนิยมในยุโรปบางพวกสนใจในการก่อตั้งองค์การนี้กันมาก เป็นเวลาหลายปีมาแล้วที่นักฝันและศาสดาต่างๆ คิดหวังกันว่าสักวันหนึ่งคงจะมีรัฐบาลของโลก เข้มแข็งพอที่จะรักษาสันติภาพไว้ได้ องค์การสันนิบาตชาติตั้งขึ้นจากคำกติกา (Covenant) ในการประชุมสนธิสัญญาแวร์ซายส์ สมาชิกส่วนใหญ่ได้แก่มหาอำนาจที่ชนะ ส่วนประเทศฝ่ายศัตรูต้องรอสมัครในภายหลัง สมาชิกของสันนิบาตชาติแบ่งออกเป็น 3 ประเภทด้วยกัน คือ

(1) สมาชิกที่เริ่มก่อการ ได้แก่ ประเทศฝ่ายสัมพันธมิตร ยกเว้นสหรัฐอเมริกาที่อยู่ทั้งหมด 30 ประเทศ สหรัฐไม่เข้าเป็นสมาชิกเพราะสภาคองเกรสไม่ยอมรับหลักการ

(2) สมาชิกที่ได้รับเชิญ ได้แก่ ประเทศที่ตั้งตัวเป็นกลางในระหว่างสงคราม คือ อาร์เจนตินา, ชิลี, โคลัมเบีย, เดนมาร์ก, เนเธอร์แลนด์, ปารากวัย, เปอร์เซีย, เอลซัลวาดอร์, สเปน, สวีเดน, สวิตเซอร์แลนด์ และเวเนซุเอลา

(3) สมาชิกขอสมัคร ได้แก่ ประเทศเยอรมนี ประเทศที่ไม่ใช่ฝ่ายสัมพันธมิตร และประเทศที่ตั้งขึ้นใหม่ สมาชิกทุกประเทศต้องเสียค่าบำรุงมากน้อยเท่าไรขึ้นอยู่กับจำนวนพลเมือง อาณาเขต และความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศ

สนธิสัญญาเป็นแต่เพียงส่วนน้อยของการสงบศึกสหรัฐอเมริกาไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเลขรัสเซีย ปลีกตัวออกจากสงคราม ได้มีสิทธิเรียกร้องตามเงื่อนไขด้วย ตามความจริงแล้วรัฐบาลต่าง ๆ ที่เป็นผู้แทนมาประชุมสันติภาพยังไม่ได้รับรองรัฐบาลใหม่ของรัสเซีย นอกจากเงื่อนไขสงบศึกและสัญญาฉบับแล้ว ผู้ทำสัญญาสันติภาพต้องคำนึงถึงปัญหาสถานการณ์ที่แท้จริงของยุโรปหลังสงครามด้วย ตัวอย่างเช่น ไม่มีปัญหาเรื่องการปกครองตนเองของออสเตรีย-ฮังการีตามสัญญาชาติ เพราะประเทศนี้ได้ช่วยตัวเองให้เป็นเอกราชโดยสมบูรณ์แล้ว สิ่งที่จะต้องปฏิบัติ ก็คือ การปรับปรุงอาณาเขตกันใหม่อย่างละเอียด รัสเซียต้องสูญเสียพรมแดนด้านตะวันตกจากฟินแลนด์ไปให้แก่โปแลนด์ เยอรมนีเกิดแผนที่ใหม่ไม่มีในไกเซอร์ปกครองกลายเป็นประเทศสาธารณรัฐ

ยุโรปส่วนใหญ่กลายเป็นประเทศสาธารณรัฐ และประเทศคอมมิวนิสต์

เยอรมนีภายใต้ประชาธิปไตยและเผด็จการ

การฟ่ายแพ้ของเยอรมนีในสงครามโลกครั้งที่ 1 หมายถึง การสิ้นสุดของจักรวรรดิเยอรมนีที่บิสมาร์กเคยได้เป็นผู้สร้างมา ไม่เพียงแต่ไกเซอร์เท่านั้น แต่เจ้านายซึ่งปกครองรัฐเล็กรัฐน้อยต่าง หลบหนีหนีเอาตัวรอด นครต่าง ๆ เกิดมีการจลาจลของพวกคอมมิวนิสต์ ในที่สุดได้เปิดประชุม

สมัยชาติไวมาร์ (Weimar) ซึ่งเป็นนครที่มีชื่อเสียงเป็นที่พำนักของกวีเยอรมันผู้ยิ่งใหญ่สองท่าน คือ เกอเต และชิลเลอร์ และสมัยชาติไวมาร์ได้ร่างรัฐธรรมนูญขึ้น รัฐธรรมนูญไวมาร์ของเยอรมนีได้จัดการปกครองตามระบอบสาธารณรัฐประชาธิปไตย มีประธานาธิบดีซึ่งประชาชนเป็นผู้เลือกเหมือนสหรัฐอเมริกา แทนที่จะเป็นผู้แทนเลือกแบบฝรั่งเศส มีสภาสองสภาคือ สภาผู้แทนราษฎรและสภาผู้แทนรัฐ (เช่นเดียวกับวุฒิสมาชิกในอเมริกา) อย่างไรก็ตาม ตามธรรมเนียมของอังกฤษและฝรั่งเศส คณะรัฐบาลต้องรับผิดชอบต่อสภาไม่ใช่ต่อประธานาธิบดีรัฐต่างๆยังคงดำรงอยู่ต่อไปแต่มีรัฐบาลของประชาชนตามระบอบประชาธิปไตยเช่นเดียวกันทุกแห่ง กฎหมายแห่งชาติบางอย่างอาจจะต้องได้รับความยินยอมของพลเมืองตามแบบของสวิส สาธารณรัฐเยอรมันครั้งแรกเกิดขึ้นเพราะการพ่ายแพ้สงครามเช่นเดียวกับสาธารณรัฐครั้งที่สามของฝรั่งเศส เพราะฉะนั้นจึงต้องเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงและความน้อยหน้าของชาติ เช่นเดียวกับสาธารณรัฐฝรั่งเศสซึ่งต้องใช้เวลาดึงตัวคนจึงจะมั่นคง สาธารณรัฐเยอรมันเต็มไปด้วยการคดโกง และพวกต้องสุ่มดั่งรัฐบาลของพวกนิยมนิยมกษัตริย์ พลเมืองต่างก็หันเข้าหาพรรคใดพรรคหนึ่งหรือโครงการใด โครงการหนึ่งเพื่อปรับปรุงสถานการณ์ของประเทศให้ดีขึ้น บางพวกกลายเป็นพวกนิยมนิยมกษัตริย์ บ้างก็กลายเป็นพวกคอมมิวนิสต์ แต่ส่วนใหญ่เข้าร่วมพรรคของอดอล์ฟ ฮิตเลอร์ เป็นพรรคสังคมนิยมแห่งชาติ (National Socialist) มีหลายอย่างที่คล้ายคลึงกับพรรคฟาสซิสต์ของมุสโสลินีในอิตาลี อดอล์ฟ ฮิตเลอร์เกิดในออสเตรีย แต่เขาเข้าเป็นทหารในกองทัพเยอรมันในระหว่างสงคราม หลังจากนั้นก็เช่นเดียวกับมุสโสลินี เขาพยายามจัดตั้งกระบวนการซึ่งรวมลัทธิสังคมนิยมและชาตินิยมเข้าด้วยกัน ดังนั้น ชื่อสังคมนิยมแห่งชาติจึงเรียกอย่างย่อ ๆ ว่านาซี (Nazi) เมื่อประธานาธิบดีอินเดนเบอร์เกอร์สมัครเข้าเลือกตั้งครั้งที่สองในปี 2475 ฮิตเลอร์เป็นคู่แข่งคนสำคัญของเขา และแม้ว่าเขาจะพ่ายแพ้ก็ตาม แต่พรรคของเขาเข้มแข็งมาก สามารถมีเสียงในสภาผู้แทนที่ไรช์สตาท (Reichstag) ในตอนต้นปี 2481 อินเดนเบอร์เกอร์ได้แต่งตั้งฮิตเลอร์เป็นนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีทั้งพรรคสังคมนิยมแห่งชาติและพรรคชาตินิยม (พวกนิยมนิยมกษัตริย์) สนับสนุนเขา พวกคอมมิวนิสต์ถูกดำเนินเรื่องเผาสภาไรช์สตาท ทำให้รัฐบาลมีข้อแก้ตัวในการกีดกันผู้แทนของพรรคคอมมิวนิสต์ ทำให้พรรคผสมมีเสียงเป็นฝ่ายข้างมาก พรรคผสมออกเสียงให้อำนาจเด็ดขาดแก่ประธานาธิบดี นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นเวลาสี่ปี นับว่าน่าพิศวงการมาสู่การปกครอง ภายในเวลาสองสามสัปดาห์ ฮิตเลอร์เข้ายึดครองอำนาจตามอย่างที่มีมุสโสลินีต้องใช้เวลานับเป็นปี ๆ ล้มเลิกพรรคต่าง ๆ เว้นแต่พรรคสังคมนิยมแห่งชาติ แม้แต่พรรคชาตินิยมก็ถูกยกเลิกเมื่อเห็นว่าไม่มีประโยชน์แล้ว ประธานาธิบดีอินเดนเบอร์เกอร์เป็นชายชรา และอ่อนแอ 2477 ฮิตเลอร์ซึ่งเป็นทั้งนายกรัฐมนตรีและฟือเรอร์ (ผู้นำ) ของเยอรมนีก็ปกครองประเทศแต่ผู้เดียว ไม่มีการเลือกประธานาธิบดีคนใหม่ ศัตรูทั้งหลายถูกกวาดล้างออกจากโรงเรียน, มหาวิทยาลัย, ศาลยุติธรรม, สถานที่ทำงานพลเรือน และในที่ต่าง ๆ ที่มีอิทธิพล หนังสือพิมพ์ วิทยุ และภาพยนตร์ถูกอยู่ในความควบคุมของรัฐบาลรัฐต่างๆถูกยุบเข้าเป็นมณฑลซึ่งขึ้นอยู่กับรัฐบาลกลางเยอรมนีเปลี่ยนจากสหพันธรัฐเป็นรัฐบาลเดี่ยว ฮิตเลอร์ประสบความสำเร็จ

ลำบากเกี่ยวกับศาสนา ทั้งคาทอลิกและโปรเตสแตนต์ คัดค้านการแทรกแซงของรัฐบาลในเรื่องศาสนา และยังคงคัดค้านต่อไปทั้ง ๆ ที่หัวหน้าสำคัญ ๆ หลายต่อหลายคนถูกส่งเข้าคุก อิตเลอร์เกลียดชังพวกยิวเป็นที่สุด พวกนี้ถูกถือว่าเป็นคนต่างด้าว แม้ว่าจะทำการสมรสตามตั้งสามสี่ชั่วอายุคนก็ตาม พวกนี้ไม่มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ไม่มีสิทธิเข้าทำรัฐการ ทำการสมรสกับชาวเยอรมัน ออกหนังสือพิมพ์หรือเป็นพลเมืองเยอรมัน เขาถูกจำกัดจำนวนในมหาวิทยาลัย และการศึกษาวิชาชีพอื่น ๆ นโยบายต่อต้านพวกยิวนี้เกิดขึ้นในดินแดนต่าง ๆ ในภาคกลางของยุโรป เช่นโปแลนด์ โรมาเนีย และฮังการี แต่ไม่รุนแรงเท่ากับในเยอรมนี ความยากลำบากอีกประการหนึ่งที่อิตเลอร์ประสบคือ พวกของเขาเอง เขาค้นพบแผนการของพวกเช็ดสีน้ำตาลซึ่งมีร้อยเอกเรอห์ม (Roehm) เป็นหัวหน้า เกอริงซึ่งเป็นหัวหน้าผู้ช่วยของอิตเลอร์ทำการปราบปรามแผนการนี้ ในปี 2477 โดยการยิงเป้าทุกคนที่มีความสงสัย โดยไม่ทำการไต่สวน การกวาดล้างอย่างนองเลือดครั้งนี้ทำให้เกิดประหวั่นกันทั่วไป และหลังจากนั้นอิตเลอร์มิได้มีศัตรูที่สำคัญอีก อิตเลอร์พยายามที่จะสร้างความมั่งคั่งให้แก่เยอรมันอีกครั้ง เขาเริ่มจับงานสาธารณะเรียกเงินจากการบริจาค สงเคราะห์คนว่างงาน และเริ่มรณรงค์การซื้อสินค้าที่ผลิตในเยอรมนี เพื่อไม่ให้ประเทศต้องอาศัยสินค้าเข้าจากต่างประเทศ แต่ความตั้งใจของเขาส่วนใหญ่ คือต้องการให้เยอรมนีกลับเป็นมหาอำนาจของโลกอีกด้วย จุดมุ่งหมายอันนี้เอง เขาจึงนำเยอรมนีออกจากสันนิบาตชาติในปี 2476 สร้างกำลังกองทัพบกขัดต่อสนธิสัญญาแวร์ซายส์ในปี 2478 เข้ายึดครองมณฑลต่าง ๆ ภาคตะวันออกของเยอรมนี (ดินแดนไรน์แลนด์ซึ่งเป็นเขตปลอดทหารตามสนธิสัญญา) ในปี 2479 ครอบครองออสเตรีย ประชาชาติเล็ก ๆ หลายแห่งเช่นเดียวกับมหาอำนาจคือ ต้องตกอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการ แม้ว่าจะระบอบเผด็จการจะมีนโยบายแตกต่างกันไปตามบุคลิกลักษณะของผู้เผด็จการ แต่ก็มีสิ่งที่เหมือนกันอยู่ ยกเว้นแต่รัสเซียคือมีลักษณะไปในทางชาตินิยม เพราะฉะนั้นจึงเจริญเติบโตขึ้นได้ในประเทศที่แพ้สงคราม เช่น เยอรมนี ออสเตรีย ฮังการี บัลแกเรีย และตุรกี หรือประเทศที่ได้รับความผิดหวังจากการสงคราม เช่น อิตาลี สาเหตุอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดลัทธิเผด็จการ ก็คือ ยามที่ประเทศต้องประสบกับความยากแค้น ทำให้พลเมืองที่อดอยากเชื่อฟังคำสั่งญาที่ทำการรุนแรง และเมื่อรัฐบาลที่ไม่มีความชำนาญทำการแก้ปัญหาทางปฏิบัติไม่บรรลุผล

สงครามโลกครั้งที่ 2

ปรีชา ศรีวาลย์ (2547 : 80-165) ได้กล่าวถึงสงครามโลกครั้งที่ 2 ไว้ดังนี้
สงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มต้นเมื่อไร นักประวัติศาสตร์หลายท่านที่มักจะคิดว่า ยุโรปเป็นศูนย์กลางของโลก ได้กำหนดการเริ่มต้นของสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นวันที่ 1 กันยายน 2482

สาเหตุยังไม่แน่อาจเป็นเรื่องไม่ได้ความยุติธรรม

สงครามโลกครั้งที่ 2 อย่างที่คาดหมายกันไว้ ได้เปลี่ยนแปลงลักษณะการรบและวิธีการรบขึ้นแตกหักตลอดเวลา เมื่อการสงครามดำเนินต่อไป นักประวัติศาสตร์สวิสผู้หนึ่งกล่าวว่า “เป็นการ

รบที่กระทำกันอย่างกะทันหัน โดยปราศจากการวางแผนอย่างยิ่งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ ในขณะที่การรบดำเนินอยู่ จะมีใครกำหนดไว้ว่า การรบขั้นแตกหักในสงครามโลกครั้งที่ 2 จะกระทำกันในสตาลินกราด และเกาะมิดเว เอล ออลเมน และ แกลง อาวุธขั้นแตกหักก็ไม่มีใครบอกได้ เช่นเดียวกัน เรือบรรทุกเครื่องบินได้มีบทบาทสำคัญเข้ามาแทนที่เรือประจัญบาน การโจมตีทิ้งระเบิดอย่างรุนแรงที่คาดว่าจะเป็นสิ่งมหัศจรรย์กลับได้ผลเพียงเล็กน้อยเรือยกพลขึ้นบกและรถจี๊ป เครื่องมือที่ไม่มีใครนึกภาพออกมาก่อนในฐานะเป็นยุทธโศภนกรรมกลายเป็นอาวุธที่สำคัญมากทีเดียว รถถังทำหน้าที่อย่างเต็มภาคภูมิแต่น้อยคนที่จะคาดคิดถึงเป็นต่อสู้อันถึง ทหารราบจะบุกเข้าไปก่อนแล้วรถถังจะตามไปที่หลังแทนที่จะกลับกัน สงครามสิ้นสุดลงด้วยการทิ้งระเบิดปรมาณูสอง ลูกก่อนสงครามแทบจะไม่มีใครเชื่อว่า การแยกตัวของนิวเคลียร์จะสามารถนำมาใช้เป็นอาวุธ ประทัด ประหารกันได้

ในตอนต้นๆ ผู้นำของเยอรมนีกระทำไปอย่างลังเล เมื่อฮิตเลอร์ได้ครองอำนาจในเดือน มกราคม 2476 ฮิตเลอร์ก็เริ่มวางแผนการเศรษฐกิจที่พอเพียงสำหรับประเทศ

ในระหว่างสงครามพันธมิตรทั้งสองฝ่ายมิได้ร่วมมือกันอย่างแน่นแฟ้นนัก แม้ว่ามุสโสลินี จะเรียกการร่วมมือระหว่างเยอรมันกับอิตาลีว่า เป็นแกนที่เป็นศูนย์กลางของกิจการทั้งหลายแห่ง ของยุโรป ความจริงแล้ว อิตาลี ได้ทำการรบในเมดิเตอร์เรเนียนอย่างอิสระ จนกระทั่งเข้าตาจน ส่วน ฮิตเลอร์เข้าไปแทรกแซงก็เพื่อช่วยสหายเผด็จการของตนไว้เท่านั้น ไม่ใช่ทำตามแผนยุทธศาสตร์ ของตนแต่อย่างใดไม่ เยอรมนีกับญี่ปุ่นก็ไม่ได้ร่วมมือกันเลย เรือดำน้ำข้ามมหาสมุทรลำหนึ่งของ ญี่ปุ่นเดินทางไปถึงบอร์โดซ์เพื่อส่งสัมภาระให้เยอรมนี ก็เป็นเพียงเท่านั้นเองที่เป็นความร่วมมือใน ฐานะหุ้นส่วน

อีกด้านหนึ่งก็ไม่เคยมีการทำสัญญาเป็นพันธมิตรกันเป็นทางการระหว่างสหรัฐกับบริเตน ใหญ่ แม้ว่าเศรษฐกิจและกิจการทหารมีส่วนเกี่ยวข้องกับประสานงานกันอย่างใกล้ชิด พันมิตร ระหว่างโซเวียต รัสเซีย และบริเตนใหญ่ นับว่าได้ทำกันเป็นทางการอย่างแท้จริง แต่ก็ไม่มากไป กว่านั้น ในทางปกติ บริเตนใหญ่ทำการรบกับอิตาลีอย่างอิสระแลกเปลี่ยนเงิน ใช้วิธีการแลกเปลี่ยน สินค้าต่างประเทศ

เยอรมันและญี่ปุ่นไม่มีทางใดๆ เลย แม้ว่าทั้งสองประเทศจะเป็นประเทศอุตสาหกรรมที่ ยิ่งใหญ่ แต่ก็ไม่สามารถที่จะหาวัตถุดิบมาได้ ญี่ปุ่นเลือกวิถีทางที่ง่ายที่สุดโดยการขยายอำนาจทาง ทหาร เริ่มแรกด้วยการยึดราชทัณฑ์เข้าไปในแมนจูเรีย ต่อมาก็ดินแดนริมฝั่งทะเลของจีน เยอรมันยัง ผูกพันอยู่กับสนธิสัญญาแวร์ซายส์ในตอนต้น ๆ หากทางออกไม่ได้ง่าย ๆ นัก เยอรมนีต้องใช้อาวุธ ทางเศรษฐกิจ ทำให้ต้องแยกออกมาจากชาติอื่น ๆ มากขึ้น จนในที่สุดเหตุการณ์จะบีบบังคับเอาเอง

เหตุที่เยอรมันทำสงครามครั้งที่ 2 มีกระสวนพื้นฐานของมันเป็นเอง ข้อพิพาทกันด้านความคิด และหลักการทางการเมืองได้รับความสนใจมากขึ้น อันเป็นส่วนหนึ่งที่ตกทอดมาจากสงครามโลก ครั้งที่ 1 เมื่อสิ้นสุดสงคราม ฝ่ายพันธมิตรและมิตรประเทศผู้ยิ่งใหญ่ คือ สหรัฐ ก็ตระหนักว่า ฝ่ายตน

ต้องต่อสู้เพื่ออุดมการณ์ประชาธิปไตย การกำหนดแนวทางของตนเองและเพื่อสันนิบาตชาติ ความมั่นคงร่วมกันประกันการเกิดสงครามในอนาคต แต่หลักนิยมก็มิได้ปฏิบัติกันอย่างเต็มที่ ญี่ปุ่นไม่แยแสต่อกฎบัตรของสันนิบาตชาติ ในปี 2474 ได้เข้ายึดครองแมนจูเรีย มุสโสลินี ทำลายสันนิบาตชาติในปี 2478 เมื่ออิตาลีรุกรานอภิสซีเนีย

แม้ว่าบริเตนใหญ่และฝรั่งเศสจะเป็นมหาอำนาจที่ปฏิบัติตามกฎของสันนิบาตชาติมาโดยตลอด แต่ก็เพียงในนามเท่านั้น โซเวียตรุสเซียเข้าเป็นสมาชิกในตอนหลัง ๆ ส่วนรัฐซึ่งยึดถือนโยบายอยู่โดดเดี่ยว แต่ได้แสดงความไม่พอใจที่ประเทศต่าง ๆ ไม่ให้ความร่วมมือในพันธมิตกริระหว่างชาติเยอรมนีและญี่ปุ่นต้องขัดขวางก่อนที่จะสถาปนาตนเองเป็นประเทศมหาอำนาจของโลกได้สำเร็จ เมื่อหวนระลึกถึงข้อพิพาทระหว่างมหาอำนาจทั้งสองฝ่าย นั่นคือ ฝ่ายหนึ่งต้องการให้โลกเป็น ไป ตามที่เคยเป็นกับอีกฝ่ายหนึ่งที่ต้องการเปลี่ยนแปลงโลก

ลัทธิสังคมนิยมแห่งชาติ หรือฟาสซิสต์อีกแบบหนึ่งของเยอรมันเป็นการคุกคามที่แตกต่างออกไป รัฐบุรุษในประเทศต่าง ๆ ตระหนักดีว่า จะเกิดอะไรขึ้นในเยอรมนี และลัทธิสังคมนิยมแห่งชาติ มีจุดมุ่งหมายอย่างไร ความโหดเหี้ยมของนาซีถูกตีแผ่ในหนังสือพิมพ์ทั่วโลก และจากปากของเอกอัครราชทูตต่างประเทศ พรรคการเมืองและสหภาพกรรมกรถูกทำลายล้าง เสรีภาพในการพูดหายไป ยิวถูกขับออกจากสังคมนิยม พวกที่โซคติเท่านั้นที่อพยพหลบหนีไปได้ หลักการของอารยธรรมยุโรปถูกทำลายล้าง ผู้ปกครองนาซีรอนจากฮิตเลอร์ ลงไปถูกเอกอัครราชทูตอังกฤษให้สมญาว่าเป็น “แก๊งโจร”

การคัดค้านจากประเทศต่าง ๆ ทำให้นาซีประพาศเลวร้ายลงไปอีก การบอยคอตสินค้าเยอรมันของนานาชาติ ทำให้เศรษฐกิจของเยอรมันต้องทรุดหนักลงไปอีกเชื่อกันว่า เป็นเหตุทำให้ฮิตเลอร์และพวกนาซีมีอำนาจมากขึ้น

ในสงครามโลกครั้งที่ 2 ทุกคนต้องเกี่ยวข้องกับสงครามทั้งสิ้น ความเด่นชัดระหว่างแนวหน้ากับบ้านเกิดจะหายไปภายใต้การทิ้งระเบิดอย่างไม่เลือกที่ ตัวอย่างเช่น ในอังกฤษ จนกระทั่งปี 2486 ทหารที่ทำการรบอยู่ได้รับโทรเลขแจ้งว่า ภริยาถูกระเบิดเสียชีวิตแทนที่ภริยาจะรับโทรเลขแจ้งว่าสามีตายในที่รบ พวกที่ทำหน้าที่ป้องกันภัยทางอากาศในเมืองมีอันตรายมากกว่าทหารในแนวหน้าเสียอีก

สงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มต้นในวันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2482 เมื่อเยอรมันบุกโปแลนด์ ทำให้ฝรั่งเศส และจักรวรรดิอังกฤษเข้าร่วมประกาศสงครามต่ออาณาจักรไรช์ที่ 3 อีกเดือนหนึ่งต่อมา นาซีบุกเดนมาร์ก และนอร์เว ทำให้ฝ่ายพันธมิตรโจมตีได้ตอบฝ่ายทางสแกนดิเนเวียหกสัปดาห์ต่อมา เนเธอร์แลนด์และเบลเยียมตกอยู่ภายใต้การยึดครองของเยอรมัน ฝรั่งเศสแตก เหลือแต่อังกฤษยืนหยัดอยู่ตามลำพัง

ในฤดูใบไม้ผลิ 2484 เยอรมันบุกแบบสายฟ้าแลบเข้าไปยังยูโกสลาเวีย และกรีซ ผ่านไปทางทะเลอีเจียนแม้ว่าเยอรมันจะพ่ายแพ้อังกฤษในการโจมตีอังกฤษทางอากาศและอังกฤษประสพชัยชนะใน แอฟริกาก็ตาม กองทัพอักษะก็ย่ำตราทัพต่อไป

ในเดือนมิถุนายน 2484 เยอรมันบุกรัสเซีย ทัพพยากรณ์มั่งคั่งเป็นที่ดึงดูดความทะเยอทะยานของฝ่ายอักษะ การณรงค้ในรัสเซียทำให้เยอรมันต้องทุ่มเทกำลังเกือบทั้งหมด ปล่อยให้อังกฤษพอมีเวลาหายใจได้ชั่วขณะหนึ่ง

ฮิตเลอร์บุกยุโรป

อาณาจักรไรช์เยอรมัน ราชวงศ์ไฮนซอลเลิร์น ในปี พ.ศ.2457 ครอบครองดินแดนในยุโรป 208,780 ตารางไมล์ แต่ในสมัยบิสมาร์ค มีประชากร 67,812,000 คน สัญญาแวร์ซายส์ ทำให้เนื้อและพลเมืองของเยอรมันลดลงเหลือ 181,500 ตารางไมล์ และพลเมือง 60,000,000 คน อดอล์ฟ ฮิตเลอร์ ถือว่าเป็นหน้าที่ของเขาที่จะต้องทำให้

การบุกของฮิตเลอร์ไม่เพียงแต่ทำให้เยอรมันได้ดินแดน และพลเมืองเพิ่มขึ้นเท่านั้น ยังทำให้เยอรมันกลายเป็นที่ตั้งทางยุทธศาสตร์ที่แข็งแกร่งขึ้นในยุโรป การรวมออสเตรียแลเซโกสโลวะเกีย ทำให้เยอรมันสามารถครอบครองดินแดนภาคกลางของยุโรป เงาของเยอรมันอันยิ่งใหญ่ทอดลงสู่คาบสมุทรบอลข่าน แล้วทอดไปยังอิตาลี สหายของนาซีด้วย โปแลนด์ตกอยู่ระหว่างกิมเยอรมัน ขาดจากความช่วยเหลือจากยุโรปภาคกลางการรวมดินแดนทำให้ดุลยภาพทางทหารในยุโรปต้องเสียไป สนธิสัญญาแวร์ซายส์ซึ่งไรช์ฟือเรอร์เกลียดนักเกลียดหนา เกือบจะถูกทำลายไปอย่างย่อยยับ

เยอรมันกลับคือผู้ความยิ่งใหญ่อย่างในอดีต ฮิตเลอร์ปกครองประเทศที่ใหญ่กว่าพระเจ้าวิลเฮล์มที่ 2 มีเนื้อที่ 259,000 ตารางไมล์ และพลเมือง 88,000,000 คน

เมื่อเกิดสงคราม การปิดล้อมก็เริ่มดำเนินการโดยทันที แม้ว่าเรือบางลำสามารถเล็ดลอดเข้าไปได้ก็ตาม แต่เยอรมันก็ขาดแคลนแหล่งฝ้าย ยางพารา และน้ำมันอย่างหนัก ฝ่ายพันธมิตรได้จับกุมทำเรือ ตรวจเรือสินค้าของทุกชาติว่าอาจจะมีสินค้าที่ผ่านประเทศเป็นกลางไปยังเยอรมัน ดูเหมือนว่าฝ่ายพันธมิตรสามารถปิดล้อมฝ่ายนาซีจนได้รับความอดอยากได้สำเร็จ

โรมตกอยู่ในเมืองของพันธมิตรในวันที่ 4 มิถุนายน 2487 หลังจากการสู้รบอย่างนองเลือดในคาบสมุทรอิตาลีเป็นเวลาหลายเดือน กองทัพพันธมิตรยกขึ้นบกที่ปลายแหลมอิตาลี

การรบที่ดำเนินต่อไปท่ามกลางความร้อนจัดในฤดูร้อน และหนาวจัดและพื้นที่เป็นโคลนคมในฤดูหนาว ทำให้ทหารเยอรมันยี่สิบห้ากองพลต้องตรึงอยู่กับที่ จนต้นเดือนเมษายน 2488 จึงเปิดการรุกครั้งใหม่ได้อีก โปโลญญาแตก ศูนย์กลางอุตสาหกรรมแม่น้ำโป มิลานและตูรินถูกยึดครอง ในวันที่ 2 พฤษภาคม 2488 สิ้นสุดลง กองทัพเยอรมันทางภาคเหนือของอิตาลี และภาคใต้ของออสเตรียก็ยอมจำนน

เยอรมันยอมแพ้

ที่เมืองตอร์เกา ทางฝั่งแม่น้ำเอลาม กองทัพที่หนึ่งของอเมริกันและกองทัพที่หนึ่งอุดรณของโซเวียต ได้มาพร้อมกันในเดือนเมษายน อาณาจักรไรช์ถูกแบ่งออกเป็นสาม ส่วน ยังมีการต่อต้านบ้างเล็กน้อยในเยอรมันตอนเหนือ ออสเตรียและเชโกสโลวาเกีย

ในที่สุดกองทัพเยอรมันซึ่งมีกำลังพลประมาณ 8,000,000 คน เหลือน้อยกว่า 3,500,000 คน ทางตะวันตก ทหารเยอรมันตกเป็นเชลยอย่างน้อย 1,000,000 คน เสียชีวิต 200,000 คน ทางตะวันออก เยอรมันก็เสียชีวิตไปเป็นจำนวนมาก ขั้นสุดทำยการรบครั้งยิ่งใหญ่กระทำกันในเบอร์ลิน รัสเซียสู้รบกับนาซีเป็นเวลาสิบสองวัน สิ้นสุดลงในวันที่ 2 พฤษภาคม เยอรมัน 70,000 คนยอมแพ้

เมื่อเวลา 12.01น. วันที่ 9 พฤษภาคม 2488 เยอรมันลงนามในสัญญาการยอมแพ้ต่อพันธมิตรและรัสเซีย การปฏิบัติการทางทหารทั้งหมดหมดสิ้นลง เหลือแต่ปัญหาการสร้างสรรค์ใหม่ที่จะตามมา

เยอรมันถูกยึดครอง

เยอรมันเมื่อยอมแพ้มีพลเมือง 65,000,000 คน ออสเตรียซึ่งมีพลเมือง 6,000,000 คน แยกออกจากอาณาจักรไรช์ ชีวิตปกติของเยอรมันทุกอย่างหยุดชะงัก บ้านเมืองถูกทำลายลงอย่างย่อยยับ อุตสาหกรรมหนักถูกทำลาย การขนส่งหยุดชะงักโดยสิ้นเชิง ความหิวและโรคร้ายกำลังคุกคามอยู่ทั่วไป

สามมหาอำนาจตกลงกันที่ปอร์ตสตัดัม ในเดือนกรกฎาคม 2488 ในการสร้างเยอรมันใหม่และควบคุมทางการเมืองและเศรษฐกิจ เพื่อป้องกันมิให้มีความเข้มแข็งทางทหารที่นำไปสู่สงครามในยุโรปถึงสองชั่วชีวิตคนมาแล้ว

ที่ประชุมปอร์ตสตัดัมตกลงแบ่งปรัสเซียตะวันออก เป็นของรัสเซียและโปแลนด์ ส่วนไซลิเซีย และเยอรมันทางตะวันออกของแม่น้ำโอเดอรอยู่ในการปกครองของโปแลนด์ ส่วนที่เหลืออยู่ในความปกครองของสหรัฐ, รัสเซีย, อังกฤษ และฝรั่งเศส ส่วนออสเตรียอยู่ในความปกครองร่วมกันของฝ่ายพันธมิตร

หลังสงคราม

ในปี 2462 หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ได้มีการประชุมต้องทบทวนและผลกระทบบครั้งใหญ่เกี่ยวกับสันติภาพของโลก ณ กรุงปารีสประเทศมหาอำนาจฝ่ายที่มีชัยชนะไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาของโซเวียตรุสเซียได้แต่สามารถที่จะทำสัญญาสันติภาพกับประเทศที่เคยเป็นศัตรูมาก่อนได้ทั้งหมด แม้ว่าจะทำไม่สำเร็จกับตุรกีจนกระทั่งปี 2466

ออสเตรียเช่นเดียวกับเยอรมนี ถูกแบ่งออกระหว่างสี่มหาอำนาจยุโรป ฝรั่งเศสเข้ามาแทนประเทศจีน และสี่มหาประเทศก็ยึดครองเป็นเวลาสิบปี เมื่อได้ลงนามในสนธิสัญญาแห่งรัฐ ใน

วันที่ 5 พฤษภาคม 2498 มหาอำนาจที่ยึดครองก็ถอนตัวออกไป ออสเตรียกลายเป็นประเทศเอกราช และประกาศตัวเป็นกลางตลอดกาล

ไม่มีการตกลงที่บรรลุถึงเกี่ยวกับเยอรมนี เมื่อสงครามสิ้นสุดลงสัมพันธมิตรยังคงบริหาร เยอรมนีที่รวมกันเป็นประเทศเดียว จนกระทั่งเยอรมันถูกลบออกจากลัทธินาซีและได้รับการศึกษา ในระบอบประชาธิปไตยแล้ว สัมพันธมิตรจึงจะถอนตัวออก ข้อกำหนดนี้สลายลงเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง ผู้นำ ทูแมนเข้ามาแทนที่รูสเวลต์ และในเวลาต่อมา แอดลี เข้าแทนที่เชอร์ชิลล์ เมื่อได้ประชุมกันที่ ปอร์ตสตัน ในเดือนกรกฎาคม 2488 ปัญหาเกิดขึ้นเกี่ยวกับพรมแดนระหว่างโปแลนด์และเยอรมนี แทนดินแดนที่ยึดครองจากรุสเซียในปี 1464 และบัดนี้โซเวียตรุสเซียได้เรียกร้องคืน ไม่มีการตกลง ในรายละเอียด แน่นอนพอสงครามสิ้นสุดลง รูสเซียเพียงแต่ส่งมอบดินแดนของเยอรมนีทั้งหมด ทางตะวันออกของแม่น้ำโอเดอร์และเนสเซตะวันตก เว้นแต่ส่วนตะวันออกของปรัสเซีย ซึ่งรูสเซีย ยึดไว้เป็นของตน อันเป็นดินแดนที่รูสเซียได้มาโดยตรงจากสงครามมหาอำนาจตะวันตกคัดค้านไว้ ผล พรมแดนเยอรมนี-โปแลนด์เป็นแต่เพียงความเป็นจริงจนกระทั่งปี 2516 เมื่อในที่สุดเยอรมนี ตะวันตกได้ยอมรับรอง

ค่าปฏิกรรมสงครามนับว่าเป็นปัญหาที่ร้ายแรงกว่า รูสเวลต์ได้รับรองกับรูสเซียอย่างเลื่อน ลอยว่าเยอรมนีจะจ่ายค่าปฏิกรรมสงครามให้เป็นสิ่งของแต่ไม่ได้กำหนดตัวเลขออกมาแน่นอน ต่อมา อเมริกันต้องคิดอย่างหนัก เมื่อต้องรับผิดชอบในเขตตะวันตกของเยอรมนี ต่อมาเยอรมนีก็แบ่ง ออกเป็นสองประเทศ คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมัน ควบคุมโดยรูสเซีย และสหพันธรัฐ เยอรมันมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับมหาอำนาจตะวันตก โดยที่มิได้วางแผนกันมาก่อน การ แบ่งแยกเยอรมนีก็ประสบความสำเร็จ และบางที่อาจเป็นการสิ้นสุดปัญหาเยอรมันไปด้วย

ผู้ชนะในสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้กระทำในสิ่งที่คิดว่า จะประสบความสำเร็จกว่าสงคราม โลกครั้งที่ 1 สองประการ คือ การลงโทษอาชญากรสงครามและการจัดตั้งองค์การสันติภาพทั่วโลก ศาลระหว่างชาติหรือพูดอย่างตรงไปตรงมาก็คือ ศาลของสัมพันธมิตรผู้ชนะนั่นเอง ได้ตั้งขึ้นที่นู เริ่มเบอร์ก ผู้นำคนสำคัญของเยอรมันที่ยี่สิบเอ็ดคนมีเกอริงเป็นหัวหน้าถูกฟ้องในข้อหาเป็นอาชญา กรสงคราม ถูกตัดสินประหารชีวิตสิบเอ็ดคน จำคุกตลอดชีวิตสามคน อีกสี่คนถูกจำคุกแตกต่างกัน ไป เกอริงกินยาพิษฆ่าตัวตายหนึ่งชั่วโมงก่อนที่จะถูกส่งไปยังตะแลงแกง อีกสิบคนถูกแขวนคอ ในญี่ปุ่นอาชญากรสงครามถูกแขวนคอเจ็ดคนทำนองเดียวกัน

หลักการที่เปลี่ยนแปลงไม่ได้ของค่านิยมก็ คือ การพิสูจน์หลักฐานเพื่อให้แจ้งชัด ข้อ กล่าวหาหลายข้อเป็นอาชญากรรมอย่างแท้จริงทั้งในสงครามและยามสงบ การสังหารเชลยศึกเป็น จำนวนมาก การกวาดล้างยิวให้สิ้นชาติ อาชญากรรมที่ต่อต้านสันติภาพ การเตรียมการคุกคาม หรือ การเตรียมสงคราม มหาอำนาจทุกประเทศเตรียมตัวเพื่อการทำสงครามทั้งสิ้น มีคำร้องเรียนทำนอง เดียวกันต่อต้านรัฐบาลพันธมิตรที่ว่า ไม่ได้เตรียมทำสงครามอย่างเพียงพอหรือไม่ได้ลงมือ ทำสงครามป้องกันหรือทำสงครามรุกกราน “การสงครามรุกกราน” เป็นคำที่ผู้ชนะเป็นผู้กำหนดเรียก

ประเทศที่ท่าสงครามกับพวกคนเท่านั้น เซอร์ซิลส์พูดกับอิสเมย์ที่เกี่ยวกับการท่าสงครามในอนาคต “คุณกับผมต้องระวังอย่าให้แพ้สงครามคราวหน้า”

องค์การสหประชาชาตินับว่าเป็นความสำเร็จที่ดีเยี่ยมของสงครามโลกครั้งที่ 2 องค์การที่มีสมาชิกทั่วโลกและสามารถดำรงสันติภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ความเข้มแข็งขององค์การนี้ขึ้นอยู่กับเอกภาพของประเทศมหาอำนาจทั้งหลาย ซึ่งเป็นสมาชิกถาวรของสภาความมั่นคง และแต่ละประเทศมีเสียงวิโถงหนึ่งเสียง เอกภาพต้องแตกร้าวตั้งแต่สงครามยังไม่เสร็จสิ้น

ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้มีนายทหารที่ได้รับทุนรัฐบาลไปศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี คือ พ.อ. วิชา จูตะวัฒน์ (สำเร็จการศึกษาวิชาทหารในประเทศเยอรมนีขณะสงครามโลกครั้งที่ II)

พ.ศ. 2479 เข้ารับการศึกษานักเรียนเทคนิคทหารบก และเมื่อจบการศึกษาปีที่ 3 สอบชิงทุนกระทรวงกลาโหม ไปศึกษาวิชาทหาร ณ ต่างประเทศได้ โดยพ.ศ.2482 ไปศึกษาวิชาทหารที่ประเทศเบลเยียม แต่ยังไม่สำเร็จก็เกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่ประเทศเยอรมนี

-พ.ศ.2485 สำเร็จโรงเรียนนายร้อยเยอรมันที่ฮันโนเวอร์-ประเทศเยอรมนี

-พ.ศ. 2486 สำเร็จโรงเรียนเหล่าสื่อสารเยอรมันที่ไลพ์ซิก-ประเทศเยอรมนี

-พ.ศ. 2487 สำเร็จโรงเรียนผู้บังคับกองร้อยสื่อสารเยอรมันที่ฮาลเลอ-ประเทศเยอรมนี

รับราชการ –เริ่มประจำกรมจเรทหารบก พ.ศ. 2489

ประจำกรมยุทธศึกษาทหารบก พ.ศ. 2501 เป็นอาจารย์ทั้งหน้าวิชาโรงเรียนส่งกำลังบำรุงทหารบก กรมการส่งกำลังบำรุงทหารบก พ.ศ.2503

เป็นผู้ช่วยทูตทหารบก ประจำสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงบอนน์ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี พ.ศ. 2507

ประจำกองบัญชาการกองทัพบก พ.ศ.2510 และในปีเดียวกันนั้นได้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาการศึกษา

ประจำสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงบอนน์ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

1 มกราคม พ.ศ. 2514 ได้รับยศพันเอก และ พ.ศ. 2519 ได้ขอลาออกจากราชการเนื่องจากสุขภาพไม่สมบูรณ์

เนื่องจาก ร.อ.สนอง ถมรงค์สัจด์ กับ ร.อ.วิชา จูตะวัฒน์ ได้รับหน้าที่ให้เรียบเรียงประวัติศาสตร์เกี่ยวกับมหาสงครามโลกครั้งที่ 2 (วิชา จูตะวัฒน์ ,2547) คนไทยในกองทัพนาซี: จึงเรียบเรียงหนังสือดังกล่าวนี้ เพื่อให้เพื่อนคนไทยทั้งหลายได้รับทราบความจริงเป็นความรู้ และความเพลิดเพลิน โดยทำเป็นเสมือนจดหมายเหตุรายวันที่มีได้มีบันทึกไว้ก่อน และถือเป็นนิทรรศน์อุทาหรณ์สำหรับพวกเราชาวไทย ซึ่งรอดพ้นภัยพิบัติจากสงครามโลกครั้งที่ 2 อย่างหวุดหวิดกัน (เวลาที่ใช้เขียนจริง คือ พ.ศ. 2481) และเมื่อช่วยกันให้ประเทศก้าวหน้า โดยเฉพาะในบรรดา

นักการเมืองและนักปกครองนั้น พ.อ.วิชา ได้ให้รายละเอียดเรื่องแง่มุมการปกครองและการปรับปรุงบ้านเมืองของชาวเยอรมันผู้รักชาติที่ประเทศของเขาประสบความสำเร็จและสืบสน

มีนายแพทย์ที่ไปศึกษาอยู่ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 คือ ศาสตราจารย์นายแพทย์อวย เกตุสิงห์

-ทำงานเป็นอาจารย์ในแผนกชีวเคมี, สรีรวิทยา และเภสัชวิทยา คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์นายแพทย์อวย เกตุสิงห์ เขียนหนังสือไว้มากและมีประโยชน์มาก ได้อุทิศเงินจำนวนหนึ่งตั้งมูลนิธิ “ทุนทองอยู่-อวย เพื่อการศึกษาแพทย์” เพื่อประโยชน์แก่การศึกษาแพทย์

-พ.ศ. 2475 จบการศึกษา สอบได้ปริญญาเวชบัณฑิตตรี (ต่อมาเปลี่ยนเป็นแพทยศาสตรบัณฑิต) และได้เหรียญทองคำสำหรับความเป็นเยี่ยมตลอดหลักสูตร

พ.ศ. 2477-2478 เรียนภาษาเยอรมัน(ตอนกลางคืน) ที่สมาคมไทย-เยอรมัน กับกลุ่มอาจารย์ชาวเยอรมัน และพ.ศ. 2478 แต่งเรียงความภาษาเยอรมันประกวดทั่วโลก ได้รับรางวัลสำหรับประเทศไทยและได้รับ “เหรียญสุมโบลดท์” และทุนพิเศษ(ไปเรียนวิชาการสอนภาษาเยอรมันที่อคาเดมีเยอรมันเมืองมิวนิค ในพ.ศ. 2480 เป็นเวลา 6 สัปดาห์)

-พ.ศ. 2479 ได้ทุนมูลนิธิ อล็กซานเดอร์ ฟอน ซูมโบอร์ก ไปเรียนวิชาสรีรเคมี ที่มหาวิทยาลัยฮัมเบอร์ก ประเทศเยอรมนี และใน พ.ศ.2480 สอบได้ Diploma f Tropenkrankheitenund exotische Parasitologie

-พ.ศ. 2482 สอบได้วิทยาศาสตร์คุษฎี ทางอินทรีเคมีจากมหาวิทยาลัยฮัมเบอร์ก (สถาบันเคมี) ด้วยเกียรตินิยม “ดีมาก” วิทยานิพนธ์ Under dag Phline)

นับเป็นการศึกษาระดับอุดมศึกษา ณ มหาวิทยาลัยประเทศเยอรมนี ด้วยความร่วมมือของคณะแพทยศาสตร์อุดมศึกษาของเยอรมนีก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 พอดี

อีกท่านหนึ่งที่ควรกล่าวถึง คือ นักกฎหมาย ได้แก่ ศาสตราจารย์ ดร.ประกอบ หุตะสิงห์

พ.ศ. 2471 ขณะนั้นอายุได้ 17 ปี ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนเตรียมแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สอบได้เตรียมแพทย์ปีที่ 1 ญาติความเห็นว่า ถ้าให้เรียนแพทย์จนจบในประเทศไทยและส่งไปเรียนต่อต่างประเทศอีกจะกินเวลายาวนานมาก หากเปลี่ยนมาเรียนกฎหมายจะใช้เวลาสั้นกว่า และท่านก็พร้อมที่จะส่งไปเรียนต่อต่างประเทศ ได้ภาค ท่านผู้ใหญ่จึงส่งไปเรียนกฎหมายต่อในประเทศเยอรมนี เมื่อ พ.ศ.2473 อายุ 19 ปี ไปเรียนภาษาเยอรมันอยู่ 2 ปีเต็มจึงได้สอบเข้ามหาวิทยาลัยในกรุงเบอร์ลิน เรียนที่นั่นได้ 1 ปี ก็ย้ายไปเรียนในมหาวิทยาลัยกรุงเยนา ซึ่งมีโอกาสได้ใกล้ชิดกับบรรดาอาจารย์คนสำคัญมากกว่า เรียนอยู่ 4 ปีครึ่งรวมทั้งเวลาทำวิทยานิพนธ์ด้วย และใช้เวลาเตรียมตัวเข้าสอบเป็นด๊อกเตอร์ทางกฎหมายอีกราว 6 เดือน ก็สอบได้ปริญญาเอกหรือด๊อกเตอร์กฎหมาย (Dr.Jura) ในปี พ.ศ. 2480 และเดินทางกลับมาประเทศไทยปลายปีนั้นและเข้ารับราชการทางกฎหมาย

โดยเริ่มเข้ารับราชการเป็นผู้พิพากษาวิสามัญในปลายปี 2480ยังมีราชการพิเศษที่ได้รับทำให้อยู่เป็นเนืองนิตย์อีกหลายอย่าง อาทิ เป็นกรรมการร่างกฎหมายของคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็นอาจารย์สอนวิชากฎหมายในคณะพาณิชยศาสตร์ และการบัญชี คณะรัฐศาสตร์และคณะนิติศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กับคณะนิติศาสตร์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และในสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา จนกระทั่งได้รับปริญญาคุฎฎบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขานิติศาสตร์ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เมื่อ พ.ศ.2510 และ 2515 ตามลำดับ และยังคงดำรงตำแหน่งนายกสภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์อีกด้วย

๑พณฯ ประกอบ หุตะสิงห์ สำเร็จการศึกษากฎหมาย กลับจากประเทศเยอรมัน ได้เป็นนักกฎหมาย รับราชการตุลากร จนเป็นอธิบดีศาลอุทธรณ์ ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นนายกรัฐมนตรีและเป็นประธานศาลฎีกาในเวลาต่อมา เป็นเสมือนคู่บุญบารมีกับประธานศาลฎีกาท่านหนึ่งคือ ๑พณฯ สัญญา ชรรณศักดิ์ ได้ร่วมกันสร้างภาพพจน์สถาบันตุลาการ ให้มีความน่าภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ศาลไทย นายสรรเสริญ ไกรจิตติ ซึ่งได้เคยเป็นผู้พิพากษาหัวหน้าคณะในศาลอุทธรณ์ ได้ศึกษาสังเกตเห็นบทบาทวิธีการทำงานและวิธีใช้กฎหมายของท่านผู้ใหญ่สมัยนั้น ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ท่านผู้ใหญ่ในวงการตุลาการแสดงความเห็นในความเค็ดเคี้ยว ของการใช้กฎหมายของนักกฎหมายชั้นยอดว่า ในสงครามโลกนั้นเยอรมันแพ้อังกฤษแต่ในเรื่องการตัดสินใจวิธีวิธีการใช้กฎหมายนั้น อังกฤษแพ้เยอรมัน การทำงานมักจะมีการปรึกษาหารือกันภายในจนถึงทางตกลงกันได้ด้วยการตัดสินใจอย่างดี ในระหว่างผู้มีอำนาจหน้าที่และดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายโดยเรียบร้อย รวดเร็ว และไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงข้าราชการฝ่ายอื่น เช่นในกรณีที่ฝ่ายบริหารเข้าแทรกแซงอำนาจตุลากร ท่านประธานศาลฎีกาประกอบ หุตะสิงห์ พร้อมด้วยรัฐมนตรียุติธรรมได้แสดงการคัดค้านที่ฝ่ายบริหารเข้ามาแทรกแซงอำนาจตุลากร พร้อมด้วยคำขวัญ “ถ้าศาลสิ้นอิสระ ประชาชนก็ขาดที่พึ่ง”

สรุปบทที่ 4

การศึกษาวิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาในระหว่างประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี และราชอาณาจักรไทย ในยุคที่

ในยุคที่ 2 (พ.ศ. 2460-2488)เป็นระยะเวลาที่สงครามโลกถึง 2 ครั้ง ทำให้การศึกษาต่อของนักเรียนไทยระดับอุดมศึกษา ในประเทศเยอรมนีไม่ราบรื่นเต็มที่ ประเทศไทยไม่มีโอกาสเสนอขอความร่วมมือจากประเทศเยอรมนี ได้เต็มที่ เพราะนักเรียนไทยส่วนใหญ่ต้องเดินทางกลับประเทศไทยตามที่รัชกาลที่ 6 ทรงนำประเทศไทยประกาศสงครามกับประเทศเยอรมนี โดยอยู่ฝ่ายสัมพันธมิตร ทั้ง 2 ครั้ง การพำนักเพื่อการศึกษาต่อต่างประเทศระดับอุดมศึกษาในประเทศอังกฤษหรือภาคพื้นยุโรป ประเทศใดก็ตามจะต้องประสบความไม่ปลอดภัย โคมินทร โจมตีทัพด้วยลูกระเบิดทางอากาศหรือทางภาคพื้นดินการเดินทางแม้ทางเรือ เพื่อไป-กลับยังประเทศในยุโรป ก็ไม่ปลอดภัยสำหรับ

ชีวิต และข้าวของเครื่องใช้ ตัวอย่างเช่นร.อ.วิชา วิฑูระวัฒน์ เครื่องใช้ได้ศูนย์หลายประการขณะเดินทางย้ายที่ในฐานะนายทหารซึ่งล้าเป็นของที่มีค่าประสบการณ์ เช่น รูปภาพที่ถ่ายไว้เองในเรื่องสงคราม ฯลฯ สูญหายเป็นสิบ ๆ อัลบั้ม ข้าวของก็มีอาจซื้อหาได้ส่วนมากทั้งในเรื่องเครื่องอุปโภคและบริโภคเพราะขณะนั้นการผลิตประสบอุปสรรคหลาย ๆ ด้าน ทั้งของที่ผลิต กรรมวิธีผลิตและผลผลิต โดยเฉพาะขนมปังที่เป็นอาหารพื้นฐานก็มีคุณภาพต่ำ หรือกาแฟที่ประชาชนใช้ดื่มต่างน้ำในยามที่มีอากาศหนาว ก็ต้องประหยัดการใช้แก๊ส และไฟฟ้า ส่วนใหญ่จึงมาจากแป้งคั่วจนไหม้ขม จึงใช้แทนตัวกาแฟธรรมชาติ รัฐบาลห้ามใช้เงินตรา และของต่างประเทศเพื่อการประหยัด ถึงแม้มีการลักลอบซื้อขาย ถ้าถูกจับได้ ก็ถูกยึดของ และเสียค่าปรับสูง ทุกอย่างที่ได้รับแม้จ่ายเงินไม่มากแต่ต้องผ่านกระบวนการส่วนโดยเฉลี่ยให้ได้รับตามอัตรารายบุคคล ประชาชนประสบภาวะขาดแคลน หิวโหยหลายประการ นักศึกษาก็มีโอกาสดึงการบรรยายของมหาวิทยาลัยแต่ในบางครั้งและครั้ง ๆ กลาง ๆ เนื่องจากมักต้องรีบหลบภัยในอุโมงค์หรือหลุมหลบภัยที่คิดว่าปราศจากอันตราย สถานที่หลบภัยสะอาด ถูกอนามัย มีเครื่องใช้ให้ตามจำเป็น เช่น จอบเสียม สำหรับขุดในคราวที่จำเป็น แต่ภาวะจิตใจของประชาชนก็ระส่ำระสาย ทุกคนต้องอยู่ในความอดทน การย้ายที่พำนักไปไกล ๆ ก็แทบจะไม่มีประโยชน์เพราะผลของสงครามปรากฏทุกแห่งหน หนังสือก็ขาดแคลน เพราะไม่มีความสะดวกในช่วงนั้น อีกประการหนึ่ง ของหรือโลหะที่จำเป็นก็ต้องบริจาคให้ประเทศเป็นอุปกรณ์สงครามแล้วแต่จำเป็นใช้เป็นหัวระเบิดชนวนระเบิด อาวุธต่าง ๆ ชาวเยอรมันที่มีเงินก็มีอาจให้แพทย์ใส่ฟันเทียมด้วยการหุ้มทองเป็นต้น แม้แต่กระดาษเงินตรา ของเยอรมันก็นับวันค่าน้อยลง ทั้งการเรียนวิชาทหารหรือวิชาการอื่น ๆ ผู้เรียนต้องฝึกประสบการณ์ทุกงานในการเป็นอยู่การศึกษาให้ตนเองว่า วิธีใดจะเหมาะสมอย่างไร ผู้ที่อดทนศึกษาก่อนหรือระหว่างในสงครามโลกทั้ง 2 ครั้ง นับว่ามีความอดทน และเพียรเช่นกับคนเยอรมันเองช่วงกลางที่ยุติการสงครามโลก 2 ครั้ง (พ.ศ. 2462-2481) ประเทศเยอรมันก็ต้องรีบทำการค้า และพัฒนาทางเทคนิคในช่วงนั้นประเทศเยอรมนีสนใจการสานต่อแต่เพียงในเรื่องการค้า หรือไม่ว่าเป็นเรื่องการศึกษาระดับอุดมศึกษา ฯลฯ จึงทำไม่ได้สะดวก จึงเป็นยุคที่ยังเป็นลหุภารกิจ 2 คือกิจการที่ทำร่วมกันยังทำได้น้อย ผู้วิจัยจึงเสนอแต่เรื่องที่ทำเป็นเป็นตัวอย่าง หรืออุทาหรณ์ในแบบกรณีศึกษาเพียง 7 เรื่อง ที่เรียกได้ว่าชาวเยอรมันหรือประเทศเยอรมันก็ช่วยให้ความร่วมมือเท่าที่เป็นได้ ด้วยนิสัยที่เอาจริง ขยัน อดทน ประหยัด มีระเบียบวินัย นักเรียนไทยที่ไปศึกษาต่อในช่วงนั้นได้เอาเป็นตัวอย่างแต่บางครั้ง ลักษณะอย่างนั้นก็กลายเป็นลักษณะที่ถือว่าเป็น “อานาจ” แต่ที่ถูกต้องแล้ว คนเยอรมันจะถือว่าความสภาพเป็นสิ่งสำคัญ แต่ คณะราษฎร” ซึ่งส่วนใหญ่เป็นนายทหารศึกษาฝึกมาจากประเทศเยอรมนี เอาลักษณะระเบียบวินัยเข้มแข็งเอาจริงจังมาใช้ในทางที่พิจารณาแล้วไม่สุภาพ เช่น เข้ากราบบังคมทูลขอพระราชทานเปลี่ยนการปกครองกับรัชกาลที่ 7 ในลักษณะบีบบังคับว่าประกาศเปลี่ยนการปกครองแล้ว แทนที่จะคอยเวลาสักกระยะหนึ่ง (1-5 ปี) ด้วยการขอพระราชทานพระราชวินิจฉัยว่าประเทศเราควรทำการปกครองต่อไปด้วย ระบอบประชาธิปไตยเมื่อใด มีความพร้อมสำหรับประชาชน

ทั่วไปหรือไม่ ฯลฯ แล้วค่อยขอพระราชทาน “คำมั่น”ว่าในอนาคตอันใกล้ จะพระราชทานการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ซึ่งรัชกาลที่ 7 ทรงได้วินิจฉัยเรื่องนี้ไว้แล้ว ดังนั้นเป็นไปขอพระราชทานเรื่องนี้ อย่างไม่สุภาพ และก็ไม่สุภาพหรือสมควรเช่นเดียวกันกับเจ้านายระดับสูง ฯลฯ ที่มีได้ทรงมีส่วนรู้เห็นเรื่องการปกครอง ถ้าจะคิดว่า “ที่นี่ประเทศไทย จำเป็นต้องเปลี่ยนการปกครองแล้ว” ก็ต้องถามว่า “ประเทศไทยมิใช่ประเทศที่อยู่ของคนชาวไทย ทุกระดับหรือทำไมต้องรีบทำเช่นนั้น” และก็ไม่สุภาพ(ชาวเยอรมันถือว่าความถูกต้องคือความสุภาพกับเพื่อนร่วมรุ่นที่ศึกษามาด้วยกันจากเยอรมนี ด้วยเช่น สมเด็จพระเจ้าฟ้าสุขุมพันธุ์ฯ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ สมเด็จพระนริศรานุวัดติ และพระยาทรงสุรเดช ก็ถูกกักกัน และให้เดินทางออกนอกประเทศ ก็ต้องถามกันว่านี่หรือวิถีประชาธิปไตยไม่มีโอกาสให้ท่านเหล่านั้นตัดสินใจทำอะไรกับตนเองหรือพระยาทรงสุรเดช คนเก่งที่สุดในรุ่น ต้องลี้ภัยออกไปนอกประเทศโดยไม่มีเงินเบี้ยให้ท่านใช้สอย ทั้งที่ร่วมงานมาด้วยกัน ผู้วิจัยพิจารณาว่าการขาดพรหมวิหาร 4 ในคราวนั้น เป็นกรรมไม่ดีทางพระพุทธศาสนา ที่ทำให้การปกครองของประเทศไทยแบบประชาธิปไตยต้องล่ม ๆ ตอน ๆ มาตลอด 75 ปี (2475-2550) จะยังเป็นเช่นนี้ไปอีกเท่าไร ถ้าคนไทยด้วยกันเกิดความไม่จริงใจ และขาดเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ต่อกันจริง ก็ได้แต่ภาวนาว่า พรรคการเมืองโปรดทำทุกอย่างให้ราบรื่นสักที เพื่อความก้าวหน้าของประเทศ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

วิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับ ราชอาณาจักรไทย ยุคที่ 3 ฟืนฟูและพัฒนา (พ.ศ. 2489 – 2519)

ก่อนที่จะกล่าวรายละเอียด ขอย้อนไปยังสมัยรัชกาลที่ 5 เพื่อทบทวนวัตถุประสงค์ในการที่
รัชกาลที่ 5 ทรงส่งพระราชโอรส และนักเรียนไทยไปศึกษาต่อต่างประเทศ ณ ประเทศเยอรมนี
วัตถุประสงค์หลักมี 3 ข้อ คือ

ข้อที่หนึ่ง เพื่อศึกษาหาวิธีการป้องกันประเทศ(สยาม)

ข้อที่สอง เพื่อศึกษาหาวิธีการพัฒนาประเทศด้วยความรู้ที่จำเป็น

ข้อที่สาม เพื่อให้ผู้ที่ไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้มีความสัมพันธ์ไมตรีกับชาว
เยอรมัน ฯลฯ โดยการคบหาสร้างสัมพันธ์ไมตรี รู้จักการเข้าสังคม เพื่อให้ชาวสยามรู้จักและ
ก้าวหน้าทันอารยประเทศ

พระราชประสงค์ของรัชกาลที่ 5 ย่อมค่อย ๆ พัฒนาตามยุคสมัยด้วย มาถึงยุคที่ 3 (พ.ศ.2489
– 2519) อันเป็นระยะเวลาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 โลกค่อยร่มเย็นมีสันติสุขขึ้น และแต่ละประเทศ
ก็พยายามทั้งป้องกันและพัฒนาประเทศด้วยความรู้ ประสบการณ์ ความคิด อ่าน ฯลฯ ในบทนี้ใคร่
เสนอเรื่อง 3 เรื่องที่เกี่ยวกับความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างเยอรมนีกับไทย ที่ตรงกับพระ
ราชประสงค์การให้การศึกษาต่อต่างประเทศ และความจริงแล้ว การเมืองการปกครองของประเทศ
ไทย ถัดมาทุกยุคทุกสมัยนั้นการให้ศึกษาระดับสูงก็จะเป็นไปตามพระราชประสงค์สามประการ
ซึ่งเป็นหลัก นั่นคือ

เรื่องที่ 1 การศึกษาวิชาทหารระดับอุดมศึกษาเพื่อป้องกันประเทศไทยให้มั่นคงและให้
เข้มแข็งจะได้ไม่มีศัตรูมารุกราน

เรื่องที่ 2 การศึกษาวิชา ช่าง เทคโนโลยี วิศวกรรม ระดับอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาประเทศไทย
ให้ก้าวหน้าเทียบอารยประเทศ แบ่งตามความจำเป็นในการใช้ประกอบกิจการด้านต่าง ๆ

เรื่องที่ 3 การศึกษาวิชาการทางหนังสือ ภาษา ศิลปะ วรรณคดี ระดับอุดมศึกษา เพื่อทั้งใช้
ในการพัฒนาประเทศไทย และการสังคม สื่อสารด้วยหนังสือ ด้วยภาษา ศิลปวิชาการ ฯลฯ

ตามที่จริงแล้ว ทั้ง 3 เรื่องเอง ก็จะสนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อประกอบกรป้องกัน และ
พัฒนาประเทศ

ดังนั้น จะยกเรื่อง 3 เรื่องนี้ มาศึกษาในยุคที่ 3 เพื่อแสดงความร่วมมือทางอุดมศึกษาระหว่าง
ประเทศเยอรมนีกับประเทศไทย คือ

เรื่องที่ 1 วิชาการทหาร (ระดับอุดมศึกษา) ในแนวของเยอรมนี

เรื่องที่ 2 วิชาการทางช่างเทคนิค วิศวกรรม (ระดับอุดมศึกษา) ในแนวของเยอรมนี

เรื่องที่ 3 วิชาภาษา และวรรณคดีเยอรมนี

โดยกล่าวไปตั้งแต่สภาพแวดล้อมของประเทศเยอรมนีและประเทศไทย ซึ่งเป็นพื้นฐาน
และความเกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยแสดงรายละเอียดตามตารางที่ 5

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบสภาพแวดล้อมของประเทศเยอรมนีและประเทศไทยที่มีความเกี่ยวข้องกับการศึกษาในระดับอุดมศึกษา

สภาพแวดล้อมของประเทศเยอรมนี	สภาพแวดล้อมของประเทศไทย
<p>1. ทางการเมือง / การปกครอง</p> <p>ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทั้งโอกาสและปัญหาจากการถูกยึดครอง และถูกแบ่งประเทศ เป็น 2 ฝักฝั่ง คือ เยอรมนีตะวันตก และเยอรมนีตะวันออก โดยโอกาส คือ ได้พัฒนาประเทศเป็นประชาธิปไตย และปัญหา คือ ยังตกอยู่ภายใต้การดูแล และยึดครองของมหาอำนาจ ซึ่งตามความจริงแล้ว เยอรมนีตะวันตก เรียกว่า มีการดูแลโดยสามมหาอำนาจ คือ อเมริกา อังกฤษ และฝรั่งเศส มากกว่าอยู่ในสถานะถูกยึดครองแต่เยอรมนีตะวันออก เรียกว่า มีการยึดครองโดยโซเวียตรุสเซีย ในลักษณะบีบบังคับว่าให้เป็นคอมมิวนิสต์ และห้ามข้ามแดนไปฝั่งตะวันตก แม้จะมีญาติมิตร อยู่ทางตะวันตก และในตัวเมืองเบอร์ลิน ซึ่งเป็นเมืองหลวงใหญ่เดิมของประเทศ เยอรมนี ก็แบ่ง 2 ฝัก คือ เบอร์ลินตะวันตก ซึ่งถูกดูแลโดย 3 มหาอำนาจ เช่นเดียวกัน และเบอร์ลินตะวันออก ซึ่งถูกยึดครองโดยโซเวียตรุสเซีย เช่นกัน ถึงขนาดมีการสร้าง “กำแพงเบอร์ลิน” ปิดแยกฝักกันที่ชาวเยอรมันทั้งหลายแค้นเคืองหนักหนา แต่แรก ๆ ยังทำอะไรไม่ได้ เพราะโดยเฉพาะทหารรุสเซียก็มีลักษณะเอาจริง ดูร้าย ถ้าเห็นใครทำผิดระเบียบ เช่น ชาวเยอรมันตะวันออกแอบปีนข้ามแดนไปตะวันตก ก็จะถูกทากรณ</p>	<p>1. ทางการเมือง / การปกครอง</p> <p>ประเทศไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แม้จะมีเสียหายบ้างในบางจุด เพราะการทิ้งระเบิดโดยสัมพันธมิตร และยังโชคดีที่ประเทศไทย มีคณะเสรีไทยที่ต่อสู้ในสหประชาชาติว่าความจริงไทยอยู่ข้างสัมพันธมิตร แม้ประเทศไทยถูกญี่ปุ่นบุก ฯลฯ ในที่สุดปัญหาเรื่องการชดใช้ค่าสงคราม เพราะต้องอยู่ข้างฝ่ายญี่ปุ่น ระหว่างสงครามโลกก็หลุดไป</p> <p>ขณะนั้นไทยเพิ่งเริ่มระบอบประชาธิปไตย ได้สิบกว่าปี แต่ก็ยังลุ่มๆ ดอน ๆ บางประเทศก็จ้องมองจะเขมือบไทย เช่น จีนก็ลองเชิงทำร้ายคนไทย (ด้วยการที่เรียกว่า “เอเลียะพะ” ดีทำร้าย) แต่คนไทยก็สู้เพราะเขาไม่ควรทำร้ายในบ้านเมืองของเราและชาวไทยก็ต้องโศกเศร้ากับการสิ้นพระชนม์กะทันหันของรัชกาลที่ 8 แต่เมื่อรัชกาลที่ 9 ทรงครองราชย์ พระองค์ก็ไม่ทรงย่อท้อ แม้พระชนมายุยังเยาว์ พระองค์ทรงประกอบกิจต่าง ๆ มากมายเพื่อประเทศชาติ สมดังที่ทรงกล่าวเมื่อทรงขึ้นเถลิงถวัลย์ราชสมบัติ ว่า “เราจะปกครองโดยธรรม” “ธรรม” ของพระองค์แท้จริง คือ ความรู้ ความคิด และการกระทำที่ถูกต้อง ที่ชาวไทยสมควรศึกษา และโดยเสด็จการอันเป็นกุศลเหล่านั้น</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

สภาพแวดล้อมของประเทศเยอรมนี	สภาพแวดล้อมของประเทศไทย
<p>เมื่อชาวเยอรมันวันหนึ่งลุกขึ้นสู้ นั่นคือ อีสรภาพมีแก่ชาวเยอรมันในการรวมประเทศเข้าเป็นหนึ่งเดียว เป็นสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เพียงหนึ่งเดียวกัน</p> <p>2. เศรษฐกิจ</p> <p>ขณะนั้นเยอรมันข้ำแย่มาก เพราะค่าของเงินมาร์กเรียกว่าไม่เหลือ เยอรมนีต้องอับ-จน กู้เงินมหาอำนาจมาใช้หนี้สงคราม และบูรณะประเทศ แต่ด้วยความที่ชาวเยอรมนีไม่เคยละนิสัยเดิม คือ ประหยัด ขยัน อดทน รักชาติ ทำให้เยอรมนีฟื้นตัวได้เร็ว ทั้งการบูรณะเศรษฐกิจ และ บูรณะอาคารสถานที่สำคัญเดิมที่เคยปรักหักพัง จนราบเป็นหน้ากลอง แต่เยอรมนีคือ เยอรมนี คำว่า “made in germany” ยังมีศักดิ์ศรีของตน สินค้าเยอรมัน หนังสือเยอรมัน ฯลฯ ยังคงรักษาคุณภาพ และขายดี เยอรมนี สามารถฟื้นฟูประเทศได้ภายในเวลาสิบปีแรก หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เรียกว่าส่วนใหญ่ แทบจะไม่มี ซากของสงครามโลกให้พบเห็น</p> <p>3. การศึกษา</p> <p>สถานศึกษาของเยอรมนีทยอยกันเปิดเรียนแม้ว่าจะยังขาดหนังสือ สมุด อุปกรณ์การศึกษา แต่การศึกษาทุกระดับก็สามารถฟื้นตัวเร็ว ผู้ที่ศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย ก็ศึกษากันอย่างเอาจริงจัง เต็มที่มี doctor ใหม่ ๆ และอายุ</p>	<p>2. เศรษฐกิจ</p> <p>ขณะนั้นประเทศไทยแม้จะไม่มีปัญหาเรื่องจากสงครามโลกแล้ว แต่เศรษฐกิจตกต่ำ เพราะค่าของเงินไทยต้องตกต่ำไปด้วย ทำให้ชาวไทยต้องบีบรัดตัวมากโดยเฉพาะการใช้เครื่องอุปโภค บริโภค ซึ่งในราคาใหม่จะแพงขึ้นมาก ชาวไทยต้องประหยัดกันอย่างเต็มที่ ทั้งเรื่อง น้ำ ไฟ สาธารณูปโภค ต่าง ๆ ไม่บริบูรณ์เหมือนเดิม ทั้งในการศึกษา ค่าเรียน ค่าเดินทาง ค่าเครื่องใช้ต่าง ๆ ก็แพงขึ้นมาก คนไทยก็ต้องประหยัด ขยัน อดทน เช่นเดียวกับคนเยอรมัน</p> <p>3. การศึกษา</p> <p>ในระยะต้น แม้จะลำบากในเรื่องทางการศึกษา แต่ก็เริ่มมีการใช้ธรรมะทางพุทธศาสนาในโรงเรียนมากขึ้น มีการปฏิบัติ บำเพ็ญตนเป็น “พุทธมามกะ” เรียกว่า ชาวไทยยังเห็นค่าของพระพุทธรศาสนา ความสงบ ร่มเย็น</p>

ตารางที่ 5 (ต่อ)

สภาพแวดล้อมของประเทศเยอรมนี	สภาพแวดล้อมของประเทศไทย
<p>น้อย จบออกมาเป็นแรงสำคัญของประเทศทั้งทางการศึกษา ฯลฯ</p> <p>4. สังคม/วัฒนธรรม</p> <p>ถึงแม้ในระยะตอนหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ชาวเยอรมัน มีความลำบากมาก แต่คนเยอรมันก็ไม่ละทิ้งนิสัย ความประหยัด ขยัน อดทน ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญ หลาย ๆ อย่างยังมีแบบแผน ขนบธรรมเนียมเดิม แต่ทำกันอย่างประหยัด น้อยนักที่จะรับวัฒนธรรมของชาติอื่น แต่สนใจศึกษาหาความรู้ เพื่อปรับตัวในการฟื้นฟูประเทศ</p>	<p>จากการศึกษา นอกจากการหาความรู้ หาประสบการณ์ก็ยังปฏิบัติธรรม ทำให้ประเทศชาติกลับมีความสงบร่มเย็น การศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็มีวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพิ่มขึ้น วิชาอุทกศาสตร์ที่มีในมหาวิทยาลัยก็เลิกไป หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 แล้วเปิดวิชารักษาดินแดนแทน เป็นการฝึกการทหารขั้นต้น มีการเปิดสอนภาษาเยอรมันเป็นภาษาต่างประเทศที่ 2 ในระดับมัธยมปลาย และในมหาวิทยาลัยบางคณะวิชา</p> <p>4. สังคม/วัฒนธรรม</p> <p>ประเทศไทยเริ่มรับวัฒนธรรมจากต่างประเทศตะวันตก เช่น การดื่มเบียร์ การฟังดนตรีสากล การเปิดกิจการโรงแรม และอาหารแบบ ตะวันตก กีฬาโบว์ลิ่ง กอล์ฟ ฯลฯ แต่ชาวไทยส่วนใหญ่ก็ยังไปวัด และปฏิบัติธรรม การใช้กางเกง (ชายาว) แทนผ้าถุง ผ้าซิ่น นิยมมากขึ้นในหมู่ผู้หญิง</p>

เรื่องที่ต้องศึกษาเป็นเรื่องที่ 1 วิชาการทหาร การศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในแนวของเยอรมัน

สถาบันอุดมศึกษาทางทหารเรือประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี การฝึกศึกษาของนักเรียนนายเรือเยอรมันได้รับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอตามสถานการณ์นายทหารหลักของกองทัพเรือเยอรมันทุกนาย (ยกเว้นเหล่าอากาศนาวิน) ต้องเข้ารับการศึกษามหาวิทยาลัยในระดับปริญญาโท นอกเหนือจากการฝึกศึกษาในหลักสูตรนายทหารเรือชั้นสัญญาบัตร (จิตมินต์ ณ บางช้าง, 2550)

การฝึกศึกษานั้นอาจแบ่งได้เป็น 3 ส่วนคือ การเรียนภาษาในศูนย์ภาษาของกระทรวงกลาโหมเยอรมัน การฝึกศึกษาวิชาการทหารเรือในโรงเรียนและบนเรือต่าง ๆ ของกองทัพเรือเยอรมัน และการฝึกศึกษาด้านวิศวกรรมศาสตร์ระดับปริญญาโทในโรงเรียนเตรียมมหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทหาร ตามสาขาที่ทางกองทัพเรือได้กำหนด และนักเรียนนายเรือต้องเลือกในฝึกศึกษาทั้ง 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การเรียนภาษา ส่วนที่ 2 การฝึกศึกษาวิชาการทหารเรือ ส่วนที่ 3 การฝึกศึกษาด้านวิศวกรรมศาสตร์

ส่วนที่ 1 การเรียนภาษา

ส่วนการเตรียมตัวด้านภาษาเยอรมันให้กับผู้เข้าร่วมหลักสูตรต่างประเทศ สำหรับประเทศไทย การศึกษาวิชาภาษาเยอรมัน นอกจาก นักเรียนนายเรือ จาก โรงเรียนนายเรือ แล้ว นักเรียนนายเรือ จากและ นักเรียนนายเรืออากาศ จาก โรงเรียนนายเรืออากาศ รวมทั้งนร.เสขฯ และแพทย์ทหาร จากแต่ละเหล่าทัพที่เปลี่ยนหมุนเวียนมาศึกษาในศูนย์ภาษาของกระทรวงกลาโหมเยอรมันเข้าร่วมศึกษาด้วย โดยการเรียนจะได้รับการแบ่งตามหลักสูตรที่จะศึกษาต่อไป

การเรียนในศูนย์ภาษาของกระทรวงกลาโหมเยอรมัน จะเรียนเพียงครึ่งวันเช้า ส่วนบ่ายจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำการฝึกฝนตนเอง และออกไปเรียนรู้เรื่องบ้านเมือง ผู้คน ทางศูนย์ภาษาฯ จะพานักเรียนไปทัศนศึกษาในสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ การเมืองการปกครอง รวมทั้งอุตสาหกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยอย่างสม่ำเสมอเพราะการเรียนภาษาให้ได้ผลและนำไปใช้ได้จริงนั้นสำคัญ การฝึกการนำไปใช้ในสถานการณ์จริงนอกห้องเรียน และนอกเวลาฝึกฝนตนเอง ซึ่งสามารถทำที่ประเทศไทยได้เช่นเดียวกัน

ในระหว่างการเข้ารับการศึกษาด้านภาษาเยอรมัน 6 เดือน นักเรียนนายเรือจะต้องผ่านการทดสอบ เพื่อวัดผลเป็นจำนวน 3 ครั้ง ในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน

ส่วนที่ 2 การฝึกศึกษาวิชาการทหารเรือ

หลังจากการเรียนภาษาเสร็จสิ้นลงนักเรียนนายเรือจะเดินทางไปยังทางตอนเหนือของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่เป็นพื้นที่ตั้งของหน่วยงานต่าง ๆ ของ ทหารเรือเยอรมัน เพื่อเข้ารับการฝึก ผู้เข้ารับการฝึกประกอบด้วยบุคคลพลเรือนที่ผ่านการสอบคัดเลือกนายทหารชั้นประทวนและพลทหารที่สมัครต่อและผ่านการคัดเลือก รวมทั้งนักเรียนนายเรือจากชาติต่าง ๆ ที่อยู่ใน

โครงการช่วยเหลือด้านการฝึกศึกษาจากทหารเรือเยอรมัน และ นักเรียนนายเรือแลกเปลี่ยนจากประเทศฝรั่งเศส โดยจะทำการฝึกเป็นลำดับหลักสูตร

การฝึกทหารใหม่

เพื่อให้ นักเรียนนายเรือที่ผ่านการคัดเลือกมาจากบุคคลพลเรือนมีความรู้เกี่ยวกับวิชาทหารเบื้องต้น และเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ นักเรียนนายเรือ ทั้งหมดจะต้องเข้ารับการฝึกทหารใหม่ที่โรงเรียนนายทหารเรือชั้นประทวน ที่ตั้งอยู่ที่เมือง เพลิน (Plion) เป็นระยะเวลา 2 เดือน การฝึกศึกษาประกอบด้วยวิชาระเบียบข้อบังคับ หน้าที่เวรยามการปฐมพยาบาล การฝึกบุคคลท่ามือเปล่า การฝึกบุคคลท่าประกอบอาวุธ และการรบอย่างทหารรบโดยการฝึกจะประกอบไปด้วยการเรียนภาคทฤษฎีในห้องเรียน และภาคปฏิบัติในพื้นที่การฝึก

หลักสูตรนายทหารสัญญาบัตร

หัวใจของการฝึกนายเรือ คือ หลักสูตรนายทหารสัญญาบัตร ณ โรงเรียนนายเรือมิอรวีค (Marineschule Murwk) เมือง เฟลนส์บวร์ก (Flensburg) ซึ่งมีระยะเวลา 8 เดือน ในหลักสูตรนี้ นักเรียนนายเรือ จะ ได้เรียนรู้สิ่งที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่นายทหาร โดยจะเน้นในหน้าที่นายทหารพรคนาวิน ซึ่งประกอบด้วยวิชาการเมืองการปกครอง ผู้นำทหาร ประวัติศาสตร์ สงคราม ระเบียบข้อบังคับ กฎหมายทางทะเล ครุฑทหาร กฎหมาย เดินเรือ การนำเรือ การเรือ การจัดระเบียบ ส่วนราชการใน ท้าเรือเยอรมัน พลศึกษา และครุฑพลศึกษา รวมทั้งวิชาภาษาอังกฤษ นอกจากการเรียนภาคทฤษฎีในห้องเรียนแล้ว นักเรียนนายเรือจะได้มีโอกาสฝึกทักษะการควบคุมเรือด้วยการฝึกขับเรือยนต์ ขนาดเล็กซึ่งทุกคนจะต้องผ่านการทดสอบใบอนุญาตขับขีเรือยนต์ขนาดเล็ก นอกจากนั้น นักเรียนนายเรือ จะต้องเข้ารับฝึกเล่นเรือใบ โดย นักเรียนนายเรือ กลุ่มละประมาณ 3 นาย และครุฝึก 1 นาย จะแล่นใบจากโรงเรียนนายเรือเยอรมันไปยังเมืองซอนเดอร์บวร์ก (Sonderburg) ประเทศเดนมาร์ก และกลับมาที่โรงเรียนนายเรือเยอรมันเป็นเวลาประมาณ 5 วัน

เพื่อเป็นการฝึกทักษะในการนำเรือ นักเรียนนายเรือจะได้มีโอกาสเข้ารับการฝึกด้วยเครื่องฝึกจำลองการเดินเรือ ในปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ นอกจากนั้น นักเรียนนายเรือ จะเดินทางไปทำการฝึกเดินเรือในระยะทางสั้น ๆ โดยไม่ค้างบนเรือขนาดเล็ก เช่น เรือปราบทุ่นระเบิด หรือเรือระบายพล เพื่อนำความรู้ในการนำเรือที่ได้รับการในห้องเรียนมาทดลองปฏิบัติจริงในทะเล

นักเรียนนายเรือจะได้รับการฝึกป้องกันความเสียหายที่แผนกป้องกันความเสียหายโรงเรียนเทคนิคทหารเรือเมืองนอยชตัดท์ (Neustadt) ซึ่งประกอบด้วยการดับเพลิงในเรือ การใช้อุปกรณ์ช่วยหายใจ การอุดปะและค้ำจุนเรือ การลำเลียงผู้ป่วยและปฐมพยาบาล

ในหลักสูตรนายทหารสัญญาบัตรนักเรียนนายเรือจะได้รับการฝึกทหารราบเป็นช่วงๆ โดยจะมีทั้งการฝึกยิง อาวุธประจำกาย การเดินทางไกลประกอบเครื่องสนามที่นักเรียนนายเรือจะต้องเดินเป็นระยะทาง 30 ก.ม. ภายในเวลา 5 ชั่วโมง และการฝึกปัญหาประกอบแผนที่ทางยุทธวิธีพร้อมอาวุธประจำกายเป็นเวลาประมาณ 5 วัน

ผู้ที่ผ่านหลักสูตรนายทหารสัญญาบัตรถือว่ามีความรู้ทางทหารเพียงพอที่จะปฏิบัติหน้าที่ และสามารถที่จะได้รับการแต่งตั้งยศเป็นนายทหารสัญญาบัตรได้

นักเรียนนายเรือต่างชาติที่อยู่ในโครงการช่วยเหลือด้านการฝึกศึกษาซึ่งมีทั้งผู้ที่ศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยทหารและผู้ที่เดินทางกลับประเทศของตนหลังจากการฝึกศึกษาวิชาการทหารเรือ จะเข้ารับการฝึกศึกษาในโรงเรียนวิชาชีพทหารเรือต่าง ๆ

ส่วนที่ 3 การฝึกศึกษาด้านวิศวกรรมศาสตร์

การฝึกศึกษาด้านวิศวกรรมระดับปริญญาโททางทฤษฎี ระบบการศึกษาการฝึกศึกษาด้านวิศวกรรมในระดับอุดมศึกษา ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ เน้นทางด้านทฤษฎี (Universitat) และเน้นทางด้านปฏิบัติ (Fachhochschule) มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างวิศวกรที่จะทำงานด้านการศึกษาวิจัยและพัฒนา นอกจากนั้นการที่ทางกลาโหมเยอรมันได้เปิดโอกาสทางด้านการศึกษาในระดับอุดมศึกษาให้นักเรียนนายทหารและนายทหารนักเรียนนั้น ก็เพื่อที่จะเพิ่มความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ซึ่งจะส่งผลดีในการปฏิบัติหน้าที่นายทหารสัญญาบัตร และเปิดช่องทางในการประกอบอาชีพหลังจากหมดสัญญาการรับราชการกับทางกองทัพ

กระทรวงกลาโหมเยอรมนีมีมหาวิทยาลัยทหาร 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยทหารมิวนิค และ มหาวิทยาลัยทหารฮัมบวร์ก

มหาวิทยาลัยทหาร

หลักสูตรสุดท้ายของแผนการฝึกศึกษา คือ การศึกษาในมหาวิทยาลัยทหาร สาขาวิศวกรรมเครื่องกล และสาขาวิศวกรรมไฟฟ้าและโทรคมนาคม โดยมีระยะเวลาไม่เกิน 3 ปี 9 เดือน ซึ่งในการศึกษาในมหาวิทยาลัยจะแบ่งภาคการศึกษาเป็น 3 ภาคการศึกษาต่อ 1 ปีการศึกษา ในขณะที่มหาวิทยาลัยพลเรือนจะแบ่งภาคการศึกษาเป็น 2 ภาคการศึกษาต่อ 1 ปีการศึกษา เพราะทางกองทัพเยอรมันต้องการที่จะใช้บุคลากรโดยเร็วที่สุด เพราะทหารเยอรมันส่วนใหญ่เป็นทหารระยะสั้น คือ 12 ปี สำหรับระยะเวลาการศึกษาของนายทหารนักเรียนแต่ละคนนั้นจะขึ้นอยู่กับจำนวนของวิชาที่สอบ การสอบแก้ตัวปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการศึกษาปัจจัยความพร้อมของห้องทดลองในโครงการวิจัย และจำนวนวิชาที่เลือกเรียนเพิ่มเติม ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ทำให้ระยะเวลาการศึกษาของแต่ละคนแม้แต่ในสาขาและวิชาเลือกเดียวกันแตกต่างกันไป

การศึกษาในระดับปริญญาโท (Hauptdiplom)

หลังจากนายทหารนักเรียนได้ผ่านการทดสอบทุกวิชาในระดับพื้นฐานปริญญาโทแล้วจะรับประกาศนียบัตร และจะมีสิทธิทำการศึกษาต่อในระดับปริญญาโทได้ โดยการศึกษาต่อในระบบปริญญาโทจะแบ่งได้ดังนี้ การเรียนวิชาบังคับ การเรียนวิชาเลือก การสัมมนา โครงการวิจัย วิทยานิพนธ์

การเรียนวิชาบังคับ

การเรียนและการสอบวิชาบังคับนั้นจะมีลักษณะเดียวกับในระดับพื้นฐานปริญญาโท โดยประกอบด้วยวิชา เทคนิคการวัดและควบคุมกระบวนการ กลศาสตร์ของไหล การถ่ายเทความร้อน เครื่องยนต์ภายในและเครื่องจักรกังหันก๊าซ รวมทั้งเทคนิคการผลิตวัสดุ โดยจะต้องเลือกวิชาที่ไม่ใช่ วิชาทางวิศวกรรมอีกหนึ่งวิชาเช่นเดียวกันกับในระดับพื้นฐานปริญญาโท

การเรียนวิชาเลือก

สาขาวิศวกรรมเครื่องกลเป็นสาขาที่กว้าง เพื่อให้ให้นายทหารนักเรียนได้มีโอกาสศึกษาอย่างลึกซึ้งในวิชาที่สนใจ หลักสูตรจึงกำหนดให้นายทหารนักเรียนมีโอกาสเลือกวิชาที่จะศึกษาเป็นวิชาเลือกอย่างน้อยคนละ 1 สาขา ซึ่งประกอบด้วยอย่างน้อย 3 วิชา ที่มีความสัมพันธ์กัน การวัดผลจะทำได้โดยการสอบปากเปล่า

การสัมมนา

ในระหว่างการศึกษาในวิชาเลือก นายทหารนักเรียนจะต้องเลือกหัวข้อการดำเนินการสัมมนาจาก 1 วิชา ของวิชาเลือกหลัก เช่น หัวข้อ “ทุ่นระเบิด” จากวิชาเทคนิควัตถุระเบิด

โครงการวิจัย

ในระหว่างการศึกษาในระดับปริญญาโท นายทหารนักเรียนจะต้องดำเนินการทำโครงการวิจัย จำนวน 1 โครงการ โดย 1. โครงการจะต้องทำร่วมกับนายทหารนักเรียนอีกอย่างน้อย 1 นาย และโครงการจะต้องอยู่ในความควบคุมจากอย่างน้อย 2 กองวิชา เช่นปรับแต่งหลอดวัดความเร็วลม ติดตั้งระบบเมคานิกส์ การเขียนโปรแกรมควบคุมการทำงานของมอเตอร์และเครื่องวัดความดัน โดย โครงการนี้อยู่ในวิชาเครื่องจักรกังหันก๊าซ และกลศาสตร์ของไหลระยะเวลา 6 เดือน

ส่วนโครงการวิจัยอีกโครงการหนึ่ง คือ การประเมินผลวิธีการปราบทุ่นระเบิดลอยน้ำ โครงการนี้อยู่ในวิชาเทคนิควัตถุระเบิด โดยได้ไปดำเนินการทำที่สถาบันวิจัยและพัฒนากองทัพเรือ (Wehrtechnische Dienststelle für Mannewaffen) เมืองเอกเคนเฟอร์เดอร์ (Echkernforde) ระยะเวลา 3 เดือน

วิทยานิพนธ์

เมื่อนายทหารนักเรียนได้ผ่านการปฏิบัติในส่วนต่าง ๆ ของการศึกษารอบถ้วนแล้วจะมีสิทธิรับทำวิทยานิพนธ์ ซึ่งจะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน 90 วัน คือ การพัฒนาโปรแกรมควบคุมการยิงปืนใหญ่ วิถีโค้งเพื่อคำนวณวิถีกระสุนเพิ่มระบบผสมผสานโดยต่ำกว่าบริเวณอื่น ๆ (BaseBieed หรือ BB) และกระสุนแบบติดตั้งมอเตอร์จรวดเพื่อเพิ่มแรงดัน (Rocket-Assisted-Projectiles หรือ RAP) จุดมุ่งหมายของวิทยานิพนธ์คือ การแก้ไข ดัดแปลงโปรแกรมให้สามารถคำนวณวิถี-กระสุนที่ติดตั้ง RAP และ BB ได้ โดยได้ไปดำเนินการทำที่บริษัท ดีท์ล (Diehl) เมือง โรเทินบัค อัน แดร์ เพกนิตซ์ (Rothenbach an Pegnitz) ระยะเวลา 3 เดือน

การฝึกทบทวนทางทหาร

รูปแบบการศึกษาในมหาวิทยาลัยทหารจะเน้นให้นายทหารนักเรียนรับผิดชอบตนเอง โดยจุดประสงค์หลัก คือ การสำเร็จการศึกษาในเวลาที่กำหนด แต่ถึงแม้กระนั้นก็จะมีการฝึกทบทวนทางการทหารเป็นประจำเช่น การยิงปืน การเดินทางไกลประกอบเครื่องสนาม นอกจากนี้ ในช่วงที่มีการบรรยาย นายทหารนักเรียนสามารถเข้ารับการฝึกทหารที่สนใจได้

โครงการความช่วยเหลือทางด้านการฝึกศึกษาที่ทางกระทรวงกลาโหมของสหพันธสาธารณรัฐเยอรมนีมีต่อประเทศต่างๆ นั้นเป็นความช่วยเหลือแบบไม่คิดมูลค่า งบประมาณที่ทางทัพเรือไทยต้องใช้จึงมีแต่ ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าตำรา ค่าคอมพิวเตอร์ ค่าเครื่องแต่งกายในโอกาสแรกที่เดินทางไปศึกษา ค่าโดยสารเครื่องบินไป-กลับ และค่าขนส่งสิ่งของเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วเท่านั้น นอกนั้นทางกลาโหมเยอรมันจะสนับสนุนให้หมดทั้งค่าเรียน ค่าอาหาร ค่าเดินทางต่าง ๆ ฯลฯ นับว่าคุ้มค่า และน่าสนับสนุนให้ดำเนินต่อไปในทุก ๆ ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเทียบกับความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้ไปเข้ารับการฝึกศึกษาเป็นระยะเวลาเกือบ 8 ปี ที่จะได้นำกลับมาปรับใช้กองทัพเรือ และประเทศชาติต่อไป

หลักสูตรเสนาธิการกิจ

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี มีความสัมพันธ์ทางด้านการทหารกับประเทศไทยยาวนานโดยส่วนใหญ่ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะเป็นผู้ให้ทุนและสนับสนุนทางด้านหลักสูตรการศึกษาด้านทหารให้กับประเทศไทย ได้ขยายความสัมพันธ์ไปยังประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก เช่น ได้เชิญและออกทุนในการเรียนหลักสูตรเสนาธิการกิจให้กับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ที่ฉลาดมาก เป็นการส่งเสริมการทหารและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและเป็นการขยายกรอบแนวคิด ยุทธศาสตร์และแนวทางพัฒนากองทัพของประเทศไทยให้กับผู้ที่เข้ามาเรียนหลักสูตรเสนาธิการทหาร

หลักสูตรเสนาธิการกิจ มุ่งเน้นในเรื่องการประสานการทำงานในระดับนาทหารฝ่ายอำนวยการการวางแผนการกำลังรบร่วมผสมหรือ Joint Operation เป็นหลัก มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มจะมีนายทหารฝ่ายอำนวยการที่มาจากประเทศต่าง ๆ ซึ่งมีความแตกต่างทางด้านภาษาและวัฒนธรรม แต่ต้องปฏิบัติภารกิจร่วมกัน

หลักสูตรมีเนื้อหาวิชาที่ถูกต้องเตรียมไว้อย่างมีระบบดีมาก ส่วนหนึ่งเป็นทฤษฎีที่มีเนื้อกลาง ๆ ส่วนหนึ่งเป็นการออกดูงานและเยี่ยมชมหน่วยงาน และการสาธิตต่าง ๆ และส่วนหนึ่งเป็นการฝึกในระบบจำลองการยุทธ์ เพื่อนำเอาความรู้และทักษะที่ได้ศึกษามาใช้ในการปฏิบัติภารกิจจริง ๆ โดยอาศัยแนวทางการฝึกจากกรณีศึกษาต่าง ๆ (Case study)

การเรียนการสอน

ประเทศไทยได้รับโควต้า จากประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ปีละ 2 ทุน ทุนหลักนั้นจะให้แก่นายทหารเหล่าทัพบก และอีก 1 ทุนสำหรับนายทหารเหล่า ทอ. หรือ ทัพเรือ ซึ่งมักจะใช้

วิธีการสลับกันแต่ละปี สิ่งที่ได้้นอกเหนือจากการศึกษาวางแผนการใช้กำลังคนตามหลักสูตรแล้ว ยังได้ประโยชน์ในการนำเสนอประเพณีและวัฒนธรรมอันดีของประเทศต่าง ๆ ที่ได้ส่งนายทหาร เข้าร่วมในการเรียนหลักสูตรเสนาธิการอีกด้วย โดยมีการจัดกิจกรรมแนะนำประเทศของตน นำเสนอให้ประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้เห็น ซึ่งประเทศไทยจัดได้ว่าเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดี เป็นชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับของชาวต่างชาติมาก โดยเฉพาะภาพลักษณ์ของประเทศไทยในสายตาของชาวเยอรมันจะออกมาดี ถึงดีมาก ได้รับชมไม่ว่าจะเรื่องระเบียบวินัยความร่วมมือในการจัดกิจกรรมและวัฒนธรรมประเพณี ต่างๆ ตัวอย่าง เช่น

วันแสดงกิจกรรมแนะนำประเทศไทย จะมีผู้เข้ารับฟังเป็นนายทหารนักเรียนเสนาฯ จากทุก ประเทศและผู้บริหารหน่วย ร.ร.เสนาธิการเยอรมัน ผู้ช่วยทูตทหาร และผู้สนใจทั่วไป

ในขณะเดียวกัน ผู้ช่วยทูตสามารถใช้โอกาสนี้ปรึกษารื้อกับผู้บริหาร ร.ร.เสนาธิการ ถึง ความเป็นไปต่าง ๆ รวมทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลและทัศนคติซึ่งกันและกันได้ เป็นการกระชับ ความสัมพันธ์และมิตรไมตรีในระดับการทูตทางทหารได้อีกด้วย นับว่าเป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมและ เชื่อมความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศไทยและประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันและกลุ่ม ประเทศสมาชิกยุโรปหรือ EU

ถ้าสรุปในตอนนี ในเรื่องการศึกษาวิชาทหาร (เรือ) เยอรมันกล่าวได้ว่า สามารถประเมิน เทียบ TQM (Total Quality Management) เพราะถือว่ามีการบริหารจัดการ ให้การศึกษาวิชา ทหารเรือให้มีคุณภาพอย่างถ้วนทั่วเต็มที หรืออาจจะกล่าวได้ว่ามีระบบ P D C A (Plan Do Correct Act)คือ ได้วางแผนอย่างดีทุกขั้นตอน เช่นในเรื่องงบประมาณทางเยอรมันจะบอกให้ไทยร่วมมือ ด้วยการออกค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง และเยอรมันร่วมมือด้วยการออกค่าใช้จ่ายอะไรบ้าง สำหรับนาย ทหารนักเรียนแต่ละคนกันไปศึกษาต่อที่เยอรมนี ทางทหาร เช่น ไทย เพียงออกค่าเดินทางไปกลับ ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด ค่าเครื่องแบบและเครื่องแต่งกายพิเศษตามความจำเป็น เป็นต้น ส่วนเยอรมันจะ ออกค่าศึกษา ค่าอุปกรณ์ หนังสือ ค่าที่พัก ค่าอาหาร ตามความจำเป็นเช่นกัน

ในเรื่องวิชาที่ศึกษาแต่ละวิชาที่จะเห็นได้ชัดในลักษณะ TQM และ PDCA ตัวอย่างเช่น หลักสูตรการฝึก(นาย) ทหารใหม่ กล่าวว่า “เพื่อให้นักเรียนที่ผ่านการคัดเลือกมาจากบุคคลพลเรือน มีความรู้เกี่ยวกับวิชาทหารเบื้องต้น และเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ นักเรียนนายเรือทั้งหมด จะต้องเข้ารับการฝึกทหารใหม่ ที่โรงเรียนนายทหารเรือชั้นประทวน เป็นระยะเวลา 2 เดือน แล้ว แจงต่อไปว่ามีวิชาย่อยในวิชาใหญ่ก็คืออะไรบ้างรวมทั้ง การรบอย่างทหารรบโดยจะฝึกการเรียน ภาทฤษฎีในห้องเรียน และภาคปฏิบัติในพื้นที่การฝึก หรือในวิชาหลักสูตรนายทหารสัญญาบัตร ซึ่งเป็นวิชาหัวใจของการฝึกนายเรือ ใช้เวลาถึง 8 เดือนในหลักสูตรนั้น นักเรียนจะได้เรียนรู้สิ่งที่ จำเป็นสำหรับการปฏิบัติหน้าที่นายทหาร โดยประกอบด้วยวิชา การเมือง การปกครอง ผู้นำทหาร ประวัติศาสตร์ สงคราม และกล่าวว่า นอกจากการเรียนภาทฤษฎีในห้องเรียนแล้ว นักเรียนนายเรือ

จะได้มีโอกาสฝึกทักษะการควบคุมเรือด้วยการฝึกขับเรือยนต์ขนาดเล็ก ซึ่งทุกคนจะต้องผ่านการทดสอบใบอนุญาตขับจีเรือยนต์ขนาดเล็ก จะเห็นได้ว่ามีขั้น P (Plan) แล้ว D (Do) และทำได้ดีหรือมีผิดพลาดก็ต้องมี C (Correct) และ A (Act) ใหม่ จนกว่าได้ไปขับจีเรือเล็ก ซึ่งถ้า P (Plan) ได้ทำไว้อย่างดีแล้ว ขั้นอื่น ๆ คือ D C A ที่ตามมาก็จะไม่เสียเวลามาก มีความสำเร็จในวิชานี้โดยเร็ว หรือวิชาช่วยการฝึกเล่นเรือใบก็กล่าวได้ว่า ฝึกโดยที่นักเรียนนายเรือ ประเทศเยอรมนีไปยังเมืองซอนเดอร์บวร์ค ประเทศเดนมาร์ก และกลับมาที่โรงเรียนนักเรียนนายเรือเยอรมนีเป็นเวลา 5 วัน เรียกว่าเล่นข้ามประเทศไป-กลับ ก็ต้องทำให้ได้จริง ฯลฯ

เรื่องที่ 2 วิชาการทางช่างเทคนิค วิศวกรรมในการศึกษาระดับอุดมศึกษาในแนวของเยอรมัน

ตัวอย่างประวัติความเป็นมาของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (ผอ.บพวงน้อย, 2540.).

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือเดิมคือโรงเรียนเทคนิคพระนครเหนือ (ไทย-เยอรมัน) ก่อตั้งขึ้นจากความร่วมมือทางวิชาการระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502 มีฐานะเป็นโรงเรียนในสังกัดกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตช่างฝีมือโดยเน้นการปฏิบัติและประสบการณ์จริงตามปรัชญาระบบการอาชีวศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี หรือที่เรียกกันในปัจจุบันว่าระบบทวิภาคี (Dual System) แต่ในการปฏิบัติต้องมีการดำเนินการแตกต่างกันเนื่องจากประเทศไทยมีเพียงโรงงานและกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง ยังไม่สามารถที่จะรับหน้าที่การฝึกปฏิบัตินี้ไปจัดทำได้ สถาบันจึงต้องเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งสองอย่าง (25 ปี สจพ. 2527) โดยการปรับหลักสูตรช่างฝีมือของเดิม ให้เป็นหลักสูตรประกาศนียบัตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ แต่ยังคงยึดปรัชญาการจัดการศึกษาที่เน้นการปฏิบัติและประสบการณ์จริงเป็น ต่อมาได้รับการยกฐานะเป็นวิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือในปี พ.ศ. 2507 ทำการผลิตช่างเทคนิคที่มีความเชี่ยวชาญเป็นหัวหน้างานที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์จริง โดยยังคงยึดแนวปรัชญาการจัดการศึกษาตามแบบเดิม และได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีด้านเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์การสอน ผู้เชี่ยวชาญเยอรมันมาช่วยสอนและให้ทุนการศึกษาแก่อาจารย์และนักศึกษาของวิทยาลัยไปศึกษาและฝึกงาน ณ ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันอีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการทำสัญญาว่าด้วยความร่วมมือช่วยเหลือระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันฉบับใหม่ขึ้นแทนฉบับเก่าที่หมดอายุลง (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2522) ส่งผลให้สถาบันสามารถขยายการจัดการศึกษา จากระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเป็นระดับปริญญา แต่ยังคงเป็นที่รู้จักกันดีในนามโรงเรียนเทคนิคไทย – เยอรมัน เช่นเดิม

ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 – 2514) เป็นช่วงที่มีนโยบายการอาชีวศึกษาเน้นการผลิตกำลังคนระดับกลาง ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพเพื่อสนองความต้องการการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศโดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรม รัฐบาลได้จัดทำโครงการหลายโครงการ ที่สำคัญคือโครงการเงินกู้ธนาคารโลกเพื่อพัฒนาอาชีวศึกษา จัดทำผลจากการพัฒนาอาชีวศึกษาในช่วงนี้ที่สำคัญคือ การรวมวิทยาลัยเทคนิค 3 แห่งคือ วิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือ วิทยาลัยโทรคมนาคมนนทบุรี และวิทยาลัยเทคนิคธนบุรีเข้าด้วยกันในปี พ.ศ. 2514 โดยจัดตั้งเป็นสถาบันอุดมศึกษา และได้รับพระราชทานนามจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่า สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า แบ่งการบริหารงานออกเป็น 3 วิทยาเขต ตามสถานที่ตั้งเดิมของแต่ละแห่ง โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตครูอาชีวศึกษาระดับปริญญา ให้การศึกษาทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ ทั้งระดับต่ำกว่าปริญญาและระดับปริญญา และทำการวิจัยส่งเสริมทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ การจัดการเรียนการสอนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตพระนครเหนือ ยังคงได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันในการสนับสนุนโครงการผลิตครูช่างระดับปริญญาของคณะครุศาสตร์ อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2522) กล่าวได้ว่าโครงการผลิตครูช่างระดับปริญญาเป็นโครงการความช่วยเหลือของรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันที่ได้รับความสำเร็จมากโครงการหนึ่ง

ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 – 2519) และฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) ซึ่งเป็นช่วงที่มีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้น นโยบายด้านการอาชีวศึกษาเน้นการปรับปรุงการอาชีวศึกษาประเภทหลักสูตรระยะสั้น การขยายการผลิตกำลังคนระดับกลาง และการสนับสนุนให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาในระดับมัธยมศึกษามากขึ้น ในส่วนของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตพระนครเหนือ ยังคงได้รับความช่วยเหลือจากประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ผลงานสำคัญคือ การดำเนินการโครงการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนไทย-เยอรมัน (Thai – German Teaching Aid Centre) ซึ่งขยายงานและเปลี่ยนชื่อเป็นสำนักพัฒนาเทคนิคศึกษาในปัจจุบัน วัตถุประสงค์ของโครงการนี้คือการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนด้านเทคนิคในสาขาวิชาประเภทเครื่องกลและไฟฟ้า การจัดอบรมสัมมนาเพื่อให้ความรู้แก่บุคคลากรผู้จะนำสื่อการเรียนการสอนไปใช้รวมทั้งผู้เกี่ยวข้อง การให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนา การใช้และเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เกี่ยวกับสื่อการเรียนการสอนด้านเทคนิค และการดำเนินโครงการความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันในการปรับปรุงคณะวิศวกรรมศาสตร์ เพื่อพัฒนาการผลิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิศวกรรมการผลิตและวิศวกรรมไฟฟ้า

สรุป จะเห็นได้ว่า จากที่เดิมเป็นโรงเรียนเทคนิคพระนครเหนือ (ไทย-เยอรมัน) ซึ่งได้ก่อตั้งขึ้นจากความร่วมมือทางวิชาการระหว่างรัฐบาลไทย กับรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน (เมื่อวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2502) โดยขณะนั้นมีฐานะเป็นโรงเรียนในสังกัดกรมอาชีวศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะผลิตช่างฝีมือที่เน้นการปฏิบัติ และประสบการณ์จริง ในแบบระบบทวิภาคี (Dual System) ของการอาชีวศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แต่เนื่องจากประเทศไทยมีเพียงโรงงานและกิจการอุตสาหกรรมขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งยังไม่สามารถที่จะรับหน้าที่การฝึกปฏิบัติไปจัดทำให้ได้จึงเป็นปัญหาที่ทำให้การดำเนินการแตกต่างจากของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยเมื่อโรงเรียนนี้เป็นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันจึงต้องเป็นผู้ดำเนินการเองทั้งสองอย่าง คือ การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน และการจัดการฝึกปฏิบัติ หลักสูตรซึ่งเดิมเป็นหลักสูตรช่างฝีมือก็ได้รับการปรับเป็นหลักสูตรประกาศนียบัตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายสาขาอาชีพ จนเมื่อได้รับการยกฐานะเป็นวิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือใน ปี พ.ศ. 2507 ก็ได้ผลิตช่างเทคนิคที่มีความเชี่ยวชาญเป็นหัวหน้างานที่มีทั้งความรู้ความสามารถ และทักษะประสบการณ์จริง ทั้งนี้ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีทั้งในด้านผู้เชี่ยวชาญชาวเยอรมันเข้ามาช่วยการสอน ได้รับเครื่องจักร เครื่องมือ อุปกรณ์การสอน มาจากเยอรมนีโดยตรง และเยอรมนียังให้ทุนการศึกษาสำหรับอาจารย์ และนักศึกษาของวิทยาลัยเพื่อไปศึกษาและฝึกงาน ณ ประเทศของเขาด้วย จนเมื่อสัญญาฉบับเดิมหมดอายุลงก็ได้ทำสัญญาว่าด้วยความร่วมมือช่วยเหลือระหว่างรัฐบาลทั้งสองประเทศเป็นฉบับใหม่ด้วย และสถาบันของไทยก็ได้ขยายการจัดการศึกษาขึ้นไปถึงระดับปริญญา ส่วนที่รู้จักกันและกล่าวถึงยังเป็นนาม “เทคนิคไทย-เยอรมัน” ดังเดิม ต่อมาเมื่อรวมวิทยาลัยเทคนิค 3 แห่ง เพื่อการพัฒนาการอาชีวศึกษาให้บังเกิดผลเต็มที่ให้แก่ วิทยาลัยเทคนิคพระนครเหนือ วิทยาลัยโตรคนาคมนนทบุรี และวิทยาลัยเทคนิคธนบุรี เข้าเป็นสถาบันอุดมศึกษาในปี พ.ศ. 2514 เป็นสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า สังกัดกรมอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการ โดยให้การบริหารงานแบ่งออกเป็น 3 วิทยาเขต ตามสถานที่ตั้งเดิม เพื่อผลิตครูอาชีวศึกษาระดับปริญญา และส่วนสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าวิทยาเขตพระนครเหนือ ยังได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในการผลิตครูระดับปริญญา จนถึงช่วงที่สถาบันนี้มีโครงการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนไทย – เยอรมัน ด้วย พร้อมทั้งกิจกรรมอบรมสัมมนาแก่บุคลากรและผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรับปรุงคณะวิศวกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาการผลิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิศวกรรมการผลิต และวิศวกรรมไฟฟ้า ดังนั้นถ้าคิดในแง่ TOM และ P D C A ก็นับว่าประเทศเยอรมันมีส่วนร่วมให้การศึกษานี้เป็นไปด้วยดี

เรื่อง 3 วิชาภาษาและวรรณคดีเยอรมันในระดับอุดมศึกษา

ถ้าจะนับย้อนหลังทางประวัติศาสตร์ อาจจะกล่าวได้ว่าการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทยเป็นเวลากว่า 80 ปี แต่ถ้านับหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ก็ควรจะนับว่าวิชาภาษาและวรรณคดีเยอรมันเปิดให้การศึกษาริมที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีกครั้งหนึ่งราว 50 ปีแล้วโดยที่มหาวิทยาลัยนี้กำหนดไว้ว่า การศึกษาทางภาษาต่างประเทศให้คณะอักษรศาสตร์

ของมหาวิทยาลัยเป็นผู้ดูแล ไม่ว่าจะมีการเปิดเรียนวิชาใหม่ที่คณะอื่นใดในมหาวิทยาลัยนี้ จะต้องติดต่อกลกับคณะอักษรศาสตร์ก่อน ดังนั้นสำหรับการศึกษาภาษาและวรรณคดีเยอรมันหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งความจริงเปิดให้การศึกษาวิชาใหม่ที่คณะครุศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยนี้ก่อน คือ ราว พ.ศ.2502 เพื่อผลิตครูผู้สอนภาษาต่างประเทศเยอรมันเป็นภาษาที่ 2 และก่อนที่จะจบหลักสูตร (4 ปี) นิสิตผู้ศึกษาที่คณะครุศาสตร์จะต้องฝึกการสอน ภาษาเยอรมันที่โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (รุ่นแรกที่นิตินิตจบการศึกษาปีการศึกษา 2505) ได้ไปฝึกการสอนภาษาเยอรมัน ที่โรงเรียนเทคนิคไทย-เยอรมัน ขณะที่นิสิตผู้จะจบการศึกษากำลังอยู่ในชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

ถ้าจะพิจารณาตามประวัติเดิมการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทยเริ่มเป็นครั้งแรกในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในคณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (ปัจจุบันคือคณะอักษรศาสตร์) ในปี พ.ศ. 2463 – 2468 (วรรณา แสงอร่ามเรือง, 2550, : 15-19) (คือหลังจากการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใน พ.ศ. 2460 เพียง 3 ปี) มีอาจารย์ผู้สอนเป็นอาจารย์ไทย เป็นคนแรกที่สอนภาษาเยอรมัน คือ พระมนตรีพจนกิจ ต่อมา มีอาจารย์ชาวเยอรมันคนแรกที่สอนภาษาเยอรมัน คือ ดร.เดลาส์ วากเนอร์ (Dr.Phil.Klaus Wagner) และ พ.ศ. 2478 ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 การสอนวิชาภาษาเยอรมัน ได้หยุดชั่วคราว และเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ยุติลง ได้เริ่มเปิดการเรียนการสอนขึ้นมาใหม่ในปี 2500 โดยมี ดร.เก-ออร์ค ฮอยเซอร์ (Dr.Georg Heuser) เป็นอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญชาวเยอรมัน (DAAD-LEKTOR) คนแรกจากองค์การ DAAD (หรือองค์การแลกเปลี่ยนทางวิชาการของเยอรมนี) มาประจำที่แผนกภาษาเยอรมันในคณะอักษรศาสตร์ในปี พ.ศ.2500 โดยมีจุดประสงค์เพื่อฟื้นฟูการเรียนการสอนภาษาเยอรมันและพัฒนาให้เป็นหลักสูตรอย่างเต็มรูปแบบในระดับต่าง ๆ ในขณะเดียวกันก็วางพื้นฐานการสอนภาษาเยอรมันโดยการส่งบุคลากรไปศึกษาภาษาเยอรมันโดยตรง ณ ประเทศเยอรมนี รุ่นแรกมีอาจารย์อากา โอตระกูล อาจารย์สุรภิ นาคสาร และอาจารย์อื่น ๆ อีก 10 คนได้ไปเรียนภาษาเยอรมันที่สถาบันเกอเธ่สำนักงานใหญ่ที่เมืองมิวนิก (Munchen) ประเทศเยอรมนีเป็นเวลาประมาณปีเศษ ได้ประกาศนียบัตรครูสอนภาษาเยอรมันสำหรับชาวต่างประเทศ (Diplom eines Deulschlehrers fur Auslander) ในปี พ.ศ. 2502 กลับมาประจำที่คณะอักษรศาสตร์ อาจารย์อากา โอตระกูล และอาจารย์สุรภิ นาคสาร จึงเป็นอาจารย์ไทยและเป็นข้าราชการรุ่นแรกที่สอนภาษาเยอรมันในมหาวิทยาลัย (Festschrift 1967:22)

หลักสูตรแรกของสาขาวิชาภาษาเยอรมันเป็นหลักสูตร พ.ศ. 2500 มีนิสิตคณะครุศาสตร์ลงทะเบียนเรียนภาษาเยอรมันเป็นกลุ่มแรก จัดเป็นนิสิตรุ่นแรกที่สำเร็จหลักสูตรภาษาเยอรมันตามที่คณะอักษรศาสตร์ได้วางไว้ ในปลายปีการศึกษา 2505/06 และหนึ่งในนิสิต 3 คนที่สำเร็จการศึกษาและต่อมาได้รับทุนจาก DAAD ไปศึกษาต่อด้านภาษาเยอรมันที่เยอรมนีคือ อาจารย์ชมพิศศรทัตต์ ซึ่งต่อมารับราชการเป็นอาจารย์ที่โรงเรียนสาธิตของคณะครุศาสตร์ ส่วนการสอนภาษาเยอรมันสำหรับนิสิตอักษรศาสตร์นั้นเพิ่งเปิดสอนได้ในปีพ.ศ.2505 โดยมีนิสิตหญิงเพียง 3 คน

ปี พ.ศ. 2506 เป็นปีแรกที่เปิดรับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้ภาษาเยอรมัน 2 ปี จากโรงเรียนมัธยมแผนอักษรศาสตร์เข้าศึกษาวิชาภาษาเยอรมันในคณะอักษรศาสตร์ นิติอักษรศาสตร์รุ่นแรกสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีหลักสูตร 4 ปี ในเดือนเมษายน พ.ศ. 2509 นับแต่นั้นมา คณะอักษรศาสตร์จึง “เป็นสถาบันที่สำคัญที่สุดในการผลิตครูผู้สอนภาษาเยอรมันในโรงเรียนมัธยมโรงเรียนเตรียมและในมหาวิทยาลัย” (Festschrift 1967: 26)

ในปี พ.ศ. 2511 อาจารย์อังกา โอตระกูล ได้สำเร็จคุณวุฒิปริญญาตรีด้านภาษาและวรรณคดีเยอรมัน (Germanistik) จากมหาวิทยาลัย Marburg ด้วยทุน DAAD และได้รับราชการเป็นหัวหน้าสาขาวิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์จนเกษียณอายุในปีพ.ศ.2538 ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.อังกา โอตระกูล ได้บุกเบิกในด้านการแปลวรรณกรรมเยอรมัน และวรรณกรรมเด็กและเยาวชนเยอรมันเป็นภาษาไทย อีกทั้งวรรณกรรมไทยเป็นภาษาเยอรมัน ดังปรากฏผลงานแปลมากมาย รวมทั้งการทำ บรรณานุกรมไทย-เยอรมัน ได้ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกรูปแบบเป็นที่ยอมรับและนับถือในวงวิชาการเยอรมันเป็นอย่างสูงทั้งในและนอกประเทศ ทั้งยังเป็นนายกสมาคมครูสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทยคนแรก สมาคมนี้ออกตั้งในปี พ.ศ. 2536 ถึงแม้จะเกษียณอายุก็ยังมุ่งมั่นส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในทุกด้าน รองศาสตราจารย์ สุรสิทธิ์ สังขพิชัย เป็นอาจารย์ครุศาสตร์คนแรกที่บุกเบิกการผลิตบัณฑิตคณะครุศาสตร์ในระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาเยอรมันตั้งแต่เริ่มก่อตั้งสาขาวิชาภาษาเยอรมันในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และได้เป็นกำลังสำคัญในการผลิตนิสิตครุศาสตร์ที่สำเร็จการศึกษาสายภาษาเยอรมันเพื่อเป็นอาจารย์สอนภาษาเยอรมัน ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยของไทยในเวลาต่อมา รองศาสตราจารย์ถนอมนวล โอเจริญ เป็นผู้บุกเบิกหลักสูตรมหาบัณฑิตด้านภาษาและวรรณคดีเยอรมันในคณะอักษรศาสตร์ซึ่งเป็นหลักสูตรปริญญาโทสาขาวิชาภาษาเยอรมันหลักสูตรแรกในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2517 รวมทั้งหลักสูตรการแปลและการล่าม สาขาภาษาเยอรมันของคณะอักษรศาสตร์อีกทั้งอักษรศาสตร์คุณวุฒิปริญญาตรี สาขาภาษาเยอรมันซึ่งจะเปิดในภาคการศึกษา ปี พ.ศ. 2549 หลักสูตรการแปลและการล่าม สาขาภาษาเยอรมันเป็นภาษาเยอรมันที่ทวีความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน และอาจจะสนองความต้องการของสังคมไทยมากกว่าหลักสูตรภาษาและวรรณคดีเยอรมัน (Germanistik) ในอนาคต รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณมา แสงอร่ามเรือง เป็นอาจารย์สอนภาษาเยอรมันที่สำเร็จหลักสูตรคุณวุฒิปริญญาตรีด้านภาษาเยอรมันในฐานะเป็นอาจารย์คนแรกของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2535 จากมหาวิทยาลัยในประเทศเยอรมนี ด้วยทุน DAAD เช่นกัน และได้บุกเบิกการเขียนตำราภาษาเยอรมันหนังสือคู่มือหรือหนังสืออ้างอิงสำหรับผู้เรียนชาวไทย เริ่มด้วยตำราเรียนภาษาเยอรมันสำหรับนักเรียนไทยตั้งแต่ในปี พ.ศ. 2526 และพจนานุกรมศัพท์ทางด้านท่องเที่ยวไทย-เยอรมัน ในปี พ.ศ. 2531 รวมทั้งตำราและพจนานุกรมการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในไทย อีกทั้งยังเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในด้านภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศของนิสิตปริญญาโทซึ่งส่วนใหญ่เป็นอาจารย์จากมหาวิทยาลัยและโรงเรียนที่มาศึกษาต่อในระดับปริญญาโทตลอด ในส่วนของ

หลักสูตรในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยรามคำแหงได้เปิดหลักสูตรปริญญาโทเป็นแห่งที่สองคือ หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2542

ควรจะได้กล่าวถึงสถาบัน Goethe Institute ที่ร่วมจัดการในการสอนภาษาเยอรมัน ทั้งระดับโรงเรียนและระดับมหาวิทยาลัยในบางกรณี เช่น การจัดสัมมนาอาจารย์ผู้สอนภาษาเยอรมัน มอบหนังสือภาษาเยอรมัน และอุปกรณ์ให้แก่ระดับมหาวิทยาลัย ห้องสมุด และโรงเรียนมัธยมปลายที่จัดการสอนภาษาเยอรมันที่เป็นวิชาเลือกภาษาต่างประเทศที่ 2 และเป็นการเตรียมการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย เช่นในคณะอักษรศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ของไทย ในกรณีของ Goethe Institute นี้ มีอาจารย์ที่มีบทบาทต่อทั้งโรงเรียนมัธยมปลาย และระดับมหาวิทยาลัยอยู่หลายท่าน ที่สำคัญคือ อาจารย์ศรินทร์ทา ศิลปสวัสดิ์ อดีตศึกษานิเทศก์ กระทรวงศึกษาธิการ และอาจารย์ปริศนา ชาติโลหะ จากสถาบันเกอเธ่ เป็นอาจารย์ไทยที่มีบทบาทสำคัญมากในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในโรงเรียนในประเทศไทย ได้ทุ่มเทกำลังกายกำลังใจอย่างมากเพื่อส่งเสริมและพัฒนาการเรียนการสอนภาษาเยอรมันทั้งในด้านหลักสูตร และสื่อการสอน ผลงานสำคัญคือ การจัดทำหนังสือแบบเรียนชุด Viel Spa mit Deutsch และการจัดสัมมนาอาจารย์ไทยที่สอนภาษาเยอรมันทุกวันศุกร์ที่สถาบันเกอเธ่ นับแต่ปี พ.ศ. 2518 (ปริศนา ชาติโลหะ อ้างถึงใน วรรณา แสงอร่ามเรือง, 2550 : 202) นอกจากนี้ บุคคลสำคัญที่มีส่วนอย่างมากในการสนับสนุนด้านอุปกรณ์ การสอนและการจัดทุนให้อาจารย์ไทยทั้งจากโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ไปฝึกอบรมและดูงานหรือเรียนภาษาเพิ่มเติมที่ประเทศเยอรมนี คือ นายแทร์เออร์เดอ (Clement Terorde) หัวหน้าแผนกภาษาและรองผู้อำนวยการสถาบันเกอเธ่ประจำกรุงเทพฯ ได้มีส่วนผลักดันให้มีการจัดตั้งสมาคมครูภาษาเยอรมันขึ้นในประเทศไทยในสมัยต่อมา

มหาวิทยาลัยที่เปิดหลักสูตรภาษาเยอรมัน เป็นวิชาเอก วิชาโท (และวิชาเลือก) ในยุคที่ 3 นี้ ได้แก่

- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (คณะอักษรศาสตร์ และคณะครุศาสตร์)
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- มหาวิทยาลัยศิลปากร (พระราชวังสนามจันทร์)
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดหลักสูตรเป็นวิชาเอก วิชาโท สำหรับนิสิตผู้สนใจเป็นครูภาษาเยอรมัน หรือประกอบวิชาชีพอื่น ๆ โดยมีผู้ช่วยศาสตราจารย์ สุรภี สังขพิชัย

เป็นหัวหน้าวิชา และเป็นผู้ประสานงานกับแผนกภาษาเยอรมันของคณะอักษรศาสตร์ หลักสูตรนั้น ส่วนหนึ่งจะเป็นวิชาภาษาเยอรมันของคณะอักษรศาสตร์ อีกส่วนหนึ่งเป็นของคณะครุศาสตร์ โดยตรง ซึ่งได้แก่ หมวดวิชาครู ที่จะต้องศึกษาก่อน การฝึกวิชาประสบการณ์อาชีพ(ฝึกการสอนที่ โรงเรียนระดับมัธยมปลาย) หลักสูตรของคณะครุศาสตร์จะมีการปรับปรุง แก้ไขเสมอ (ราว 2 หรือ 3 ปีครั้ง) เพื่อให้ทันกับความจำเป็นในการเรียนการสอนของนิสิต ฯลฯ ทั้งนี้มีการส่งนิสิตไปเรียน กับคณะอักษรศาสตร์มีอาจารย์ชาวไทย และชาวเยอรมัน (DAAD Lektoren) มาสอนที่คณะ ครุศาสตร์บางวิชา ทั้ง 2 คณะมีการปรึกษาในเรื่องการสอน และกิจกรรมของนิสิตเป็นประจำ และ ถ้านิสิตต้องการศึกษาภาษาเพิ่มเติมก็อาจจะเรียนที่สถาบัน Goethe Institute ในภาคอื่นเช่นกัน และ ในบางปีมีนิสิตได้รับทุนของ DAAD ระยะสั้น (2-3 เดือน ระหว่างปิดภาคปลาย ปีการศึกษา) ไป ศึกษาเพิ่มเติม ณ ประเทศเยอรมนี มาถ่ายทอดให้กลุ่มเพื่อนที่ศึกษาด้วยกัน ฯลฯ และในปลายปี การศึกษาบางปี สถาบัน Goethe Institute จัดสัมมนา ณ (ค่าย) ต่างจังหวัด นิสิตบางคนที่สนใจและ ว่างจากการเรียนในภาคฤดูร้อน ก็จะไปเข้าร่วมหาความรู้เพิ่มเติม

ตัวอย่างหลักสูตรวิชาภาษาเยอรมัน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักสูตรปรับปรุง 2515

การจัดจำนวนหน่วยกิต	หน่วยกิต
หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป	40
หมวดวิชาครู	30
หมวดวิชาเฉพาะ	60
หมวดวิชาเลือกเสรี	5
รวม	135

- ในหมวดวิชาครู มีวิชาสำคัญเฉพาะที่ต้องเรียน คือ
414 306 พฤติกรรมการเรียนการสอนภาษาเยอรมันระดับมัธยมศึกษา 2 หน่วยกิต

- ในหมวดวิชาเฉพาะ (60 หน่วยกิต)
วิชาภาษาเยอรมันเป็นวิชาเอก 36 หน่วยกิต
(และเรียนวิชาเฉพาะของโปรแกรมอื่นเป็นวิชาโทอีก 24 หน่วยกิต)

รายวิชาบังคับ 32 หน่วยกิต หน่วยกิต

(อ.ย. = อักษรศาสตร์เยอรมัน)

อ.ย. 101	ภาษาเยอรมันความเข้าใจ 1	2
อ.ย. 102	ภาษาเยอรมันความเข้าใจ 2	2
อ.ย. 201	ภาษาเยอรมันความเข้าใจ 3	2
อ.ย. 202	ภาษาเยอรมันความเข้าใจ 4	2

อ.ย. 103	ภาษาเยอรมันการแสดงออก 1	2
อ.ย. 104	ภาษาเยอรมันการแสดงออก 2	2
อ.ย. 203	ภาษาเยอรมันการแสดงออก 3	2
อ.ย. 204	ภาษาเยอรมันการแสดงออก 4	2
อ.ย. 301	เยอรมันการเขียน 1	2
อ.ย. 302	เยอรมันการเขียน 2	2
411 420	เยอรมันภาษาเขียนสำหรับครู	2
อ.ย. 303	เยอรมันภาษาพูด 1	1
อ.ย. 304	เยอรมันภาษาพูด 2	1
411 421	เยอรมันภาษาพูดสำหรับครู	1
อ.ย. 351	ความรู้เรื่องอารยธรรมของเยอรมัน 1	2
411 339	การศึกษาภาษาเยอรมันขั้นนำ	2
411 340	ชีวิตและแนวคิดของไทย (เยอรมัน)	2
411 422	สัมมนาเรื่องอารยธรรมของเยอรมัน	1
รายวิชาเลือก 4 หน่วยกิต		
411 336	ร้อยแก้วเยอรมันทั่วไป	2
411 337	ร้อยกรองเยอรมันทั่วไป	2
411 338	บทละครเยอรมันทั่วไป	2
411 423	เรื่องสั้นเยอรมัน	2
อ.ย. 419	ร้อยแก้วเยอรมันสมัยปัจจุบัน	2
อ.ย. 420	ร้อยกรองเยอรมันสมัยปัจจุบัน	2
อ.ย. 421	บทละครเยอรมันสมัยปัจจุบัน	2
อ.ย. 352	ความรู้เรื่องอารยธรรมของเยอรมัน 2	2

แนะนำผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่จบการศึกษาจากประเทศเยอรมนี

ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ ดร.เจตนา นาควัชระ ได้รับทุนหลวงไปศึกษา ณ ประเทศเยอรมนี ปัจจุบันเป็นศาสตราจารย์เกียรติคุณ ของมหาวิทยาลัยศิลปากร และหัวหน้าโครงการวิจัย “การวิจัยในฐานะพลังทางปัญญาของสังคมร่วมสมัย” ด้วยการสนับสนุนของ สกว.

- ได้รับอิสริยาภรณ์ Goethe Medl และ Bundesverdienstkreuz (First Class) จากสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และ Chevalier dans l'ordre des arts et des letters จากฝรั่งเศส เป็น Fulbright Visiting Professor ที่ U.C. Bereley สหรัฐอเมริกา และได้รับ Research Prize in the Humanities จากมูลนิธิ Alexander von Humboldt เยอรมนี ในระดับนานาชาติ เคยเป็นกรรมการของ Committee on

Literary Theory, International Comparative Literature Association (ICLA) และ Vice-President, Federation Internationale des Langues et Littatures Modernes (FILLM)

- ได้รับปริญญาคุณวุฒิปรัชญาบัณฑิตศึกษาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นเมธีวิจัยอาวุโสของ สกว. อีกทั้งยังเคยเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสภามหาวิทยาลัยหลายกรรมการ ทบวงมหาวิทยาลัย ก.ม. กรรมการบริหารสภาวิจัยแห่งชาติ ฯลฯ

- มีผลงานทางวิชาการตีพิมพ์ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศเป็นภาษาไทย อังกฤษ ฝรั่งเศส และเยอรมัน ในด้านวรรณคดีศึกษา ศิลปะเปรียบเทียบ (Interart studies) วัฒนธรรมศึกษา และอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังเขียนบทวิจารณ์ วรรณกรรม ละคร ดนตรี และทัศนศิลป์เป็นครั้งคราว

- จบการศึกษาระดับมัธยมจากโรงเรียนเทพศิรินทร์ โดยสอบได้เป็นที่ 1 ของทั่วประเทศ ในแผนกอักษรศาสตร์ แล้วเข้าศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจนชั้นปีที่ 1

- ได้รับทุนรัฐบาลไปศึกษา ณ ประเทศอังกฤษ จบปริญญาตรีสาขาภาษาปัจจุบันจาก มหาวิทยาลัย Cambridge แล้วศึกษาต่อระดับปริญญาเอก สาขาวรรณคดีเปรียบเทียบ ณ มหาวิทยาลัย Tubingen ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ศาสตราจารย์ เกียรติคุณ นพ.ดร. ประเสริฐ ทองเจริญ ได้รับทุนเยอรมันไปศึกษาต่อในประเทศเยอรมนี

จบการศึกษาจากคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ปีการศึกษา 2499/2550 เริ่มทำงานเป็นแพทย์ประจำบ้านแผนกอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลศิริราชเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2500

พ.ศ. 2503 ถูกส่งไปฝึกงานที่ซีอาได้แลบ กับ ดร.ออสการ์ เฟลเช่นฟิลด์อยู่พักหนึ่ง สอบไปเมืองนอกได้ทุนมูลนิธิอะเล็กซานเดอร์ ฟอน ฮุมโบล์ก ไปเรียนต่อที่ฮัมบวร์ก ประเทศเยอรมนี ไปอยู่ 3 ปี เคยได้รับรางวัลคือ รางวัลเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดี รางวัลสมเด็จพระวันรัต ปุณณศิริ รางวัลมหาวิทยาลัยมหิดลสาขาบริการสังคม รางวัลมหาวิทยาลัยมหิดลสาขาการแต่งคำรา รางวัลบทความความวิทาศาสตร์ดีเด่น รางวัลเหรียญทองนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ ที่ภาคภูมิใจที่สุดก็คือ ได้รับพระราชทานเหรียญคุณวุฒิมาลา เข็มศิลปวิทยา ได้รางวัลมหิดลทยากรได้รับพระราชทานปริญญาบัตรวิทยาศาสตร์คุณวุฒิปรัชญาบัณฑิตศึกษาศาสตร์สาขาเทคนิคการแพทย์จากมหาวิทยาลัยมหิดล สาขาชีวเวชศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และแพทยศาสตร์คุณวุฒิปรัชญาจากมหาวิทยาลัยมหิดล

ได้รับรางวัลมหาวิทยาลัยมหิดล-ปีบราวน์ เกิดจากความร่วมมือของมหาวิทยาลัยมหิดล กับ บริษัท ปีบราวน์ (ประเทศไทย) จำกัด

วัตถุประสงค์ของรางวัลนี้ เพื่อส่งเสริมและให้การสนับสนุนบุคคลโดยไม่จำกัดสถาบัน ทั้งภาครัฐและเอกชนในประเทศไทย ที่มีความรู้ความสามารถ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ เป็นที่ยอมรับ ที่ได้อุทิศตนเพื่อประโยชน์แก่กุลแก่วงการแพทย์ และสาธารณสุขของไทยอย่างจริงจังและสม่ำเสมอ

สรุปบทที่ 5

ในยุคที่ 3 พื้นฟู และพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ต้องใช้ภาษาเยอรมันเป็นพื้นฐานในความร่วมมือของประเทศไทยกับประเทศเยอรมนี ทางวิชาการเน้น 3 อย่างตามวัตถุประสงค์ที่ศึกษาในประเทศไทย และ(ต่อ) ในประเทศเยอรมนี คือ

- กลุ่มวิชาการทหาร (ในประเทศเยอรมนี)
- กลุ่มวิชาช่างเทคนิค วิศวกรรม (ในประเทศไทย และเยอรมนี)
- กลุ่มวิชาภาษา และวรรณคดีเยอรมัน ในประเทศไทย (หรือ/และต่อในประเทศเยอรมนี)

ได้สรุปท้าย 2 กลุ่มวิชาแรกไว้แล้ว

สำหรับกลุ่มวิชาที่ 3 คือ ภาษาและวรรณคดี

ในประเทศไทย โดยเฉพาะในสาขาวิชาภาษาเยอรมันเรียนวิชาเอก – โท ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เน้น ความเข้าใจในการใช้ภาษาด้านทักษะ ฟัง พูด อ่าน เขียน ซึ่งเรียนร่วมกับนิสิตคณะอักษรศาสตร์ สาขาวิชาภาษาเยอรมัน (วิชาที่ใช้สัญลักษณ์ อ.ย.) และเรียนที่คณะครุศาสตร์ (วิชาที่ใช้เลขสัญลักษณ์ 411 ขึ้นต้น) แต่ก็มีทั้งอาจารย์ชาวไทย (และชาวเยอรมัน) จากคณะอักษรศาสตร์ และคณะครุศาสตร์ เป็นผู้สอน อาจารย์ชาวเยอรมัน ที่ทำการสอนได้ส่งมาโดยองค์การ DAAD ปีละประมาณ 2 ท่าน ทุกวิชาบรรยายและฝึกทักษะเป็นภาษาเยอรมันใช้วิธีการเรียนการสอนในแนวผู้เรียนเป็นจุดศูนย์กลาง และใช้วิธี P D C A คือ วางแผน ลงมือทำแก้ไข ทำใหม่ (= ทำให้ได้เลย) ทำให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จได้ง่าย ตอนไหนไม่เข้าใจดี อาจารย์จะอธิบายและทวนซ้ำๆ, เติม ด้วยแบบฝึกหัดภาษาเยอรมันให้ เท่าที่ได้มีนิสิตศึกษาภาษาเยอรมันในยุคที่ 3 นี้ได้ผลดี ไม่มีผู้ใดที่วิชาภาษาเยอรมันเอก – โท กลางคัน เพียงแต่มีจำนวนผู้เรียนค่อนข้างน้อย คือ 5 – 10 คน ต่อ 1 วิชา นอกจากคณะครุศาสตร์คัดเลือกนิสิตเรียนแล้ว นิสิตก็คัดเลือกตนเองด้วยความสนใจ หรือเห็นว่าวิชาภาษาเยอรมันสำคัญต่อตนเอง ในการทำอาชีพ ฯลฯ นิสิตจึงมีความกระตือรือร้น ต่อการเรียนในชั้นเรียน และการทำงานที่บ้าน (Aufgabe = งานส่งหรือการบ้าน) เมื่อสำเร็จการศึกษาปริญญาตรี ส่วนมากประกอบอาชีพครู เป็นพนักงานสายการบิน งานบริษัท ที่ต้องใช้ภาษาเยอรมัน

บทที่ 6

วิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับ ราชอาณาจักรไทย ยุคที่ 4 อุดมศึกษาก้าวไกล (พ.ศ. 2520- 2551)

งานการศึกษาวิเคราะห์ความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างประเทศเยอรมนี กับประเทศไทย ในยุคที่ 4 นี้ เป็นวิวัฒนาการที่แสดงอุดมศึกษาก้าวไกล ต่อจากยุคที่ 3 (ซึ่งเป็น ยุคฟื้นฟูและพัฒนาอุดมศึกษาไทยหลังจากสิ้นสงครามโลกครั้งที่ 2)

ดังนั้น เรื่องเดิมที่เกี่ยวข้องกับยุคที่ 3 มี 3 เรื่อง แต่เนื่องจาก เรื่องวิชาการทหาร ระดับอุดมศึกษาในแนวเยอรมันยังดำเนินอยู่ เช่นเดิม เหมือนยุคที่ 3 ดังนั้นจะแสดงอุดมศึกษาก้าวไกลเพียง 2 เรื่อง ในยุคที่ 4 นี้คือ

เรื่องวิชาการช่าง เทคนิค และวิศวกรรม ระดับอุดมศึกษาแนวเยอรมัน ยุคที่ 4 (ในประเทศไทยและต่างประเทศเยอรมนี) คือเรื่องของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิวัฒนาการเป็นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือเปิดการสอนระดับปริญญาโทและ ปริญญาเอก

เรื่องวิชาภาษาและวรรณคดีเยอรมัน ระดับอุดมศึกษา ยุคที่ 4 ในประเทศไทย คือเรื่องของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น ซึ่งเปิดการสอนภาษาและวรรณคดีเยอรมันระดับปริญญาโท และ ปริญญาเอก

1. เรื่องการช่าง เทคนิค วิศวกรรมในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) และฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530 – 2534) สถาบันฯ มีการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญ คือ มีการร่วมงานกับวงการธุรกิจ อุตสาหกรรมและสถานประกอบการเอกชน เพื่อประโยชน์ในการศึกษา ฝึกงานและสนองความต้องการซึ่งกัน ถือเป็น การให้รัฐวิสาหกิจ และสถานประกอบการเอกชน ได้มีส่วนร่วมในการจัดการฝึกอาชีพ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของการอาชีวศึกษา และสถาบันฯ ได้จัดทำหลักสูตรการอาชีวศึกษาตามโครงการช่างฝึกหัด(apprenticeship progra เพื่อฝึกบุคลากรช่างฝึกหัด (apprentice) หรือที่เรียกว่าช่างลูกมือ เป็นครั้งแรกในปีการศึกษา 2529 เรียกว่า เป็นการจัดการอาชีวศึกษาในระบบทวิภาคี (dual system) อย่างสมบูรณ์แบบตามแนวการจัดการอาชีวศึกษาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี โดยความร่วมมือระหว่างสถาบันฯ กับสถานประกอบการเอกชน เพื่อผลิตกำลังคนระดับกลางตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

ในปีเดียวกัน วิทยาเขตทั้งสามแห่งของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเดิม ได้แยกจากกัน เป็นอิสระเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารงาน โดยวิทยาเขตพระนครเหนือใช้ชื่อว่า สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ (สจพ.) King Mongkut's Institute of Techology North

Bangkok(KMITNB)มีฐานะเทียบเท่ามหาวิทยาลัย (อีก 2 สถาบันก็เทียบเท่ามหาวิทยาลัย)ให้สถาบันฯ ปรับปรุงและเพิ่มเติมการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกเพิ่มขึ้น รวมทั้งสิ้น 11 หลักสูตร 55 สาขาวิชา โดยมีความร่วมมือทางวิชาการในการดำเนินการวิจัยฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรร่วมกันกับหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ ทั้งภาครัฐและเอกชนหลายหน่วยงานที่สำคัญ ได้แก่ กรมอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สมาคมโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย สมาคมสถาบันอุดมศึกษาแห่งประเทศไทยมหาวิทยาลัยศรีปทุม มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย องค์กรค้าของครุสภา การเคหะแห่งชาติ นิคมอุตสาหกรรมไฮเทค บริษัทเจริญโภคภัณฑ์ปิโตรเคมีจำกัด บริษัท FESTO KQ มหาวิทยาลัยในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันประเทศฝรั่งเศส และประเทศออสเตรเลีย

สถาบันได้ดำเนินโครงการสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ- ปรารจินบุรีเป็นโครงการระยะยาว 6 ปี (พ.ศ.2539 – 2544) มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาและกระจายการบริการทางการศึกษาระดับอุดมศึกษา ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปสู่จังหวัดปรารจินบุรี และภูมิภาคใกล้เคียง รวมทั้งดำเนินการวิจัยและพัฒนาการฝึกอบรมถ่ายทอดเทคโนโลยีต่าง ๆ แก่ชุมชนและภาคอุตสาหกรรม โครงการดังกล่าวประกอบด้วยคณะวิชาต่าง ๆ ดังนี้ คือ คณะเทคโนโลยีการจัดการอุตสาหกรรม สำนักวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักวิชาเทคโนโลยีการเกษตร ศูนย์อุตสาหกรรม และศูนย์ฝึกอบรมเทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งการดำเนินการได้รับความสนับสนุนเป็นอันดีจากหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและเอกชน ซึ่งจะรับนักศึกษาเข้าเรียนและฝึกอบรมในปีการศึกษา 2542 (ผะอบ พวงน้อย, 2540)

ถ้าจะสรุปลักษณะเด่นของสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มีประมาณ 3 ประการ คือ

ลักษณะเด่นประการแรก สถาบันนี้มีกำเนิดจากโรงเรียนเทคนิคพระนครเหนือ (ไทย-เยอรมัน) ที่มีความพร้อมและทันสมัยทางหลักสูตร สถาบัน บุคลากร นโยบาย และได้รับความสนับสนุนอย่างดีมาตลอด ทำให้การเรียนการสอนของสถาบันมีคุณภาพ

ลักษณะเด่นประการที่ 2 คือ การยึดมั่นในปรัชญาการจัดการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของสังคม ได้แก่ ความต้องการทางตลาดแรงงาน คือ เน้นการจัดการศึกษาและฝึกอบรมบุคลากรทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี เพื่อทำหน้าที่เป็นช่างฝีมือช่างเทคนิค นักเทคโนโลยี วิศวกร นักวิทยาศาสตร์ ครูช่าง และผู้บริหารสถาบันการศึกษา เป็นการสนองความต้องการกำลังคนในการพัฒนาอุตสาหกรรมด้วยโดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีเป็นพื้นฐานการผลิต ทำวิชาการให้ทันสมัยและเหมาะสมกับความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของสังคมด้วย ได้รับความสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งของภาครัฐบาล ภาคเอกชนและต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ลักษณะเด่นประการที่ 3 คือ การจัดการศึกษาแบบร่วมมือ (Cooperative education) ระหว่างสถาบันและสถานประกอบการในโครงการช่างฝึกหัดเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม เพราะผลสำเร็จในการจัดการศึกษาโครงการช่างฝึกหัดเทคโนโลยี และความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการ เป็นผลให้บังเกิดสภาอุตสาหกรรมไทย และสถานศึกษาโดยความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการและสถาบัน โดยจัดการเรียนการสอนเป็น 3 แบบ คือ แบบแรกเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยการให้นักศึกษา ไปฝึกงานในอุตสาหกรรมตามหลักสูตรปกติของระดับปริญญาตรี แบบที่ 2 เป็นการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้ทำงานในภาคอุตสาหกรรมมาศึกษาต่อตามความต้องการและสนับสนุนจากสถานประกอบการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานราชการและเอกชน แบบที่ 3 การให้สถานประกอบการอุตสาหกรรมมีส่วนร่วมในการผลิตบุคลากรของตนเองร่วมกับสถาบัน ที่ทำให้ผู้ศึกษาได้รับฟังความรู้ความชำนาญ และประสบการณ์จริงในวิชาเทคนิค วิชาเชิงบริหารและจัดการผลิต ซึ่งเป็นแนวคิดรูปแบบใหม่ในการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาในประเทศไทยที่ยังไม่เคยดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปแบบที่เด่นชัดในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาแห่งอื่น

นอกจากนั้น คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ได้มีโครงการพัฒนาบัณฑิตศึกษาและวิจัยวิศวกรรมศาสตร์ แนวอุตสาหกรรม

โครงการระยะที่ 1 (1 กันยายน 2545 – 30 มีนาคม 2548) ดำเนินงานโดย KMITNB ร่วมกับสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (RIT) มีวัตถุประสงค์หลักคือ

เพื่อสร้างระบบสหกิจศึกษาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์โดยมีการศึกษาวิชาที่ส่งเสริมกันในด้านพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการบริหารธุรกิจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมที่ต้องการวิศวกรที่ได้รับการศึกษาเชิงปฏิบัติโดยใช้รูปแบบการศึกษาและวิจัยที่ประยุกต์มาจากหลักสูตรของเยอรมันซึ่งนักศึกษาจะต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งทำงานวิจัยและพัฒนาการผลิตให้กับโรงงาน รวมทั้งนำปัญหาที่เกิดขึ้นจริงมาเป็นหัวข้อวิทยานิพนธ์

การดำเนินงานในระยะที่ 1

1. KMITNB ได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์สหกิจศึกษาและอุตสาหกรรมสัมพันธ์ เพื่อทำหน้าที่บริหารงานจัดการระบบสหกิจศึกษา ทำวิจัยร่วมกับภาคอุตสาหกรรมและส่งเสริมวิชาชีพวิศวกรรม และดำเนินการจัดหลักสูตรสหกิจศึกษาระดับปริญญาตรี ตลอดจนทำหน้าที่ติดตามประเมินผลโครงการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิจัยปัญหาความต้องการจริงในด้านวิชาการและงานวิจัยของภาคอุตสาหกรรม โดยจัดทำเป็นฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน

2. KMITNB ดำเนินโครงการความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย Aachen ประเทศเยอรมนี และ RIT ในการจัดหลักสูตรนานาชาติ ระดับปริญญาโทวิศวกรรมศาสตร์ ภาควิชาอังกฤษ โดยมีรูปแบบการศึกษาแบบเยอรมัน

ต่อจากโครงการระยะที่ 1 เพื่อจัดการศึกษาหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิตแนวอุตสาหกรรม ที่ให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมและมีทักษะการบริหารธุรกิจ และผลิตบุคลากรเพื่อทำหน้าที่ สอนและควบคุมการวิจัยของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ตลอดจนสร้างผลงานวิจัยและพัฒนาที่เป็น ปัญหาจริงของอุตสาหกรรม

ผลที่คาดว่าจะได้รับคือ หลักสูตรดังกล่าวได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและสอดคล้อง กับความต้องการจริงของอุตสาหกรรม บุคลากรของสถาบันการศึกษาที่เข้าร่วมโครงการได้รับการ พัฒนาและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะมีนักศึกษาระดับมหาบัณฑิตจบการศึกษา ประมาณ 100 คน/ปี ตลอดจนเกิดความร่วมมือระหว่างสถาบันกับภาคอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง

ความร่วมมือที่ต้องการ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญระยะยาว จำนวน 36 คน/เดือน และผู้เชี่ยวชาญ ระยะสั้นรวม 25 คน จำนวน 12 คน/เดือน อุปกรณ์หรืองบประมาณสำหรับการทำวิจัยจาก ภาคอุตสาหกรรมและอุปกรณ์สำนักงานที่จำเป็นต่าง ๆ

งบประมาณสมทบโครงการของส่วนราชการ ได้แก่ เงินเดือนเจ้าหน้าที่ดำเนินโครงการครุภัณฑ์ และสิ่งก่อสร้างของสถาบัน

ชื่อโครงการ	พัฒนาบัณฑิตศึกษาและวิจัยวิศวกรรมศาสตร์แนวอุตสาหกรรม (Development of Industry-Oriented Graduate Education and Research in Engineering Project)
หน่วยงานที่รับผิดชอบ	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
แหล่งความช่วยเหลือ	รัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (ตามภาระที่ตกลงกันเป็นข้อ ๆ)
วัตถุประสงค์	เพื่อสร้างระบบสหกิจศึกษาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ โดยมีการศึกษาวิชา ที่ส่งเสริมกันในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและการบริหารธุรกิจเพื่อตอบ สนองต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรมที่ต้องการวิศวกรที่ได้รับ การศึกษาเชิงปฏิบัติ

ความช่วยเหลือที่ได้รับจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

1. ผู้เชี่ยวชาญด้านให้คำแนะนำ ประสานงาน และพัฒนาระบบของสหกิจศึกษา
2. ผู้เชี่ยวชาญระยะสั้นสำหรับงานเฉพาะด้าน
3. เงินสนับสนุนบางส่วนของเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ซึ่งว่าจ้างในประเทศไทย
4. ค่าใช้จ่ายของผู้เชี่ยวชาญระยะสั้น ซึ่งว่าจ้างในประเทศไทย
5. วัสดุอุปกรณ์สินค้าและครุภัณฑ์
6. ทุนฝึกอบรมนอกพื้นที่โครงการ
7. ทุนดูงานสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยไม่เกิน 4 คน
8. ค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมในประเทศ

ได้มีโครงการจากสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ 1 โครงการ คือ
โครงการจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัยวิศวกรรมศาสตรนานาชาติสิรินธรไทย – เยอรมัน

The Sirindhorn International Thai German Graduate School of Engineering (TGGS)

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ชื่อโครงการ	บัณฑิตวิทยาลัยวิศวกรรมศาสตรนานาชาติสิรินธรไทย-เยอรมัน
ชื่อภาษาอังกฤษ	The Sirindhorn International Thai-German Graduate School of Engineering (TGGS)
ลักษณะโครงการ	เป็นโครงการใหม่ในการจัดตั้งหน่วยงานเทียบเท่าคณะเพื่อจัดการศึกษา หลักสูตรนานาชาติทางวิศวกรรมศาสตร์ในระดับปริญญาโทและเอก ตาม รูปแบบของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีอาเค่น (RWTH-Aachen University Of Technology) ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเพื่อมุ่งสร้างวิศวกร ที่มีศักยภาพด้านการวิจัยและพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง ของประเทศและภูมิภาค
ผู้รับผิดชอบโครงการ	1. รศ.บรรเลง ศรีนิต ผู้อำนวยการโครงการ TGGS 2. รศ.ดร.สุวัฒน์ กุลธนปริดา รองผู้อำนวยการโครงการ TGGS
สถานที่ตั้งโครงการ	: ปัจจุบันการบริหารและจัดการเรียนการสอนได้ใช้อาคารสถานที่ของ สำนักงานอธิการบดีและคณะวิศวกรรมศาสตร์ และสถาบันกำหนดพื้นที่ ชั้นที่ 3-11 อาคาร TGGS เป็นสถานที่ดำเนินการ ซึ่งอาคาร TGGS ได้มีพิธี วางศิลาฤกษ์ไปแล้วเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน พ.ศ. 2548 โดยท่านรอง นายกรัฐมนตรีพินิจ จารุสมบัติ และท่านรัฐมนตรีกระทรวงเศรษฐกิจและ แรงงาน Mr.Wolfgang Clement ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และปัจจุบันอยู่ระหว่างการก่อสร้าง
ระยะเวลาดำเนินการ	ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2548 เป็นต้นไป และเป็นโครงการต่อเนื่องถาวร
วัตถุประสงค์	1. จัดการศึกษาหลักสูตรนานาชาติทางด้านวิศวกรรมศาสตร์แนวอุตสาหกรรมในระดับ ปริญญาโทและเอก ตามรูปแบบของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีอาเค่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐ เยอรมนี 2. ผลิตวิศวกรระดับปริญญาโทและเอกเพื่อรองรับการวิจัยและพัฒนาของ ภาคอุตสาหกรรมในระดับชาติและนานาชาติ

2. การศึกษาภาษาและวรรณคดีเยอรมัน ในสถาบันอุดมศึกษา เช่น คณะอักษรศาสตร์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ต่อจากยุคที่ 3) ในยุคที่ 4

ในระหว่างปี พ.ศ. 2533-2541 นายแทร์เออร์เดอ (Clement Terode) หัวหน้าแผนกภาษาและรองผู้อำนวยการสถาบัน Goethe Institute ประจำกรุงเทพฯ เป็นผู้ที่มีส่วนสำคัญมากในการผลักดันให้ตั้งสมาคมครูภาษาเยอรมันในประเทศไทย ในปี พ.ศ. 2536 หน่วยงานไทยสนับสนุนการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทยนอกจากหน่วยงานศึกษานิตเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ยังมีมูลนิธิไทย-เยอรมัน (Thai-German Kulturstiftung) ที่ให้ทุนอาจารย์ไทยที่สอนภาษาเยอรมันไปอบรมที่ประเทศเยอรมนีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 จนถึงปัจจุบัน รวมทั้งสนับสนุนด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมไทยและเยอรมันเช่น การพิมพ์หนังสือรวมเล่มแปลวรรณกรรมเยอรมัน เป็น “บทแปลเรื่องสั้นเยอรมัน เฉลิมขวัญบรมราชกุมารี” เพื่อเฉลิมฉลองเนื่องในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เจริญพระชนมายุ 48 พรรษาในปี พ.ศ. 2546 สมาคมไทย-เยอรมัน (Thai-Deutsche Gesellschaft) ในกรุงเทพฯ และสมาคมเยอรมัน-ไทยประจำกรุงเทพฯ (Deutsch-Thailandische Gesellschaft) ส่งเสริมวัฒนธรรมไทยและเยอรมัน อีกทั้งให้รางวัลเรียนดีและทุนแก่นิสิตนักศึกษาที่เรียนภาษาเยอรมัน ไปฝึกงานที่ประเทศเยอรมนี

การสอนภาษาเยอรมันในระดับมหาวิทยาลัย

ในส่วนของ การสอนภาษาเยอรมันในระดับมหาวิทยาลัยในระยะก่อตั้งนั้นเป็นการเปิดหลักสูตรสาขาวิชาภาษาเยอรมันเป็นครั้งแรกที่คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับนิสิตหลายคณะและมีจุดเน้นต่างกันออกไปหลายระดับ สำหรับนิสิตคณะอักษรศาสตร์มีจุดเน้นที่ การสอนวิชาภาษา วรรณคดี และภาษาเยอรมัน เพื่อการท่องเที่ยวเป็นวิชาที่ตรงกับความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถามมาเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ภาษาเยอรมันเพื่อการโรงแรม และได้แก่ ภาษาเยอรมันเพื่อธุรกิจการค้า ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยขอนแก่นจึงจัดหลักสูตรภาษาเยอรมันเป็นวิชาเอกที่เน้นภาษาเยอรมันที่ใช้ในวิชาชีพ เช่น วิชาการท่องเที่ยว การโรงแรมและภาษาเยอรมันธุรกิจ เป็นต้น และลดรายวิชาด้านประวัติศาสตร์และวรรณคดีศึกษาแบบดั้งเดิมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรปริญญาตรีภาษาเยอรมันสามารถนำภาษาเยอรมันไปใช้ในการประกอบอาชีพได้จริงตามความต้องการของตลาดในประเทศไทย ส่วนลักษณะเด่นของหลักสูตรภาษาเยอรมันในระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยรามคำแหงซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยเปิด เน้นการเรียนรู้อย่างอิสระจึงมีการผลิตตำราเพื่อให้นักศึกษาสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง

“ในทศวรรษที่ 80 ในประเทศเยอรมนีมีกระแสแรงจูงใจให้มีการผลิตสื่อการสอนภาษาเยอรมันให้เป็นไปตามภูมิภาคที่มีการเรียนการสอนภาษาเยอรมันทั่วโลก เนื่องจากนักวิชาการกลุ่มหนึ่งเห็นว่าการใช้แบบเรียนภาษาเยอรมันที่ผลิตจากประเทศเยอรมนีสำหรับนักเรียนที่เรียนภาษาเยอรมันทั้งโลกที่เรียกกันว่า universelles หรือ universales Lehrwerk/Lehrbuch ไม่สามารถตอบสนองความต้องการใช้ภาษาเยอรมันของผู้เรียนในบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาคในโลกได้ จึง

เรียกรื้อให้ผลิตแบบเรียนภาษาเยอรมันสำหรับใช้ในภูมิภาคหรือท้องถิ่นของผู้เรียนเอง โดยให้กลุ่มครูสอนภาษาเยอรมันหรือผู้ที่ทำหนังสือแบบเรียนคัดสรรหัวข้อบทเรียน ความยากง่ายและการจัดลำดับการสอนไว้อย่างคร่าวๆ ในแบบเรียนตามความเหมาะสมและความสนใจของผู้เรียน มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนการสอนภาษาเยอรมันตามความต้องการของผู้เรียนและความเหมาะสมในการใช้งานภาษาเยอรมันในภูมิภาคนั้น ๆ ดังนั้น ในคริสต์ทศวรรษที่ 80 จึงเกิดชุดแบบเรียน ภาษาเยอรมันตามภูมิภาคต่าง ๆ (Regionales Lehrwerk) ประกอบด้วยแบบเรียน แบบฝึกหัด คู่มือครู อภิธานศัพท์ ดัดแปลง โดยได้รับความสนับสนุนจากสถาบันเกอเธ่ เช่น Kontakte Deutsch. Lehrwerk für Oberschulen in Indonesien, 2 Bde.

จากการสอบถามอาจารย์ที่สอนภาษาเยอรมันตามโรงเรียนถึงคุณสมบัติที่มีของอาจารย์สอนภาษาเยอรมันทั้งในโรงเรียนและในมหาวิทยาลัย ผลสำรวจมีดังนี้คือ อาจารย์สอนเยอรมันในโรงเรียนส่วนใหญ่ (ผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าร้อยละ 90) เห็นว่า อาจารย์สอนภาษาเยอรมันในโรงเรียนควรมีคุณสมบัติที่สำคัญที่สุด 3 ประการ เป็นอันดับแรกคือ มีความรู้ในการใช้ภาษา เยอรมัน มีความรู้เกี่ยวกับเยอรมนี และมีวิธีและเทคนิคการสอน ทั้ง 3 คุณสมบัตินี้จะต้องอยู่ในระดับดี ส่วนในมหาวิทยาลัย จะต้องอยู่ในระดับดีมาก

การเรียนการสอนภาษาเยอรมันในระดับมหาวิทยาลัย

โครงสร้างหลักสูตร

ในปัจจุบัน สาขาวิชาภาษาเยอรมันและภาควิชาภาษาเยอรมันตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในประเทศไทยทั้งที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชนเปิดสอนวิชาภาษาเยอรมันเป็นวิชาเอก-โท มีทั้งสิ้น 10 แห่ง ที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ได้แก่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่เป็นมหาวิทยาลัยเอกชน ได้แก่ มหาวิทยาลัยพายัพ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยมหิดลยังเปิดสอนวิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาเลือกในคณะวิทยาศาสตร์

การเปิดหลักสูตรภาษาเยอรมันในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในปัจจุบัน ยึดตามประกาศของทบวงมหาวิทยาลัย เรื่องเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2542 โดยมีโครงสร้างหลักสูตรที่มีจำนวนหน่วยกิตรวมทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า 120 หน่วยกิต และแบ่งเป็น 3 หมวดใหญ่ ๆ คือ

หมวดวิชาการศึกษาทั่วไป	30	หน่วยกิต
หมวดวิชาเฉพาะ	111	หน่วยกิต
แบ่งเป็นวิชาพื้นฐานอักษรศาสตร์	40	หน่วยกิต
วิชาเฉพาะสาขา	71	หน่วยกิต
(เป็นวิชาเฉพาะสำหรับเอกเยอรมัน)	51	หน่วยกิต)
หมวดวิชาเลือกเสรี	5	หน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรและหน่วยกิตรวมสำหรับวิชาเฉพาะในระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาแต่ละแห่งจะไม่เท่ากันอีกทั้งข้อกำหนดรายวิชาบังคับเอก-โท หรือรายวิชาเลือกเฉพาะส่วนของวิชาภาษาเยอรมันก็แตกต่างกันไปด้วย ลักษณะร่วมของทุกสถาบัน อุดมศึกษาที่มีหลักสูตรภาษาเยอรมันเป็นวิชาเอก – โท คือ รายวิชาภาษาเยอรมันซึ่งเปิดในหลักสูตรจะมาจากหมวดรายวิชาหลัก 5 หมวดคือ

1. หมวดรายวิชาทักษะ เน้นการเสริมสร้างทักษะภาษาทางการอ่าน ฟัง พูด เขียน เป็นต้น
2. รายวิชาความรู้เกี่ยวกับประเทศเยอรมนี เช่น วิชาอารยธรรมเยอรมัน ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประเทศเยอรมนี ปัจจุบัน ฯลฯ ให้รู้และเข้าใจวัฒนธรรมของคนชาติอื่น ช่วยมนุษย์โลกอยู่ด้วยกันอย่างสันติสุข และช่วยให้เข้าใจและสำนึกในคุณค่าของวัฒนธรรมตนเอง เป็นต้น
3. รายวิชาวรรณคดีหรือประวัติวรรณคดี เป็นหนึ่งในรายวิชาหลักของ Germanistik ของเยอรมัน เป็นวิชาเนื้อหาว่าด้วยวรรณกรรมเยอรมันประเภทหนึ่ง คือ ร้อยแก้ว ร้อยกรอง และบทละคร ประวัติวรรณคดีเยอรมันในแต่ละยุค การวิเคราะห์และตีความวรรณคดี วรรณกรรมเยอรมันที่เขียนโดยนักประพันธ์ในกลุ่มประเทศที่ใช้ภาษาเยอรมัน เช่น ประเทศออสเตรีย หรือสวิตเซอร์แลนด์ เป็นต้น วรรณคดีเยอรมันที่สอนในระดับอุดมศึกษาอาจเป็นปริทัศน์วรรณคดีเยอรมัน ก็เรียนเฉพาะเจาะจงงานประพันธ์ชิ้นเอกของนักเขียนเยอรมัน อาจคัดสรรเฉพาะยุคสมัยหรือนักประพันธ์เอกของเยอรมันคนใดคนหนึ่ง นอกจากการให้ความรู้ในเรื่องประวัติวรรณคดีแล้ว ยังอาจเป็นการปูพื้นความรู้เกี่ยวกับการวิเคราะห์และตีความวรรณคดีเพื่อใช้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวรรณคดีในการศึกษาในระดับสูงขึ้นไป การศึกษาวรรณคดีนั้นเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาในสาขามนุษยศาสตร์ นอกจากจะให้เข้าใจถึงความงามของภาษาแล้ว ยังเป็นการเรียนรู้ชีวิต รู้จักโลกผ่านวรรณกรรมของชาติต่างๆ ในปัจจุบัน นิสิตนักศึกษามักไม่นิยมการเรียนวรรณคดี เพราะอาจเห็นว่ามันนำไปใช้ในการประกอบอาชีพไม่ได้
4. สาขาวิชาภาษาศาสตร์ เช่น รายวิชาว่าด้วยโครงสร้างภาษา ไวยากรณ์ต่าง ๆ ภาษา เยอรมัน ในปัจจุบัน ภาษาเยอรมันในสื่อสิ่งพิมพ์ ภาษาศาสตร์เยอรมัน ภาษาศาสตร์ตัวบท เป็นต้น เป็นการปูพื้นฐานเพื่อการศึกษาภาษาเยอรมันในมุมมองของนักภาษาศาสตร์ ทำให้รู้จักวิเคราะห์และวิจัยด้านภาษารู้จักเปรียบเทียบและเปรียบเทียบภาษาเยอรมันและภาษาไทย
5. หมวดรายวิชาที่ปูทางเพื่อประกอบอาชีพ เช่น ภาษาเยอรมันเพื่อการท่องเที่ยว ภาษาเยอรมันเพื่อธุรกิจ การแปลเยอรมัน ทั้งจากเยอรมันเป็นไทยและจากไทยเป็นเยอรมัน วิชาเหล่านี้เป็นเพียงการปูพื้นฐานภาษาที่ใช้ในวิชาชีพ ไม่ได้เป็นรายวิชาเพื่อสร้างมรดกเทศก์อาชีพ หรือนักแปลอาชีพ ในปัจจุบัน รายวิชาที่มุ่งเน้นอาชีพนี้มีหลายหลากมากขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่สอนภาษาเยอรมันเป็นวิชาเอก-โท แต่เดิมมาจะมีการเปิดเพียงวิชาการแปล (ซึ่งมีมาตั้งแต่หลักสูตรแรกในปี พ.ศ.2500) ในปัจจุบัน อาจเปิดรายวิชาแปลมากกว่าหนึ่งรายวิชาในแต่ละสถาบัน รายวิชานั้นอาชีพเหล่านี้เป็นที่นิยมในปัจจุบันมาก เนื่องจาก นิสิต นักศึกษาสนใจรายวิชาที่สามารถนำไปใช้ได้

ทันทีหลังจากสำเร็จการศึกษา มุ่งความรู้ หรือทักษะที่สามารถนำไปใช้ประกอบอาชีพได้ทันที มากกว่าที่จะต้องมาปรับใช้เองในภายหลัง ต้องการสิ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่า

หลักสูตรภาษาเยอรมันของไทยกับหลักสูตร Germanistik ของเยอรมัน Germanistik เป็นคำที่ใช้เรียกศาสตร์ที่ว่าด้วยภาษาและวรรณคดีเยอรมันเป็นหลักสูตรในระดับอุดมศึกษาในประเทศเยอรมนี ผู้ที่เรียน Germanistik อาจเน้นหนักในสาขาภาษาศาสตร์ (Linguistik) หรือสาขาวรรณคดีเยอรมัน (Literaturwissenschaft) อย่างไรก็ดีอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างก็ได้ และยังคงลงรายวิชาต่างสาขาอื่น ๆ อีกด้วย รายวิชาในด้านครุศาสตร์ ปรัชญา เป็นต้น เมื่อเทียบกับของไทยแล้ว เป็นการเรียนรวมระดับปริญญาตรีและโทเข้าด้วยกัน

หลักสูตรภาษาเยอรมันในระดับอุดมศึกษาของไทยมีลักษณะแตกต่างจากหลักสูตร Germanistik ในประเทศเยอรมนี เนื่องจากในประเทศเยอรมนีในอดีตยังไม่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี การวางหลักสูตรภาษาเยอรมันเริ่มแรกในประเทศเยอรมันที่เป็นหลักสูตรปริญญาตรี ผู้วางหลักสูตรส่วนใหญ่เป็นอาจารย์ชาวเยอรมันที่มาประจำและสอนที่คณะอักษรศาสตร์ ได้สังเกตเห็นว่านิสิตยังขาดความรู้และทักษะภาษาเยอรมันจึงกำหนดให้มีวิชาที่เสริมทักษะภาษาและความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประเทศเยอรมนีเป็นจำนวนมากในหลักสูตรปริญญาตรีระดับต้น (ในปีที่ 1-2) และเพิ่มวิชาประวัติศาสตร์และวรรณคดีรวมทั้งทักษะการแปลในหลักสูตรปริญญาตรีระดับสูง (ในปีที่ 3-4) ผู้ที่สำเร็จการศึกษาวิชาภาษาเยอรมันในระดับปริญญาตรีของประเทศจะต้องศึกษาภาษาและวรรณคดี เยอรมันให้ลึกซึ้งต่อไปในระดับปริญญาโท การศึกษาเกี่ยวกับด้านภาษาและวรรณคดีนอกประเทศเยอรมนีนั้น นักวิชาการเยอรมันมักเรียกกันว่า Auslandsgemanistik ซึ่งโดยทั่วไปมักจะใช้คำว่า Deutsch als Fremdsprache คือ การศึกษาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ ซึ่งมีความหมายกว้างกว่า Germanistik แบบดั้งเดิม เป็นการมองจากมุมมองที่ต่างกัน สาย Germanistik ที่ศึกษาภาษาและวรรณคดีเยอรมัน โดยเฉพาะ แต่ Deutsch als Fremdsprache เป็นมุมมองไปในด้านผู้เรียนภาษาเยอรมันและผู้ใช้ภาษาเยอรมันที่เป็นชาวต่างชาติ

การพัฒนาหลักสูตรภาษาเยอรมันในระดับอุดมศึกษาและการพัฒนานิสิต

ถ้าเราพิจารณาหลักสูตรการสอนภาษาเยอรมันในระดับอุดมศึกษานับตั้งแต่มีการเปิดหลักสูตรแรกในปี พ.ศ. 2500 ของสาขาวิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จนถึงปัจจุบันที่มีการขยายหลักสูตรสาขาวิชาภาษาเยอรมันในสถาบันอุดมศึกษาดังกล่าวข้างต้น และแต่ละมหาวิทยาลัยก็มีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรเป็นระยะ จะเห็นพัฒนาการที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ

มีการพัฒนาหลักสูตรจากหลักสูตรสาขาวิชาภาษาเยอรมันในระดับปริญญาตรี เป็นระดับปริญญาโท โดยมีการเปิดหลักสูตรปริญญาโทสาขาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นแห่งแรกในปีการศึกษา 2517 เป็นหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต และต่อมา

มหาวิทยาลัยรามคำแหงเปิดหลักสูตรปริญญาโทเป็นแห่งที่ 2 สาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศในพ.ศ. 2542 เป็นหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต เน้นการสอนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ และในปี พ.ศ. 2549 ได้เปิดสอนหลักสูตรปริญญาเอกที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในส่วนของสาขาวิชาแปลและล่ามภาษาเยอรมันนั้น มีการพัฒนาหลักสูตรแปล และล่ามในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (O'charoen, 1998: 75) ซึ่งเป็นโครงการร่วมของ 4 สาขาวิชาในคณะอักษรศาสตร์ คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาเยอรมัน ภาษาฝรั่งเศส และภาษาญี่ปุ่น หลักสูตรแปลและล่าม หลักสูตรแรกที่เปิดสอนในภาคปลาย ปีการศึกษา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 ได้แก่ หลักสูตรแปลสาขาภาษาอังกฤษ และต่อมาจึงเปิดหลักสูตรแปลสาขาฝรั่งเศส ในส่วนของสาขาวิชาแปลและล่ามภาษาเยอรมันยังต้องรอความพร้อมด้านบุคลากร ในปีการศึกษา 2550 เปิดหลักสูตรล่าม

ในปัจจุบัน สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีเนื้อหาวิชาในหลักสูตรที่ทันสมัยยิ่งขึ้น เอื้อประโยชน์ให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสนำความรู้ที่เรียนมาไปใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น ให้นิสิตนักศึกษามีความสามารถค้นคว้าและเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น โดยการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ ส่งเสริมปัจจัยด้านสื่อการสอนและโสตทัศนูปกรณ์ให้เพิ่มมากขึ้น เช่น อินเทอร์เน็ตและโทรทัศน์ดาวเทียม จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกชั้นเรียน เช่น การจัดค่ายภาษาในต่างจังหวัดเพื่อช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้มีโอกาสฝึกฝนภาษาในห้องเรียน ช่วยให้นิสิตนักศึกษาได้คุ้นเคยรู้จักกันข้ามชั้นปี เพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนิสิตทั้งชาวไทยและชาวเยอรมัน จัดงานหรือเทศกาลต่าง ๆ ให้นิสิตนักศึกษาได้แสดงความสามารถของตนในการใช้ภาษาเยอรมัน ไม่ว่าจะเป็นการร้องเพลง การแสดงละครเวที การส่งนิสิตนักศึกษาเข้าร่วมการแข่งขันตอบปัญหาชิงรางวัลของสมาคมครูหรือของสถาบันเกอเธ่ การส่งนิสิตนักศึกษาเข้าร่วมประกวดการแต่งเรียงความเป็นภาษาเยอรมันของสมาคมไทย-เยอรมัน การจัดฉายภาพยนตร์เยอรมัน และการอ่านกลอนเยอรมัน เป็นต้น

ในปัจจุบันการพัฒนาหลักสูตรภาษาเยอรมันและการพัฒนาการเรียนการสอนในสถาบันอุดมศึกษานั้น จะควบคู่ไปกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา โดยทำได้ในหลายลักษณะตัวอย่าง เช่น

1. การติดต่อกับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศเยอรมนีในรูปแบบของสัญญาความร่วมมือทางวิชาการกับสถาบันอุดมศึกษาในประเทศเยอรมัน (Partnerschaft) เช่น คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สัญญาความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย Kassel มหาวิทยาลัยHeldelberg ทำให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา และวรรณคดีเยอรมันจากมหาวิทยาลัย Siegen มาบรรยายพิเศษเพียงเวลาหนึ่งเดือนที่คณะอักษรศาสตร์ ทำให้นิสิตจากคณะอักษรศาสตร์ได้รับทุนไปศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิทยานิพนธ์ของตนเองเข้าเรียนในมหาวิทยาลัย Siegen เป็นเวลา 1 ภาคการศึกษา ภาควิชาภาษาเยอรมัน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีสัญญาความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย Hamburg และมหาวิทยาลัย Technische Hochschule Munchen ทำให้มีการแลกเปลี่ยนอาจารย์จากไทยประจำที่มหาวิทยาลัยในเยอรมัน หรือมหาวิทยาลัยรามคำแหง สัญญาความร่วมมือกับมหาวิทยาลัย Leipzig ในประเทศเยอรมนี เป็นต้น

2. การติดต่อกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่น ๆ ในประเทศเยอรมนีให้หนังสือไปฝึกงานในประเทศเยอรมนี เช่น ติดต่อขอทุนจากสมาคมเยอรมัน-ไทย ประจำกรุงบอนน์ให้หนังสือไปฝึกงานในองค์กร DAAD ที่กรุงบอนน์ ติดต่อให้หนังสือไปฝึกงานในสถาบันอุดมศึกษาที่มหาวิทยาลัย Munster เป็นต้น

3. ความร่วมมือกับหน่วยงานหรือเครือข่ายในต่างประเทศ เช่น คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เข้าร่วมเป็นเครือข่ายของ IQN ซึ่งเป็นเครือข่ายด้านภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศโดยมีศูนย์กลางเครือข่ายที่มหาวิทยาลัย Kassel ซึ่งมีการจัดการประชุมและเสนอผลงานวิจัยใหม่ ๆ ในสายงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร การสร้างสื่อการสอน การอบรม อาจารย์ในสายงาน

4. การติดต่อให้นักศึกษาเยอรมันจากสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ในประเทศเยอรมนีที่มีหลักสูตรภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศมาฝึกสอนในสถาบันการศึกษาในไทยซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์ 2 ทาง คือ เปิดโอกาสให้นักศึกษาชาวเยอรมันมาฝึกสอนหรือช่วยสอนภาษาเยอรมันในสาขาวิชาภาษาเยอรมันของไทยและได้ประกาศนียบัตรการฝึกงาน ทำให้นักศึกษาเยอรมันที่ต้องการประกอบอาชีพเป็นอาจารย์สอนภาษาเยอรมันแก่ชาวต่างชาติได้รู้ปัญหาของชาวต่างชาติ ที่เรียนภาษาเยอรมันและเปิดโอกาสให้รู้จักวัฒนธรรมไทยดีขึ้นที่สำคัญคือเปิดโอกาสให้นักศึกษาไทยได้มีโอกาสฝึกภาษากับเจ้าของภาษาและรู้จักชาวเยอรมันดีขึ้น

5. การส่งเสริมการใช้ภาษาเยอรมันของนิสิตนัศึกษานอกห้องเรียนในสถานการณ์จริงเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะช่วยให้นิสิตนักศึกษาเรียนรู้การทำงานในชีวิตจริงและได้ใช้ภาษาเยอรมันไปพร้อมกัน โอกาสที่จะใช้ภาษาเยอรมันในประเทศไทยนอกห้องเรียนของนิสิตนักศึกษาไทยจะมีมากขึ้น เนื่องจากเป็นที่ต้องการของตลาด บริษัท หรือหน่วยงานที่ต้องการนิสิตนักศึกษาไทยที่รู้ภาษา เยอรมันมีมากเช่น ต้องการนิสิตนักศึกษาเป็นล่ามหรือเป็นผู้ถ่ายทอดข้อมูลแก่ชาวต่างประเทศที่มาชมงานนิทรรศการเผยแพร่วัฒนธรรมไทย ต้องการนิสิตเป็นล่ามหรือช่วยแปลในการเจรจาของบริษัทเยอรมันและบริษัทไทย เป็นล่ามในการแนะนำผลิตภัณฑ์เยอรมันแก่ลูกค้าชาวไทยหรือในการทำงานกับคณะละครบัลเลต์เยอรมัน เป็นต้น ถ้าอาจารย์หรือสถาบันการศึกษาเปิดโอกาสให้นิสิตนักศึกษาได้ร่วมทำโดยมีอาจารย์เป็นพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำและฝึกฝน

การผลิตบุคลากรผู้สอนภาษาเยอรมันในระดับอุดมศึกษาของประเทศไทย

1. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นแห่งแรกที่มีหลักสูตรการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์เพื่อเป็นอาจารย์สอนภาษาเยอรมัน โดยเรียนวิชาบังคับภาษาเยอรมันร่วมกับนิสิตคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใน 2 ปีแรก ของหลักสูตร มีการศึกษาวิชาครุศาสตร์ทั่วไปและการเรียนการสอนภาษาเยอรมันโดยเฉพาะและฝึกสอนตามโรงเรียน นิสิตจะเรียนวิชาภาษา เยอรมันเป็นวิชาเอกคู่กับวิชาเอกอีกวิชาหนึ่ง

จากการขาดแคลนครูสอนภาษาเยอรมันเมื่อ 10 ปี จึงทำให้คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เปิดโครงการพิเศษที่เรียกกันว่า โครงการครูทายาท เริ่มตั้งแต่ปีการศึกษา 2540 (จนถึงปัจจุบัน) เปิดรับนักเรียนสำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีคะแนนเฉลี่ยสะสมและคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาเยอรมัน ไม่ต่ำกว่า 3.00 เพื่อเข้าศึกษาในสาขามัธยมศึกษาวิชาเอกภาษาเยอรมัน โดยรับปีละ 5 คน ผู้สมัครยังต้องผ่านการสอบรายวิชาต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้และผู้ที่ผ่านการสอบจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขคือ มีความมุ่งมั่นที่จะประกอบวิชาชีพครู ผู้เข้าศึกษาตามโครงการจะได้รับทุนเรียนภาษาเยอรมันที่สถาบันเกอเธ่จนจบหลักสูตร ZDAF (Zertifikat Deutschs Fremdsprache) หรือ ZD Zertifikat Deutsch) และผู้ที่สำเร็จการศึกษาและประกอบอาชีพครูจะได้รับการพิจารณาจากสถาบันเกอเธ่ให้ได้รับทุนฝึกอบรมในประเทศเยอรมนี

โครงการนี้จึงทำให้เห็นความพยายามของคณะครุศาสตร์แลสถาบันเกอเธ่ในการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาการขาดแคลนครูสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทยได้เป็นอย่างดี

ปัจจุบันสายครุศาสตร์ทั่วประเทศปรับปรุงหลักสูตรจากเดิมมีหลักสูตร 4 ปีเปลี่ยนเป็น 5 ปี เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษามีประสบการณ์วิชาชีพครูในภาคปฏิบัติในโรงเรียนมากขึ้น ถือเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของผู้ประกอบอาชีพครู

2. สาขาวิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีหลักสูตรปริญญาโทที่เน้นด้านวิชาการและศึกษาในระดับที่สูงกว่าปริญญาตรีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2517 ปัจจุบันได้ผลิตมหาบัณฑิตที่เป็นอาจารย์ตามมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนไปหลายรุ่น หลักสูตรนั้นจัดเป็นหลักสูตร แบบเยอรมัน คือ Germanistik ที่เน้นความรู้ด้านภาษาและวรรณคดีเยอรมัน โดยนิสิตมีสิทธิ์เลือกทำวิทยานิพนธ์ที่เน้นทางด้านภาษาศาสตร์หรือวรรณคดีก็ได้ หรือเน้นในด้านการเรียนการสอนภาษาและวรรณคดีเยอรมัน หรือวิจัยการแปล นิสิตที่สำเร็จการศึกษาสามารถใช้ความรู้ความสามารถในการค้นคว้าวิจัยให้เกิดประโยชน์ในสายอาชีพแล้วแต่อาชีพที่ตนเลือกในภายหลัง ในระยะแรก ผู้ที่มาเข้าหลักสูตรมักเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยและต่อมาเป็นอาจารย์ตามโรงเรียนที่ต้องการศึกษาต่อและเพิ่มพูนความรู้ ทำให้เกิดผลงานวิชาการและวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทยเป็นอย่างมากและเป็นประโยชน์ต่อการค้นคว้าวิจัย ทำให้เกิดความก้าวหน้าในด้านการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทย ผลงานวิจัยปรากฏในวิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์หรือบทความวิจัย ตีพิมพ์ ในวารสารสมาคมครูภาษาเยอรมันในประเทศไทย ผู้สำเร็จการศึกษาได้ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต (อ.ม.) (สาขาวิชาภาษาเยอรมัน)

3. สาขาวิชาภาษาเยอรมัน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศ เปิดหลักสูตรตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 โดยเน้นการสอนภาคทฤษฎีและปฏิบัติ มีการจัดการเรียนการสอนเป็นภาคพิเศษ(นอกเวลาราชการ) หลักสูตรการศึกษามีทั้ง แผน ก. ทำวิทยานิพนธ์และ แผน ข. แบบมีสารนิพนธ์และแบบไม่มีสารนิพนธ์ ผู้สำเร็จการศึกษาได้ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ศศม.) (ภาษาเยอรมันในฐานะ

ภาษา ต่างประเทศ) และออกวารสาร “Die Brucke” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นวารสารที่จัดพิมพ์บทความด้านภาษาและวรรณคดีเยอรมันในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Zeitschrift Germanistik in Sudostasien)

ส่งท้ายยุคที่ 4 ด้วยบทความที่มีสาระ 2 เรื่อง คือ

ชุดแรก บทความ “ภาพในความทรงจำ” โดยอาจารย์ ฮาราล เลชเซอร์ อดีตอาจารย์ชาวเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

และบทความ “ความทรงจำของนิสิตเก่า” โดยคุณสมชัยพร น้าชื่น นิสิตเก่าชาวไทยคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทความ 2 เรื่องนี้ เราจะเห็นความคิดของ 2 ท่านผู้เขียนบทความ อาจารย์ชาวเยอรมันคิดอย่างไรเกี่ยวกับคนไทย นักศึกษาและประเทศไทย และนักศึกษาคิดอย่างไรเกี่ยวกับคนเยอรมัน การเรียนการสอนและประสบการณ์ในมหาวิทยาลัย

บทความเรื่องหนึ่ง “ภาพในความทรงจำ” (จากที่ระลึก 30 ปี สาขาวิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530 :52-53). โดยอาจารย์ ฮาราล เลชเซอร์ แผนกวิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในวันหนึ่งเมื่อเรากลับมา มีทางเดียวเท่านั้นที่จะเดินเข้ามาสู่คณะอักษรศาสตร์ ภาคภาษาเยอรมัน คือทางประตูหน้า เราเดินขึ้นมาในตอนเช้าตรู่ ก่อนที่เมืองจะเต็มไปด้วยเสียงรถและกลิ่นควัน เราขึ้นรถเมล์ตรงไปเรื่อย ๆ จากสุขุมวิท ผ่านศาลพระพรหมเอราวัณ สยามสแควร์ แล้วเลี้ยวซ้ายไปอีก 2 ป้ายรถเมล์ เราก็มาถึงหน้าประตูใหญ่ของจุฬา เราผ่านประตูเข้ามาเห็นหอประชุมและตึกอักษรศาสตร์ที่มีกระเบื้องส่องแสงระยิบระยับราวกับหลังคาวัด มหาวิทยาลัยหรือวัดฝรั่งหรือ นักท่องเที่ยวชัชวาลจะแน่ใจ เราเดินต่อไปลอดใต้ต้นहुกวางขึ้นบันไดไม่กี่ก้าวก็ถึงห้องพักครู ห้องสมุดภาคภาษาเยอรมัน ขณะนั้นนักการภารโรงกำลังเปิดประตูเราผลักประตูบานพับเข้าไป เห็นโต๊ะครูตั้งเรียงรายอยู่ และก็ยังอยู่ที่เดิม “เหมือนตอนเรายังอยู่”

มีอีกทางหนึ่งที่จะเดินไปสู่คณะอักษรศาสตร์ ภาคภาษาเยอรมัน คือทางประตูหลังทางด้านถนนอังรีดูนังต์ทางนี้เป็นทางตรงที่ไม่ต้องอ้อม เราเข้ามาทางประตูนี้บ่อย แต่เราไม่ค่อยได้นึกถึงทางนี้ เพราะในความทรงจำแล้ว เรามักจะเข้าทางประตูหน้า แต่ทางด้านหลังนี้เราได้เห็นภาพนิสิตเล่นกันอยู่ที่สนามหญ้า แต่ภาพที่เห็นในความทรงจำ ขนม ผัดไทยในโรงอาหาร การพบปะพูดคุยกัน

การจะเก็บเวลาในช่วงหนึ่งไว้ในความทรงจำจะต้องมีองค์ประกอบ 2 ข้อ คือ ความสุขในชีวิตส่วนตัวและการพอใจในงานบางทีสำหรับเราแล้วมีองค์ประกอบที่ 3 เข้ามาด้วยคือ ความสัมพันธ์กับเมืองไทยเป็นพิเศษ เพราะลูกของเราทุกคนเกิดที่เมืองไทย ที่กล่าวมาแล้วคือความทรงจำที่จัดสิ่งทีคับข้องใจเล็ก ๆ น้อย ๆ บางคนอาจจะคิดว่าเราประจบพุดถึงแต่สิ่งที่ดี (นี่ไม่ใช่ลักษณะของคนเยอรมัน)

แน่นอนมีสิ่งค้ำข้องใจเล็ก ๆ น้อย ๆ ในตอนแรก ๆ เรามีภาพของสิ่งใหม่ ๆ ที่เราจะพบไว้แล้วในใจ เรากลับมาจากเมืองจีนด้วยความรู้ที่ว่าเราจะไม่พบนักเรียนที่สนใจ อยากรู้ อยากเห็น ขยันและฉลาดเช่นนั้นอีกแล้ว นักเรียนไทยจะต้องเขื่องซ่าไม่สนใจ จริงหรือที่เมืองไทยผู้สอนน่าจะเริ่มใช้วิธีการและเทคนิคในการสอนอีกอย่างหนึ่ง ต้องเสนออะไรให้กับพวกเขาต้องใช้กลวิธีการสอนอย่างไรที่จะทำให้นักเรียนมีปฏิกิริยาได้ตอบ ครั้งแรกเราเข้าใจว่าสาเหตุของการไม่มีปฏิกิริยาได้ตอบนั้น คือการเฉยเมยไม่ยอมตอบ จนกระทั่งเราเข้าใจว่า ความแตกต่างในความคิดเรื่องการเรียนรู้มีผลมาจากประเพณี และการอบรมสั่งสอนที่แตกต่างกัน การพัฒนาในดินแดนตะวันออกไม่สามารถจะตามทันกับความเจริญที่รับจากอเมริกาได้ในเวลา 2-3 ปี การพัฒนาของเราเองถ้าจะว่าไปก็ยังไม่ได้ออกให้เกิดผลคืออะไรมากนัก แม้จะพัฒนามาแล้ว 200 ปี (ตั้งแต่สมัยเหตุผล)

เราชาวตะวันตกนำเอาภาพพจน์เหล่านี้คิดตัวมาด้วยคือ ในประเทศจีนชาวต่างชาติสามารถแสดงให้เห็นได้เลยว่าประเทศจีนมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงกว่าโลกตะวันตกทั้งหมดรวมทั้งอเมริกาด้วย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าประเทศจีนมีวัฒนธรรมเก่าแก่มาเป็นเวลาพัน ๆ ปี มาแล้ว ส่วนในประเทศไทย คนไทยไม่ได้รับการผลักดันให้แสดงความคิดเห็น แต่เป็นการกระตุ้นอย่างเงียบ ๆ ที่ฝรั่งจะต้องทำความเข้าใจเอง ถ้าเขายังต้องการ

เมื่อใดก็ตามที่มีคำถามว่า “การที่นิสัยเป็นเด็ก ๆ ไม่รู้เรื่อง บางทีก็ไม่ออกความเห็น แทบจะไม่มีคำถามทะเลาะทะเลาะ เป็นการแยหรือเปล่า” ก็จะพบว่านิสัยมีความคิดสร้างสรรค์ จากคำถามนี้ไปสู่การเข้าใจและการยอมรับเป็นเพียงก้าวเล็ก ๆ ของก้าวต่อไปที่จะต้องทำความเข้าใจมอดทน

เพราะฉะนั้น ความหมายของงานทางด้านวัฒนธรรม ในต่างประเทศก็คือ ช่วยให้เข้าใจซึ่งกันและกัน หันหน้าเข้าหากัน ลดความแตกต่าง ตลอดจนช่วยให้คำพูดที่ว่า “ฉันเข้าใจเธอ” เป็นจริงมากยิ่งขึ้น

คำถามที่ว่า “จะต้องเสนอเนื้อหาอะไรที่จะทำให้เกิดความเข้าใจดังกล่าว” จึงเป็นงานหลัก ไม่ใช่แค่เรียนแต่เรื่องประเภท ยุคสมัยและรูปแบบของการประพันธ์หรือเพียงแค่วรรณร้อยแก้ว สมัยโรแมนติก โคลง ในสมัยเอกซ์เพรสชันนิสต์ นวนิยายในสมัยสังคมนิยม จะต้องคิดค้นว่ามีหัวข้อที่บรรยาย หรืออธิบาย ประเทศเยอรมัน คนเยอรมันประวัติศาสตร์และประเพณีของเยอรมันใหม่ การจะเข้าใจทั้งหมดนี้อาจจะเริ่มจากสิ่งง่ายไปสิ่งยาก สิ่งที่ยากก็คือ ความหมายในตัวของมันเองที่เข้าใจได้ ธรรมชาติและกฎเกณฑ์ทางสังคม แต่สิ่งที่ยากก็คือ การที่จะเข้าใจคนแต่ละคน ความรู้สึกและจิตใจของเขา นิสิตสามารถเข้าใจตัวละครในนิยายของนักประพันธ์อย่างกราสได้ไหม สามารถติดตามแนวความคิดในเรื่องของ ฮันเตอร์ได้ไหม เป็นการยากหรือที่จะเข้าใจอารมณ์ในโคลงที่กล่าวถึงสิ่งง่าย ๆ เช่น ฤดูใบไม้ผลิ บางทีสิ่งนี้จะง่ายกว่าในสมัยของเราเพราะเป็นสมัยที่มีสิ่งใหม่ ๆ ที่ช่วยให้เข้าใจและเห็นภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ภาควิชาภาษาเยอรมัน ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเน้นการส่งเสริมความเข้าใจเพราะเป็นก้าวใหม่ของประวัติศาสตร์ ภาควิชาภาษาเยอรมัน แน่แน่นอนสิ่งแรกไม่จำเป็นต้องเป็นสิ่งที่ดี แต่เป็น

การเตรียมพร้อมไปสู่สิ่งที่ดี เราขอให้ผู้ร่วมงานและนิสิตทุกคนประสบความสำเร็จในก้าวใหม่นี้ และเมื่อเรากลับมาอีกครั้งหนึ่งเราจะนำทั้งภาพใหม่และภาพเก่ากลับมาด้วย

บทความเรื่องที่สอง “ความทรงจำของนิสิตเก่า” (จากที่ระลึก 30 ปี สาขาวิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530 : 54-56) โดยนิสิตเก่า แผนกวิชาภาษาเยอรมัน คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทุกคนที่เรียนภาษาเยอรมันจะต้องเคยพบกับคำถามทำนองนี้ ตั้งแต่ “ทำไมถึงเลือกเรียนภาษาเยอรมัน” “ใครบอกให้เรียนภาษาเยอรมัน” ไปจนถึง “นึกยังงี้ถึงได้เลือกภาษาเยอรมัน” ซึ่งแต่ละคำถามจะมีน้ำเสียงของความแปลกใจ ความไม่เข้าใจและสงสัยเล็กน้อยแตกต่างกันไป แล้วแต่ผู้ถามจะมีทัศนคติส่วนตัวอย่างไร ในขณะที่คนที่เลือกเรียนภาษาฝรั่งเศส หรือภาษาญี่ปุ่น จะไม่ถูกถามเช่นนั้นมากนัก เพราะดูเหมือนเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ เป็นเรื่องที่มีเหตุผล แต่การเลือกภาษาเยอรมันเป็นเรื่องแปลกและต้องมีเหตุผลพิเศษเฉพาะกรณีของแต่ละคน ไม่ว่าจะเหตุผลนั้นจะฟังดูไม่เข้าท่าเพียงใดก็ตาม เช่น เลือกเพราะกลุ่มเพื่อนที่เรียนมัธยมต้นด้วยกันมา ส่วนใหญ่เลือก ก็เลยต้องตามเพื่อน หรือเผอิญถูกจัดให้ไปอยู่ห้องที่กำหนดเป็นห้องภาษาเยอรมัน บ้างก็เลือกเพราะเห็นอาจารย์สอนภาษาเยอรมันน่ารักดี หรือทำทางใจดี เลือกเพราะ ฯลฯ เหตุผลส่วนใหญ่ก็ไร้เดียงสา เพราะความไม่รู้ไม่มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจ นี่ยังถึงสมัยเมื่อสิบกว่าปีก่อน ครั้งที่ยังเป็นชั้น มศ. ลี-ห้า แผนกวิทย์ แผนกศิลป์ บางโรงเรียนก็มีแผนกทั่วไปอีกแผนกหนึ่งด้วย ส่วนเหตุผลของผู้เขียนเอง ที่เลือกเรียนภาษาเยอรมันเป็นภาษาต่างประเทศที่สอง ก็อาจจะต่างจากคนอื่นไปบ้าง คือสำหรับตัวเอง เมื่อพูดถึงเยอรมัน สิ่งแรกที่นึกถึง คือ นักวิทยาศาสตร์ นักปรัชญา นักคิด หรือปราชญ์สาขาต่าง ๆ แต่เมื่อพูดถึงฝรั่งเศส กลับไปนึกถึงแฟชั่นเครื่องแต่งกาย น้ำหอม อะไรจำพวกนั้น (อันที่จริง ฝรั่งเศสเขาก็มีกวี นักปราชญ์มากมายเหมือนกัน แต่เราโง่ ไม่รู้จักเอง) เลยคิดว่าเยอรมันคงจะมีประโยชน์กว่า เหตุผลสำคัญอีกข้อหนึ่งก็คือ ไม่ชอบเลือกอะไรที่คนส่วนมากเขาทำกัน ที่กล่าวมานั้นคือการเลือกภาษาต่างประเทศที่สองครั้งแรกที่นักเรียนแผนกศิลป์ทุกคนต้องเลือกในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสมัยนั้น

ครั้นถึงระดับมหาวิทยาลัย ก็มีคำถามเกิดขึ้นอีกว่าจะเลือกเรียนภาษาเยอรมันนี้ต่อไปอีกหรือไม่ บางคนก็เข็ดเขี้ยวกับภาษาเยอรมันมาตั้งแต่ชั้นมัธยมก็หันไปเลือกภาษาญี่ปุ่น บ้างก็เลือกภาษาสเปน เพราะเป็นภาษาใหม่ คือทุกคนเริ่มต้นเรียนเหมือนกันหมด ยุติธรรมดี ส่วนที่เรียนเยอรมันเมื่อตอนอยู่ชั้นมัธยมแล้วคิดจะมาเลือกฝรั่งเศสแทนนั้นอย่าหมาย เพราะไม่มีชั้นเริ่มต้นให้เรียน สมัยนี้อาจจะมีแล้วก็ได้ เช่นเดียวกับคนที่เรียนภาษาฝรั่งเศสตอนอยู่ชั้นมัธยม จะเปลี่ยนมาเลือกเรียนภาษาเยอรมันในมหาวิทยาลัยก็ไม่มีชั้นเริ่มต้นให้เรียนเหมือนกัน เพราะหลักสูตรจะต่อเนื่องกับระดับมัธยมไปเลย นอกจากจะไปเรียนกับคณะอื่น นอกคณะอักษรศาสตร์ ที่เปิดสอนภาษาเยอรมันสำหรับนิสิตในคณะนั้น ๆ ที่ไม่เคยเรียนภาษาเยอรมัน-ฝรั่งเศสมาก่อน คนที่เรียน

ภาษาอื่นอยู่ก่อนแล้วเปลี่ยนมาเรียนภาษาเยอรมันคงจะหาได้ยาก หรือพูดได้ว่ายังไม่เคยเห็นเลย สำหรับผู้เขียนยังคงเลือกภาษาเยอรมันต่อไป เมื่อขึ้นปีสาม ต้องเลือกวิชาเอกวิชาโท ก็ยังคงเลือกภาษาเยอรมันเป็นวิชาเอก แม้ว่าเพื่อน ๆ ส่วนใหญ่ที่ (ต้องใช้คำว่า) กัดฟันสู้เรียนเยอรมันต่อด้วยกัน ในชั้นปีหนึ่งปีสองพากันกล่าวอำลาไปเลือกวิชาอื่นที่เป็นที่นิยม (คือภาษาอังกฤษ) กันหมด มีบ้างที่ยังเหลือเชื่อเลือกเป็นวิชาโท หรือวิชาเลือกเสรี พอไม่ให้ลืม เหตุผลของผู้เขียนก็คล้าย ๆ กับเมื่อตอนอยู่ชั้นมัธยม คือชอบเลือกที่มีคนเลือกน้อย รุ่นนั้นมีกันอยู่สองคน เป็นชั้นเรียนที่กะทัดรัดมากทีเดียว เรียกว่า จิวแต่แจ้ว ดีกว่า ไม่ทราบเหมือนกันว่ามีรุ่นไหนที่ทาลายสถิติ มีคนเลือกเยอรมันเป็นวิชาเอกน้อยกว่านี้อีกหรือเปล่า ที่คนอื่น ๆ ไม่ยอมเลือกเยอรมันเป็นวิชาเอกเพราะรุ่นนั้นมีเพื่อนคนหนึ่งเก่งมาก อ่านพูด เขียนภาษาเยอรมันได้เหมือนเป็นภาษาแม่ของตัวเอง เลยเกรงว่าถ้าไปเรียนด้วย ก็จะถูกตัดเกรดเสียเปล่า ๆ สู้หลบไปเรียนวิชาอื่นที่มีมือพอทัดเทียมพอแข่งกันได้ดีกว่า มีผู้เขียนเท่านั้นที่กล้าบังอาจไปเลือกเรียนเป็นวิชาเอกด้วย เพราะคิดว่าเรียนกับคนเก่ง ๆ ตัวเองจะได้ขยัน จะได้รับความรู้เต็มที่ ไม่ใช่เรียนแค่เพื่อเอาคะแนน และคิดว่าแข่งกันสองคนก็ยังดีกว่าแข่งกับคนเป็นร้อย ๆ แต่เหตุผลสำคัญที่สุดที่ทำให้ผู้เขียนเลือกเยอรมันเป็นวิชาเอก ทั้งที่รู้อยู่ว่าจบออกมาแล้วหางานทำได้ยาก ก็คือ โอกาสที่จะได้อ่านวรรณกรรมเยอรมันที่มีอยู่มากมายมหาศาลนั้น ได้อย่างจริงจังและลึกซึ้ง โดยมีอาจารย์ช่วยแนะนำอย่างใกล้ชิด แม้ว่าในช่วงเวลาเพียงสั้น ๆ จะสามารถอ่านได้อย่างมากก็เพียงหนึ่งในพันในหมื่นส่วนก็ตาม

เมื่อได้อ่านผลงานของกวีและนักประพันธ์เยอรมันบางส่วนเหล่านั้น แม้ว่าจะลำบากยากเข็ญมากบ้างน้อยบ้าง แต่ก็รู้สึกว่าคุณค่ากับเวลาและแรงงานแรงสมองที่ลงไป วรรณกรรมนั้นเป็นงานที่ผ่านการกลั่นกรองตกผลึกและเจียรไนแล้วจากผู้ประพันธ์ การได้อ่านก็นับเป็นการตัดดวงสติปัญญาของมนุษยชาติที่ได้ผ่านการพิสูจน์คุณค่ามาแล้ว จึงนับว่าเป็นประโยชน์แก่ผู้อ่านอย่างยิ่งแม้ไม่อาจประเมินค่าออกมาได้ชัดเจนเหมือนกับการชั่งตวงสิ่งของ ที่กล่าวมานี้เป็นจริงสำหรับวรรณกรรมทุกชาติทุกภาษา แต่ภาษาเยอรมันที่คณะอักษรศาสตร์นั้นมีข้อพิเศษกว่าเล็กน้อยคือ มีผู้สอนชาวเยอรมันมาช่วยสอนในสาขาวิชาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยผลัดเปลี่ยนกันมาคนละสองสามปีเป็นอย่างน้อย ข้อดีที่ผู้เขียนมองเห็นก็คือนิสิตไม่ได้เรียนวรรณกรรมและวัฒนธรรมจากหนังสือ ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่เสร็จสมบูรณ์จากอดีต แต่เพียงอย่างเดียว หากได้เรียนจากบุคคลจริง ๆ ซึ่งเป็นคนร่วมสมัยกับเรา ได้เข้าใจคนเยอรมัน ชาติเยอรมันจากของจริง แม้อาจารย์ชาวเยอรมันเหล่านี้ไม่อาจเรียกได้ว่าเป็นตัวแทนของคนเยอรมันรุ่นปัจจุบันทั้งหมดแต่อย่างน้อยก็พอจะพูดได้ว่า ทำให้ นิสิตและอาจารย์ได้รู้จักปัญญาชนเยอรมันรุ่นหลังสงครามโลกครั้งที่สองที่มีทัศนคติเปิดกว้างและเสรีนิยมพอควร (ไม่เช่นนั้นก็คงไม่ยอมข้ามน้ำข้ามทะเลมาสอนหนังสือที่เมืองไทยนี้หรอก) นี่เป็นความเห็นส่วนตัวของผู้เขียน ผิดถูกอย่างไรก็เชิญอภิปรายได้ยังกันตามสะดวก

ความดีอีกประการหนึ่งที่เห็นชัดก็คือ การเรียนการสอนในสาขาวิชาภาษาเยอรมันจะไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่ ในเมื่อมีอาจารย์ชาวเยอรมันซึ่งผลัดเปลี่ยนกันมาใหม่เสมอ การติดตามความ

เคลื่อนไหวในแวดวงวิชาการของประเทศเยอรมันก็จะทันเหตุการณ์อยู่เสมอ สิ่งที่น่ามาถ่ายทอดแก่นิสิตค่อนข้างใหม่และร่วมสมัยมาก อาจารย์ไทยในสาขาวิชาแม้จะไม่มีโอกาสไปเพิ่มเติมความรู้หรือดูงานหรืออบรมที่ประเทศเยอรมันบ่อย ๆ ก็สามารถทำได้ให้ทันสมัยทันเหตุการณ์ได้ ปรับปรุงหลักสูตรวิชาที่สอนได้ นิสิตก็ไม่ต้องเรียนแต่หนังสือเรื่องเก่า ๆ ที่อาจารย์เอามาสอนเพราะตัวอาจารย์เองเคยเรียน รู้จักและคุ้นเคยกับเรื่องนั้น ๆ เป็นอย่างดี เพราะสอนมาแล้วหลายปีด้วย

นอกจากนี้ ผู้ที่เรียนภาษาเยอรมันที่คณะอักษรศาสตร์ ยังมีโอกาสได้อ่านหนังสืออื่น ๆ ที่ไม่ใช่ตำราเรียนอีกหลายประเภท ทั้งหนังสือพิมพ์ภาษาเยอรมันฉบับนักศึกษา ซึ่งมีคำอธิบายศัพท์ช่วยให้อ่านข่าวสารความเคลื่อนไหวในประเทศเยอรมัน เรื่องราวของคนเยอรมันปัจจุบันได้โดยไม่ต้องใช้ความมานะบากบั่นอย่างมหาศาลจนหมดความพยายามไปเสียก่อน นิตยสารทั่ว ๆ ไป และห้องสมุดของสาขาวิชาก็มีหนังสือให้ค้นคว้ามากมายโดยเฉพาะหนังสือ วรรณกรรมนั้นมีครบครันเรียกได้ว่าไม่ตกหล่นวรรณกรรมชิ้นเอกเรื่องสำคัญเล่มใดไปเลย และยังมีภาพยนตร์ วีดีโอให้ดูอย่างสม่ำเสมอ แน่นนอนที่ผู้เขียนไม่ได้หมายถึงภาพยนตร์สารคดี ภาพยนตร์สอนภาษา แต่หมายถึงภาพยนตร์เรื่องยาวที่ทุกคนจะชอบดูมากกว่าภาพยนตร์ที่กล่าวมาประเภทแรก ซึ่งเรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่า คนที่เรียนภาษาเยอรมันจะมีโอกาสได้ดูหนังประเภทที่ต่างไปจากที่เราคุ้นเคยกันอยู่ นับเป็นการขยายโลกทัศน์ออกไปอีกหน่อยหนึ่ง ถึงแม้หนังเยอรมันจะดูยากและอาจจะไม่สนุกเท่าหนังฮอลลีวู้ด แต่ก็ถือเป็นการเพิ่มเติมสติปัญญา เป็นกำไรชีวิตอีกอย่างหนึ่ง นอกจากกิจกรรมหรือสิ่งอันเป็นประโยชน์ที่ได้จากการเรียนภาษาเยอรมันที่คณะอักษรศาสตร์ดังกล่าวแล้ว ยังมีกิจกรรมที่จัดเป็นประจำโดยสถาบันเกอเธ่อีกหลายอย่าง ให้เลือกดูเลือกชมเลือกรับเอาตามอัธยาศัยและรสนิยมของแต่ละคน ซึ่งในเรื่องของกิจกรรมนอกเหนือจากการเรียนในตำรา ตามหลักสูตรแล้ว ภาษาเยอรมันจะได้เปรียบกว่าภาษาอื่น เพราะมีหน่วยงานที่ให้บริการด้านนี้โดยตรงคือสถาบันเกอเธ่ซึ่งเป็นสถาบันด้านวัฒนธรรมและการศึกษาของเยอรมัน เป็นสถาบันเอกเทศที่ดำเนินงานมาแล้วยี่สิบกว่าปี จึงเชื่อได้ว่าคนที่เรียนภาษาเยอรมันจะมีโอกาสฝึกฝนใช้ประโยชน์จากการเรียนภาษาเยอรมันได้มากกว่าและน่าสนใจกว่า

สำหรับคนที่ใฝ่ใจในการเรียน มีความชอบและสนุกสนานกับการเรียน ต้องการจะเรียนต่อไปในระดับสูง ๆ โดยเฉพาะเรียนต่อในต่างประเทศแล้ว ทุนสำหรับผู้ที่จะไปเรียนในประเทศเยอรมันนั้นมีมากเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราส่วนระหว่างจำนวนทุนกับผู้สมัครขอรับทุน โอกาสที่จะได้รับทุนนั้นมีมากกว่าทุนของประเทศอื่น ๆ โดยไม่ต้องแข่งขันกันหนักหน่วงเท่าใดนัก ส่วนคนที่ไม่หลงใหลใฝ่ในวิชาการ การหาความบันเทิง หาสาระให้แก่ชีวิตจากหนังสือและภาพยนตร์หรือดนตรีเยอรมันก็นับว่าคุ้มค่ามากอยู่แล้ว ในส่วนตัวของผู้เขียน ไม่เสียใจเลยที่เลือกเรียนภาษาที่เกือบจะเรียกได้ว่าแพร่หลายน้อยที่สุดและเรียนยากที่สุดนี้ เพราะความยากนั้นก็ไมยากเกินความพยายามของคนไปได้และความไม่เป็นที่แพร่หลายนั้นก็สามรถกลับเป็นข้อดีข้อได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดงานได้ แต่แม้ว่าจะไม่มีโอกาสได้ทำงานโดยใช้ภาษาเยอรมันโดยตรง สิ่งที่ได้เรียนรู้

ระหว่างการเรียนในมหาวิทยาลัย และสิ่งที่สามารถจะเรียนรู้ได้ต่อไปภายหลังโดยอาศัยความรู้จากมหาวิทยาลัยเหล่านั้น ก็เป็นประโยชน์ต่อชีวิตไม่น้อย และอันที่จริงวิชาต่าง ๆ ในคณะอักษรศาสตร์ ก็ไม่ใช่วิชาสำหรับการประกอบอาชีพได้โดยตรง ดังที่ทุกคนก็ทราบคืออยู่แล้ว ผู้เขียนรู้สึกว่าคุณเอง วิชาที่ตัดสินใจถูกต้องตั้งแต่ต้น การจะเลือกภาษาต่างประเทศอีกภาษาหนึ่งโดยที่เรามีโอกาสเลือกได้เพียงภาษาเดียวและครั้งเดียวเท่านั้น เป็นการเลือกที่สำคัญไม่น้อย เวลาและแรงงานสมองที่ทุ่มเทให้กับภาษานั้น ๆ นับเป็นปี ๆ กับประโยชน์อันคุ้มค่าที่จะได้รับจากการทุ่มเทเป็นสิ่งที่ต้องพิจารณาให้มาก่อนการตัดสินใจจะเลือกหรือจะเลิกเรียนภาษาใดก็ตาม

ในยุคที่ 4 มีบุคคลดีเด่นที่เป็นชาวเยอรมันและชาวไทย 2 ท่าน เป็นอย่างน้อย ซึ่งควรกล่าวถึงและก็เป็นที่น่าทึ่งกันแล้วทั่วไป ถือเป็นบุคคลสำคัญประจำยุคด้วยคือ

1. ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ฮาร์ล ชัวร์ เฮาเซน นายแพทย์ชาวเยอรมัน ได้รับพระราชทานรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหิดล เนื่องจากศึกษาวิจัยเกี่ยวกับมะเร็งปากมดลูก ซึ่งพบบ่อยมากของมะเร็งในสตรี ร้อยละ 80 เกิดในประเทศกำลังพัฒนา จากการศึกษาพบว่า (ไวรัส) เอชพีวี 16 และ 18 เป็นสาเหตุ ทำให้สามารถเข้าใจและรักษาได้ถูกต้อง แม้ต้องใช้เวลาค้นคว้าข้อมูลถึงอย่างน้อย 35 ปี จึงหาทางทั้งรักษาและป้องกันได้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชได้พระราชทานรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหิดลแก่นายแพทย์ผู้นี้ ประจำปีพุทธศักราช 2548

2. นายแพทย์ทวี บุญไทย ประจำและเป็นผู้อำนวยการโรงพยาบาลม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี ได้รับรางวัลแพทย์ชนบทดีเด่น ปี 2549 เดิมศึกษาจบคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ใช้เวลาเป็น 25 ปี ทุ่มเทและตั้งใจทำงานกับชุมชนอย่างมีอุดมการณ์และความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาโรงพยาบาลชุมชนเพื่อชุมชนโดยที่คิดว่าผู้ป่วยนั้นถ้าไม่มีความทุกข์ก็คงไม่ไปหาแพทย์หรือโรงพยาบาล ดังนั้นถึงจะหนักและเหนื่อยเขาก็อดทน ได้มีโอกาสรับทุนไปศึกษาปริญญาโท Community Health ที่มหาวิทยาลัย Heidelberg ประเทศเยอรมนี

ในยุคที่ 4 นี้มีข้อมูลความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับราชอาณาจักรไทย ในเรื่องข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการ (MOU) (Memorandum of Understanding) ระหว่างสถาบัน/มหาวิทยาลัยไทยกับสถาบัน/มหาวิทยาลัยเยอรมนี สรุปจากตารางเป็นข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 6 ความร่วมมือทางวิชาการ ระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษา/
หน่วยงานต่างประเทศ ปี พ.ศ. 2546 – 2547

ลำดับ ที่	สถาบันอุดมศึกษาไทย	กับ	สถาบันอุดมศึกษาของเยอรมนี
1	ม.เชียงใหม่ (CMU)	1	Brandenling U. of Technology colt bees
		2	Free u of Berlin
		3	Inslilile of zoo and Wildlife Research Berlin
2	ม.จุฬาฯ (CU)	1	Hohenheim U.
		2	Pforzheim U. of Applied sciences
		3	Technische Hochschule Darmstadt
		4	U. of Bielefeld
		5	U. of Federal Armed Forces Munich
		6	U. of Heidelberg
		7	U. of Mannheim
		8	U. of Ulm
		9	WHU Koblenz COTTO Beishelm Graduate School of Management
3	ม.เกษตรศาสตร์ (KU)	1	Gcorg – Simon – Ohm Fashhoel – Schule Weinberg U. of Applied Sciences
		2	Justus – Liebg U. of Giessen
		3	U. of Applied Sciences Hoffenberg
		4	U. of Hanover
		5	U. of Rostock
4	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้า คุณทหารลาดกระบัง (KMITL)	1	BTU Cottas
		2	Fachhochschule Frankfurt am Main
		3	Techisch U. Bergademic Freiberg
		4	U. of Hohenheim Applied Sciences
5	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ (KMITNB)	1	Bavarian Julius – Maximillian – U. of Wurzburg
		2	Esslingen U. of
		3	Fachhochschule Köln (FHK)
		4	Fachhochschule Konstanz
		5	Hochschule Bremerhaven
		6	RWTH Aachen U. of Technology

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลำดับ ที่	สถาบันอุดมศึกษาไทย	กับ	สถาบันอุดมศึกษาของเยอรมนี
		7	South Westphalia U. of Applied Sciences, Soest Campus
		8	U. of Applied Sciences FH Regensburg – Weingarten
		9	U. of Applied Sciences Roenheim
		10	U. of Hanover
		11	U. of Kassel
		12	U. of Wuppertal
6	สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า ธนบุรี (KMUTT)	1	U. of Bremen
		2	U. of Hanover
		3	U. of Kassel
7	มหาวิทยาลัยมหิดล (MU)	1	Free U. of Berlin
		2	Frcie U. of Berlin
		3	Institute For Zoo and Wildlife Research Berlin
8	มหาวิทยาลัยพระนคร (NU)	1	Dresden U. of Technology
		2	Technische Univer aranchon
		3	U. of Hanover
9	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIBA)	1	Kassel International Management School (KIMS)
10	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (PSU)	1	U. of Saarland
11	มหาวิทยาลัยศิลปากร (SU)	1	U. of Hohenheim
		2	U. of Tuingen
12	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (TU)	1	Kassel U.
		2	Technical Hochschule Darmstadt
		3	Technische U. of Manchu
		4	U. of Applied Sciences FH Ravens bung – Weingarten
13	สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล (RIT)	1	Dresden U. of Technology
		2	Fachhochule Esslingen
		3	Fachhochule Gelsen – kirchen U. of Applied Sciences
		4	U. of Bonn / Gelsenheim Research Institute
14	มหาวิทยาลัยรามคำแหง	1	U. of Leipzig
		2	U. of Kassel

สรุปบทที่ 6

ประเทศไทยมีสิ่งดีๆ หลายอย่าง นอกจากที่ชาวไทยนับถือพระพุทธศาสนา ได้มีคำสอนเกี่ยวกับชีวิตที่แท้จริง และความจริงแท้ของสรรพสิ่ง ทรัพยากรไทยก็ดีหลายอย่าง ปัจจุบันเยาวชนไทยสามารถแข่งขันในการตอบปัญหาระดับชิงรางวัลและสามารถแก้ไขปัญหาโดยอาศัยหุ่นยนต์ที่ผลิตได้เอง ฯลฯ เช่น นักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ได้เรียนเทคนิควิธีการสร้างหุ่นยนต์จากอาจารย์ชาวเยอรมัน แต่ก็สามารถผลิตหุ่นยนต์อย่างที่เรียกว่าเก่งกว่าเคยเรียนมา ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทรัพยากรมนุษย์อย่างคนไทย นักศึกษาไทยก็มีฝีมือไม่แพ้ชาติใดๆ ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ข้าวไทย ก็เป็นที่เลื่องลือทั่วโลกทั้งรสและคุณภาพ เครื่องนุ่งห่มที่ผลิตจากผ้าฝ้าย ผ้าไหมไทยก็เด่นดัง ที่อยู่อาศัยก็มีสไตล์ศิลปะไทย ก็ทั้งงดงามและแข็งแรงมาแต่เดิม ด้วยการก่อสร้างด้วยไม้สัก ฯลฯ ยารักษาโรคแผนโบราณ หรือเครื่องดื่มสมุนไพร หรือการนวดแผนไทยก็อยู่ในระดับที่ไม่น้อยหน้าใครเช่นเดียวกัน ดังนั้นการใช้หลักทฤษฎี PDCA (Plan, Do, Correct, Act) ที่อาจารย์ไทยใช้อยู่ในการสอนระดับอุดมศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นศูนย์กลางถูกต้องได้ผลและมีประโยชน์ ทำให้การเรียนการสอนพัฒนา แม้ในการเรียนภาษาต่างประเทศ เช่น ภาษาเยอรมัน ถ้าประเมินด้วย TQM (Total Quality Management) แล้วจะเห็นได้ว่า ด้านบุคลากรภายในองค์กร เช่น อาจารย์ บุคลากร ผู้บริหาร ก็มีความสามารถปฏิบัติในเรื่องการเรียนการสอนได้ดีทุกระดับ และในด้านบุคลากรภายนอกองค์กรก็เช่นเดียวกัน ทั้งนักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้บริหารงานทั้งหลายก็มีความเข้าใจที่จะร่วมมือกันทำงาน วิธีการต่างๆ ที่เป็นความร่วมมือระหว่างไทยกับเยอรมัน เยอรมันกับไทย ก็ทำให้งานการสอนในระดับอุดมศึกษาก้าวไกล และยังถ้าได้ร่วมมือกันมากกว่านั้นก็ยิ่งจะก้าวไกลมากขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาวิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับราชอาณาจักรไทย ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็นวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาวิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษา ระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับราชอาณาจักรไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง วิวัฒนาการความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและประเทศไทย แบ่งช่วงเวลาคือเป็นยุคดังนี้

ศึกษาเฉพาะความร่วมมือ เน้นความร่วมมือทางการอุดมศึกษา ครอบคลุมในช่วง พ.ศ. 2405-2551 มีการแบ่งการศึกษา ความร่วมมือเป็น 4 ยุค โดย

1. ยุคที่ 1 สรรค์สร้างความร่วมมือ (พ.ศ. 2405-2459) โดยถือเอาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาล ประชาชนกับประชาชน อย่างเริ่มเป็นทางการในวันที่ 7 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2405 คือ วันลงนามในสัญญามิตรภาพการค้าการเดินเรือ และการร่วมมือกันอย่างมีสัญญาถูกต้อง โดยมีทูตจากรัฐปรัสเซียประเทศเยอรมนีเข้าเฝ้าพระเจ้าแผ่นดินสยามสมัยนั้น (และเมื่อถึงปี พ.ศ. 2505 เป็นวันที่สัญญานี้ครบ 100 ปี) (ระยะเวลาที่ชาวเยอรมันเข้ามาติดต่อค้าขายอย่างไม่เป็นทางการจะอยู่ในช่วงก่อนหน้านั้น 2-3 ปี ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงส่งพระราชโอรสและนักเรียนไทยไปศึกษาวิชาการทหารที่ประเทศเยอรมนี)

2. ยุคที่ 2 ปัญหาของสงคราม (พ.ศ. 2460 – 2488) เป็นช่วงที่ประเทศสยามหยุดพักสัมพันธไมตรีกับประเทศเยอรมนี และประกาศสงครามกับประเทศเยอรมนีเพราะต้องเข้าร่วมสงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร และเป็นระยะสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 (สงครามโลกครั้งที่ 1 เริ่มในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สงครามโลกครั้งที่ 2 เริ่มในตอนท้ายของรัชกาลพระบาทสมเด็จพระ

พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสิ้นสุดในสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล มีการค้าและการศึกษาด้านเทคนิคของเยอรมนี)

3. ยุคที่ 3 ฟืนฟูและพัฒนา (พ.ศ. 2489 – 2519) คือ หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่สิ้นสุดใน พ.ศ. 2488 และสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้มีสัมพันธไมตรีอีกครั้งหนึ่งกับประเทศไทย ใน พ.ศ. 2495 โดยมีสัญญาฟื้นฟูสัมพันธไมตรี เมื่อวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ. 2496 และในวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2499 ได้มีการลงนามในสัญญาว่าด้วยความร่วมมือช่วยเหลือกันระหว่าง 2 ประเทศ ต่อจากนั้น ในวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ. 2502 ได้มีการลงนามในข้อตกลงระหว่างรัฐบาลทั้ง 2 เพื่อจัดตั้งโรงเรียนในประเทศไทย คือ เทคนิคพระนครเหนือ ซึ่งต่อมาได้พัฒนาจนเป็นสถาบันเทคโนโลยีพระนครเหนือเป็นการเริ่มการอุดมศึกษาในแบบของมหาวิทยาลัยและแบบอาชีวะชั้นสูง ของเยอรมันในประเทศไทย

4. ยุคที่ 4 อุดมศึกษาก้าวไกล (พ.ศ. 2520 – 2551) หลังจากมีโรงเรียนเทคนิคไทย-เยอรมัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2508 ก็ได้มีการเซ็นสัญญาข้อตกลงในการทำงานร่วมกันหลายฉบับซึ่งเป็นข้อตกลงทางด้านเศรษฐกิจและเทคนิค ให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การลงทุน ฯลฯ ทั้งข้อตกลงทางการพัฒนาประเทศและทางวัฒนธรรม และมีองค์การรัฐบาลและองค์การเอกชนทยอยกันมาทำความร่วมมือทางด้านทุน ฯลฯ รวมทั้งองค์การ DAAD ซึ่งให้ความร่วมมือทางการอุดมศึกษาและ Goethe Institute ให้ความร่วมมือทางการสอนภาษา หนังสือเข้าห้องสมุด อุปกรณ์การเรียนการสอน นิทรรศการดนตรี ศิลปะ ฯลฯ และมูลนิธิเยอรมันหลายรายให้ความร่วมมือทางการพัฒนา และการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยเป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1) ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical research) เป็นการวิจัยเอกสาร (Document Research) ซึ่งเป็นการศึกษาเหตุการณ์ในอดีตให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เหตุการณ์ เวลา และสถานที่โดยลำดับก่อนหลังให้เข้าใจความถูกต้องของเหตุการณ์เหล่านั้น ในกรณีที่ทำเป็นจะมีการสัมภาษณ์ สอบถาม ผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิบางท่าน

2) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสารแล้ว ประมวลสาระจากเอกสารดังนี้

2.1) การศึกษาเอกสาร (Documentary Study) ได้แก่เอกสารเกี่ยวกับความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างประเทศเยอรมนีกับประเทศไทย เริ่มตั้งแต่ประเทศเยอรมนีมีความสัมพันธ์ไมตรีและมีความร่วมมือกับประเทศไทยในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ พ.ศ. 2405 ถึง 2551

2.1.1) ประเภทของเอกสารที่ศึกษาวิจัยแบ่งเป็นเอกสารชั้นต้น (Primary Sources) และเอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) ตามเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

(1) เอกสารชั้นต้น (Primary Sources) หมายถึงเอกสารที่เป็นต้นฉบับเป็นหลักฐานที่บันทึกไว้โดยผู้เกี่ยวข้องโดยตรง หรือผู้อยู่ในเหตุการณ์ ได้แก่ พระบรมราชโองการ พระราชกระแส พระราชดำรัส เอกสารส่วนพระองค์ เอกสารส่วนบุคคล อัฐชีวประวัติ กฎหมาย ราชกิจจานุเบกษา เอกสารทางราชการ จดหมายราชการ หนังสือสั่งการ จดหมายเหตุ

(2) เอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) หมายถึง เอกสารที่เขียนขึ้นหลังเหตุการณ์ โดยที่ผู้เขียนไม่ใช่ผู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง ได้แก่ พงศาวดาร หนังสือทั่วไป ตำราแบบเรียน หนังสือแปล ชีวประวัติ เอกสารการประชุม เอกสารการสัมมนา หนังสือที่ระลึก วารสาร หนังสือพิมพ์ รายงานประจำปี พจนานุกรม สารานุกรม รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ จุลสาร

2.1.2) การประเมินเอกสาร การประเมินคุณค่าของเอกสารที่ใช้ในการวิจัยทางประวัติศาสตร์ประกอบด้วย

(1) เกณฑ์ภายนอก (External Criticism) หรือการประเมินค่าลักษณะภายนอกของเอกสาร เป็นการพิจารณาว่า เอกสารนั้นเป็นเอกสารที่แท้จริงหรือไม่ โดยพิจารณาว่าหลักฐานนั้นถูกเขียนขึ้นเมื่อใด หลักฐานนั้นถูกเขียนขึ้นที่ใด ใครเป็นผู้เขียน อายุของเอกสาร สถานที่เกิดเหตุการณ์ ผู้อ่านเอกสาร และรูปแบบเดิมของเอกสารเป็นอย่างไรในกรณีที่มีการคัดลอกมา (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2527)

(2) เกณฑ์ภายใน (Internal Criticism) หรือการประเมินค่าลักษณะภายในของเอกสารเป็นการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือ ความถูกต้องและคุณค่าของข้อมูลในเอกสาร หมายถึง ถ้าเอกสารหรือหลักฐานนั้นเป็นของแท้ การวิพากษ์ภายในต้องศึกษา ตรวจสอบ แร่กระตุ้นความอคติและข้อจำกัดของผู้เขียนที่อาจทำให้เขียนเกินความเป็นจริง บิดเบือนหรือมองข้ามบางสิ่งบางอย่างไป การประเมินข้อมูลอย่างใช้วิจารณญาณทำให้การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ทำอย่างลุ่มลึก ความถูกต้องและคุณค่าของข้อมูลในเอกสาร (Validity) พิจารณาจาก 4 ประเด็น คือ (1) ผู้บันทึกเป็นผู้ที่มีความรู้ ความชำนาญ มีศักยภาพ ในการเขียนเรื่องเหล่านั้นหรือไม่ (2) ผู้บันทึกใส่อารมณ์ความรู้สึกเข้าไปในเหตุการณ์หรือไม่ (3) ผู้บันทึก ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องหรือไม่กรณีที่ไม่อยู่ในเหตุการณ์ (4) เอกสารมีความชัดเจนหรือไม่ บิดเบือนความหมายไป หรือไม่ หรือมีหลักฐานสนับสนุน

3. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

3.1) เอกสารชั้นต้น (Primary sources) หมายถึง เอกสารที่เป็นต้นฉบับซึ่งเป็นหลักฐานที่บันทึกไว้โดยผู้เกี่ยวข้องโดยตรง (หรืออยู่ในเหตุการณ์) ได้แก่ กฎหมาย จดหมายราชการ จดหมายเหตุ พระบรมราชโองการพระดำรัส พระราชบันทึก พระราชหัตถเลขา เอกสารส่วนพระองค์ อัฐชีวประวัติ เอกสารส่วนบุคคล เอกสารทางราชการ หนังสือสั่งการ

3.2) เอกสารชั้นรอง (Secondary Sources) หมายถึง เอกสารที่เขียนหลังเหตุการณ์ โดยที่ผู้เขียนไม่ใช่ผู้เห็นเหตุการณ์โดยตรง ได้แก่ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ ชีวประวัติ ตำราแบบเรียน หนังสือทั่วไป รายงานการประชุม กฎหมาย ประชุมจารึก รายงานประจำปี หนังสือพิมพ์ พจนานุกรม สารานุกรม บรรณานุกรม วารสาร หนังสือแปล หนังสือที่ระลึก เอกสารประชุมสัมมนา จดสาร

3.3) การเขียนข้อค้นพบ คือ การเขียนผลการศึกษาข้อมูล ด้วยภาษาที่กระชับ เลือกใช้คำที่มีความหมายพอดี เป็นรูปประโยคในภาษาเขียน-เรียงความ ในแบบบรรยาย ความในลักษณะทางประวัติศาสตร์

สรุปผลการวิจัย

ความร่วมมือทางการอุดมศึกษาระหว่างประเทศเยอรมนีกับประเทศไทยในยุคที่ 1 และยุคที่ 2 จะมีแต่การส่งนายทหารหรือนักศึกษาไทยไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา การโรงเรียนนายทหารของประเทศเยอรมนี (อุดมศึกษาเทียบปริญญาตรี) และมหาวิทยาลัยวิชาการ หรือสถาบันอาชีวศึกษาชั้นสูง ระดับประกาศนียบัตร อนุปริญญา ปริญญา (ตรี-โท-เอก) ตามแบบของเยอรมนีโดยทางประเทศเยอรมนีมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาเป็นผู้จัดหลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมินผล ยังไม่มีสัญญาความร่วมมือทางการอุดมศึกษาเป็นทางการระหว่างประเทศเยอรมนีกับประเทศสยาม (ไทย) ใน 2 ยุคนั้น ดังนั้นจะมีเพียงแต่ทางฝ่ายสยาม (ไทย) ขอส่งนายทหาร หรือนักศึกษาไทยไปศึกษาต่อ และทางฝ่ายเยอรมนียินดีให้ความร่วมมือโดยจัดการศึกษาต่อให้ (ตามเงื่อนไขบางประการ คือ ตามกฎหมาย หรือกฎเกณฑ์ของเยอรมนี) และเป็นความร่วมมืออย่างมีไมตรี เรียกว่าบางประการสยามต้องการอย่างไรก็พอเจรจากันได้ เมื่อถึงยุคที่ 3 และยุคที่ 4 ความร่วมมือจึงมีทั้งแบบสัญญาเป็นทางการ และไม่ได้ใช้สัญญา ระหว่างประเทศเยอรมนีกับประเทศไทย และมีทั้งการส่งนักศึกษาไทยไปศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาประเทศเยอรมนี และที่ประเทศเยอรมนีให้ความร่วมมือมาจัดตั้งสถาบันการศึกษาให้ในประเทศไทย เช่น ทางอาชีวศึกษาชั้นสูง หรือให้ความร่วมมือจัดหลักสูตร การเรียนการสอน และส่งอาจารย์มาช่วยสอนให้ในบางมหาวิทยาลัย หรือสถาบันในประเทศไทย ทางวิชาการ ภาษา วรรณคดี และการสอนภาษาเยอรมัน

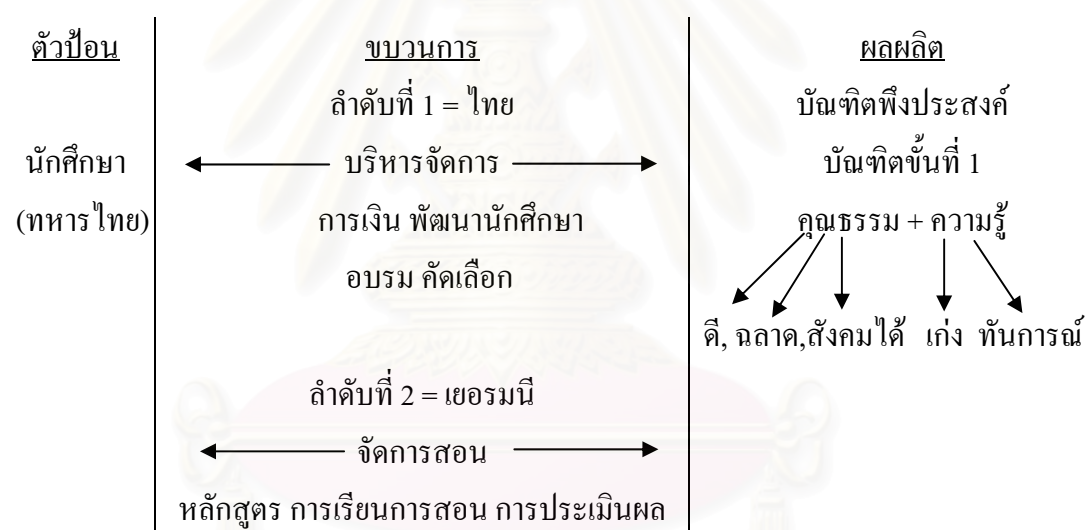
ปัญหาของความร่วมมือ

เนื่องจากความร่วมมือในยุคที่ 1 และยุคที่ 2 ยังมีได้มีสัญญาเป็นทางการ ดังนั้นความร่วมมือจะแบ่งได้เป็น 2 ลำดับต่อยุค 4 ยุคจึงมีรวมเป็น 8 ลำดับคือ ยุคที่ 1 ลำดับที่ 1 เริ่มที่ความร่วมมือของไทย ในการส่งนักศึกษาไปศึกษา ณ ประเทศเยอรมนี ซึ่งประเทศไทยจะอยู่ในลักษณะทำการบริหารจัดการ ทำงบประมาณทุน ในการส่งนักศึกษาไทยไปศึกษาต่อ จัดการอบรมนักศึกษาที่จะไปศึกษาต่อและคัดเลือก ด้วยการสอบ, สังเกต, สัมภาษณ์ ซึ่งในยุคที่ 1 อยู่ในเวลาที่ประเทศไทยเอง

กำลังเริ่มปฏิรูปการศึกษา ดังนั้นการจัดนักศึกษาไปศึกษาต่อบางครั้ง (บางคน) ยังไม่อยู่ในระดับที่ดีมากที่จะไปศึกษาต่อ แต่ด้วยความจำเป็นของหน่วยราชการ ฯลฯ จึงต้องส่งไปและอาจต้องเรียกกลับในภายหลังด้วยปัญหาทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ทางสติปัญญา สุขภาพ ความประพฤติของผู้ศึกษา ฯลฯ ลำดับที่ 2 ต่อด้วยความร่วมมือของเยอรมนี โดยฝ่ายเยอรมนีเป็นผู้จัดการเรื่องหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล เป็นต้น ซึ่งบางครั้งหลักสูตรก็หนักเกินไปกว่าที่นักศึกษาไทยในยุคนั้นจะรับได้เพราะปัญหาทางสุขภาพ และสติปัญญาทำให้นักศึกษาไทยบางคนต้องใช้เวลาานานกว่าผู้อื่น หรือต้องพักรักษาตัวหลายครั้ง เมื่อเงินทุนหมดก็ต้องกลับประเทศไทย โดยยังมีทันสำเร็จการศึกษา หรือสำเร็จอย่างผลการศึกษาไม่สู้ดี อย่างไรก็ตามโดยทั่วไปการศึกษาต่อในยุคที่ 1 จะมีรูปแบบความร่วมมือ ดังนี้

แผนภาพที่ 4 รูปแบบความร่วมมือในยุคที่ 1 สรรค์สร้างความร่วมมือ (พ.ศ. 2405-2459)

ยุคที่ 1

ยุคที่ 2 ลำดับที่ 3 เริ่มที่ (ความร่วมมือของ) ไทย ในการส่งนักศึกษาไปศึกษาในประเทศเยอรมนี จะเริ่มด้วยไทยจัดการบริหารจัดการ ท่างงบประมาณทุน อบรมนักศึกษา คัดเลือก (เช่นเดียวกับ ลำดับที่ 1 ของยุคที่ 1) ซึ่งในยุคนั้นอยู่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ทำให้ความร่วมมือกันจะไม่มี การเจรจา และการบอกเล่ากันโดยตรง จะอยู่ในลักษณะที่ว่านักศึกษาไทยบางคนต้องข้ามจากประเทศหนึ่งเพราะภัยสงคราม (เช่น เบลเยียม) เข้าไปศึกษาต่อในเยอรมนี ซึ่งเยอรมนีก็รับให้ศึกษาโดยปริยาย โดยลำดับที่ 4 (ความร่วมมือของ) เยอรมนี จัดหลักสูตร การเรียนการสอน การประเมินผล ความเป็นอยู่ช่วงสงครามโลก ฯลฯ เท่าที่ทำได้โดยทั่วไปการศึกษาต่อในยุคที่ 2 จะมีรูปแบบความร่วมมือ ดังนี้

แผนภาพที่ 5 รูปแบบความร่วมมือในยุคที่ 2 ปัญหาของสงคราม (พ.ศ. 2460 – 2488)

ยุคที่ 2

ยุคที่ 3 ลำดับที่ 5 เริ่มที่ความร่วมมือของไทย

5.1 ในกรณีไทยส่งนักศึกษาไปศึกษาต่อการอุดมศึกษา ณ ประเทศเยอรมนี ไทยจัดการเรื่องการเงิน ทำงบประมาณ ทุน อบรมนักศึกษา และคัดเลือก

5.2 ในกรณีที่ไทยตั้งสถาบันการสอนระดับอุดมศึกษา ปริญญาโท ให้มหาวิทยาลัย ฯลฯ ในประเทศไทย (นอกจากเรื่องงบประมาณ ทุน อบรมนักศึกษา) จะมีเรื่องการบริหารจัดการ อาคาร สถานที่ อุปกรณ์ ผู้สอน บุคลากร หลักสูตร การเรียนการสอน ฯลฯ ซึ่งต้องใช้จ่ายเพิ่มขึ้นทุกอย่าง ทั้งการจัดเตรียมสถานที่ อุปกรณ์ ผู้สอน ฯลฯ รวมทั้งค่าที่พักของอาจารย์ชาวเยอรมัน

ส่วนลำดับที่ 6 มีการปฏิบัติไปพร้อมกัน ด้วยความร่วมมือของเยอรมนี

6.1 ในการไปศึกษาในประเทศเยอรมนี ประเทศเยอรมนีให้เงินทุนศึกษาต่อ และค่าที่พัก ค่าใช้จ่ายอื่น และจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวิจัย

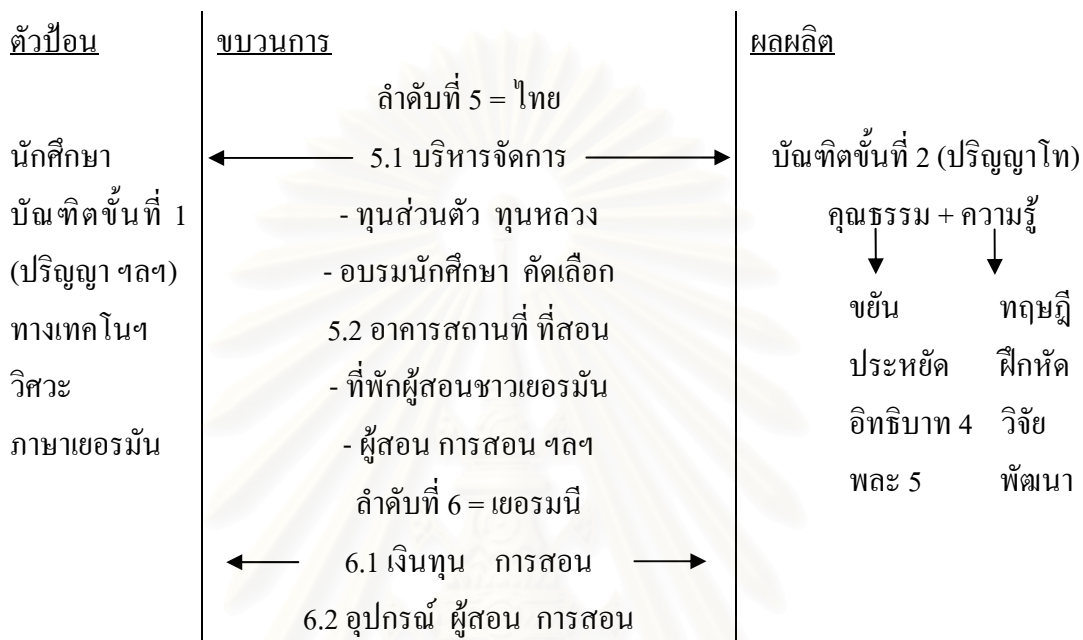
6.2 ในกรณีที่เยอรมนีมาช่วยจัดการสอนในประเทศไทย จะเริ่มตั้งแต่ให้เงินกองทุน อุปกรณ์ หนังสือ ครูผู้สอน และฝึกหัด

เยอรมนีต้องใช้จ่ายเงินทุนสูง รวมทั้งจัดผู้สอน อุปกรณ์ ฯลฯ เป็นระยะหมุนเวียนกันมาให้การสอน การฝึกหัด

การศึกษาต่อในยุคที่ 3 จะมีรูปแบบความร่วมมือ ดังนี้

แผนภาพที่ 6 รูปแบบความร่วมมือในยุคที่ 3 ฟันฟูและพัฒนา (พ.ศ. 2489 – 2519)

ยุคที่ 3

ยุคที่ 4 ลำดับที่ 7 เริ่มที่ความร่วมมือของไทย

7.1 ในกรณีที่ไทยส่งนักศึกษาไปศึกษาต่อทางอุดมศึกษา ณ ประเทศเยอรมนี ไทยจัดการเรื่องเงิน ทำงบประมาณ ทุน อบรมนักศึกษาและคัดเลือก (คล้าย ข้อ 5.1) ปัญหาคือ การเงินและเวลา การศึกษาต้องเพิ่มขึ้น เพราะจัดการให้ศึกษาจบปริญญาเอก ระยะเวลาศึกษา 8 – 10 ปี เป็นต้น

7.2 ในกรณีที่ไทยตั้งสถาบันการสอนระดับปริญญาเอกในมหาวิทยาลัยในประเทศไทย นอกจากเรื่องการบริหารจัดการ อาคาร สถานที่ อุปกรณ์ ผู้สอน บุคลากร หลักสูตร การเรียนการสอน การคุมวิทยานิพนธ์ ฯลฯ ซึ่งต้องใช้จ่ายเพิ่มขึ้นยิ่งมากกว่าระดับปริญญาโท

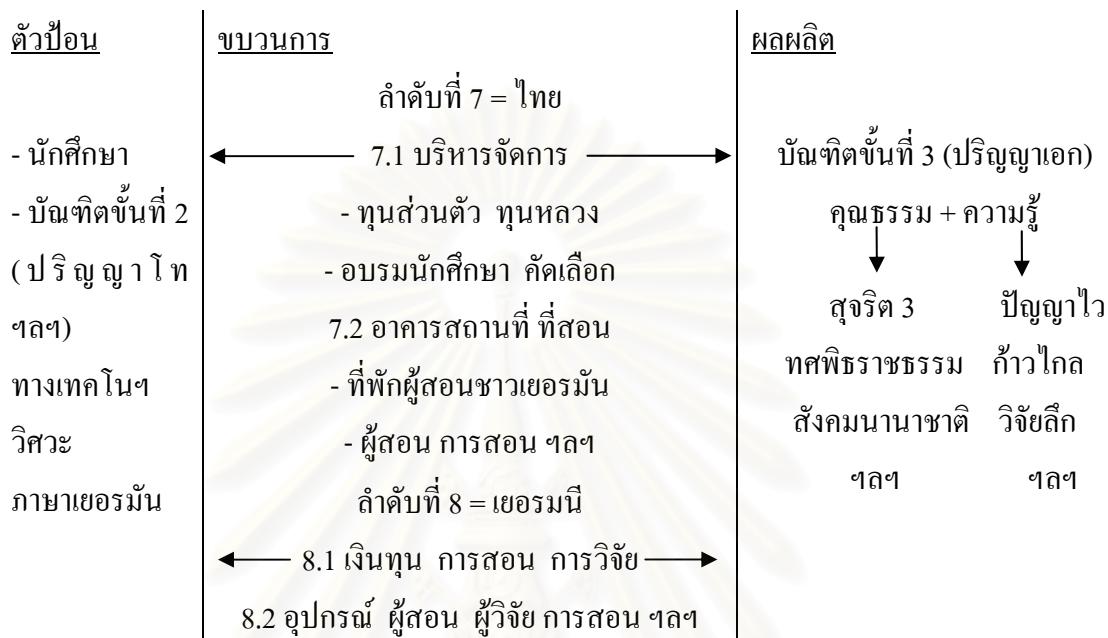
ส่วนลำดับที่ 8 มีการปฏิบัติไปพร้อมกัน ด้วยความร่วมมือของเยอรมนี

8.1 ในกรณีไปศึกษาต่อในประเทศเยอรมนี ประเทศเยอรมนีให้เงินทุนศึกษาต่อ ค่าที่พัก ค่าใช้จ่ายอื่น รวมทั้งการจัดการให้วิจัยเต็มที่

8.2 ในกรณีที่เยอรมนีมาช่วยจัดการเรียนการสอนในประเทศไทย นอกจากให้เงินกองทุน อุปกรณ์ หนังสือ ยังต้องจัดผู้สอนระดับสูงสุด นักวิจัย เป็นระยะหมุนเวียนกันมามีจำนวนเพิ่มขึ้น การศึกษาต่อในยุคที่ 4 จะมีรูปแบบความร่วมมือ ดังนี้

แผนภาพที่ 7 รูปแบบความร่วมมือในยุคที่ 4 อุดมศึกษาทั่วโลก (พ.ศ. 2520 – 2551)

ยุคที่ 4

จากผลการวิจัยสามารถสรุปความร่วมมือระหว่างเยอรมนีกับไทยทางการอุดมศึกษา โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 7

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 ความร่วมมือระหว่างเยอรมนีกับไทยทางการอุดมศึกษา

ภารกิจ ยุคที่	ผลิตภัณฑ์			วิจัย	บริการวิชาการ	ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม
	ลักษณะความร่วมมือ	ผลที่ได้				
I สรรค์สร้าง ความร่วมมือ	ทางการทหาร	นักศึกษาพร้อมศึกษา	การทหาร	-	-	- แสดงมรดกชาติและวัฒนธรรมไทย และ - วัฒนธรรมเยอรมัน
			สำเร็จการศึกษา			
II ปัญหาสงคราม	ทางการทหาร (บางครั้ง)	นักศึกษาพร้อมศึกษา	- การทหาร - ช่าง	-	-	- แสดงแนวคิดไทย (พรหมวิหาร) - แสดงแนวคิดเยอรมัน (ความอดทน ประหัย)
			สำเร็จการศึกษา			
III ฟื้นฟูและพัฒนา	- ทางเทคโนโลยี - วิศวกรรมศาสตร์ - ภาษาและวรรณคดี เยอรมัน	หลักสูตรบัณฑิต	ตรี, โท	- นักศึกษาไทยทำวิจัยที่ เยอรมนี - อาจารย์ไทยทำวิจัยที่ เยอรมนี	- อาจารย์เยอรมันมาสอน ที่มหาวิทยาลัยไทย - อาจารย์ไทยไปสอน ภาษาไทยที่ มหาวิทยาลัยเยอรมนี	- สอนและแสดงศิลปวัฒนธรรมไทยเป็น ภาษาเยอรมัน - สอนและแสดงศิลปวัฒนธรรมเยอรมัน
		- ทุน - โครงการ - สถาบัน	- ศึกษาต่อ - เพิ่มโครงการ			
IV อุดมศึกษาก้าวไกล	- ความชำนาญทาง ช่างอาชีพและทฤษฎี - ความเชี่ยวชาญทาง ภาษาและวรรณคดี	- บัณฑิต - ช่างฝึกหัด	ตรี, โท, เอก	- การวิจัยในประเทศไทย - การวิจัยในเยอรมนี	- ผู้ชำนาญเยอรมันมา แนะนำและสอน - อาจารย์ไทยไปฝึกงาน และสอนภาษาไทย	แลกเปลี่ยนการแสดงศิลปะและวัฒนธรรม ไทยและเยอรมัน (ภาษาและดนตรี ฯลฯ)
		- ผู้สอน - ผู้ชำนาญการ - ผู้ฝึก	- วิศวกร - นักภาษา			

การอภิปรายผลของการวิจัย

1. ความร่วมมือทางด้านเทคนิคและวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี

ในการร่วมมือนี้ประเทศเยอรมนีให้ทุนการศึกษา คุณานและให้ความร่วมมือในโครงการต่างๆ ที่สำคัญ เช่น ที่สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ส่งผลให้สถาบันสามารถขยายการจัดการศึกษา จากระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเป็นระดับปริญญา (ผะอบ พวงน้อย, 2540) นอกจากนี้ยังมีโครงการผลิตครูช่างระดับปริญญาเป็นโครงการความช่วยเหลือของรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ที่ได้รับความสำเร็จมากโครงการหนึ่ง (สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2522) โดยปัจจุบัน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือสามารถเปิดสอนการศึกษาในระดับปริญญาโทและเอก ทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ จากความรู้ทางเทคนิคและวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งต้องมีการปฏิบัติจริงและฝึกงานในสถานประกอบการ ทำให้มีส่วนช่วยให้ด้านอาชีวศึกษาและวิศวกรรมศาสตร์มีความเจริญก้าวหน้าสามารถปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริงและตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการใหม่ๆ ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาประเทศ

2. ความร่วมมือทางด้านเงินทุนและบุคลากร

สถาบัน Goethe Institute ที่ร่วมจัดการในการสอนภาษาเยอรมัน ทั้งระดับโรงเรียนและระดับมหาวิทยาลัย เช่น การจัดสัมมนาอาจารย์ผู้สอนภาษาเยอรมัน มอบหนังสือเยอรมัน และอุปกรณ์ให้แก่ระดับมหาวิทยาลัย ห้องสมุด การจัดทำหนังสือแบบเรียน และการจัดสัมมนาอาจารย์ไทยที่สอนภาษาเยอรมันทุกวันศุกร์ที่สถาบันเกอเธ่ นับแต่ปี พ.ศ. 2518 จนถึงปัจจุบัน (วรรณฯ แสงอร่ามเรือง, 2550) นับได้ว่ามีความร่วมมือที่สำคัญทำให้การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประเทศเยอรมนีและประเทศที่ใช้ภาษาเยอรมันกับประเทศไทยเป็นไปอย่างดี อีกทั้งทำให้เกิดความเข้าใจและสัมพันธ์ภาพอันดีรวมทั้งก่อให้เกิดความร่วมมือในด้านต่างๆ

3. ความร่วมมือระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับสถาบันอุดมศึกษาเยอรมัน

จากข้อค้นพบสถาบันอุดมศึกษาของไทย ในปี พ.ศ. 2547 จำนวน 14 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยนเรศวร สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ซึ่งมีความร่วมมือ MOU กับสถาบันอุดมศึกษาของประเทศเยอรมนีเป็นจำนวนมาก (สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, 2547) โดยสาระของความร่วมมือ ปัญหา อุปสรรค ซึ่งจะ เป็น ประโยชน์ต่อสถาบันอุดมศึกษาและ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการสานต่อความร่วมมือกับต่างประเทศและการพัฒนาคุณภาพการอุดมศึกษาไทย โดยกระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนทางวิชาการและใช้ประโยชน์จากบันทึกความเข้าใจที่ลงนามไว้ เพื่อให้เกิดผลทางรูปธรรมทั้งในด้านการแลกเปลี่ยนนักศึกษา อาจารย์ และบุคลากร รวมทั้งความร่วมมือทางวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอนและการวิจัยในสาขาต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

จากข้อค้นพบในการวิจัยนี้ ซึ่งเน้นเรื่องความร่วมมือในการป้องกันประเทศไทย ความร่วมมือในการพัฒนาทางวิชาการ เช่น เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ ภาษา และวรรณคดีเยอรมัน และการสอนภาษาเยอรมัน เป็นต้น ทำให้มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความร่วมมือที่ควรจัดทำในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอุดมศึกษาต่อในประเทศเยอรมนี และในประเทศไทยที่เป็นเรื่องความร่วมมือกับเยอรมนี ดังนี้

1. นักเรียนไทยที่ได้รับทุนการศึกษา ทุนแลกเปลี่ยน หรือทุนส่วนตัว ฯลฯ เพื่อไปศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ควรมีการเตรียมความพร้อมทั้งในด้านวิชาการ ภาษาและวัฒนธรรมความเป็นอยู่ เพื่อสามารถปรับตัวและใช้ชีวิตในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีได้อย่างเป็นผลดีและสามารถประสบความสำเร็จทางการศึกษา

2. ควรมีการก่อตั้ง “ชมรมการพัฒนาทางวิชาการเพื่อการป้องกันและพัฒนาประเทศจากความร่วมมือทางการศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีและราชอาณาจักรไทย” ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มีการปรึกษาการใช้ประโยชน์จากความรู้ทางวิชาการที่ศึกษาต่อในชั้นอุดมศึกษา เพื่อช่วยกันใช้ความรู้เป็นข้อเสนอแนะต่อทางการ อันได้แก่ คณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ (สกว.) มหาวิทยาลัยและสถาบันที่เกี่ยวข้องเพื่อการป้องกันและพัฒนาประเทศไทย

3. ควรมีการก่อตั้ง “ชมรมนิสิตนักศึกษา เพื่อการร่วมป้องกันและพัฒนาประเทศ จากการศึกษาทางวิชาการ การสอนภาษาเยอรมัน” เพื่อช่วยการพัฒนาวิชาการของกลุ่มนิสิตนักศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางการสอนภาษาเยอรมัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยความร่วมมือทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาระหว่างสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกับประเทศไทยในช่วง พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา โดยมีรายละเอียดความร่วมมือของแต่ละสาขาวิชา หรือสหสาขาวิชา เช่น ทางการแพทย์ การเกษตรกรรม และภาวะสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือระหว่างประเทศไทยกับประเทศต่างๆ เพื่อให้บังเกิดผลดีมากที่สุดและเป็นไปอย่างยั่งยืน

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานยุทธศาสตร์อุดมศึกษาต่างประเทศ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. 2547. **ความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาไทยกับอุดมศึกษาหน่วยงานต่างประเทศ พ.ศ. 2546-2547**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- กอตชัลค์, หลุยส์ ริเคนธาล. 2525. **การเข้าใจประวัติศาสตร์ : มุขบทว่าด้วยระเบียบวิธี** โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ชัยอนันต์ สมุทรวณิช.
- 2531. การบริหารมหาวิทยาลัยในประเทศไทย เสรีภาพทางวิชาการในระดับบริหาร เสรีภาพทางวิชาการในระดับบริหาร เสรีภาพของวิชาการเป็นสิ่งสำคัญเกี่ยวกับวิชาการ และการเรียนรู้.**
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2547. **เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ เรื่อง สร้างคน สร้างชาติ : พระราชดำริสืบเนื่องสี่รัชกาล**. ณ ห้อง 105 อาคารมหาจุฬาลงกรณ์ 25 มีนาคม 2547.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะอักษรศาสตร์, สาขาวิชาภาษาเยอรมัน. 2530. **ที่ระลึก 30 ปี**.
- จุลจอมเกล้า, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. 2466. **พระราชนิพนธ์ เรื่อง ไกลบ้าน. (ฉบับมีรูปภาพ เล่ม 1 และ เล่ม 2)** พิมพ์ในงานฉลองพระชันษาพระอรรคชายาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมขุนสุทธาสินีนาฏ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒนาการ.
- ชาญ อังศุโชติ. 2513. **ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการจากกลุ่มประเทศอื่น. วารสาร สภาการศึกษาแห่งชาติ. 5, 4 (พฤศจิกายน) : 1 – 11.**
- คนัย ชัยโยธา. 2546. **ประวัติศาสตร์ไทย: ยุคกรุงธนบุรีถึงกรุงรัตนโกสินทร์**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ทบวงมหาวิทยาลัย. 2541. **แนวทางการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ทิสนา แคมมณี และสร้อยสน สกลรักษ์ (บรรณาธิการ). 2540. **แบบแผนและเครื่องมือการวิจัยทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงเยาว์ กาญจนจากรี. 2532. **สมเด็จพระบรมราชชนกกับการอุดมศึกษาของชาติ**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นรุทธ์ สุนทรจิตต์, บรรณาธิการ. 2545. **สารคดีคนตรีศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ และอาคม พิศยะ. 2525. **หลักฐานประวัติศาสตร์ในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : บรรณกิจ.

- บุญมี แทนแก้ว. 2525. **ปรัชญาตะวันตก (สมัยใหม่)**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- บุญส่ง หาญพานิช. 2546. **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการความรู้ในสถาบันอุดมศึกษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุฎิบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปกเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระ. 2470. **พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงแถลงพระบรมราชาธิบายแก้ไขการปกครองแผ่นดิน**. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร.
- ประยุทธ์ สิทธิพันธ์. 2514. **ตามรอยพระบาทพระพุทธเจ้าหลวง**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และคณะ. 2530. **รายงานการวิจัยบทบาทและสัมฤทธิ์ผลของสถาบันอุดมศึกษาของไทยในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ : ทบวงมหาวิทยาลัย.
- ปิยนาด บุนนาค, สวัสดิ์ จงกลและชลธิชา สุทธินิรันดร์กุล. 2547. **รายงานผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวพระดำริด้านการพัฒนาการศึกษาของสมเด็จพระเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนารถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานารถ**. กรุงเทพฯ : สำนักบริหารวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ผะอบ พวงน้อย. 2540. **การประเมินเชิงคุณภาพโครงการช่างฝึกหัดเทคโนโลยี วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ**. รายงานการวิจัยสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- พันธ์ศักดิ์ พลสารมย์. 2540. **การพัฒนากระบวนการบริหารงานสถาบันอุดมศึกษา ตามแนวคิดการบริหารงานแบบมุ่งคุณภาพทั้งองค์กร : กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุฎิบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. 2542. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง และพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์. 2526. **พัฒนาการของสาขาวิชาที่เปิดสอนระดับอุดมศึกษาในรอบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์**.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์. 2542. **หลักการและพื้นฐานการอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. 2546 ค. **อุดมศึกษาไทยในอุดมศึกษาโลก**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฟ้าม่วย เรืองบุญเลิศ. 2546. **ปรัชญาการอุดมศึกษาในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหิดล, คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล. 2528. **ที่ระลึกครบ 100 ปี แห่งวันประสูติพลเอกสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาชัยนาทนเรนทร**. คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล.
- มาลินี อยู่โพธิ์. 2545. **การพัฒนาหลักสูตรสิทธิและหน้าที่นิสิตนักศึกษาไทยพร้อมด้วยกระบวนการพิจารณาทางนิตินัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต สาขาวิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มูลนิธิสมเด็จพระมหิตลาธิเบศร์อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก. 2545. **มหิตลาบูชา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราตรี วานิชลักษณ์. 2519. **ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับเยอรมนี 2405 – 2460**. วิทยานิพนธ์แผนกวิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2543. **สารานุกรมประวัติศาสตร์สากลสมัยใหม่: ยุโรป เล่ม 3(E-G) ประเทศเยอรมนี พิมพ์ครั้งที่ 1**, กรุงเทพฯ.
- รัชนิกร บุญ-หลง. 2535. **ภูมิศาสตร์การเมืองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้**. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540**. 2548. (ฉบับปรับปรุงแก้ไขรัฐธรรมนูญ ปี 48).
- ลออทอง อัมรินทร์รัตน์. 2522. **การส่งนักเรียนไปศึกษาต่อต่างประเทศตั้งแต่ พ.ศ. 2411 – 2475**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณฯ แสงอร่ามเรือง, บรรณธิการ. 2550. **การเรียนการสอนภาษาเยอรมันในประเทศไทยในอดีต-ปัจจุบัน-อนาคต**. การเรียนการสอน. 30, 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม) : 14-62.
- วราภรณ์ บวรศิริ. 2543. **แนวโน้มและประเด็นสำคัญในโครงสร้างการเรียนรู้ทางการอุดมศึกษาในยุโรป**. กรุงเทพฯ : สำนักงานโครงการปฏิรูปอุดมศึกษา.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. 2518. **หลักการอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- ศิริโรตม์ ภาคสุวรรณ. **ทฤษฎีและพฤติกรรมในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ**. ภาควิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการเมืองระหว่างประเทศ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- สถานเอกอัครราชทูตสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. 2506. DAAD Information Center Bangkok. กรุงเทพฯ.
- สถานเอกอัครราชทูตสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี. กรุงเทพฯ. 2525. ดร.ฮันส์ คริสเตียน สังกะเสน เอกอัครราชทูตสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี : 120 ปีแห่งมิตรภาพ เยอรมนี-ไทย (ฉบับภาษาเยอรมนี-ไทย)
- สมาคมนักเรียนเก่าเยอรมันในพระบรมราชูปถัมภ์. 2550. 40 ปี ไทย-เยอรมัน. กรุงเทพฯ.
- สุกัญญา โขวิไลกุล. 2547. การวิเคราะห์ระบบเพื่อการบริหารสถาบันอุดมศึกษา.
- สุดาพร ลักขณินาวิน, ชนิตา รัชกุลเมือง และสุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม, กองบรรณาธิการ. การสัมมนาทางวิชาการเรื่องการพัฒนาการผลิตบัณฑิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. เนื่องในวันสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยครบรอบ 70 ปี เมื่อวันที่ 26-27 มีนาคม 2530. กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2530.
- สุมน อมรวิวัฒน์, สวัสดิ์ จงกล และไพฑูรย์ สีนลารัตน์. 2541. ปรัชญาสยาม : บทวิเคราะห์ด้านการศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ธนะผลเลิศ. 2547. วิทยาการของหลักการอุดมศึกษาในสมัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2541. การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอาชีพโดย บุญญศักดิ์ ใจจงกิจ. รายงานการวิจัยประกอบการร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ. 2524. เทิดพระเกียรติจอมพลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ เจ้าฟ้าบริพัตรสุขุมพันธุ์ กรมพระนครสวรรค์วรพินิต.
- หลุยส์ กอดซัลค์. 2525. การเข้าใจประวัติศาสตร์: มุขบทว่าด้วยระเบียบวิธีประวัติศาสตร์. ธิติมาพิทักษ์ไพรวัน (แปล) กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- หอการค้าเยอรมัน-ไทย. 2542. 140 ปี ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจเยอรมัน-ไทย พ.ศ. 2401-2541. กรุงเทพฯ : บริษัทด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ไมโครฟิล์ม ร.7 รล.10/11 เรื่อง ระเบียบการส่งนักเรียนพลเรือนของรัฐบาลและนักเรียน “สกอลาชิป”. (21 มีนาคม 2471 – 6 สิงหาคม 2474).
- อาทร จันทวิมล. 2546. ประวัติของแผ่นดินไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.
- อาภรณ์ แก่นวงศ์. 2535. การศึกษาความร่วมมือทางวิชาการระหว่างสถาบันอุดมศึกษาของรัฐในสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย สถาบันอุดมศึกษาต่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฮันส์ คริสเตียน สังกะเสน. 2525. 120 ปี แห่งมิตรภาพเยอรมัน-ไทย. สถานเอกอัครราชทูตสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ฉบับภาษาเยอรมัน-ไทย กรุงเทพฯ.

ซูเปอร์ตุส ซ เลอเลนส์ไจน์. 2511. **ประวัติศาสตร์เยอรมัน**. แปลโดย นิธิ เอียวศรีวงศ์. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์นวมกมลสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

ภาษาอังกฤษ

German Federal Press and Information Bureau. 2000. **Facts About Germany. Societate Verlag.** Germany, Frankfurt/Main.

Sharma. S. 1997. **T Pre International Encyclopedia of Higher Education.** 8 vols. India :
Casmoo.

ภาษาเยอรมัน

Dr.Hans Christian Lankes. 1982. **120 Jahre Deutsche Thailandische Freundschaft.Botschaft der bundesresrepublik Deutschland Bangkok.** Botschafter der Bundesrepublik
Deutschlan.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กัลยาณีวัฒนา, สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้า. 2535. **เจ้าฟ้าทหารเรือ**. กรุงเทพฯ : ด่านสุทธาการพิมพ์.
- กมล สุคประเสริฐ และคณะ. 2548. **แนวทางการพัฒนาอาจารย์ในระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักเลขาธิการ คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาสหประชาชาติ. 2529. **เป้าหมายการศึกษา**. ชนิตา รักษ์พลเมือง แปลและเรียบเรียงจาก “Education Goods” กรุงเทพฯ.
- กฤษณา พิทักษ์อรุณพ. 2536. **จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในระยะแรกตั้งจนถึงสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2459 ถึง พ.ศ. 2481 และสภาพจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 พ.ศ. 2482 ถึง พ.ศ. 2488**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาสารัตถศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กอบแก้ว สิงห์ดี. 2533. **แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมนิสิตของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- การสัมมนาทางวิชาการเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการฉลองสิริราชสมบัติ 50 ปี เรื่อง ราชอาณาจักรไทยในรอบ 5 ทศวรรษแห่งการครองราชย์**. 2540. เมื่อวันที่ 7-9 สิงหาคม 2539 ณ โรงแรมรอยัลริเวอร์. กรุงเทพฯ : กองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร.
- กิตติพงษ์ สนธิสัมพันธ์. 2546. **บทบาทของนักศึกษาไทยยุค 14 ตุลาคม 2516 ถึง 6 ตุลาคม 2519 เปรียบเทียบกับนักศึกษายุคปัจจุบัน ปx ป : จุลสารรายเดือนกลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชน**. 4, 36 (ตุลาคม 2546) : 59-80.
- เกษม วัฒนชัย. 2545. **การพัฒนาคุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เกษม สุวรรณกุล. 2531. **อุดมศึกษากับการพัฒนา ในที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย 2531**. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. หน้า 19-25.
- ไกรยุทธ ชีรตยาสินนท์. 2531 ก. **คุณลักษณะของคนในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. วารสารวิจัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 12,1 (มกราคม – มิถุนายน 2531) : 61-107.

- ไกรยุทธ ชีรตยาภินันท์. 2531. ข. **แนวพระราชดำริด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คำแปลพระราชดำรัสตอบนักเรียนที่ได้ออกไปเล่าเรียนที่ยุโรป. 2511. **ราชกิจจานุเบกษา**
14 (ร.ศ. 116) : 749, อ้างถึงใน คณะกรรมการจัดงานฉลองวันเฉลิมถวัลยราชสมบัติครบ
100 ปี ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เอกสารเรื่องจัดการศึกษาในรัชกาล
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.
- คำรริรัตน์ รัตน์รังสี. 2531. **ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ**. วิทยาลัยครูสวนดุสิต, สหวิทยาลัย
รัตนโกสินทร์.
- จรัส สุวรรณเวลาและคณะ. 2540. **บนเส้นทางอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัส สุวรรณเวลาและคณะ. **บนเส้นทางสู่มหาวิทยาลัยวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- จรัส สุวรรณเวลา. 2545. **อุดมศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัส สุวรรณเวลา. 2538. **คิดแล้วทำแล้วคิด**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สำนักงานอธิการบดี, ฝ่ายวิจัย. 2535. **โครงการเผยแพร่ผลงานการวิจัย
ของศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ สมุทวานิช เรื่อง 100 ปี แห่งการปฏิรูประบบราชการ :
วิวัฒนาการของอำนาจรัฐและอำนาจการเมือง The Co-Evolution of State Power and
Political Power ใน 100 ปี แห่งการปฏิรูปการปกครองในสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว : พัฒนาการและผลกระทบต่อสังคมไทย ลำดับที่ 1**.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. คณะครุศาสตร์. 2520. **รายงานการสัมมนา เรื่อง ครูควรมีบทบาท
อย่างไร ในการพัฒนาประเทศ**. ของนิสิตภาคพิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- 70 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในรอบ 10 ปี**. 2520 - 2529. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจตนา นาควัชระ. 2521. **พื้นฐานการวิจัยทางมนุษยศาสตร์**. วารสารคณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร. 1,2 (พฤษภาคม) : 3-26.
- เจตนา นาควัชระ. 2525. **แนวทางการประเมินคุณค่าวรรณคดีไทย วรรณคดีวิจารณ์เยอรมนี-
อเมริกัน ในปี 20**. กรุงเทพฯ : คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เจตนา นาควัชระ. 2524. **ทางไปสู่วัฒนธรรมแห่งการวิจารณ์**. (รวมบทความวิชาการ) กรุงเทพฯ.

- เจตนา นาควัชระ. 2538. **วรรณกรรมในชีวิตไทย**. วารสารภาษาและหนังสือฉบับพิเศษ. 26, 1-2 (เมษายน 2537 – มีนาคม 2538) : 150-151.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2540. การลงทุนทางวัฒนธรรมในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว. ใน **หนังสือมหาวิทยาลัย ฉบับที่ 26 มีนาคม 2540 : มหาธีรราชานุสรณ์ 80 ปี แห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : เพื่อฟ้าพรินติ้ง.
- ชำเรือง วุฒิจันทร์ และคนอื่นๆ. 2513. **พระราชกรณียกิจและพระมหากษัตริย์คุณในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราชเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรม**. 9 มิถุนายน 2489 – 5 ธันวาคม 2530. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชูเวช ชาญสง่าเวช. 2543. **อุดมศึกษาไทยในเวทีโลก**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ดวงเดือน พิศาลบุตร. 2512. **ประวัติการศึกษาไทย**. พระนคร : มงคลการพิมพ์.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. 2510. **พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (ตั้งแต่ พ.ศ. 2417 ถึง พ.ศ. 2453)**. ม.ป.ท.
- แถบสุข นุ่มนนท์. 2545. **ประเด็นสำคัญในการศึกษาประวัติศาสตร์ไทย**. เอกสารประกอบการสัมมนาทางวิชาการเรื่อง แนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์ไทยในปัจจุบัน : ข้อเสนอใหม่เชิงเนื้อหาและระเบียบวิธี ณ ห้องประชุมตึก 3 คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วันที่ 9 – 10 กุมภาพันธ์.
- ทพวงมหาวิทยาลัย. 2533. **แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2543 – 2557)**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวน วิริยาภรณ์. 2507. **พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาท : พระจอมเกล้า พระพุทธเจ้าหลวง พระมหาธีรราชเจ้า พระปกเกล้า พระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช**. ธนบุรี : โรงพิมพ์ป.พิศนาคะการพิมพ์.
- ทิสนา แคมมณี. 2545. **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ (ปอมท) ร่วมกับสภาคณาจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2542. **การบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัยไทย**. สัมมนาวิชาการ ณ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทียนฉาย กีระนันท์. 2537. **การเงินอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : คอมฟอร์ม.
- นิรมล ตีรณสาร สวัสดิบุตร. 2527. **แนวคิดทางการศึกษาของไทยในรอบสองร้อยปีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ : พระวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลาภฤติยากร**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตีรณสาร.

- บุญธรรม กิจปริดาภิสุทธิ์. 2540. **ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล.
- บุญเย็น วอทอง. 2512. **มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมืองกำเนิดและความเกี่ยวข้องกับระบอบประชาธิปไตย**. พระนคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี.
- ปทีป เมธาคณวุฒิ. 2544. **หลักสูตรอุดมศึกษา : การประเมินและการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประทุมสุข อาชาวอรุณ. 2522. **งานมหาวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : การพิมพ์พระนคร.
- ประยูทธ สิทธิพันธ์. 2501. **แผ่นดินพระพุทธรเจ้าหลวง**. พระนคร : สำนักพิมพ์ธรรมเสวี.
- ประยูทธ สิทธิพันธ์. 2503 ข. **พระวัตติสมเด็จพระราชบิดาเจ้าฟ้ากรมหลวงสงขลานครินทร์**. พระนคร : โรงพิมพ์ไทยสัมพันธ์.
- ประยูทธ สิทธิพันธ์. 2527. **สารานุกรมพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม.
- ประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2459-2509**. 2510 พิมพ์เป็นที่ระลึกในวันครบห้าสิบปีของการสถาปนา วันที่ 26 มีนาคม พ.ศ. 2510. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปราโมทย์ ไม้กลัด. 2543. **การเรียนรู้ตามรอยพระยุคลบาทเพื่อเป็นข้าราชการที่ดีและพลังของแผ่นดิน ชุดที่ 2**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน.
- ปิยนาด บุญนาค. 2538. **การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ ใน แบบการวิจัยและการใช้ผลงานวิจัยทางการศึกษา**. เอกสารประกอบการอบรม เรื่อง การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : ฝ่ายวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิยนาด บุญนาค. 2547. **พลเมือง ใน แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ เรื่อง สร้างคน สร้างชาติ : พระราชดำริสืบเนื่องสี่รัชกาล**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา)
- พรชูลี อาชาวอรุณ. 2545 ก. **รูปแบบการบริหารงานจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในอนาคต**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรชูลี อาชาวอรุณ. 2546 ง. **การบริหารอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรชูลี อาชาวอรุณ. 2547. **การวิเคราะห์สาระ**. เอกสารประกอบโครงการติดตามประเมินผลผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับยุทธศาสตร์การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์วัฒนธรรมและค่านิยม (โครงการกระบวนการทัศน์ (CEO)). (ฉบับอัดสำเนา).

- พระราชวรมุณี (ประยูรค์ ปยุตโต). 2528 ข. **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- เพ็ญศรี คุ้ม. 2525. การดำเนินนโยบายเพื่อความอยู่รอดและการต่อสู้เพื่ออำนาจอธิปไตยของไทย ในทางการศาลและอัยการยุติการ ใน **ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม 2 รัชกาลที่ 4 พ.ศ. 2475**. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. 2516. **พัฒนาการของมหาวิทยาลัยในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. 2524. **หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. 2526. **พัฒนาการของสาขาวิชาที่เปิดสอนระดับอุดมศึกษาในรอบ 200 ปี แห่งกรุงรัตนโกสินทร์**.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. 2530. **การอุดมศึกษากับสังคมไทย : รวมบทความวิจารณ์เกี่ยวกับการอุดมศึกษาและสังคมไทย**. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. 2546 ก. **กระบวนการค้นคว้าใหม่ในการบริหารจัดการอุดมศึกษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์, สำลี ทองธิว. 2527. **การวิจัยทางการศึกษา: หลักและวิธีการสำหรับนักวิจัย (รวมบทความ)**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทริน บริบูรณ์ชัยศิริ. 2546. **นโยบายการรับเข้าผู้อพยพกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี : ศึกษาเปรียบเทียบนโยบายของรัฐบาล นายเฮลมุท โคลลี & รัฐบาล นายเกออร์กโร**.
- ภิญโญ สาธร. 2514. แนวคิดสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัย. **วารสารครุศาสตร์**. 1, 4-5 (มิถุนายน – กันยายน) : 83-94.
- ภิญโญ สาธร. 2521. **หลักการศึกษ**. กรุงเทพฯ : สุภา.
- มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ สถาบันไทยคดีศึกษา, เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. 2528. **การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจกับปัญหาสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย**. (ในชุดศึกษาเพื่อพัฒนาการสิทธิมนุษยชน ในประเทศไทย).
- โรงเรียนนายเรืออากาศ. 2501. **นายเรืออากาศ 2500**. อนุสรณ์ นนอ. ชุดที่ 1.
- โรงเรียนนายเรือ. 2513. **สามสมอ. “2513”**.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. 2530. **อุดมศึกษา**. ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. 2537. **กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ภาคปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ : ชมรมเด็ก.

- สิริรัตน์ ทวีเลิศนิธิ. 2535. (รายงานผลการวิจัย ทฤษฎีวิจัยคณะอักษรศาสตร์ ภาควิชาภาษาตะวันตก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย). คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภางค์ จันทวานิช. 2545 ข. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ราชชนนบริบาล. 2541. **การศึกษากระบวนการการประกันคุณภาพของการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต สาขาวิชา อุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สืบแสง พรหมบุญ. 2520. **ประวัติศาสตร์ทั่วไป**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2545. **พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2).
- สำนักงานมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา. 2547. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา **เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินงานที่เป็นเลิศ 2546**. (แปลและเรียบเรียงจาก 2003 Educational Criteria for Performance Excellence: Baldrige National Quality Program). กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- อดุลย์ วิริยเวชกุล. 2541. **การประกันคุณภาพทางวิชาการในมหาวิทยาลัยไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : เจริญดีการพิมพ์.
- อนงค์ อนันตริยเวช. 2539. **การมีส่วนร่วมในการบริหารมหาวิทยาลัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยไทย : การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาอุดมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรวิทย์ นาคทรรพ. 2547. **ปฏิรูปการวิจัยโครงการพัฒนาระบบวิจัยของประเทศ**. กรุงเทพฯ.
- อมรวิทย์ นาคทรรพ. 2543 ข. **รายงานเรื่องคุณภาพและการประกันคุณภาพในวิถีทรรศน์ การปฏิรูปอุดมศึกษาไทย**. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่อง **สร้างคน สร้างชาติ : พระราชดำริสืบเนื่องสี่รัชกาล**. 2547. ณ อาคารมหาจุฬาลงกรณ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2547. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัดสำเนา).

ภาษาอังกฤษ

- Goethe Institute, Bangkok. 2002. **Thai Artists and The Goethe Forty Years of Cultural Interaction**. Whitelotue Co. Ltd. Bangkok.
- Knowles, S. 1977. (Ed-in-Chief). **The International Encyclopedia of Higher Education**. 10 vols. San Francisco : Jossey-Bass
- Senge, P.M. 1990. **The Fifth Discipline**. New York: Doubleday.

Senge, P.M. 1994. **The Fifth Discipline : The Art & Practice of the Learning Organization.**

New York: Doubleday.

ภาษาเยอรมัน

Schiffler / Ludger. 1980. **Interaktiver Fremdsprachen-unterricht.** Ernst klett, Stuttgart.

Stoffers. Andreas. 1995. **Im Lande des weissen Elefanten; Die Beziehungen zwischen Deutschland und Thailand von den Anfängen 1962 (2505).** Deutsch-Thaiand ische Gesellschaft.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
ระบบการศึกษา (พื้นฐานหลัก) ของเยอรมนี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประเทศเยอรมัน (ตะวันตก) (FEDERAL REPUBLIC OF GERMANY)

ความมุ่งหมายทั่วไป

กฎหมายรัฐธรรมนูญของเยอรมันตะวันตกกล่าวไว้ว่า ทุกคนมีสิทธิที่จะพัฒนาบุคลิกภาพของตนอย่างอิสระและมีสิทธิได้รับการศึกษา สิทธิอื่นๆ ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ คือ เสรีภาพในทางศาสนาและความเชื่อ สิทธิของผู้ปกครองที่จะให้การศึกษาสูง เสรีภาพที่จะเลือกอาชีพและการฝึกอบรม เสรีภาพในศิลปะ วิทยาศาสตร์ การฝึกอบรมและการวิจัย

วัตถุประสงค์เหล่านี้จะปรากฏในกฎหมายรัฐธรรมนูญของรัฐต่างๆ (Lander) และปรากฏเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษาในกฎหมายต่างๆ ของรัฐด้วย กฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศ กฎหมายรัฐธรรมนูญของรัฐ และกฎหมายต่างๆ เป็นเครื่องกำประกันสิทธิที่จะได้รับการศึกษาเหมาะสมตามความสามารถของแต่ละบุคคล ผู้ปกครองมีหน้าที่ดูแลให้ลูกหลานของตนได้รับผลประโยชน์จากการศึกษาทั้งทางพุทธิศึกษา จริยศึกษา และพลศึกษา

การบริหารการศึกษา

กฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศกล่าวไว้ว่า รัฐทั้ง 11 รัฐ มีหน้าที่รับผิดชอบต่อระบบการศึกษาของตน แต่รัฐบาลกลางสามารถออกกฎหมายควบคุมการอุดมศึกษา การฝึกอบรม การวิจัยทางวิทยาศาสตร์ และการแนะนำด้านอาชีพ และในกรณีพิเศษ อาจจะช่วยรัฐใดรัฐหนึ่งในเรื่องการศึกษาได้ การร่วมมือในการวางแผนการศึกษาและการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ระหว่างรัฐทั้ง 11 เป็นไปอย่างดีเลิศ คณะกรรมการผสมระหว่างรัฐบาลกลางและรัฐต่างๆ เพื่อการวางแผนการศึกษา และการวิจัยเป็นผู้รับผิดชอบ การวางแผนการศึกษาทั่วไป ซึ่งสร้างกรอบความร่วมมือในการพัฒนาระบบการศึกษาของแต่ละรัฐจนกระทั่ง ค.ศ. 1985

กระทรวงศึกษาธิการและวัฒนธรรมของแต่ละรัฐเป็นผู้จัดระบบและบริหารการศึกษา รัฐมนตรีว่าการมีหน้าที่รับผิดชอบต่อการนิเทศโรงเรียน ครู และหน่วยงานทางการศึกษาภายในรัฐ

โดยทั่วไปแล้ว ชุมชน เมืองและเทศบาล จะมีคณะกรรมการการศึกษาและคณะกรรมการโรงเรียน คอยทำหน้าที่ช่วยเหลือในการนิเทศโรงเรียน ครูใหญ่ และคณะครูในรัฐบางรัฐและนครใหญ่บางแห่งไม่มีระบบการนิเทศเช่นนี้

รัฐเป็นผู้จัดตั้งสถาบันอุดมศึกษา แต่สถาบันมีความเป็นอิสระในการบริหารกิจการของตนเอง

งบประมาณ

งบประมาณของโรงเรียนและสถาบันอุดมศึกษา ได้มาจากงบประมาณของรัฐและภาษีท้องถิ่น งบประมาณทางการศึกษาแบ่งออกเป็น งบประมาณเดือน อุปกรณ์และค่าใช้จ่ายสอยทั่วไป รัฐจัดการศึกษาให้กับประชาชน โดยไม่คิดค่าตอบแทน

รัฐเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่ายด้านเงินเดือน ส่วนท้องถิ่นรับผิดชอบด้านวัสดุ ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ต่างๆ

ค่าใช้จ่ายในการสร้างอาคารของมหาวิทยาลัยเป็นงบประมาณรวมของรัฐและรัฐบาลกลาง

โรงเรียนเอกชนได้รับงบประมาณจากหน่วยงานที่เป็นเจ้าของ โรงเรียนเอกชนได้รับการรับรองวิทยฐานะ จะได้รับเงินสนับสนุนจากรัฐ

โครงสร้างระบบการศึกษา

โรงเรียนอนุบาล รับเด็กอายุ 4-6 ขวบ ส่วนมากเป็นของเอกชน

การศึกษาภาคบังคับเริ่มตั้งแต่อายุ 6 ขวบ เป็นเวลา 9 ปี ต้องเรียนเต็มเวลา หลังจากนั้นต้องเรียนบางเวลา อีกเป็นเวลา 3 ปี

โรงเรียนระดับประถมศึกษา หลักสูตร 4 ปี เป็นฐานสำหรับการศึกษาระดับต่อไป ซึ่งมีหลักสูตรระยะเวลาที่แตกต่างกันพอสมควร เช่น Hauptschule หลักสูตรต่อเป็นปีที่ 5-9 Realschule ปีที่ 5-10 และ Gymnasium ปีที่ 5-13 และทุกรัฐยังมีโรงเรียนแบบผสมหลักสูตรปีที่ 5-10 จากการสัมมนารัฐมนตรีศึกษาธิการของทุกรัฐเห็นชอบให้ปีที่ 5-6 เป็นระยะเตรียมมัธยมศึกษา เด็กชะลอการเลือกโรงเรียนไว้จนกระทั่งอายุ 12 ขวบ การจัดชั้นเรียนโดยทั่วไปจัดตามอายุ แต่จัดตามความสามารถ มีในวิชา คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ และภาษา เริ่มจัดตั้งแต่ปีที่ 5,6 หรือ 7 เป็นต้นไป การเลื่อนชั้นแต่ละปี พิจารณาจากผลการเรียน

ต่อมาได้มีการปฏิรูป Gymnasium ให้นักเรียนเข้าเรียนในปีที่ 10 ได้ นอกจากนี้แล้วยังมีโรงเรียนเทคนิค ตอนต้นและเทคนิคตอนปลายในระดับมัธยมศึกษา ได้ประกาศนียบัตรโพลีเทคนิค ประกาศนียบัตรระดับกลาง ทางช่างฝีมือ และวิชาชีพระดับต่ำต้องมีเวลาเรียน 10 ปี ส่วนประกาศนียบัตรระดับสูงต้องเรียน 12 ปี

ปีการศึกษาของแต่ละรัฐไม่ซ้ำกัน เพื่อหลีกเลี่ยงการหยุดเรียนพร้อมกัน ส่วนมากจะหยุดภาคฤดูร้อน 6 สัปดาห์ ระหว่างเดือนมิถุนายน- กรกฎาคม โรงเรียนส่วนมากเรียน 6 วันต่อสัปดาห์ ในตอนเช้าเท่านั้น

หลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการของแต่ละรัฐ มีคณะกรรมการที่ปรึกษาในการจัดทำหลักสูตรและแผนการเรียน ครู และผู้เชี่ยวชาญอื่นๆ เข้าร่วมการจัดทำหลักสูตร ในฐานะผู้ดำเนินการตามข้อเสนอแนะที่จัดทำแล้ว โดยคณะผู้เชี่ยวชาญของกระทรวงรวมทั้งกำหนดหนังสือต่างๆ ซึ่งครูจะเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสม

วิชาพื้นฐานทุกระดับคือ ภาษาเยอรมัน ภาษาต่างประเทศ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ สังคมศึกษา หน้าที่พลเมือง ศิลปะ ดนตรี กีฬา และศาสนศึกษา

ในระดับมัธยมศึกษาจัดให้มีวิชาเลือก เช่น การงานพื้นฐานอาชีพ และบังคับภาษาต่างประเทศ 2 ภาษา ในระดับ Gymnasium การปฏิรูปในระดับนี้ทำให้เกิดระบบการเรียนเป็น 2 ภาคเรียน หลักสูตรนี้มุ่งไปเรียนต่อในสถาบันอุดมศึกษา

การฝึกหัดครู

ครูทุกคนได้รับการอบรมในระดับอุดมศึกษา เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัยครู สถาบันดนตรีและศิลปะ สถาบันเพื่อการเรียนรู้ระดับสูงแบบผสม และต้องผ่านการสอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ด้วย

การฝึกหัดครูแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ครูที่สอนในระดับประถม (ปี 1-4) และระดับมัธยม (ปีที่ 5-10) มีหลักสูตร 6 ภาคเรียน สำหรับครูสอนในระดับมัธยมปลาย (อาชีวศึกษาเทคนิคและเตรียมมหาวิทยาลัย) และโรงเรียนพิเศษต่างๆ การฝึกหัดครูมีหลักสูตร 8 ภาคเรียน

เมื่อเรียนจบภาควิชาการแล้วต้องเข้าสอบข้อสอบของรัฐ ผู้ที่ผ่านกาสอบนี้จึงเข้าสู่การฝึกภาคที่ 2 คือชั้นเตรียมเข้าสู่วิชาชีพครู ประกอบด้วย การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีชั่วโมงสอนจำกัด และมีสิทธิ์เข้านั่งในที่ประชุมอภิปรายการสอนของครูได้ ระยะเวลาใช้เวลา 12-18 เดือน และสอบข้อสอบของรัฐอีกครั้งหนึ่ง เมื่อผ่านขั้นนี้จึงจะมีคุณสมบัติเป็นครูได้

ครูทุกคนต้องเข้าร่วมในการอบรมครูประจำการ ซึ่งจัดโดยกระทรวงศึกษาธิการที่สถาบันพิเศษ

โครงสร้างระบบการศึกษาของเยอรมนี (ตะวันตก)

อายุ	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	
ระดับ					I				II							III			IV				
ชั้น					1					2			3	4		5							
การศึกษาบังคับ					■					■													
ประเภทโรงเรียน					ประถมศึกษา					มัธยมปีที่ 5-9													
	อนุบาล									ปีที่ 5-10													
										เตรียมมัธยม													
										มัธยมแบบผสม 5-10													
										เตรียมมัธยม													
										ปีที่ 5-13													
													เทคนิคตอนต้น เทคนิคตอนปลาย										
													โรงเรียนอาชีวศึกษา										
															โรงเรียนฝึกหัดครู								
															มหาวิทยาลัย								
															สถาบันอุดมศึกษา								

■ การศึกษาก่อนวัยเรียน
 การสอบไล่ : มีการสอบไล่เมื่อจบชั้น 4

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข
ลักษณะของประเทศเยอรมนี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สหพันธ์สาธารณรัฐ	23 พฤษภาคม พ.ศ. 2492
รวมเป็นประเทศเดียว	3 ตุลาคม พ.ศ. 2533
เข้าร่วม EU	25 มีนาคม พ.ศ. 2496 (เยอรมนีตะวันตก)
	3 ตุลาคม พ.ศ. 2533 (เยอรมนีตะวันออก)

เนื้อที่

- ทั้งหมด	357,050 กม. ² (อันดับที่ 63)
	137,858 ไมล์ ²
- พื้นน้ำ (%)	2.416

ประชากร

- 2548 ประมาณ	82,689,000 (อันดับที่ 14)
- 2543	N/A
- ความหนาแน่น	230.9/กม. ² (อันดับที่ 34)
	598.5/ไมล์ ²

GDP (PPP)

	2548 ค่าประมาณ
- รวม	2,521,699 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (อันดับที่ 5)
- ต่อประชากร	30,579 ดอลลาร์สหรัฐ (อันดับที่ 17)

HDI (2546)

0.930 (อันดับที่ 20) – สูง

สกุลเงิน

ยูโร (€)² (EUR)

เขตเวลา

CET (UTC+1)

- ฤดูร้อน (DST)

CEST (UTC+2)

รหัสอินเทอร์เน็ต

.de

รหัสโทรศัพท์

+49

ประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ของเยอรมนีเริ่มต้นตั้งแต่สมัยอาณาจักรโรมัน ซึ่งช่วงนั้นยังเป็นแคว้นหนึ่งของโรมัน ต่อมาได้แยกตัวเป็นอาณาจักรโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ (Holy Roman Empire) และจึงเปลี่ยนชื่อเป็น "เยอรมนี" โดยพระเจ้าไกเซอร์แห่งปรัสเซีย จึงใช้ชื่อนี้จนถึงปัจจุบัน

การแบ่งเขตการปกครอง

เยอรมนีปกครองในระบบสหพันธรัฐ มีทั้งหมด 16 รัฐ โดยแต่ละรัฐ (หรือในภาษาท้องถิ่น *Bundesland*) จะมีรัฐบาลท้องถิ่นเป็นของตัวเอง ดังตารางต่อไปนี้

การแบ่งเขตการปกครองของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

รัฐ	เมืองเอก	พื้นที่ (ตร. กิโลเมตร)	ประชากร
1. บาเดิน-เวือร์ทเทมแบร์ก Baden-Württemberg	ชตุทท์การ์ท (Stuttgart)	35,752	10,717,000
2. บาเยิร์น (บาวาเรีย) เยอรมัน :Bayern อังกฤษ :Bavaria	มิวนิก เยอรมัน :München อังกฤษ :Munich	70,549	12,444,000
3. เบอร์ลิน (นครรัฐ) Berlin	เบอร์ลิน	892	3,400,000
4. บรันเดินบวร์ค Brandenburg	พอตสดัม (Potsdam)	29,477	2,568,000
5. เบรเมน (นครรัฐ) Bremen	เบรเมน	404	663,000
6. ฮัมบูร์ก (นครรัฐ) Hamburg	ฮัมบูร์ก	755	1,735,000
7. เฮสเซน เยอรมัน :Hessen; อังกฤษ :Hesse	วีส์บาเดิน (Wiesbaden)	21,115	6,098,000
8. เมคเลนบวร์ก-พอร์พอมเมิร์น เยอรมัน :Mecklenburg-Vorpommern อังกฤษ :Mecklenburg-Western Pomerania	ชเวริน (Schwerin)	23,174	1,720,000
9. นีเดอร์ซัคเซ่น เยอรมัน :Niedersachsen อังกฤษ :Lower Saxony	ฮันโนเวอร์ เยอรมัน :Hannover อังกฤษ :Hanover	47,618	8,001,000
10. นอร์ดไรน์-เวสต์ฟาเลน เยอรมัน :Nordrhein-Westfalen อังกฤษ :North Rhine-Westphalia	ดึสเซิลดอร์ฟ (Düsseldorf)	34,043	18,075,000
11. ไรน์ลันด์-พาลาตซ์ เยอรมัน :Rheinland-Pfalz อังกฤษ :Rhineland-Palatinate	มานซ์ (Mainz)	19,847	4,061,000

การแบ่งเขตการปกครองของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

รัฐ	เมืองเอก	พื้นที่ (ตร.กิโลเมตร)	ประชากร
12. ซาร์ลันด์ Saarland	ซาร์บรึคเคิน (Saarbrücken)	2,569	1,056,000
13. ซัคเซิน (แซกโซนี) เยอรมัน :Sachsen; อังกฤษ :Saxony	เดรสเดิน (Dresden)	18,416	4,296,000
14. ซัคเซิน-อันฮัลต์ เยอรมัน :Sachsen-Anhalt อังกฤษ :Saxony-Anhalt	มักเดบูร์ก (Magdeburg)	20,445	2,494,000
15. ชเลสวิก-โฮลชไตน์ Schleswig-Holstein	คีล (Kiel)	15,763	2,829,000
16. ทูริงเงิน เยอรมัน :Thüringen; อังกฤษ :Thuringia	แอร์ฟูร์ท (Erfurt)	16,172	2,355,000

ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

ประเทศเยอรมนีกับประเทศฝรั่งเศส มีบทบาทเป็นผู้นำของสหภาพยุโรป และกำลังมุ่งหน้าสู่การรวมการเมืองการปกครองของแต่ละประเทศสมาชิก มาขึ้นกับสหภาพยุโรปมากขึ้น

หลังจากแพ้สงครามโลกครั้งที่ 2 เยอรมนีพยายามไม่ยุ่งเกี่ยวกับความขัดแย้งทางการทหารของประเทศอื่นมากนัก พฤติกรรมนี้เริ่มเปลี่ยนแปลงใน พ.ศ. 2542 เมื่อเยอรมนีตัดสินใจส่งทหารเข้าร่วมสงครามโคโซโว เยอรมนีและฝรั่งเศสยังเป็นประเทศหลักที่คัดค้านการรุกรานประเทศอิรักของสหรัฐอเมริกา ใน พ.ศ. 2546

ปัจจุบัน เยอรมนีกำลังพยายามเข้าเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ เช่นเดียวกับ ญี่ปุ่น อินเดีย และบราซิล

เศรษฐกิจ

ประเทศเยอรมนีมีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เป็นอันดับสามของโลกถัดจากสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น เยอรมนียังเป็นประเทศที่มีการส่งออกเป็นอันดับสามของโลก รองจากสหรัฐอเมริกา และประเทศจีน ปัญหาทางเศรษฐกิจที่สำคัญคืออัตราการว่างงานที่สูง โดยเฉพาะรัฐในฝั่งตะวันออกของประเทศ ที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจไม่ดีนักก่อนการรวมชาติ และในปัจจุบันประเทศเยอรมนีได้กลายเป็นประเทศอุตสาหกรรมชั้นนำของยุโรป

ภูมิประเทศ

ภูมิประเทศของเยอรมนีมีความหลากหลายมาก กล่าวคือประกอบด้วยทั้งแนวเขาสูงต่ำ สลับกับที่ราบสูง ภูมิประเทศแบบภูเขา เนินเขา และทะเลสาบ เสริมด้วยที่ราบลุ่มอันกว้างใหญ่ เยอรมนีตั้งแต่ตอนเหนือไปจนถึง

ตอนใต้ แบ่งออกเป็นห้าเขตภูมิประเทศใหญ่ ได้แก่ ที่ราบลุ่มตอนเหนือ ซึ่งเต็มไปด้วย แลบนินเขา พร้อมทั้งทุ่งหญ้าและท้องทุ่งอันมีสุมทุมพุ่มไม้ปกคลุม รวมกับพื้นที่อุดมสมบูรณ์ไปจนถึงแนวเทือกเขาตอนกลาง ตามแนวอ่าวที่ราบต่ำนี้ ประกอบด้วยอ่าวชายฝั่งรัฐนิวยอร์ก เวสต์ฟาเลน และซัคเซินเชอริงเรน ถัดจากชายฝั่งออกไปในทะเลเหนือ คือหมู่เกาะจำนวนมากอาทิเช่น บอร์คุม นอร์เดไรน์ ซิลท์ และเฮลโกแลนด์ สำหรับชายฝั่งทะเลบอลติก มีหมู่เกาะรือเกน ฮิดเคนเซ และเฟมาร์น ชายฝั่งทะเลบอลติกบางส่วน เป็นชายฝั่งพื้นราบเรียบ แต่บางส่วนเป็นชายฝั่งมีหน้าผาสูงชัน ระหว่างทะเลเหนือกับทะเลบอลติกเป็นพื้นที่เนินเขาขนาดใหญ่ เรียกว่าสวิตเซอร์แลนด์แห่งรัฐโพลชไตน์

ตอนเหนือและตอนใต้ของเยอรมนีแบ่งแยกออกจากกันด้วยแนวเทือกเขาตอนกลาง โดยมีที่ราบลุ่มแม่น้ำไรน์ตอนกลางกับที่ราบต่ำในรัฐเฮสเซน เป็นแนวตามธรรมชาติเพื่อการคมนาคมระหว่างเหนือกับใต้ กลุ่มเทือกเขาตอนกลางประกอบด้วยภูเขาฮุนส์ริค ไอเฟล เทานุส และเวสเทอร์วัลด์ ส่วนตอนกลางของประเทศเยอรมันมีแนวเขาโคเคเคียวคือฮาร์ซ

ถัดไปทางตะวันออก เป็นแนวเขาไปริเชวัลด์ ฟิคเทล และแอร์ซ ปาชาซวัลด์ (ป่าดำ) ซเปสซาร์ท และชเวบิช อัลป์ เรียงรายอยู่ตามชายที่ราบลุ่มของแม่น้ำไรน์ช่วงบน อันเป็นแกนกลางสำคัญที่สุดสำหรับการคมนาคมแนวเหนือใต้เพราะไหลผ่านหุบเขาอันคับแคบไปสู่เทือกเขาซิปเพอร์

แถบไหล่เทือกเขาแอลป์ทางตอนใต้ของเยอรมนี เต็มไปด้วยเนินเขา และทะเลสาบขนาดใหญ่ทางใต้ อีกทั้งยังเสริมด้วยที่ราบอันมีกรวดหิน ตลอดจนพื้นที่เนินเขาในรัฐไบเอิร์นทางใต้ และที่ราบลุ่มแม่น้ำดานูบ เอกลักษณะของภูมิประเทศแถบนี้คือบริเวณที่มีซากพืชพรรณอันกลายเป็นถ่านหิน พร้อมทั้งแนวเนินเขาทรงโค้งกับทะเลสาบ (คิมเซ ชตาร์นแบร์เกอร์เซ) เทือกเขาแอลป์ส่วนที่อยู่ในเยอรมนี ระหว่างทะเลสาบโซเคนเซกับเมืองแบร์ชเทสกาเดนนัน เป็นเพียงบริเวณแคบ ๆ ในเทือกเขาดังกล่าวนี้นั้น กล่าวคือ เทือกเขาแอลป์ในอัลกอายแอลป์ในไบเอิร์น และแอลป์ในแบร์ชเทสกาเดน ท่ามกลางโลกของขุนเขาเหล่านี้ เต็มไปด้วยทะเลสาบที่วิจิตรงดงามดังเช่น ทะเลสาบเคอนิกซ์เซใกล้แบร์ชเทสกาเดน อีกทั้งยังมีสถานที่ท่องเที่ยวในความนิยม ได้แก่การ์มิช-พาร์เทนเคียร์เชิน และมิทเทินวัลด์

ภูมิอากาศ

เยอรมนีตั้งอยู่ในแถบลมตะวันตกที่มีอุณหภูมิหนาวเย็นปานกลาง ระหว่างมหาสมุทรแอตแลนติก และภูมิอากาศแบบทวีปในเขตตะวันออก ดังนั้นจึงไม่ค่อยมีการแปรเปลี่ยนของอุณหภูมิอย่างมาก มีฝนตกตลอดทุกฤดูกาล ในฤดูหนาวแถบที่ราบต่ำอุณหภูมิเฉลี่ยคือ 1.5 องศาเซลเซียส และแถบเทือกเขา -6 องศาเซลเซียส ส่วนค่าเฉลี่ยเดือนกรกฎาคม แถบที่ราบต่ำคือ 18 องศาเซลเซียส และแถบหุบเขารัมรีนปราศจากแสงแดดทางใต้ 20 องศาเซลเซียส แต่ทั้งนี้ไม่รวมถึง หุบเขาของแม่น้ำไรน์ตอนบนซึ่งมีภูมิอากาศสบาย และไบเอิร์นตอนบน ซึ่งมีลมอุ่นพัดผ่านอย่างสม่ำเสมอ ร่วมด้วยลมใต้อบอุ่นจากเทือกเขาแอลป์ ตลอดจนเทือกเขาฮาร์ซ อันมีกระแสนมหนาวมีฤดูร้อนที่หนาวเย็น และฤดูหนาวที่เต็มไปด้วยหิมะ จึงเป็นเขตภูมิอากาศที่มีลักษณะเฉพาะตัว

พลเมือง

ในเยอรมนีมีประชากรประมาณ 82.6 ล้านคน จากจำนวนนี้ 7.3 ล้านคนเป็นชาวต่างชาติ คิดเป็นร้อยละ 8.9 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งย่อมหมายถึงความหลากหลายอันได้มาจากผู้อพยพเข้ามาอยู่ในเยอรมนีชนกลุ่มน้อยตลอดจนภูมิภาค และรัฐต่าง ๆ พร้อมด้วยขนบธรรมเนียมและภาษาถิ่น

ประชากร

ประชากรในเยอรมนีกระจายตัวอยู่ แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาคนั้นคือประมาณหนึ่งในสามของประชากรได้แก่ประมาณ 25 ล้านคน ใช้ชีวิตอยู่ใน 82 เมืองใหญ่ ส่วนอีก 50.5 ล้านคนอยู่ในชุมชนและเมืองที่มีประชากรระหว่าง 2,000 ถึง 100,000 คน นอกจากนั้นอีกประมาณ 6.4 ล้านคนอาศัยอยู่ในย่านที่มีประชากรไม่เกิน 2,000 คน บริเวณผู้อพยพเข้าในเบอร์ลิน ซึ่งขยายตัวอย่างรวดเร็วตั้งแต่การรวมประเทศเยอรมนี มีประชากรมากกว่า 4.3 ล้านคน ในเขตอุตสาหกรรมริมแม่น้ำไรน์ และรัวร์ ที่ซึ่งเมืองต่าง ๆ มักเหลื่อมล้ำเข้าหากัน เพราะไม่มีเส้นขีดคั่นอย่างชัดเจนนั้น มีประชากรมากกว่า 11 ล้านคน กล่าวคือ 1,100 คนต่อตารางกิโลเมตร

ภูมิภาคอันมีประชากรหนาแน่นดังกล่าวนี้แตกต่างจากอาณาบริเวณที่มีประชากรเบาบางมาก อาทิเช่น บริเวณอันกว้างใหญ่ของรัฐมาร์ค บรินเดนบวร์ค และเมคเคลนบวร์ค-พอร์พอมเฟิร์น

กล่าวโดยสรุปแล้ว นับได้ว่าเยอรมนีซึ่งมีประชากรหนาแน่นถึง 230 คนต่อตารางกิโลเมตร เป็นประเทศที่มีความหนาแน่นมากแห่งหนึ่งในยุโรป แต่ก็มี ความแตกต่างอย่างมากระหว่างบริเวณสหพันธ์ดั้งเดิม กับบริเวณอดีตสาธารณรัฐประชาธิปไตยเยอรมัน กล่าวคือในรัฐใหม่ของสหพันธ์ฯ และเบอร์ลินตะวันออกมีประชากรหนาแน่นถึง 140 คนต่อตารางกิโลเมตร ในขณะที่รัฐของสหพันธ์ฯ เดิม มีประชากรหนาแน่นถึง 267 คนต่อตารางกิโลเมตร

เยอรมนีจัดว่าอยู่ในบรรดาประเทศที่มีอัตราการเกิดต่ำที่สุดในโลก เนื่องจากมีจำนวนการเกิดใหม่เพียง 9 คนต่อประชากร 1,000 คนต่อปี นอกจากชาวเยอรมันจะมีบุตรน้อยแล้ว ยังมีบุตรช้าอีกด้วย ผู้หญิงมักให้กำเนิดบุตรคนแรก เมื่ออายุ 30 แล้ว ขณะนี้ผู้หญิงแต่ละคนมีบุตรเพียง 1.3 คนเท่านั้น อย่างไรก็ตามจำนวนประชากรของเยอรมนี ยังคงเดิมในช่วงที่ผ่านมา นอกจากนั้นจำนวนการเกิดที่ลดลงก็มีการชดเชยด้วย คลื่นผู้อพยพประมาณ 3 ล้านคน กล่าวได้ว่าอัตราการเกิดต่ำและอายุที่ยืนยาวมากขึ้นซึ่งสำหรับทารกชายที่เกิดใหม่คือ 74.4 ปี และสำหรับทารกหญิงเพิ่งคลอดคือ 80.6 ปี มีผลกระทบต่อโครงสร้างอายุของประชากร ในพ.ศ. 2573 คาดว่าจำนวนผู้ที่มิอายุมากกว่า 60 ปี จะเพิ่มจากร้อยละ 23 เป็นร้อยละ 30 ฉะนั้นสัดส่วนของกลุ่มประชากรซึ่งยังคงทำงานอยู่และกลุ่มประชากรที่เกษียณอายุงานแล้ว จะขยับไปอยู่ในกลุ่มหลังซึ่งมิได้ประกอบอาชีพอีกต่อไป

การมีครอบครัวยังคงเป็นรูปแบบการใช้ชีวิตร่วมกันที่นิยม นั่นคือส่วนใหญ่ของประชากรอยู่ในครอบครัว โดยครึ่งหนึ่งเป็นครอบครัวตามแบบแผนได้แก่คู่สมรสกับบุตร อย่างไรก็ตามจะเห็นว่ามีความโน้มเอียงไปสู่ลักษณะครอบครัวขนาดเล็ก ในท่ามกลางจำนวนครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น ทุกคนที่ 4 ของประชากรในเมืองใหญ่อยู่คนเดียว แต่ทุกคนที่ 7 ในชนบทหรือเมืองเล็กอยู่คนเดียว ผู้คนประมาณ 2.4 ล้านคน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้หญิงใช้ชีวิตคนเดียวร่วมกับบุตร

ภาษาเยอรมัน

ภาษาเยอรมันจัดเป็นกลุ่มหลักในภาษาอินโด-เจอร์มานิค แต่จัดเป็นภาษาเจอร์มานิคในกลุ่มหลักอีกทีหนึ่ง ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์กับภาษาเดนิช นอร์เวย์ สวีดิช ดัตช์ และเฟลมิช รวมทั้งภาษาอังกฤษด้วย เมื่อตอนปลายสมัยกลางนั้น มีภาษาเขียนตามท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก แต่หลังจากการเผยแพร่คัมภีร์ไบเบิลฉบับแปลของลูเธอร์ อย่างกว้างขวางแล้ว ภาษาเขียนอันเป็นเอกภาพก็ค่อยปริวรรตขึ้น ภาษาเขียนดังกล่าวมีรากฐานส่วนใหญ่มาจากภาษาทางการของซัคเซิน (ไมส์เนอร์)

เยอรมนีมีภาษาถิ่นจำนวนมาก ฉะนั้นภาษาถิ่นและสำเนียงจึงบ่งบอกว่าแต่ละคนมาจากภูมิภาคใด ด้วยเหตุนี้ถ้าชาวเมคเคลนบวร์คสนทนากับชาวไบเอิร์นด้วยภาษาท้องถิ่นของตน ก็จะทำความเข้าใจกันด้วยความยากลำบากยิ่ง ทั้งนี้เนื่องจากในอดีตมีคนหลายเผ่าอาศัยอยู่ในอาณาบริเวณอันเป็นเยอรมนีปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ เผ่าฟ

ริงค์ ชัคเซน ชาวเบน และไบเอิร์น แม้ว่าทุกวันนี้เผ่าพันธุ์เก่าแก่เหล่านี้ จะไม่ปรากฏในรูปแบบดั้งเดิมแล้วก็ตาม ขนบธรรมเนียมและภาษาถิ่นของพวกเขาที่ยังคงดำรงอยู่ต่อไปในกลุ่มภูมิภาคต่าง ๆ

ปัจจุบันภาษาเยอรมันเป็นภาษาแม่ในออสเตรีย ลิกเทินชไตน์ ในส่วนใหญ่ของสวิตเซอร์แลนด์ ทิโรล ตอนใต้ (อิตาลีทางเหนือ) ซเลสวิกตอนเหนือ (เดนมาร์ก) และในบางบริเวณขนาดเล็กในเบลเยียมกับลักเซมเบิร์ก ตามแนวชายแดนเยอรมนี นอกจากนี้ยังมีชนกลุ่มน้อยดังเช่น ชาวเยอรมันในโปแลนด์ โรมานี และประเทศต่าง ๆ ในสหภาพโซเวียตเดิม ซึ่งคงอนุรักษ์ภาษาเยอรมันไว้ ภาษาเยอรมันเป็นภาษาแม่ของผู้คนมากกว่า 100 ล้านคน หนังสือทุกเล่มที่ตีพิมพ์ ซึ่งเผยแพร่ในระดับโลก เขียนเป็นภาษาเยอรมัน

ชนกลุ่มน้อยในชาติ

ในเยอรมนีมีชนกลุ่มน้อยในชาติสี่กลุ่ม ได้แก่ ชาวเซิร์บ (60,000) ฟรีเซน (10,000) เดน (50,000) และ ชาวซินที่กับโรมา-เยอรมนี (70,000) ชาวเซิร์บจากเลาซิทซ์เป็นอนุชน สืบเนื่องมาจากเผ่าพันธุ์สลาฟ ซึ่งเข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ทางตะวันออกของแม่น้ำเอลเบกับแม่น้ำซาเลในคริสต์ศตวรรษที่ 6 ชื่อของพวกเขาปรากฏในเอกสารเป็นครั้งแรกใน พ.ศ. 1174 ต่อมาในคริสต์ศตวรรษที่ 16 ภาษาเขียนเซิร์บ ก็ถือกำเนิดขึ้นโดยได้รับอิทธิพลจากการปฏิรูปศาสนา ชาวฟรีเซนเป็นอนุชนสืบต่อมาจากเผ่าเจอร์มานิคตามชายฝั่งทะเลเหนือ (ระหว่างแม่น้ำนีเดอร์ไรน์กับแม่น้ำเอมส์) ชนกลุ่มน้อยอนุรักษ์ภาษาของตนเอง อีกทั้งขนบธรรมเนียมอันมากมายไว้ได้เป็นอย่างดี ส่วนชนกลุ่มน้อยชาวเดน อาศัยอยู่ในรัฐซเลสวิก-โฮลชไตน์ โดยเฉพาะรอบเมืองเฟลนส์บวร์ก

สำหรับจำนวนชาวซินที่และโรมา ที่มีสัญชาติเยอรมันนั้นได้เป็นเพียงตัวเลขประมาณการเท่านั้น มีคณะกรรมการกลางชาวซินที่และโรมาเยอรมัน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลของสหพันธ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2525 ดำเนินการเพื่อให้การชดเชยแก่ผู้มีรอดชีวิตจากการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ตลอดจนเพื่อสิทธิของชนกลุ่มน้อย และปกป้องภาษาของชาวโรมา อีกทั้งยังต่อต้านการเหยียดเผ่าพันธุ์และการมีอคติด้วยพลเมืองที่มีพื้นภูมิจากการอพยพ ขณะนี้มีผู้อพยพอาศัยอยู่ในเยอรมนีประมาณ 7.3 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 8.9 ของประชากรทั้งหมด

นับแต่ตั้งทศวรรษ พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา ได้มีคนงานชาวต่างชาติทั้งชายและหญิงเดินทางเข้ามาในเยอรมนีตะวันตก ทั้งนี้เพราะเศรษฐกิจขยายตัว และต้องการกำลังงานเพิ่มเติม คนเหล่านี้ถูกเรียกว่าคนงานอาคันตุกะ ในตอนแรกเป็นชาวอิตาลี ต่อมาจึงตามมาด้วยชาวสเปน ปอร์ตุเกส ยูโกสลาเวีย และตุรกี คนเหล่านี้จำนวนมากยังคงอาศัยอยู่ ต่อไป ในเยอรมนี ประมาณสองในสามของผู้อพยพได้ใช้ชีวิตอยู่ในเยอรมนีมาแล้วแปดปี หรือนานกว่านั้นเมื่อปลายปี พ.ศ. 2545 ส่วนอีกหนึ่งในสามตั้งรกรากอยู่ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนียาวนานกว่า 20 ปี ฉะนั้นจึงมีเด็ก และเยาวชนซึ่งมีภูมิหลังจากการอพยพ จำนวนมากกว่าสองในสามถือกำเนิดในเยอรมนี

การอพยพเข้ามาและสิทธิการลี้ภัย

อนุสนธิจากการผนึกกันของสหภาพยุโรป ร่วมกับการล่มสลายของอาณาบริเวณตะวันออก และการอพยพเข้าของผู้คนจากประเทศแถบเอเชียกับอัฟริกาทำให้ผู้คนอันมีที่มาแตกต่างกันไป จำนวนมากหลั่งไหลเข้าสู่สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในหลายสิบปีที่ผ่านมา เยอรมนีเปิดประเทศรับผู้ลี้ภัยและผู้ลี้ภัยสงครามเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงนับได้ว่าเป็นผู้นำทางด้านเสรีภาพในการเลือกที่อยู่อาศัย ตลอดจนเสรีภาพในการประกอบอาชีพ และการตั้งถิ่นฐานภายในสหภาพยุโรป

เยอรมนีมุ่งจะบูรณาการผู้คนจากประเทศและกลุ่มวัฒนธรรมอื่น เข้าด้วยกัน ด้วยเหตุนี้นโยบายของรัฐบาลสหพันธ์ฯ จึงเป็นการกำกับและจำกัด การเพิ่มจำนวนชาวต่างชาติ ด้วยกฎหมาย โดยอนุโลมตาม

ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และภารกิจทางมนุษยธรรมของเยอรมนีไม่เพียงแต่เท่านั้น ยังมีการจัดสรรทรัพยากรอันมีคุณวุฒิสูงเพื่อตำแหน่งงานต่าง ๆ ซึ่งยังไม่อาจดำเนินการได้ทั้งที การว่างงานยังคงมากในขณะนี้ ดังนั้นจึงช่วยให้เกิดตำแหน่งงานใหม่ อีกทั้งเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้แก่เศรษฐกิจและวิทยาการของเยอรมันด้วย นอกเหนือจากนั้นคือวัตถุประสงค์ในอันที่จะปรับสิทธิในการกำกับให้ง่ายขึ้น ตลอดจนกระชับกระบวนการลี้ภัยเช่นกัน

เยอรมนีต้อนรับผู้ลี้ภัยทางการเมืองจำนวนมาก รัฐธรรมนูญเยอรมันคือกฎหมายพื้นฐานนั้นให้ความสำคัญคุ้มครองจากการคุมคามทางการเมืองในรูปแบบของสิทธิพื้นฐานของปัจเจกบุคคล ในพ.ศ. 2536 สิทธิในการลี้ภัยแสดงถึงการอันแท้จริง นั่นคือ ให้ความสำคัญคุ้มครองแก่ผู้ที่ถูกคุมคามทางการเมืองด้วยเหตุนี้ ชาวต่างชาติที่มาจากประเทศที่สามอันปลอดภัย จึงไม่สามารถอ้างอิงด้วยสิทธิพื้นฐานข้อนี้ได้อีกต่อไป นอกจากนั้นเยอรมนียังรักษาสติธิ โดยมีได้ละเมิดสนธิสัญญาการลี้ภัยแห่งเจนีวา ในอันที่จะจัดทำรายชื่อประเทศต่าง ๆ ที่ไม่มีการคุกคามทางการเมือง ตามข้อมูลของทางการ และเพราะฉะนั้นจึงไม่มีสิทธิในการลี้ภัยแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามในเยอรมนีผู้ขอลี้ภัยทุกคนสามารถใช้สิทธิทางศาลได้เสมอ และดำเนินการได้จนขึ้นไปสู่ศาลรัฐธรรมนูญ นับแต่ พ.ศ. 2535 เป็นต้นมา ปรากฏว่าจำนวนผู้ขอลี้ภัยลดลงอย่างต่อเนื่อง

ดังจะเห็นได้ว่าในแต่ละปีใน พ.ศ. 2535 มีผู้ขอลี้ภัยถึง 438,191 คน และลดลงต่ำกว่า 100,000 คน ตั้งแต่ พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา และใน พ.ศ. 2545 มีเพียง 71,127 คน

สัญชาติ

เมื่อเดือนมกราคม พ.ศ. 2543 นั้นบทบัญญัติอันสำคัญในกฎหมายใหม่เพื่อปฏิรูปสิทธิเกี่ยวกับสัญชาติ มีผลบังคับใช้ เด็กที่เกิดในเยอรมนีโดยมีบิดามารดาต่างชาติ จะได้สัญชาติเยอรมัน โดยกำเนิด แต่เงื่อนไขในการนี้ก็คือ บิดาหรือมารดาต้องพำนักอยู่ในเยอรมนีถูกต้องตามกฎหมายมาแปดปีแล้ว โดยมีสิทธิในการพำนัก และได้ใบอนุญาตให้พำนักโดยไม่มีกำหนดเวลามาก่อนสามปี แต่ถ้าเด็กมีสัญชาติอื่น โดยกำเนิดให้เลือกได้เมื่อบรรลุนิติภาวะระหว่างสัญชาติเยอรมันกับสัญชาติอื่น

กฎหมายมอบสิทธิการเข้าเป็นพลเมืองตามกำหนดโดยเงื่อนไขเดียวกันให้แก่เด็ก ซึ่งยังมีอายุไม่ครบ 10 ปี ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2543 ไม่เพียงเท่านั้น ชาวต่างชาติทั้งชายและหญิงก็มีสิทธิโอนสัญชาติ เมื่อผ่านไป 8 ปี แทนที่จะเป็น 15 ปีแต่เดิม สิทธิดังกล่าวนี้ผูกพันกับความรู้ภาษาเยอรมันอย่างเพียงพอ รวมทั้งการยอมรับรัฐธรรมนูญแห่งสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี แต่มี “ข้อจำกัดเพื่อป้องกัน” ประการใหม่ ซึ่งขัดขวางการโอนสัญชาติในชาวต่างชาติที่มีแนวคิดการเมืองอันรุนแรงสุดโต่ง ตามหลักการนั้นการโอนสัญชาติย่อมหมายถึงการยกเลิกสัญชาติเดิม อย่างไรก็ตามยังมีข้อยกเว้นที่บัญญัติในกฎหมาย กล่าวคือ ถ้ามีการยื่นคำร้องของสัญชาติอื่นให้สัญชาติเยอรมันเป็นอันจบสิ้นไปโดยปริยาย ทั้งนี้โดยไม่เกี่ยวข้องกับข้อที่ว่าบุคคลนั้นยังคงมีที่อยู่อาศัยในประเทศเยอรมนีหรือไม่ พร้อมกันนั้นก็ยังเปิดโอกาสให้สามารถขออนุมัติดำรงสัญชาติเยอรมันต่อไปได้ สำหรับผู้อพยพรุ่นหลังจากยุโรปตะวันออกจะได้สัญชาติเยอรมันโดยอัตโนมัติ เมื่อได้รับใบรับรองผู้อพยพ

บุคคลผู้กำกับดูแลผลประโยชน์ของพลเมืองชาวต่างชาติ คือ ผู้รับมอบอำนาจจากรัฐบาลสหพันธ์ฯ เพื่อประเด็นปัญหาต่าง ๆ ทางด้านนโยบายชาวต่างชาติ อีกทั้งดำเนินการเจรจา ร่วมกับนักการเมืองทั้งจากเยอรมนีและต่างชาติ ตลอดจนร่วมกับผู้แทนพันธมิตรทางสังคม และกลุ่มสังคมอื่น ๆ นอกจากนั้นยังเป็นคู่เจรจากับองค์กรทางด้านกิจการเกี่ยวกับชาวต่างชาติ และสานสัมพันธ์ต่อเนื่องกับสถานเอกอัครราชทูตของประเทศต่าง ๆ ซึ่งทรัพยากรกำลังงานและเดินทางมาเยอรมนี พร้อมทั้งดำเนินการเจรจากับผู้แทนรัฐบาลในประเทศนั้น ๆ อีกด้วย

อะไรคือวัฒนธรรมเยอรมัน

อะไรคือ “วัฒนธรรมเยอรมัน”? เป็นคำถามหนึ่ง ซึ่งไม่อาจจะตอบได้อย่างรวดเร็ว องค์กรประกอบที่มีสัมพันธกันกับคำถามนี้โดยไม่ต้องสงสัยคือ ภาษาเยอรมันเอง ก่อนที่ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีจะเกิดขึ้นเป็นประเทศ “อย่างถูกต้อง” วัฒนธรรมเยอรมันได้ถูกนิยามว่าเป็น ภาษาเยอรมันที่ใช้ร่วมกัน ปัจจุบันถือเป็นหน้าที่ของสถาบันเกอเธ่ ซึ่งมีอยู่ด้วยกัน 128 แห่งทั่วโลก ในการส่งเสริมด้านภาษาเยอรมันและวัฒนธรรมเยอรมัน (สถาบันเกอเธ่ กรุงเทพฯ 18/1 ซ. เกอเธ่ สาทร 1 กรุงเทพฯ 10120)

“ประเทศแห่งนักกวีและนักคิด” คำนิยามนี้ยังถูกใช้ทั่วไปในปัจจุบัน นักเขียนและนักปรัชญาที่สำคัญ ๆ เช่น โยฮันน์ โวล์ฟกัง ฟอน เกอเธ่, ฟรีดริช ชิลเลอร์, อิมมานูเอล คานท์ หรือฟรีดริช นิทซ์เชอร์ ล้วนแต่เป็นชาวเยอรมัน วัฒนธรรมเยอรมันยังสามารถรวมไปถึงนักแต่งเพลงคลาสสิกหลายท่าน อาทิ ลุดวิก แวน บีโทเฟน หรือ โยฮันน์ เซบาสเตียน บาค อย่างไรก็ตามสิ่งที่จำเป็นต้องเน้นย้ำคือ วัฒนธรรมในประเทศเยอรมนีไม่ได้หยุดนิ่งอยู่กับที่ ในปัจจุบันนี้ ตลาดเพลงเยอรมันถือว่าเป็นตลาดที่ใหญ่เป็นอันดับสี่ของโลก และมีอิทธิพลอย่างมากในตลาดดนตรีป๊อปและดนตรีร็อก รวมไปถึงงานแสดงหนังสือนานาชาติที่กรุงปารีสหรืองานแสดงภาพยนตร์นานาชาติที่กรุงเบอร์ลิน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงงานเทศกาลนานาชาติที่สำคัญ

สิ่งดึงดูดที่สำคัญก็คือ กรุงเบอร์ลิน ซึ่งเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรมป๊อป กรุงเบอร์ลินซึ่งเป็นเมืองหลวงของประเทศเยอรมนีนับวันจะได้รับความนิยมชมชอบจากเยาวชนทั่วโลก

รวมทั้งกีฬา ก็เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเยอรมัน กีฬาฟุตบอลมีบทบาทเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะหลังจากความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการแข่งขันฟุตบอลโลก ปี 2549 นอกจากนี้สหพันธ์ฟุตบอลเยอรมันยังเป็นสมาคมกีฬาที่ใหญ่ที่สุดและประสบความสำเร็จมากที่สุดในระดับโลก โดยมีสมาชิกมากกว่า 6 ล้านคนจากสมาคม 170,000 สมาคม โดยเป็นการรวมตัวกันของสมาชิกตั้งแต่ผู้สูงอายุเมื่อสมัครเล่นไปจนถึงนักกีฬามืออาชีพ นอกจากนี้กีฬาฟุตบอลแล้ว กีฬาประเภทอื่น ๆ ก็ได้รับความนิยมเช่นกัน เช่น กีฬาแฮนด์บอล กีฬาถิศจักรยาน กีฬาฤดูหนาว

องค์การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือยูเนสโกประกาศให้สถานที่ของเยอรมนี 30 แห่งเป็นมรดกโลก เช่น โคมแห่งเมืองอาเค่น และลิเมส ซึ่งตั้งอยู่ทางตะวันตกเฉียงใต้ของประเทศเยอรมนี นอกจากนี้ในสิ่งก่อสร้างอื่น ๆ ที่อยู่ใบบัญชีรายชื่อที่เป็นมรดกโลกยังสะท้อนให้เห็นถึงศิลปะในยุคต่าง ๆ อาทิ ศิลปะโรมัน ศิลปะโกธิค ศิลปะบาโรก ภาพวัฒนธรรมของเยอรมนียังแผ่ขยายเพิ่มขึ้นด้วยทัศนคติเก่า ๆ ที่ว่าผู้มาเยือนเยอรมนีจะต้องไปเยือนปราสาทนอยชวานชไตน์ หรือโรเทนบวร์ก ออบ เคอร์ เทาเบอร์

สิ่งอื่น ๆ ที่น่าสนใจด้านวัฒนธรรมของประเทศเยอรมนี ซึ่งไม่ต้องอายุใครคือ พิพิธภัณฑสถานจำนวนมาก สวนต่าง ๆ และหอศิลป์ วัฒนธรรมเยอรมันเป็นอะไรที่มากกว่าแค่ “การอ้างชื่อผู้ที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก” หรือการพูดถึงแค่สถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจและน่าตื่นตาตื่นใจเท่านั้น หากแต่วัฒนธรรมเยอรมันหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่าง ซึ่งทำให้ชีวิตงดงามขึ้น และมีคุณค่ามากขึ้น และเป็นสิ่งที่เกื้อกูลสังคมให้ดีขึ้น

การศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

การศึกษาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีของนักเรียนหลายรุ่นต่อหลายรุ่น ถือเป็นกุญแจสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จ ทั้งโดยส่วนตัวและในการประกอบอาชีพ สำหรับนักเรียนจากทั่วโลก โดยเฉพาะเยาวชนจากประเทศด้อยพัฒนาที่เยอรมนีจากทั่วโลก ได้เลือกแนวทางนี้ และในทุกวันนี้เยาวชนดังกล่าวได้เป็นชนชั้นผู้นำในด้านเศรษฐกิจ การเมืองและวิชาการในประเทศของตน

ประเทศเยอรมนีพิจารณาถึงแนวโน้มที่จะเป็นตลาดด้านการศึกษาในระดับโลก เยอรมนีได้ปรับปรุงข้อเสนอในด้านการศึกษาในระดับสูงขึ้นไปให้มีความทันสมัยและทำให้สามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้ เพื่อที่จะทำให้ตลาดด้านการศึกษาของเยอรมนีเป็นที่ดึงดูดมากขึ้น การศึกษาในหลายสาขาวิชาได้ใช้ภาษาอังกฤษมากขึ้น ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สำคัญมากที่จะดึงดูดผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาโท หรือสูงกว่า ให้มาศึกษาต่อที่เยอรมนี

การจบการศึกษาตามแบบดั้งเดิมของเยอรมนี แม้ว่าเนื้อหาการศึกษาจะได้มาตรฐาน แต่เยอรมนียังคงต้องแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ อีก เยอรมนีจึงเริ่มนำระบบการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทตามแบบนานาชาติมาใช้อย่างเร่งด่วน

ความพยายามเหล่านี้ถือว่าประสบความสำเร็จ โดยจำนวนนักศึกษาต่างชาติในประเทศเยอรมนีเพิ่มจำนวนสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว รวมทั้งประเทศไทยมีเยาวชนจำนวนมากขึ้น ๆ ตัดสินใจไปศึกษาต่อที่ประเทศเยอรมนี เพื่อพัฒนาตนเอง จากข้อมูลแสดงให้เห็นว่า การเพิ่มขึ้นในแต่ละปีประมาณ 25 เปอร์เซ็นต์ โดยเฉพาะสาขาที่ดึงดูดคนไทยให้ไปเรียนคือ สาขาวิศวกรรมศาสตร์และเศรษฐศาสตร์ รวมทั้งสาขาแพทยศาสตร์

การขอทุนการศึกษาเพื่อเรียนและทำงานวิจัยในเยอรมนี

การขอทุนการศึกษาแบบเต็มหรือแบบที่เพียงพอต่อการใช้ชีวิตในเยอรมัน โดยไม่ต้องมีเงินสนับสนุนอื่นอีกนั้น ควรทำตั้งแต่อยู่ที่เมืองไทย เพราะโดยปกติ มหาวิทยาลัยในเยอรมันจะไม่จัดหาทุนการศึกษาให้นักเรียน และทุนการศึกษาจากหน่วยงานหรือมูลนิธิต่างๆ ในเยอรมันมักจะจัดสรรให้เฉพาะนักเรียนที่มีสัญชาติเยอรมันเท่านั้น

ตัวอย่างรายชื่อทุนการศึกษาแบบเต็ม มีดังนี้

1. ทุนรัฐบาล

ทุนรัฐบาลเป็นทุนที่มีข้อผูกมัด ต้องกลับไปรับราชการเป็นเวลาสองเท่าของเวลาที่มาอยู่ในต่างประเทศ มีทุนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ปริญญาตรี-โท และทุนระดับปริญญาเอก ทุนรัฐบาลมักมีการกำหนดสาขาวิชาที่ต้องเรียนมาแล้ว ผู้ได้รับทุนจะได้รับเงินค่าใช้จ่ายประจำเดือน, ค่าเล่าเรียน, ค่าประกันสุขภาพ, ค่าอุปกรณ์การเรียน และอื่นๆ รายละเอียดเกี่ยวกับทุนรัฐบาลสามารถเข้าไปดูได้ที่ <http://www.ocsc.go.th/ocscnew3/index.asp>

2. ทุน DAAD

DAAD (ออกเสียงว่า เด อ่า อ่า เด) หรือ Deutscher Akademischer Austauschdienst เป็นองค์กรซึ่งบริการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษาต่างชาติ (และนักศึกษาเยอรมัน) ที่ต้องการไปศึกษาต่อ, ฝึกงาน หรือทำงานวิจัยในประเทศเยอรมนี (ในต่างประเทศ) นอกจากนี้ DAAD ยังมอบทุนการศึกษาสำหรับศึกษาต่อ, ทุนสำหรับนักศึกษาปริญญาเอกที่ลงทะเบียนในมหาวิทยาลัยที่เมืองไทยแต่ต้องการไปทำวิจัยในเยอรมัน (Sandwich-System), ทุนสำหรับทำงานวิจัยระยะสั้นและระยะยาว, ทุนสำหรับฝึกงาน, และทุนสนับสนุนคณะนักศึกษาที่ต้องการมาเยี่ยมชมสถานศึกษาหรือเข้าร่วมสัมมนาในประเทศเยอรมนี

ทุน DAAD เป็นทุนซึ่งไม่มีข้อผูกมัด โดยสามารถสอบถามรายละเอียดได้ที่

DAAD Information Center

18/1 ซ.เกอร์เซ่ ถ. สาทร 1

กรุงเทพฯ 10120

โทร. 02-2868708-9

แฟกซ์ 02-2864845

เว็บไซต์ <http://www.daad.or.th/>

ตัวอย่างทุน DAAD ซึ่งมอบให้กับนักศึกษาไทย ได้แก่

2.1 ทุน DAAD สำหรับหลักสูตร Postgraduate ผู้สมัครต้องเป็นอาจารย์หรือนักวิจัยจากมหาวิทยาลัยหรือศูนย์วิจัยในประเทศไทย และต้องจบการศึกษาระดับปริญญาโทด้วยผลการเรียนที่ดี DAAD ให้อำนาจทุนเพื่อศึกษาต่อระดับปริญญาเอกและทำงานวิจัยในเยอรมัน เป็นทุนที่ให้ค่าใช้จ่ายประจำเดือน, ค่าเล่าเรียน และอื่นๆ ซึ่งเพียงพอต่อการดำรงชีพในเยอรมัน ระยะเวลาในการให้ทุนคือ 3 ปี ในกรณีพิเศษอาจต่อทุนได้ถึงปีที่ 4

2.2 ทุน DAAD แบบ "Sandwich-System" เป็นทุนสำหรับผู้ที่กำลังศึกษาระดับปริญญาเอกในเมืองไทยซึ่งต้องการมาทำงานวิจัยในประเทศเยอรมัน โดยการสอบจบปริญญาเอกจะมีขึ้นที่มหาวิทยาลัยที่ศึกษาในเมืองไทย ผู้สมัครจะต้องมีอาจารย์ที่ปรึกษา (Supervisor) ทั้งจากมหาวิทยาลัยในเมืองไทย และในเยอรมัน ทุนนี้จะให้เฉพาะค่าใช้จ่ายในการดำรงชีพขณะทำงานวิจัยในเยอรมัน และค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาเยอรมันของอาจารย์ที่ปรึกษาจากเมืองไทย ค่าใช้จ่ายประจำเดือนจะได้เท่ากับทุน DAAD สำหรับหลักสูตร Postgraduate ระยะเวลาในการให้ทุน ตั้งแต่ 1 ถึง 2 ปี

2.3 ทุน Helmholtz-DAAD Fellowships เป็นทุนสำหรับผู้ที่ต้องการทำ Doctor หรือ Postdoctor ตามศูนย์วิจัยในสังกัดของ Helmholtz Gesellschaft ในประเทศเยอรมัน โดยทุนจะให้ค่าใช้จ่ายซึ่งเพียงพอต่อการใช้ชีวิตในประเทศเยอรมัน

นอกจากทุนดังกล่าวแล้ว ยังมีทุนการศึกษาอื่นๆ ซึ่งบางทุนก็มอบเงินสนับสนุนการเรียนให้กับผู้ที่เป็นักศึกษาของมหาวิทยาลัยในเยอรมันแล้ว รายชื่อของทุนเหล่านี้อยู่ใน <http://www.aaa.uni-karlsruhe.de/english/547.php> (เป็นลิงค์จากมหาวิทยาลัยเมืองคาร์ลสรูห์ แต่รายชื่อทุนที่ใ้มนั้น ไม่ได้จำกัดว่าต้องเรียนที่มหาวิทยาลัยใด)

การทำปริญญาเอกที่เยอรมนี

การทำปริญญาเอก (ภาษาเยอรมันเรียกว่า Promotion) โดยทั่วไปในประเทศเยอรมัน จะถือว่าผู้ทำปริญญาเอก (Doktorand) ไม่ได้มีสถานภาพเป็นักเรียน (Student) ดังนั้นการทำปริญญาเอกจึงไม่ถือเป็นการเรียนในมหาวิทยาลัยอีกต่อไป แต่จะถือว่าเป็นการทำงาน (วิจัย)

การทำปริญญาเอกในเยอรมันจำเป็นต้องมีปัจจัยดังต่อไปนี้

1. หัวข้อในการทำปริญญาเอก (Promotionsthema)
2. Professor (Doktorvater)
3. เวลาที่เพียงพอ
4. แหล่งเงินทุน (Finanzierung)

ปัจจัยด้านเวลา

ตามสถิติแล้ว จะสำเร็จปริญญาเอกภายใน 4-5 ปี โดยจะมีเพียงประมาณ 4% เท่านั้นที่สามารถจบได้ภายใน 2 ปี และโดยเฉลี่ยแล้ว การทำปริญญาเอกสายวิทยาศาสตร์จะสามารถจบได้เร็วกว่าสายศิลป์ประมาณครึ่งปี

ปัจจัยด้านภาษา

ภาษาที่ใช้ในการเขียน Dissertation โดยปกติจะใช้ภาษาเยอรมัน แต่ในบางสาขาวิชาอนุโลมให้ใช้ภาษาอังกฤษได้ ระเบียบเรื่องการให้ภาษาจะมีกำหนดไว้ใน Promotionsordnung

Promotionsordnung

เป็นกฎระเบียบ ขั้นตอน คุณสมบัติในการทำปริญญาเอก ที่แต่ละคณะในมหาวิทยาลัยนั้นๆ เป็นผู้ออก ซึ่งเนื้อหาจะแตกต่างกันไปตามสาขาวิชาและมหาวิทยาลัย ดังนั้น ข้อมูลสำคัญที่สุดในการทำปริญญาเอกที่ทุกคนจำเป็นต้องรู้ ตั้งแต่เริ่มที่จะทำปริญญาเอก จนกระทั่งสำเร็จปริญญา จะรวบรวมอยู่ใน Promotionsordnung นี้ แต่จะไม่พูดถึงหลักสูตรในการทำปริญญาเอกแต่อย่างใด ซึ่งหมายความว่าในการทำปริญญาเอก จะไม่มีหลักสูตรบังคับตายตัว แต่จะขึ้นอยู่กับข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้ทำปริญญาเอก (Doktorand) และ Professor

เนื้อหาใน Promotionsordnung เป็นภาษาเยอรมัน ในแนวภาษากฎหมาย ซึ่งเข้าใจยาก แต่หากไม่ทำความเข้าใจในรายละเอียดให้ดีแล้ว อาจทำให้พลาดขั้นตอนที่สำคัญได้ ดังนั้น ผู้ที่ทำปริญญาเอกจึงควรทำความเข้าใจในเนื้อหาให้ได้เร็วที่สุด

การทำ Promotion แบ่งได้เป็น 2 ชนิด ดังต่อไปนี้

1. Interne Promotion

- 1.1 เป็นตำแหน่งที่มีเงินเดือนจากสถาบันนั้นๆ เปรียบได้กับการทำงานอาชีพหนึ่ง
- 1.2 ส่วนมากเป็นการทำปริญญาเอกในสายวิทยาศาสตร์ เนื่องจากเป็นสาขาวิชาที่ต้องมีการทดลองในห้องแล็บ หรือจำเป็นต้องใช้เครื่องมือเฉพาะทางในการทำงาน
- 1.3 ปกติจะใช้เวลาเฉลี่ยนานกว่า เนื่องจากต้องทำงานส่วนรวมให้สถาบันด้วย ซึ่งอาจจะเป็นผลดีในแง่ที่ได้ประสบการณ์ในการทำงานจริง
- 1.4 การสมัครจะเหมือนการสมัครงานทั่วไป มีข้อดีคือ จะได้ทำงานใกล้ชิดกับ Professor กว่า และมีเพื่อนร่วมงานในสาขาเดียวกัน

2. Externe Promotion

- 2.1 Professor จะเป็นเหมือนผู้ดูแล หรือให้คำปรึกษาเกี่ยวกับตัวงานเท่านั้น ไม่มีเงินทุน หรือเงินเดือนให้
- 2.2 โดยมากจะเป็นการทำปริญญาเอกในสายศิลป์ เนื่องจากงานเป็นลักษณะอ่านและ วิเคราะห์บทความและผลงานวิจัย ซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือ Doktorand สามารถทำงานนั้นอยู่ที่บ้านก็ได้
- 2.3 ต้องหาหรือมีแหล่งเงินทุนมาด้วยตนเอง
- 2.4 มีข้อเสียเปรียบคือ จะทำงานห่างกับ Professor กว่า และอาจไม่มีเพื่อนร่วมงานในสาขาเดียวกัน

หมายเหตุ

1. ผู้ทำปริญญาเอก อาจไม่มีสิทธิเลือกหรือกำหนดเองว่า ต้องการ Intern หรือ Extern ไม่ว่าจะ มีเงินทุนมาเองแล้วหรือไม่ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ Professor หรือข้อกำหนดอื่นๆ ของสถาบัน
2. การทำปริญญาเอกในเยอรมัน ไม่จำเป็นต้องทำในมหาวิทยาลัยเท่านั้น แต่สามารถทำกับสถาบันอื่นๆ ซึ่งอาจเป็นของรัฐหรือเอกชนก็ได้ เช่น Forschungszentrum, Max-Planck-Institut, Fraunhofer-Institut หรือบริษัท Siemens, Bayer เป็นต้น

ข้อสังเกตเพิ่มเติมในการหา Professor

Intern: กรณีนี้ทางสถาบันจะประกาศรับสมัคร Doktorand เพื่อทำวิจัยตามหัวข้อที่กำหนด และมี Professor ดูแลอยู่แล้ว พร้อมมีเงินเดือนให้ จึงมีการแข่งขันสูง ดังนั้น โอกาสของชาวต่างชาติจึงมีน้อยเมื่อเทียบกับชาวเยอรมัน

Extern: การทำ Extern จะไม่มีการประกาศรับสมัครเหมือนกรณี Intern Doktorand ควรจะมีหัวข้อที่สนใจไว้ค่อนข้างชัดเจนแล้ว และคิดค้นหา Professor ที่มีความเชี่ยวชาญตรงกับหัวข้อนั้นๆ และพร้อมจะดูแลงานให้สำหรับผู้ที่มิทุนมาจากเมืองไทยแล้ว จะมีโอกาสสูงที่ Professor จะยอมรับดูแลงานให้

* ข้อมูลส่วนใหญ่อ้างอิงมาจาก www.doktorandenforum.de

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสุรณี สังขพิชัย

- การศึกษา
- อักษรศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เกียรตินิยม)
 - ครุศาสตร์บัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลักสูตร 2 ปี
 - อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อ.ม. วิชาเอกภาษาไทย)
 - Deutschlehrer Diplom (เทียบ M.A.) การสอนภาษาเยอรมันเป็นภาษาต่างประเทศ จาก Goethe Institute, Head Quater, Munich, Germany
 - ใบรับรองรายวิชาภาษาเยอรมันและการมัธยมศึกษา (Scheine) มหาวิทยาลัย Innsbruck, Austria.
- ประสบการณ์
- ฝึกการสอนอนุบาล ณ เมือง Munich, Germany (ไม่ต้องเรียนภาคทฤษฎี)
 - ฝึกสอนภาษาเยอรมันระดับต้น ณ Goethe Institute, Munich, Germany
 - สอนภาษาเยอรมัน ณ Goethe Institute กรุงเทพฯ
 - สอน ณ โรงเรียนสาธิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้งฝ่ายประถมและมัธยม
 - ทำหน้าที่อาจารย์ใหญ่ โรงเรียนสวัสดิการสาธิตจุฬาฯ
 - เป็นอาจารย์ที่ปรึกษานิสิตคณะครุศาสตร์ รายปีตลอดชีวิตราชการ
 - เป็นกรรมการคณะ และเลขานุการกรรมการคณะครุศาสตร์
 - สอนวิชาภาษาไทยและภาษาเยอรมัน นิสิตระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 - รองศาสตราจารย์ ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย